

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK HALK EDEBİYATI BİLİM DALI

ERDEMLİ MASALLARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN

HAZIRLAYAN
Ümmü Gülsüm BOZLAK
044201031002

KONYA - 2007

ÖN SÖZ

Masal, Türk halk edebiyatında anlatmaya dayalı türlerin en önemlilerindendir. Zamanın önüne saçılmış, sanki çorak toprağa düşen yağmur taneleri gibi kaybolmakta olan masalları, yeniden eskisi gibi bir araya getirmek mümkün değildir. Ancak, azami bir gayretle tamamen kaybolmadan onları unutulmaktan kurtarmak ve kendi özümüzü taşıyan masallarımıza sahip çıkmak gerekmektedir.

Halkın bütün yaşayışı diyebileceğimiz folklor, bu yaşayıştaki hareketliliği yansıttığı için değişkendir. Her yeni gelişmeyle halk edebiyatına bir şeyler katılırken başka bir değerli unsuru da alıp götürür.

Bir zamanlar insanımızı hayalle gerçek arasında bir çizgiye taşıyan, onlara büyüdü bir dünya sunan masallarımız kaybolmak üzeredir. Halk edebiyatı ve kültürüyle ilgili sözlü malzemelerin derlenip yazıya geçirilmesi, bilimsel metotlarla incelenmesi, bizde geç kalmış bir iştir. Türk masalları üzerine ilk kez çalışan da İgnas Kunoş adlı bir Macar Türkologtur.

Masallar aslında gerçek olayların anlatımından doğmaktadır. Dilden dile, gönülden gönüle dolaşırken masallara hayaller, beklentiler de katılmıştır. İnsanımızın ortak değer yargılarını, hayal ve duygu dünyasını bir bütün olarak masallarda görmekteyiz.

Masalları incelediğimizde birçok ilimizde hatta ülke dışında aynı masalların az çok değişikliklerle anlatıldığını görmekteyiz. Masallar insanlığın ortak ürünüdür, diyebiliriz.

Masallarda olağanüstü olaylar ve kişiler vardır. Çocukların eğitimi üzerindeki en büyük etkisi ise bu hayal ürünü hikâyelerin sonunda hep iyiler, doğru olanlar kazanıp mükâfatlandırılmakta kötüler cezalandırılmaktadır.

Çalışmamızın **Giriş** kısmında, Erdemli'nin coğrafî ve tarihî özellikleri ile sosyo ekonomik yapısı incelenmiştir.

Birinci Bölümde, Erdemli masallarının derleme şekli ve bu konu üzerine yapılan çalışmalar hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci Bölümde, masallar motif ve tip yapısı bakımından incelenerek **Anti Aarne, Stith Thompson ve Wolfram Eberhard-Pertev Naili Boratav**'ın kataloglarındaki tip numaraları ile birlikte motif sıraları verilmiştir.

Üçüncü Bölümde, Erdemli masallarının formel yapılarını inceledik.

Dördüncü Bölümde, Erdemli'nin dağ ve ova köylerinden derlemiş olduğumuz masal metinlerine yer verdik.

Sonuç bölümünde ise yapmış olduğumuz çalışmayı kısaca özetlemeye çalıştık.

Bu alışma ile masal bilimi ve Türk kültür dünyasına Erdemli ilçesine mahsus masal metinleri ile bunlar üzerindeki incelemeler sunulmuş olmaktadır.

Tezimizin her aşaması ile büyük bir dikkatle ilgilenen, ğrencisi olmayı kendim için büyük şans saydığım değeri hocam Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN'e teşekkür ederim.

mm Gülsüm BOZLAK

Konya, 2007

ERDEMLİ MASALLARI

Ümmü Gülsüm BOZLAK

ÖZET

Bu yüksek lisans teziyle masal bilimi dünyasında masallar zincirine Erdemli ilçesine mahsus masallar, bilimsel metotlarla incelenmiş, sunulmuştur.

Masal tiplerini birbirinden kesin çizgilerle ayırabilmek mümkün olmamaktadır. Masalların bazılarında kahramanlar yer değiştirmektedir. Kahramanı kız olan masalımızda kız cinsiyet değiştirerek erkek olmaktadır.

Masallarımızda sık rastladığımız tiplerin başında padişah gelir. Üç kızı veya üç oğlu vardır. Bazen de hiç çocuğu yoktur. Adaletli, iyi yürekli biridir. Bazen en küçük kızı tarafından kolayca kandırılacak kadar saf, bazen de gelinine göz koyacak kadar kötü niyetli biridir. Olaylar onların evlenmeleri, seyahate çıkmaları etrafında gelişir.

Genellikle fakir genç kızlar, şehzadelerle evlenmek istemektedirler. Masal kahramanı genellikle sihirli bir varlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Delikanlının güvercin şeklinde; kızın inci ağacı, limondan çıkması, kaplumbağa şeklinde olması...

Masalın dünyası çok geniştir. Kuvvetli bir zevk ve kültür birliğinin varlığını masallarımızda görebilmekteyiz. Yurdumuzun toprakları ile sınırlı değildir. Kötülerin cezalandırıldığı, iyilerin hep zafer kazandığı masallarımıza bütün insan topluluğunun ortak değer yargıları süzölmüştür.

FOLK TALES OF THE ERDEMLİ

Ümmü Gülsüm BOZLAK

ABSTRACT

The aim of this Master Thesis is to present and supply Erdemli district tales to the tale chains in the science of tale as a result of studies being carried out in accordance with scientific methods.

It seems impossible to separate precisely tale types from one another. In some of the tales, heroes change their positions. A girl as a hero may change her sex and may turn to be a boy.

One of the most common characters appearing in our tales is Padishah (sultan). He has most probably got three daughters or three son or sometimes no children. He is just and kind. He is sometimes as gullible as to be deceived even by his youngest daughter whereas he is sometimes as ill-willed as to lust after his daughter-in-law. The events, after that, develop in connection with their marriage or their setting out on a trip.

Poor young girls, in general, want to get married to the princes. The hero of the tale usually appears as a magical being; a young man in the figure of a pigeon, and a girl as a pearl tree or coming out of a lemon, or in the shape of a turtle...

The world of tales is quite great and wide. We can easily realize a very strong existence of culture and humour unity in our tales. It is not limited with our country's boundaries. The standards of judgement of all human societies have some roots in our tales in which carrot is for the good since stick is for the bad.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ERDEMLİ MASALLARININ DERLEME ŞEKLİ ARAŞTIRMAYA ÇIKMADAN ÖNCE YAPILAN ARAŞTIRMALAR	12
I. Yayınların İncelenmesi	12

İKİNCİ BÖLÜM

ERDEMLİ MASALLARININ MOTİF VE TİP YAPISI	26
--	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERDEMLİ MASALLARININ FORMEL YAPISI.....	81
---	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ERDEMLİ MASALLARINDAN ÖRNEKLER	92
SONUÇ	386
KAYNAKÇA	388

GİRİŞ

Erdemli İlçesi

Coğrafi olarak İçel ilinin orta yerinde bulunan Erdemli ilçesi, genelde seracılığa dayanan tarımsal ekonomisinin yanı sıra, modern yapılaşmalarla hızla büyüyen, bir turizm ve sayfiye kentidir. Tarihi ve kültürel çevresiyle ayrı bir özelliğe sahiptir. Göksu ırmağının batısında Ermenek, Gülnar, Anamur ilçelerinin bulunduğu çevreler ile doğusunda Mut ilçesi dâhil Alata'ya kadar olan bölgeye İçel deniyordu.

Bu bölge(eski Taşlık Kilikya) Fatih Sultan Mehmet Han'ın oğlu İkinci Bayezıt zamanında yapılan idari teşkilatta merkezi Ermenek olmak üzere Karaman eyaletine bağlıydı. 1571'de Kıbrıs'ın alınmasıyla bir ara Kıbrıs beylerbeyliğine bağlanmıştır. 1868'de Sultan Abdülaziz döneminde İçel sancağı aynen bırakılmışsa da bir süre sonra sancak merkezi Ermenek'ten Silifke'ye nakledilmiştir. Daha sonra Ermenek, Silifke'den ayrılarak Konya'ya bağlanmıştır.

1918'de Çukurova'nın müstevliler tarafından işgalinden sonra Silifke müstakil sancak haline getirilerek doğrudan İçişleri Bakanlığına bağlanmıştır. 1924 yılında sancak teşkilatı kaldırılınca, merkezi yine Silifke olan İçel ili kurulmuştur. 1933 yılında ekonomik ve diğer bazı nedenlerden dolayı İçel ilinin merkezi Mersin olmuştur. Merkezi mersin olan İçel iline

Silifke, Mut, Anamur, Gülnar ve Tarsus ilçeleri bağlanmıştır. 1954 yılında Erdemli ilçe olarak kurulmuş ve İçel iline bağlanmıştır.

ERDEMLİ’NİN 1928’Lİ YILLARDAKİ OTORUMU VE TANITIMI

On bir aşiretin binlerce davarını bağrında barındıran bucağın adı Yağda’dır. Bu bölgenin toprağı milyonlarca yabani ve yağlı bitkilerle doludur. Bu güzel bucağın güneyi yabani zeytin, fıstık, sakız gibi yağlı ağaçlar ve davarlarla dolu olduğu için aldığı isim tam olarak ona uygun Yağda bucağıdır. Silifke’nin 100 km doğusunda 21 köy, 6.855 nüfuslu olan bu bucağın idare merkezi kışın Erdemli, yazın Güzeloluk Köyü’dür. Bucağın en yüksek yeri 2000 metre en alçak yeri 2,5 metredir. Yağda’nın kuzeyinde Bulgar dağları, güneyinde Akdeniz, batısında Lemas çayı ile Mara bucağı, doğusunda Alata çayı ve Mersin vardır.

Bucağın kuzeyi soğuk, ortası ılık, güneyi ise sıcaktır.

Bucağın Alata ve Lemas adıyla anılan iki çayı vardır. Alata çayı, Bulgar dağlarının göbeğinde sarp ve kayalık bir yerde dört gözden çıkar ve ilerledikçe kapız (kanyon)’lara gömülerek Akdeniz’e kavuşur. Gözlerinin ismi Şampınarı, Kocapınar, Gâvur Uçtuğunun pınarıdır.

Lemas ayı, Göktepenin batısında ve Yüğlük dağının güney eteklerinde, Sarıaydın obasının iki saat kuzeyinde Aksıvat isimindeki yerden çıkar. Bir boy düzlükten geçtikten sonra, tıpkı arkadaşı Alata ayı gibi birdenbire kayalıkların arasına girer ve limonlu köyünün yanından geçerek Akdeniz'e ulaşır. Kimseye bir yudum su vermeden denize dökölür.

Yağda bucağının sıcak yerlerindeki köylülerin birçoğı göçebe iken 1914 yıllarında Kozan ve Kadirli tarafından göçürölerek yerleşmişlerdir. Bundan önceki günlerde bu yerler yalnız aşiretlerin kışlağıymış ve boş bir halde bulunuyormuş.

Yağda bucağında konargöçer Yörükler şunlardır: Koyuncu, Kocahasanlı, Koaç, Boynuinceli, Karakeşli, Kemikli, Köserelli, Bolacalı, Bahşış, Kulfallı ve Keşşafılı oymaklarıdır.

Bu oymaklardan Koyuncu ve Kocahasanlı kolu yazın Toroslarda, kışın Yağdağ bucağındaki köylerinde barınırlar. Geri kalanları yazı yaylada, kışı Kızkalesi çevresinde ve çadırlar içinde geçiren obalardır.

Coğrafi Yapı ve Nüfus

Doğuda Mersin, batıda Silifke, kuzeyde Karaman ili ve güneyde Akdeniz ile çevrilidir. Mersin-Silifke karayolu üzerinde ve Mersin'e 35 km uzaklıktadır.

Erdemli ilçesinin nüfusu, 1990 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına göre toplam 100.563'tür. Bu, nüfusun 30.042'si merkez ilçede, 70.521'i köylerde yaşamaktadır.

Eğitim ve Sağlık

İlçedeki 99 ilköğretim okulunda toplam 4.201 öğrenci ve 698 öğretmen, 2 özel ilköğretim okulunda 94 öğrenci 17 öğretmen, 7 lisede ise 4790 öğrenci ve 292 öğretmen bulunmaktadır.

İlçe merkezinde bir Devlet Hastanesi ve 3 sağlık ocağı, 9 kasaba ve 4 köyde de sağlık ocakları bulunmaktadır ilçe merkezinde 17, kasabalarda 16, köylerde ise 16 adet sağlık evi hizmet vermektedir.

Erdemli'nin Ekonomisi

Yüzölçümü 207.800 hektar olan ilçenin, tarım alanı 53.49 hektar, orman ve fundalık alanlar 56.406 hektar, tarım dışı arazi 97.903 hektardır.

İçel ilinde turfanda sebzelerin ve turunçgillerin en çok üretildiği ilçe Erdemli'dir. Önemli sanayi kuruluşlarının bulunmadığı ilçede geçim kaynağı tarıma dayalıdır. Çeşitli sebze ve meyveler özellikle narenciye, muz ve seracılık ile el sanatlarından dokumacılık ilçe ekonomisinde önemli bir rol oynar. Alata Bahçe Kùltürleri Araştırma ve Eğitim Merkezi bu

konuda öncülük yapmaktadır. İlçede turfanda sebzeçilik sera tekniğiyle yapılmaktadır. Özellikle Kocahasanlı, Tırtar Lamas, Kargıpınarı ve Çeşmeli'de bulunan geniş sera alanlarında domates, salatalık, biber ve kabak turfanda olarak yetiştirilir.

Dağlık ve yaylalık alanlarda buğday, arpa, nohut, kaynak sularının etrafında şeftali, elma, kiraz; dalgalı arazide üzüm, zeytin ve incir üretilir. Bağların ve bahçelerin kenarlarında armut, erik, kayısı, vişne, ayva, badem, dut ağaçlarından da belirli oranda gelir elde edilir.

TARİHİ VE KÜLTÜREL ÇEVRE

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilanından sonra, Silifke ilçesine bağlı küçük bir yerleşim yeri iken, 1 Haziran 1954 tarihinde ilçe olmuştur. Turizmi, tarihi zenginlikleri ve doğal güzellikleri açısından önemli bir gelişme potansiyeline sahiptir.

Mersin-Silifke karayolunun 50. km'sinde, Ayaş mevkinin 3 km kuzeyinde yer alan Kanyteleisören yeri, ilk defa 19. yüzyılın ortalarında Langlois tarafından keşfedildi. İlçenin en ilgi çeken yönü örenyeridir. Geniş bir obruğun çevresinde Antik Olba Krallığı'nın kutsal bir yerleşimi olarak kurulan ve antik adı Kanyteleis olan yerleşim yeri hakkındaki en eski belgeler M.Ö. 3. yüzyıla ait bazı yazıtlardır.

Bizans İmparatoru II.Theodosius (408-450), Hellenistik çağ kentlerinden ve Olba KraliçesiAba'ya ait bu eski yerleşimin

bulunduğu alanda yeniden kutsal bir Hristiyanlık merkezi kurdu. En parlak dönemini M.S. 4. yüzyılda yaşamıştır. Bu dönemde adı Neapolis olarak değıştirilen kentte, geniş bir obruğın etrafında kesme taştan inşa edilmiş bazilikalar, sarnıçlar, caddeler, kaya mezarları, anıt mezarlar, kaya kabartmaları ve Semerdam lahit kapakları bulunmaktadır. Obruğın güneybatı kenarında yükselen Hellenistik kulenin batı duvarındaki kitabede, kulenin rahip krallardan Olbalı Tarkyaris'in oğlu Teukros tarafından Zeus için yaptırıldığı belirtilmektedir. Tapınağın doğu ve güney duvarlarının birleştiğı köşenin orta yerinde bulunan kitabede, Olba Krallığı'na ait sikkelerde görülen Triskeles (Üçayak) kabartması vardır.

Bazilikalar Bizans dönemine aittir. 1 nolu bazilika, obruğın güneybatısındadır. Doğü cephesi ayaktaadır. Sütun başlıkları korint üslubundadır. II Nolu bazilika. I nolu bazilikanın kuzeyinde yer alır, günümüzde oldukça harap durumdadır. Kapının profili söveleri ve lentosu ayaktaadır. III nolu bazilika ise obruğın kuzeydoğü köşesindeadır. Güney duvarları yıkılmıştır. Üç kemerli narteksin önündeki mahzenin kemeri ve ağzı görölmektedir. Batısı, avluya iki sütunlu üç kemerle açılmaktadır. Etrafında atrium vardır. Narteksin üzerinde ahşap bir kat olduğı, kilisenin batı duvarında sıralanan

bir sıra taş konsoldan anlaşılmaktadır. Papylas adındaki bir kişinin bu bazilikayı, bir adak borcunu ödemek için yaptırdığı, letonun üzerindeki kitabede yazılıdır. Diğer iki bazilika çok harap durumdadır.

Üç ayrı yerde nekropol bulunmaktadır. Güneyden çıkan ana yolun iki tarafında kayalara oyulmuş oda mezarlar görülür. Batı nekropoldeki mezarlar genellikle kayalara oyulmuştur. Kaya mezarlarının menfezlerinin üzerinde kabartma kadın ve erkek figürler işlenmiştir. Figürlerde asker kıyafetinde iki erkek, kline üzerine uzanmış bir kadın vardır. Kuzeydeki Nekropolü en yüksek yerinde Kraliçe Aba, kocası ve iki oğlu için yaptırdığı anıtsal mezar, Kanyteleis'in en ilginç yapısıdır. Kare planlı mezara yuvarlak kemerli bir kapıdan girilir. Anıt mezarın doğusundaki mezarlar lahit şeklindedir.

Mezarların yanında kayalara oyulmuş üzüm sıkma presleri ve dikdörtgen planlı, beşik tonozla örtülü sarnıçlar bulunmaktadır. Kanyteleis'teki obruğun içine merdivenlerle inilmekteydi. Bugün bu merdivenlerin bir kısmı yıkılmıştır. Roma çağlarında kentin içindeki bu büyük ve derin obrukta suçlular vahşi hayvanlara parçalatılmaktaydı. Bu nedenle kentin adı halk arasında Kanlıdivane olarak da anılır.

Mersin-Erdemli-Silifke karayolunun 60. km'sin de Kızkalesi beldesindedir. Roma ve Bizans dönemlerinde yoğun

olmak üzere, İslami devirlerde de iskan görmüştür. Nekropol alanından çıkarılan eserlerden burada ilk yerleşimin M.Ö. 4. yüzyıla ait olduğu anlaşılmıştır. M.Ö. 1. yüzyılda kendi adına sikke darbettirmiştir. Herodot bu kenti Gorges adında Kıbrıslı bir prensin kurduğunu yazar. Korykos, Kilikyabölgesinin bir liman kenti olduğundan çok el değiştirmiştir. M.Ö. 4. yüzyılın sonunda Seleukhos NikatorSilifke kentini kurduğunda, Korykos'u yönetimi altına almıştır. Kent, M.S. 72 yılında Roma egemenliğine girmiş ve 450 yıl Roma yönetimine bağlı kalmış, bu dönemde tarım alanında büyük bir gelişme göstererek zeytinyağı ihraç merkezi olmuştur.

Bizanslılar zamanında Arap istilalarına karşı etrafı kuwetli surlarla çevrilmiştir. 13. yüzyılda Kilikya Ermeni Krallıkları döneminde önemli bir ticaret limanı olmuş, Ceneviz ve Venedik gemilerinin uğrak limanı durumuna gelmiştir. Korykos 1448 yılında Karamanoğlu İbrahim Bey tarafından ele geçirilerek, yeniden imar edilmiştir.

Ören yerinde iç ve dış kale kiliseler, sarnıçlar, su kemerleri, kaya mezarları, lahitler ve taş döşemeli Roma yolları kısmen ayaktadır. Adını, adadaki kaleden almaktadır.

Kare planlı kale, iç içe iki sıra surdan oluşmaktadır. Etrafı hendekle çevrilmiştir. Kaleye giriş bugün mevcut

olmayan hareketli bir köprüyle sağlanmakta idi. Bugünkü haliyle kale, tipik Orta Çağ mimari özelliklerini yansıtmaktadır.

Kız Kalesi Korykos kıyı kalesinin 200 m açığındaki küçük adacık üzerindeki kaleye Kızkalesi denilmektedir. Büyük bölümü ayakta olan Kızkalesi'nin kuzey ve güney uçları sekiz kuleyle korunmuştur. Kalenin dış çevre uzunluğu 192 m.dir. Kızkalesi ile kıyıdaki kale denizden bir yolla bağlanmış, denizden gelecek saldırılara karşı önlem alınmıştır. Karamanoğlu İbrahim Bey tarafından 1448 yılında onarılan Kızkalesi bugün İçel turizminin sembolü haline gelmiştir. Turistlerin yoğun ilgisini çeken kaleye, kıyıdan balıkçı motorları ile geçilmektedir.

Öküzlü Örenyeri Ayaş kasabasına 12 km uzaklıktadır. Kanlıdivane - Çanakçı köyü yol ayrımından sabitleştirilmiş bir yolla gidilir. Örenyeri Geç Hellenistik, Roma, Erken Bizans dönemlerinde yerleşim görmüştür. Antik kentin taş döşeli alt yapısı yer yer sağlam durumdadır. Bazilikası, sarnıçları halen ayakta. Lahitler kente girişi sağlayan oturtulmuş yolun kenarında bulunmaktadır.

Elaiussa-Sebaste

Mersin-Erdemli-Silifke karayolunun 50. km.sindedir. Kumkuyu belediyesi sınırları içerisinde yer alan Ayaş Elaiussa-Sebaste örenyeri M.Ö. 2. Yüzyılın sonlarında kurulmuştur.

Özellikle Roma ve Bizans dönemlerinde iskân görmüştür. Ören yeri içerisinde; mezar kalıntıları, antik tiyatro, lahitler, anıtmezarlar, sarnıçlar, su kemerlerine ait kalıntılar bulunmaktadır. Büyük bir alanı kaplayan ören yerinde 1995 yılında İtalyan kazı heyeti tarafından başlatılan çalışmalar sürdürülmektedir.

Tırtar (Akkale)

Akkale, Mersin-Silifke karayolu üzerinde Mersin'e 49 km uzaklıktadır. Geç Roma döneminde kurulmuştur. Denize hâkim bir noktada bulunan Akkale'de 2–3 katlı bir ana yapı ve bunun doğusunda haç planlı, iki katlı küçük bir bina; güneyinde iki uzun dehliz halinde bir alt ana yapı; bir su sarnıcı, hamam yıkıntısı ve deniz kıyısında küçük bir sarnıç ve limanı bulunmaktadır. Büyük bir zeytinyağı ihraç merkezi olan Akkale'de 15.000 ton zeytinyağı alabilecek kapasitedeki sarnıç halen ayaktadır.

Adamkaya Kabartmaları

Kızkalesi'nin 10 km. kadar kuzeyinde Şeytanderesi mevkiinde, derin vadinin kayalık yamacına oyulmuş insan kabartmaları bulunmaktadır.

Burada 10 ayrı kompozisyon içinde 11 erkek, 4 kadın, 2 çocuk olmak üzere 17 insan ile 1 dağ keçisine ait figürler

vardır. Kabartmalar, Geç Hellenistik veya Erken Roma dönemine aittir.

Paşa Türbesi

Ayaş-Korykos yolu üzerinde olan bir Selçuklu eseridir. Türbe 1220 yılında Aktaşoğlu Sinan Bey adına yaptırılmıştır (www.erdemli.gov.tr).

BİRİNCİ BÖLÜM

ERDEMLİ MASALLARININ DERLEME ŞEKLİ

ARAŞTIRMAYA ÇIKMADAN ÖNCE YAPILAN

ARAŞTIRMALAR

I. Yayınların İncelenmesi

Mersin ilinin Erdemli ilçesinde yapmış olduğumuz “Erdemli Masalları” adlı çalışmamıza başlamadan önce öncelikle Sayın hocamız Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU’nun Gümüşhane ve Bayburt Masalları ve yine hocamız Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN’in Taşeli Masalları adlı eserlerinin tamamı okunup incelenmiştir. Ayrıca Selçuk Üniversitesi Kütüphanesinde bulunan masalla ilgili doktora tezleri de konumuzla ilgisi olmasa da bize tezimizi hazırlama açısından yol gösterici önemli kaynaklar olmuştur.

Erdemli bölgesinde yapmış olduğumuz çalışmamızda ilçede çıkan gazete ve kitaplar da incelenmiştir. Yeni Ufuk, Hür gazeteleri ve Erdemli Ziraat Odasının çıkardığı “Erdemli” adlı eser ayrıca yine aynı isimle çıkan Erdemli Lisesinin çıkardığı kaynak kitap incelenmiştir. Ayrıca il merkezinde çıkan Mersin Ses Gazetesi, Öteki Mersin Haber Gazetesi de incelenmiştir.

İncelemiş olduğumuz doktora tezleri:

Seyit EMİROĞLU--- Meram İlçesi (Konya) Masalları Üzerine
Bir Araştırma

Mehmet ÖZÇELİK---Afyonkarahisar Masalları Üzerine Bir
Araştırma

Behiye KÖKSEL--- Gaziantep Masalları Üzerine Bir İnceleme

Ali BÜYÜKASLAN--- Guy De Maupassant'ın Olağanüstü
Konulu On Masalının Şekil Olarak (Morfolojik) İncelenmesi

Osman ALKAN---Aksaray İlinde Anlatılan Masalların Çocuk
Eğitimi Açısından İncelenmesi

Serdar DERMAN--- Anadil (Türkçe) Öğretiminde Masal
Metinlerinin Kullanılması

Hatice Tuba YILDIZ--- Masalların Çocuk Eğitimi Açısından
İncelenmesi

III. Masalların Teyple Tespiti

Kendi memleketim olan Erdemli'de yapmış olduğumuz çalışmamızda bulunan metinlerimizin büyük bir kısmını ailemin özellikle annem ve babamın yardımıyla derleme imkânını elde edebildim. Her ne kadar Erdemli'de doğup büyüsem de maalesef çevremizle ilişkilerimizin eğitim görmemiz nedeniyle, önemli ölçüde azaldığını fark ettim.

Gittiğimiz yerlerde anlatıcıları, masal derlemeye geldiğimize çok zor inandırdık. Öncelikle bizim masal anlatmamız gerekti. Halkımız masal olarak değil de hikâye olarak bildikleri metinleri bize aktardı. Biz de kaynak şahıslardan dinlemiş olduğumuz halk hikâyelerimizi teybe kaydettik. Daha sonra yazıya aktardık. Bizim yazma hızımız onların konuşma hızına yetişemediği için dinlediğimiz masalları teybe kaydettik. Kaydetmeden önce kendilerinden izin istedik. Önce biraz rahatsız oldular; ama masalları anlatırken teyp kaydını tamamen unuttular. Böylece zamandan da kazanmış olduk.

Derlemelerimiz, Erdemli'nin hem dağ köylerinden hem de ova köylerinden yapılmıştır. Gittiğimiz köyler şunlardır: İlemin, Karakuşlu, Sıraç, Çiftepınar, Pınarbaşı, Elvanlı köyleri ve ayrıca Tömük, Çeşmeli, Kargıpınarı kasabaları ile Erdemli merkez mahalleleri.

IV. Derleme İle İlgili Bazı Hususlar

a) Derleme Sırasında Karşılaşılan Bazı Zorluklar

Çalışma konumuzu seçtiğimizde Karaman'da özel bir dershanede öğretmenlik yapıyordum. Derslerimi belli günlere toplayıp memleketim olan Erdemli'ye her fırsatta gidip kaynak şahıslardan ilçemize özgü masalları derledim.

Ancak, birkaç ay sonra Bilecik'e atamam çıktığı için çalışmalarına ara vermek zorunda kaldım.

Yine fırsat bulduğumda Erdemli'ye gidip çalışmalarına devam etmeye çalıştım. Ulaşım benim en büyük sorunumdu. Sadece Erdemli'ye gitmekten ziyade bazı köylere de dolmuş gitmediğinden özel araçlarla gitmek zorunda kaldık. Bilecik'teki görevim yazın bittiğinde yine Erdemli'ye gidemedim. Çünkü polis olmaya karar vermiştim. İstanbul'a altı aylık bir süre eğitim görmek için gittim. Artık memleketime daha da uzaktaydım. Bu nedenlerden tez çalışmam uzadı. Çalışmamız açısından en güzel olan ise tamamı Yörük (yürüyen Türk) olan halkımızın bize evini ve gönlünü açmış olmasıydı. Derleme sırasında kaynak şahıslar açısından hiç zorluk yaşamadık. Hepsi bize elinden geldiğince yardımcı olmaya çalıştı.

V. Kaynak Şahıslar İle İlgili Bilgiler

Bazı anlatıcılarımız çok iyi usta anlatıcılardı. Bazıları ise bu konuda çok acemiydi. Biz onlara yardımcı olabilmek için hocalarımızın masal kitaplarından bazı metinleri anlattığımızda aynı masalları onların da bildiğini gördük. Ayrıca onlar da akıllarına gelen masalları bize daha kolay bir şekilde aktardılar. Gerçekten birçok masalımız ülkemizin birçok ilinde az çok değişiklerle anlatılmakta ve bilinmektedir. Zaten masallar

insanlığın ortak ürünüdür. Derlememizi yaparken kaynak şahısların şehir dışına çıkmamış kişiler olmasına, okuryazarlık durumlarının en alt seviyelerde insanlar olmasına dikkat ettik. Böyle kişilerin kültürel değerlerimizi daha iyi bir şekilde hafızalarında tuttuklarını anladık. Dolayısıyla yaşayan kültürel değerlerimizi koruyan kimselerdi.

Masalları anlatan kaynak şahıslar hakkında şu bilgiler verilmiştir:

1. Masalı anlatanın adı ve soyadı
2. Doğum yeri ve tarihi
3. Öğrenim durumu
4. Masalı kimden dinlediği
5. Mesleği
6. Kaynak şahısların anlattığı masalların çalışmamızdaki sıra numarası

KAYNAK ŞAHISLAR HAKKINDA BİLGİLER

Adı Soyadı : Ayşe ÖZTÜRK

Doğum Tarihi : 1951

Doğum Yeri : Erdemli

Tahsil Durumu : İlkokul mezunu

Mesleği : Ev hanımı

Masalı kimden dinlediği : Dedesinden

Anlattığı masallar : 15

Adı Soyadı : Cennet ÖZGÜR

Doğum Tarihi : 1935

Doğum Yeri : Erdemli

Tahsil Durumu : Okuma yazması yok.

Mesleği : Ev hanımı

Masalı kimden dinlediği : Annesinden

Anlattığı masallar : 1, 2

Adı Soyadı : Çiçek ÜNSAL
Doğum Tarihi : 1949
Doğum Yeri : Erdemli
Tahsil Durumu : İlkokul mezunu
Mesleği : Ev hanımı
Masalı kimden dinlediği : Dedesinden
Anlattığı masallar : 29

Adı Soyadı : Durdane DURUEL
Doğum Tarihi : 1940
Doğum Yeri : Erdemli
Tahsil Durumu : İlkokul mezunu
Mesleği : Ev hanımı
Masalı kimden dinlediği : Annesinden
Anlattığı masallar : 12, 14, 31, 41

Adı Soyadı : Dursun ÇOBAN
Doğum Tarihi : 1948
Doğum Yeri : Erdemli
Tahsil Durumu : İlkokul mezunu
Mesleği : Çiftçi
Masalı kimden dinlediği : Babasından
Anlattığı masallar : 13, 18, 26, 38

Adı Soyadı : Emel ZENGİN
Doğum Tarihi : 1955
Doğum Yeri : Erdemli
Tahsil Durumu : İlkokul mezunu
Mesleği : Ev hanımı
Masalı kimden dinlediği : Halasından
Anlattığı masallar : 30, 32, 35, 39

Adı Soyadı : Emine DEMİRASLAN
Doğum Tarihi : 1948
Doğum Yeri : Erdemli
Tahsil Durumu : İlkokul mezunu
Mesleği : Ev hanımı
Masalı kimden dinlediği : Teyzesinden
Anlattığı masallar : 34

Adı Soyadı : Fatma BOZ
Doğum Tarihi : 1955
Doğum Yeri : Erdemli
Tahsil Durumu : İlkokul mezunu
Mesleği : Ev hanımı
Masalı kimden dinlediği : Ninesinden
Anlattığı masallar : 25

Adı Soyadı : Fatma ÇEŞMELİ
Doğum Tarihi : 1952
Doğum Yeri : Erdemli
Tahsil Durumu : İlkokul mezunu
Mesleği : Ev hanımı
Masalı kimden dinlediği : Annesinden
Anlattığı masallar : 16, 17, 28, 36

Adı Soyadı : Hanife TIRAŞ
Doğum Tarihi : 1949
Doğum Yeri : Erdemli
Tahsil Durumu : İlkokul mezunu
Mesleği : Ev hanımı
Masalı kimden dinlediği : Ninesinden
Anlattığı masallar : 22, 27

Adı Soyadı : İsmet ÇEŞMELİ
Doğum Tarihi : 1948
Doğum Yeri : Erdemli
Tahsil Durumu : İlkokul mezunu
Mesleği : Çiftçi
Masalı kimden dinlediği : Dedesinden
Anlattığı masallar : 21

Adı Soyadı : Mehmet ALTINER
Doğum Tarihi : 1949
Doğum Yeri : Erdemli
Tahsil Durumu : İlkokul mezunu
Mesleği : Çiftçi
Masalı kimden dinlediği : Annesinden
Anlattığı masallar : 10, 20, 40, 42

Adı Soyadı : Mehmet YILMAZ
Doğum Tarihi : 1940
Doğum Yeri : Erdemli
Tahsil Durumu : Okuma yazması yok.
Mesleği : Hayvancılıkla uğraşıyor
Masalı kimden dinlediği : Annesinden
Anlattığı masallar : 3, 5

Adı Soyadı : Naile YILDIRIM
Doğum Tarihi : 1955
Doğum Yeri : Erdemli
Tahsil Durumu : İlkokul mezunu
Mesleği : Ev hanımı
Masalı kimden dinlediği : Halasından
Anlattığı masallar : 4

Adı Soyadı : Ömer TAY
Doğum Tarihi : 1947
Doğum Yeri : Erdemli
Tahsil Durumu : İlkokul mezunu
Mesleği : Çiftçi
Masalı kimden dinlediği : Babasından
Anlattığı masallar : 8, 43

Adı Soyadı : Şenel ALTINER
Doğum Tarihi : 1952
Doğum Yeri : Erdemli
Tahsil Durumu : İlkokul mezunu
Mesleği : Ev hanımı
Masalı kimden dinlediği : Annesinden
Anlattığı masallar : 33, 37, 9, 11, 19, 23.

Adı Soyadı : Şükrü BAYRAM
Doğum Tarihi : 1947
Doğum Yeri : Erdemli
Tahsil Durumu : İlkokul mezunu
Mesleği : Çiftçi
Masalı kimden dinlediği : Dedesinden
Anlattığı masallar : 24

Adı Soyadı : Yıldız DİZLEK
Doğum Tarihi : 1940
Doğum Yeri : Erdemli
Tahsil Durumu : Okuma yazması yok.
Mesleği : Hayvancılıkla uğraşıyor.
Masalı kimden dinlediği : Teyzesinden
Anlattığı masallar : 6, 7

İKİNCİ BÖLÜM

ERDEMLİ MASALLARININ MOTİF VE TİP YAPISI

Motifle ilgili en önemli çalışmayı yapan Stith Thompson’a göre motif: “Eskiden beri yaşama kabiliyetine sahip olan masalın en küçük unsurudur.” Destan, fıkra, masal, efsane ve halk hikâyesi gibi türlerin hepsinde motif farklıdır. Stith Thompson bütün türlerin motiflerini “Motif Index of Folk-Literature” adlı altı ciltlik eserinde toplamıştır. Masallar üzerinde Türkiye’deki motif çalışmaları Prof. Dr. Pertev Naili Boratav’la başlar. 1953 yılında Alman Prof. Dr. Wolfram Eberhard’la tespit ettikleri 378 masal tipi ve motif sıralarını vermişlerdir. Motif, Fransızca bir kelime olup aslı Latince “motivum” şeklindedir (Alptekin, 2002:113).

Max Luthi, Marchen adlı eserinde motifi hikâye etmenin en kolay şekli şeklinde, tanımlar. Arthur Christensen ise; “Canlılıkları ile kendilerini kabul ettiren tarifi güç psikolojik kanuna göre dinleyiciyi avuç içine alabilen ve iptidai fikir silsilesinden yeni terkiplerine girmek için az veya çok parçalara ayrılabilen unsurlardır.” diye tanımlar (Alptekin, 2002:113).

Erdemli masallarını Eberhard-Boratav ve Aarne-Thompson katoloğuna göre sınıflandırdık. Ayrıca çalışmamızda bize hocamız Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN’in “Taşeli

Masalları” en önemli yol gösterici kaynak oldu ve çoğunlukla bu kaynaktan yararlandık.

Sınıflandırmaya giren masallarımızın numaraları şu şekilde sıralanmıştır.

1. Hayvan Masalları: 6, 7, 8

2. Asıl Halk Masalları: 1, 2, 3, 4, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43.

3. Fıkralar: 5

4. Zincirlemeli Masallar: Zincirlemeli masal derlemiş olduğumuz masallar içinde bulunmamaktadır.

Erdemli Masallarının tip ve motif sırası hocamız Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN’in Taşeli Masalları adlı eserindeki sıralamaya göre düzenlenmiştir.

BİRİNCİ MASAL

1. Sırma Saçlı Kız Tel Perçemli Oğlan

2. EB: 239, AaTh: 749

3.Cennet ÖZGÜR, Erdemli- Sıraç Köyü

4. Motif Sırası

1. Üç fakir kız padişahın oğullarıyla evlenmek istemektedirler. Kendi aralarında konuşurken padişah onları tesadüfen duyar.

2. Kızlar çeşitli vaatlerde bulunmuştur.

3. Padişah oğullarını bu kızlarla evlendirir. Gün gelir oğullarıyla evlenmek için söyledikleri vaatleri kızlara sorar. İkiisi vaatlerinde durmaz. En küçük kız vaadini gerçekleştirir.

4. Ablaları kızını kıskanır. Kızın vaadi tel perçemli oğluyla sırma saçlı kızını olur; ancak kardeşleri çocukları denize attırır. Onun yerine köpek yavrusu koyar.

5. Kızını meydanlık bir yere gömerler. Gelen geçen yüzüne tükürür.

6. Çocukları bir adada yaşlı bir dam bulup büyütür.

7. Adam öleceği sırada, oğlana sihirli bir at bıraktığını söyler.

8. Adamın bırakmış olduğu değerli taşlarla oğlan yeni bir ev alır. Kardeşini de getirir.

9. Teyzeleri çocukları tanır. Onları öldürmesi için cadı kadın gönderirler.

10. Cadı kadın kıza ağabeyinden sırasıyla dev ülkesindeki şimşirak taşlarını sonra da Dünya Güzeli'ni getirmesini ister. Oğlan gittiği dağda taş olur.

11. Kız ağabeyini kurtarır. Dünya güzelini de alıp hep beraber dönerler.

12. Oğlan farkında olmadan pazarda babasıyla tanışır. Görüşmeye başlarlar. Dünya güzeli annesinin yüzünü mendille silmesini önerir.

13. Padişah yemeğe geldiğinde kaşık padişahın koynundan çıkar. Padişah öyle şey olmayacağını söyleyince Dünya Güzeli insanoğlundan köpeğin nasıl doğacağını sorar. Çocukların kendine ait olduğunu söyler.

14. Padişah hemen karısını kuyudan çıkartır. Kardeşlerini cezalandırır.

İKİNCİ MASAL

1. ALTIN KUŞ

2. EB:33, AaTh: 220- 249

3. Cennet ÖZGÜR, Erdemli- Sıraç Köyü

4. Motif Sırası:

1. Biri kuyumcu diğeri avcı olan iki kardeş vardır. Avcı olan altın kuşu avlar, kuyumcu kardeşi onu kandırıp elinden alır.

2. Kuşun taşlığını yiyen her sabah altın top bulacaktır. Kuyumcunun karısı taşlı ocağa koyar, gider. Avcı kardeşinin oğulları onu yer.

3. Çocuklar sabahleyin uyanırlar, anneleri iki altın top bulur. Hırsızlık yaptıklarını düşünür.

4. Adam çocukları dağ başına bırakır. Bir avcı çocukları büyütür.

5. Çocuklar yola çıkmak isterler. Avcı bir yol ayrımında iki aslan ile tavşan olduğunu, ayrılacakları vakit oraya bıçaklarını saplamalarını öğütler.

6. Çocuklar ayrılır. Biri gittiği yerde yedi başlı devi öldürüp padişahın kızıyla evlenir. Ancak ava çıktığında cadı karısı tarafından taşlaştırılır.

7. Kardeşi yol ayrımına gelir bıçağın küflü olmasından kardeşinin zor durumda olduğunu anlar. Gidip kardeşini kurtarır.

ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Zengiltaş

2. EB: 227, AaTh: 1525- 1874

3. Mehmet YILMAZ, Erdemli, Tömük Kasabası

4. **Motif Sırası:**

1. Bir padişah oğullarına üç fakir kız kardeşi alır.
2. En küçük kız sırma saçlı bir oğlanla gözünden inci mercan dökülen bir kız doğurur.
3. Kardeşleri kızını kıskanıp çocukları denize atıp çocuk yerine iki köpek yavrusu koydurur.
4. Kadına padişah kızıp onu yarı beline kadar meydana gömdürür.
5. Çocukları bir adam bulup büyütür.
6. Çocuklara bakan adam ölür. Çocuk değerli taşlarla gidip bir ev alır. Kardeşiyle oturur.
7. Bir cadı karısı gelir. Kızın aklına girer. Kız ağabayinden önce çalgı ister sonra Zengiltaş' ı getirmesini ister.
8. Zengiltaş oğlanı taş eder. Kız gider kurtarır. Hepsi eve döner.
9. Oğlan babasıyla tanışır. Bir süre görüşürler. Padişahı yemeğe davet ederler.
10. Yemekte kaşık kaybolur. Zengiltaş kaşığı padişahın koynunda bulur.
11. Padişah öyle şey olmayacağını söyleyince Zengiltaş da insanın da köpek doğuramayacağını söyleyip çocukların onun çocukları olduğunu söyler.

12. Padişah karısını çıkartır. Birlikte yaşarlar. Baldızlarını cezalandırır.

DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Sihirli Yüzük

2. EB:..., AaTh:...

3. Naile YILDIRIM

4. Motif Sırası:

1. Bir padişahın oğlu sihirli bir yüzüğe sahiptir. Bazen bir beyefendi bazen dilenciye dönüşmektedir.

2. Başka bir padişah kızlarını evlendirmek için kızlarına elma attırır. İki kız vezirle evlenecektir. Küçük kız ise dilenci kılığındaki oğlanla evlenir. Oğlanı herkes hor görür.

3. Padişah hastalanır geyik yüreği yerse iyileşeceğini söyler.

4. Dilenci kılığındaki damadı yüreği getirir, padişah iyileşir.

5. Padişah savaşa gider. Oğlan kılık değiştirir, beyefendi olur. Savaşta yiğitlik gösterir. kolundan yaralanır. Padişah mendilini oğlanın koluna bağlar.

6. Karısıyla mendili padişaha gönderir. Padişah damadını tanımış olur. Tacını tahtını ona bırakır.

BEŞİNCİ MASAL

1. Karakayalılar

2. EB:..., AaTh:...

3. . Mehmet YILMAZ, Erdemli, Tömük Kasabası

4. Motif sırası:

1. Üç aptal kardeş vardır.

2. Ocağa tavuk koyarlar dağa oduna giderler. Giderken evlerine yakın yerden geçen bir adama anahtarın yerini söyleyip ocaktaki tavuğu yememesini söylerler.

3. Adam gelip tavuğu yer, gider.

4. Aptal kardeşler gelir. Tenceredeki sinekler başlarına konar, sinekleri öldürmeye çalışırken birbirlerini öldürürler.

ALTINCI KARDEŞ

1. Gurt, Dilki, At

2. EB: 1-23, AaTh: 149

3. Yıldız DİZLEK, Erdemli- Çiftepınar Köyü

4. Motif Sırası:

1. Dilki, gurt ve at kış gelince bir mağarada yaşamaya başlar.

2. Karınları acıkır.

3. Hangisinin yaşı küçükse onu yemeye karar verirler.
4. At kendinin yiyeceklerini anlayınca okuma yazması olan birinin künyesini okumasını ister.
5. Kurt okumak için baktığında at ona tekme vurarak kutru öldürür ve kaçar.

YEDİNCİ MASAL

1. Dikli ile Kaplumbağa
2. EB: 1- 22 AaTh: 1- 95
3. Yıldız DİZLEK, Erdemli- Çiftepınar Köyü
4. **Motif Sırası:**
 - 1.Kaplumbağa ve tilki buğdaylarını değirmene getirir.
 2. Tilki değirmenciye hangisinin buğdaylarının önce döküleceğini sorar.
 3. Değirmenci tilkiye yaşını sorar. Tilki bin iki yüz yaşında olduğunu söyler.
 4. Kaplumbağaya soracağı sırada kaplumbağa ağlayarak o yaşta oğlu öldüğünü söyler.

SEKİZİNCİ MASAL

1. Tilkinin Başına Gelenler

2. EB:1-22, AaTh: 100- 149

3. Ömer TAY, Erdemli- İlemin Köyü

4. **Motif Sırası:**

1. Bir koyun ve köpek yaşlanınca dağa bırakılır.

2. Otlak bir yerde yaşarken köpek acıkır ve yemek aramaya çıkar.

3. Kurt gelir. Koyunu yalnız görünce o toprakların kendine ait olduğunu söyler.

4. Koyun şahit ister. Kurt tilkiyi şahit getirir.

5. Köpek koyunla anlaşır saklanır. Tilkiden yemin etmesini ister.

6. Tilki köpeği görür ve kaçmaya başlar.

7. Kaçarak bir ağaç sandığı çobanın kepengine yaslanır. Çoban onun kuyruğundan tutup fırlatır.

8. Tilki şahitlik yapmak isterken nerdeyse canından olacaktır.

DOKUZUNCU MASAL

1. Mele Kuzum

2. EB: ... AaTh: ...

3. Şenel ALTINER, Erdemli, Çiftepınar Köyü

4. Yalanın bir gün mutlaka gün ışığına çıkacağı.

5. Motif sırası

1. Un satmakla geçinen bir adam, evine en kaliteli unları gönderdiği halde karısı unun kepeğini kendisine pişirip unun özünün olmamasının sebebini görüncesinden kaynaklandığını söyleyerek kocasına görüncesini şikayet etmektedir.

2. Adam bir küp yılan, çıyan doldurarak kardeşini öldürmeye gider.

3. Adamın götürdüğü bir küp dolusu yılan, çıyan altına dönüşür.

4. Kız kardeşi adamın sorunlarını gün ışığına çıkaracak bir kuzuyu kardeşine verir.

5. Adamın karısının sevgilileri vardır. Unun iyisini onlar yemektir. Kadın her isteği yerine getiren kuzudan yemek ister; ancak eli kuzunun üzerine yapışır kalır. Sevgilileri de onu kurtarmaya çalışırken onların da elleri kuzuya yapışır.

7. Adam kuzuyu çağırır. Kuzu, üzerinde adamın karısı ve sevgilileriyle gelir.

8. Gerçekler anlaşılmış olur.

ONUNCU MASAL

1. Cana mı Mala mı Gelsin

2. EB: 56, AaTh: 670

3. Mehmet ALTINER, Erdemli, Çiftepınar Köyü

4. Sadece kendi çıkarlarını düşünen bir adamın sonunu nasıl hazırladığı.

5. Motif sırası

1. İki canlı, yüklü bir devenin üzerine beş kişilik bir aile binmiştir. Deve ile buğrasının konuşmalarını Hz. Süleyman duyar. Hayvanların çok yorulduğunu üstelik devenin yüklü olduğunu mal sahibine söyler.

2. Hz. Süleyman' ın hayvanların dilini anladığını öğrenen köylü, bu dili kendisine öğretmesi için ona ısrar eder.

3. Hz. Süleyman hayvanların dilini adama öğretir. Ancak, bu sırrı saklamasını ve her ne olursa olsun önlem almamasını sıkı sıkı tembihler.

4. Adam kedi, köpek ve horozun konuşmalarını dinler. Sırasıyla atının ve ineğinin hasta olup öleceğini öğrenir. Hemen önlemini alıp hayvanları satar. Sattığı insanlara acımaz.

5. en son olarak kendisinin öleceğini öğrenir. Hz. Süleyman' a giderek ölmek için bir çare ister.

6. Adam, sözünde durmayarak önlem almış, kendi çıkarı için çalışmış, başkalarını mağdur etmiş ve ölümü hak etmiştir.

ON BİRİNCİ MASAL

1. Tuz Kadar Sevgi

2. EB: 256, AaTh: 923 B-986

3. Şenel ALTINER, Erdemli- Çiftepınar Köyü

4. babası tarafından söylediği bir cümlemin tam anlaşılmaması yüzünden evden kovulup tembel kocasına çalışmayı öğretilip mutlu bir hayata kavuşması

5. Motif sırası

1. Bir padişahın üç tane kızı vardır. Evlenme çağlarının gelip geçmekte olduğunu bostandan getirmiş oldukları karpuzları sırasıyla babalarına ikram ederek bildirirler.

2. Babaları kızlarına sırasıyla kendini ne kadar sevdiklerini sorar. Büyük ve ortancadan istediği cevabı alır,

küçük kızı ise kendisini tuz kadar sevdiğini söyleyince baba bu cevaba öfkelenir. Kızı tembel Ahmet' e verir.

3. Kız Ahmet ' e çalışmayı öğretir.

4. Ahmet odun satmaya başlar. Odun satamadığı günler odunları birer söz karşılığında nur yüzlü bir ihtiyara verir.

5. Ahmet kışın odun yapamam diye bir mağaraya odun biriktirir. Kış gelip odunları almaya geldiğinde odunların yanmış olduğunu görür. Odunlar hep altın olmuştur.

6. Ahmet bir kervana katılır. Bezirgânın mallarını hem haramilerden hem de selden kurtarır.

7. Dönüşte bir kuyuya rastlarlar. Kuyuya iner ve ihtiyarın söylemiş olduğu sözlerle hem hayatta kalır hem de değerli mükafatlar kazanır.

8. Ahmet dönüşte karısının yaptırdığı konağı tanıyamaz. Karısı onu konağa çağırır.

9. Kız, babasını konağa davet ettirir. Yapılan yemekler tuzsuzdur. Babası tuzun değerini itiraf eder.

10. Kız ortaya çıkar. Babası kızın söylemek istediğini artık anlamıştır ve pişman olmuştur.

11. Kızla Ahmet'in nikâhları kıyılır.

ON İKİNCİ MASAL

1.Tosbağa Gelin

2.EB: 86, AaTh: 402

3.Durdane DURUEL

4.Sadece dış görünüşe bakarak insanların değerlendirilmemesi gerektiği, zeka ve ahlak güzelliğinin de önemli olduğu

5. Motif Sırası

1. Bir padişahın üç oğlu kement atmak suretiyle evlenecekleri kızı seçerler.

2. Büyük oğlanların kementleri sağ ve sol vezirin evine, küçük oğlanınki bir kaplumbağaya düşer.

3. büyük oğlanlar vezirlerin kızlarıyla küçük oğlan kaplumbağa ile evlenir.

4. oğlan ev işlerinin kendiliğinden yapıldığını görünce saklanır. Kaplumbağanın çok güzel bir kız olduğunu görür, kabuğunu ateşe atar.

5. Padişah gelinlerinden baklava ister. Büyük gelinler kaplumbağa gelinin sözüne inanarak içine sarımsak koyarlar. Padişah küçük gelinin baklavasını beğenir.

6. Padişah gelinlerini davet eder. Büyük gelinler kaplumbağa gelinin sözüne inanarak eteklerine yemek doldurup padişaha saçarlar. Küçük gelin eteğindeki inci mercanı padişahın üzerine saçar.

7. Padişah, küçük gelinini takdir eder. Tacını küçük oğluna bırakır.

ON ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Limon Kız

2. EB: 89, AaTh: 408

3. Durmuş ÇOBAN

4. Her canlı birbirinden farklıdır. Canlılara onların istediği şekilde doğru yaklaşırsak onlarla iyi ilişkiler kurabiliriz.

5. Motif Sırası

1. Şehzade, birinden yağ, diğerinden bal akan iki çeşme yaptırır.

2. İhtiyar bir kadının tabağını kazayla kırar. Onun bedduasını alır.

3. Limon kızı aramak için yollara düşer. Yolda yaşlı bir adamla karşılaşır. Adamdan limon kızı nasıl bulabileceğini öğrenir.

- Yolda rastladığı güllerden birini koklar, diğerini koparır.

- Köpeğin önündeki samanı ata; atın önündeki eti köpeğe verir.

- Açık olan kapıyı kapatır, kapalı olan kapıyı açar.

- Sarayın önündeki limon ağacından üç tane limon kopararak oradan kaçır.

4. Dev; kapılar, güller, köpek ve attan şehzadeyi yakalamalarını ister. Onlar ise şehzadeye yardım ederler.

5. Şehzade limonları kesince, iki limondan çıkan kızlar susuzluktan ölür. Üçüncüsünü kestikten sonra havuza atar, kız büyür ve güzel bir kız olur. Kızın havuzun başındaki ağacın başına bırakır.

6. Havuzun başına siyah bir kız gelir. Limon kızın saçlarının arkasına tarak değdirince kız kuş olup uçar, gider.

7. Siyah kız limon kızın yerini alır ve şehzadeyle evlenir.

8. Kız kuş şeklinde gelir. Siyah kız, kuşu kestirir. Ancak, kuştan sıçrayan kan ile yeniden limon kız ortaya çıkar.

9. Şehzade siyah kızını kovar. Limon kızla evlenir.

ON DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Peri Kızı

2. EB: 91, AaTh: 898

3. Durdane DURUEL, Erdemli Mrkz

4. Düşünmeden konuştuğumuz bir cümleyle çok sevdiğimiz insanları üzerek onları kaybedebiliriz.

5. Motif Sırası

1. Çocuğu olmayan bir Yahudi, hamurdan bir kız yaparak onu pencereye koyar, onunla eğlenir.

2. Padişahın oğlu bunu canlı bir kız zannederek ister.

3. Yahudi'nin karısı gelin alayıyla giderken bir su kenarında hamur kızı suya yuvarlar.

4. Sudan bir peri kızı çıkar ve padişahın oğluyla evlenir.

5. Peri kızı kocası hakaret edince bir daha onunla konuşmaz. Bunun üzerine oğlan amcasının üç kızıyla teker teker evlenir.

6. Peri kızı padişahın üç kızının teker teker ölümüne neden olur.

- İlk eşinin yanında kuzuyu kızgın yağda elleriyle pişirir. Kadın eve gelip aynını yapınca yanarak ölür.

- İkinci eşinin yanında jiletle burnunu keser. Kadın evde öyle yapınca kan kaybından ölür.

- Üçüncü eşinin yanında yüksek bir yere çıkar çamaşırlara emreder çamaşırlar kendiliğinden asılır.

7. Şehzade havuzun başında peri kızının bardakla konuşmasını dinler. Karısının Yahudi kızı değil peri kızı olduğunu anlar ve pişman olur.

8. karısını konuşturur, yeniden evlenirler.

ON BEŞİNCİ MASAL

1. Deli Kızın Hikayesi

2. EB: 93, AaTh: 432, 434

3. Ayşe ÖZTÜRK

4. Dış görünüşü nasıl olursa olsun insana insan gibi muamele edilmelidir.

5. Motif Sırası

1. Bir kuş, balkonda saçını tarayan kızın tarağını kaçıır.

2. Kız, babasından kendisine bir hamam almasını ister. Yıkanan gördüğü bir ilginçliği anlatacaktır.

3. Dereye çamaşır yıkamaya giden deli kız develerin suya batıp kaybolduklarına şahit olur.

4. Develerden birinin kuyruğuna yapışıp giden kız, su altında bir sarayla karşılaşır.

5. Deli kız, bir güvercinin delikanlıya dönüşüp üzerinde saç olan bir tarağa bir şeyler söylediğini görür.

6. Deli kız hamama giderek delikanlıya dönüşen güvercinin hikâyesini anlatır.

7. Kız, deli kızın yol göstericiliği ile delikanlının bulunduğu saraya varır.

8. Güvercin şeklinden insan şekline dönüşen delikanlı, canına kıyacağı sırada kız ortaya çıkar ve oğlanla evlenmek istediğini söyler.

9. Kız ve delikanlı evlenirler, mutlu bir hayat sürerler.

ON ALTINCI MASAL

1. İnci Salkım

2. EB: 98–102, AaTh: 428

3. Fatma ÇEŞMELİ, Erdemli- Karakuşlu Köyü

4. Motif Sırası

1. Bir bezirgânın en küçük kızına hocası, babasından gittiği memleketten İnci Salkım istemesini söyler, eğer getirmezse felakete uğraması için beddua edeceğini söylemesini ister.

2. Babası kızının isteğini bulamaz. Dönerken kızının bedduasına uğrar.

3. Baba karşısına çıkan ihtiyardan İnci Salkım'ı nasıl bulacağını öğrenir.

4. Baba sırayla toprak, gümüş, altın kalelere gelir ve buralarda yaşayan inci salkım'ın halalarıyla görüşür.

5. İnci Salkım'ın sarayına gelir. İnci Salkım bir delikanlıdır. Sağ tarafında bir pencere bulunan bir sarayla havuz yaptırması şartıyla kızıyla evlenmeyi kabul eder.

6. Oğlan geceleri bir güvercin olup kızın odasına gelir. Kızın büyük ablası her gün oğlanın karısı için bırakmış olduğu altını gizlice almaktadır.

7. Kız durumu kocasından öğrenir ve altınları kendisi almaya başlar. Kızın ablası bu duruma kızar ve pencereye cam kırığı döker ve güvercinin yaralanmasına neden olur. Oğlan bir daha gelmez.

8. Kız, kocasını aramaya çıkar. Ak sakallı bir ihtiyarın tavsiyesiyle hekim kılığına girerek kocasını aramaya devam eder.

9. Merhem sürerek oğlanın yaralarını iyileştirir. Evlenirler ve çocukları olur.

10. Devler insan çocuğu istemezler. Oğlanla karısı kaçarlar.

11. Oğlanın büyük bacısı su şeklinde gelirken oğlan dut ağacı, karısı dal, çocukları meyve olur.

12. Oğlanın küçük bacısı kara bir bulut şeklinde gelirken kendisi kale, karısı kale suru, çocukları da taş olur.

13. Oğlanın halası büyük bir yılan şeklinde gelirken kendisi bir kavun tarlası, karısı kavun, oğlu da kelek olur.

14. Böylece hepsini atlatıp, mutlu olurlar.

ON YEDİNCİ MASAL

1. Bir Tutam Karabiber

2. EB: 103- 104, AaTh:425A

3. Fatma ÇEŞMELİ, Erdemli- Karakuşlu Köyü

4. Motif Sırası

1. Yaşlı bir kadın kendisine iyilik edip onu içeri evlerine alan kızlara, babalarından yedi kutu içinde bir karabiber istemelerini, getirmezse beddua etmelerini söylemiş.

2. En küçük kız, babasından kadının söylediğini ister. Eğer getirmezse beddua edeceğini söyler.

3. Bezirgân kızının isteğini alamayınca beddua gerçekleşir. Adam eyvah der karşısına yarım bir adam çıkar.

4. Yarım adam kızını ona getirmesi karşılığında adama yardım eder. Bezirgân en küçük kızını daha sonra bu yarım adama teslim eder.

5. Kız periler padişahının oğluyla evlenmiştir. Ancak, geceleri bir bardak şerbetle uyutulduğu için kiminle evli olduğunu bilmemektedir.

6. Kızın ablası verilen şerbeti içmemesini ona verdiği pamuğa dökmesini söyler. Böylece kız evlendiği adamı görür.

7. oğlan uyurken kız oğlanın üzerinde bir anahtar görür. Kız anahtarı alıp bir kapıdan çıkar, bir çarşıya varır. Çarşıda doğacak bebek için hazırlık yapılmaktadır.

8. Kız oğlanın yüzüne bakarken yüzüne mum damlatır, onun yanmasına sebep olur.

9. Kocasını yarım adama verir onu öldürmesini ister. Yarım adam kıza kıyamaz ve onu bir dağda bırakır.

10. Kız padişahın evine sığınır. Padişahın oğlunu kara dadıdan kurtarır. Buna karşılık padişahın hanımından yanık ilacı alır.

11. Kız ilacı peri padişahının oğlunun yüzüne sürünce oğlan iyileşir. Bir oğulları olur. Kırk gün kırk gece düğün yaparak yeniden evlenirler.

ON SEKİZİNCİ MASAL

1. Ahmak Çiftçi

2. EB: 127, AaTh: 460B

3. Dursun ÇOBAN, Erdemli, Pınarbaşı Köyü

4. İnsanoğlunun karşısına birçok fırsat çıkmaktadır.

Ancak onu bile görüp anlayacak mantık gereklidir.

5. Motif Sırası

1. İşleri ters giden bir çiftçi, şansını düzelttirmek için feleği aramak için yollara düşer.

2. Yolda önce bir ayı ile karşılaşır, sonra tarlasından verim alamayan başka bir çiftçi ile karşılaşır, onların da derdini feleğe iletme üzere yoluna devam eder.

3. Çiftçi bir dağ başında bir çadır görür. Çadırın önünde bir tane direk vardır. Ak sakallı birkaç ihtiyar kaderi yazmakla kendilerinin görevli olduğunu söyler.

4. Kaderleri şöyle düzelecektir:

- Çiftçinin sürdüğü tarlada bir küp altın vardır.

- Diğer çiftçinin sürdüğü tarlada da bir küp altın vardır.

- Ayı ise bir ahmak kafası yiyerek baş ağrılarından kurtulacaktır.

5. Çiftçi diğer çiftçiye altının yerini söyler. Bölüşme teklifini kabul etmez. Yoluna devam eder.

6. Çiftçi ayıyla karşılaşır. Bir ahmak kafası yerse iyileşeceğini söyler. Ayı adamı yer ve iyileşir.

ON DOKUZUNCU MASAL

1. Kaderden Kaçılmazmış

2. EB: AaTh:

3. Şenel ALTINER, Erdemli- Çiftepınar Köyü

4. İnsanoğlu aciz bir varlıktır. Yaratanın yazmış olduğu kader değiştiremez.

5. Motif Sırası

1. Bir köyde yeni doğan bir çocuk için fala bakılır. Çocuğun evlendiği gece bir kurt tarafından öldürüleceği falda çıkar.

2. Evlendiği gece babası, silahlı adamlarla evinin etrafını bekleyerek kurdun gelmesini önleyeceğini düşünür.

3. Damat ve gelin o gece elma yerler. Elmanın ortasını atarlar. Elmadan çıkan kurt büyür büyür ve delikanlıyı yer.

4. Olacak mutlaka olur.

YİRMİNCİ MASAL

1. Padişahın Rüyası

2. EB: 136, AaTh: 398 B

3. Mehmet ALTINER, Erdemli- Çiftepınar Köyü

4. İnsanoğlu sabredip isyankâr olmadığı sürece çok kötü durumlara düşse dahi bir gün sabrının karşılığında en iyi yerler gelerek mükâfatını alır.

5. Motif Sırası:

1. Padişah rüyasında evinin lambasının alevinin söndüğünü görür. Elindeki serveti ve parası geçersiz olur.

2. Padişah karısını ve çocuklarını yanına alarak köy köy dolaşır ne iş olsa yaparak karınlarını doyurur.

3. Ekmek istediği bir kervanın bezirgânbaşı, padişahın güzel bir karısının olduğunu haber alır. Adamı sarhoş ettirerek karısını kaçıır.

4. Adam iki çocuğunu alarak yola düşer. Yolda çocuğunun biri suya düşer, diğerini kurt kaçıır.

5. Suyu düşeni bir değirmenci, kurdun aldığını çoban kurtarır.

6. Adam gide gide bir memlekete varır. Padişah seçimi için kuş uçurulmakta olup devlet kuşu adamın başına konar.

7. Çocuklar birbirini tanımayarak anlaşp kaçarlar. Onlar da babalarının memleketine giderler ve padişahın hizmetine bakarlar.

8. Yılda bir defa bu memlekete gelen bezirgân yeni padişahla tanışmaya gider. Bezirgânın hanımını korumak için oğullarını görevlendirir.

9. Çocuklar aralarında konuşurken kardeş olduklarını anlarlar. Anneleri de kendini tanıtır sarılıp o gece birlikte uyurlar.

10. Bezirgân gelir ve onları görür. Padişaha şikâyet eder.

11. Gerçek anlaşılır, padişah ailesine kavuşur ve bezirgân cezalandırılır.

YİRMİ BİRİNCİ MASAL

1. Beyoğlu

2. EB: 136, AaTh: 398 B

3. İsmet ÇEŞMELİ, Erdemli- Karakuşlu Köyü

4. Gençliğin vermiş olduğı güç ile zorluklar, dertler yaşlılıkta gelen sıkıntılardan daha kolay atlatılır. Kanaat edip sabrederek insanoğlu en güzel ve iyi yerlere ulaşabilir.

5. Motif Sırası:

1. Beyoğlu'na gaipten bir ses, başına gelecek belayı gençliğinde mi; yoksa ihtiyarlığında mı istediğini sorar. Beyoğlu karısına danışarak ne gelecekse gençliğinde gelmesini ister.

2. Beyoğlu'nun koyunlarını kurt kapar, malını mülkünü kaybeder.

3. Karısını ve çocuklarını alarak bir köye gelir orada çobanlık yapar.

4. Köye gelen bir bezirgânın elbiselerini çobanın karısı yıkar. Elbiselerin çok güzel yıkandığını gören bezirgân parayı vermek bahanesiyle kadını çağırır. Kadını kaçıtır.

5. Adam iki çocuğunu alarak yola çıkıyor. Yolda çocuğun birini kurt kaçıtır; diğerini adam suya düşürür.

6. Adam bir memlekete varır. Kuş uçurularak padişah seçilmektedir. Kuş kendisinin başına konar ve padişah seçilir.

7. Kurdun kaçırdığını çiftçi, suya düşeni değirmenci büyütür.

8. Padişah fakir çocukların okuması için okul yaptırır. İki çocuk aynı okula gider. Padişah onları tanımadan himaye eder.

9. Bezirgân padişaha misafir olur. Sandığını bekletmek için oğullarını görevlendirir.

10. İki kardeş hikâyelerini anlatırken anaları sandıkta onları dinler. Üçü de gerçeği öğrenip sarılırlar.

11. Bezirgân onları şikâyeteye gider. Gerçekler anlaşılır. Aile birleşir. Bezirgân idam ettirilir.

YİRMİ İKİNCİ MASAL

1. Beylerbeyi

2. EB: 136, AaTh: 398,398 B

3. Hanife TIRAŞ, Erdemli- Çiftepınar Köyü

4. Kötülük yapanlar bir gün mutlaka cezasını çekecektir. Gecenin en karanlık anı sabaha en yakın olduğu andır. Kötü günlerin sonunda güzel günler mutlaka gelecektir.

5. Motif Sırası:

1. Beylerbeyinin rüyasına ihtiyar bir adam girerek, fakir düşeceğini söyler. Bu sıkıntıyı ihtiyarlığında mı, yoksa gençliğinde mi çekmek istediğini sorar.

2. Adam karısıyla görüşür ve gençlikte sıkıntı çekebileceğini söyler.

3. Malını mülkünü kaybeder.

4. Ailesini alarak bir köyde bekçilik yapmaya başlar. Karısı temizlikçilik yapar. Bir asker kadına çamaşırlarını yıkatır.

5. Askerin amaşının temizliğine hayran olan komutan kadını zorla getirtir. Kadın onunla evlenmek istemeyince onu hapse attırır.

6. Adam yine yola çıkar yolda ođlunun birini suya dűşürür, diđerini kurt kapar.

7. Padişah isteği üzerine halkın kendi fikrini yazıp attığını görür. O da yazar. Padişah onun yazdıklarını çok beğenir. Onu danışmanı yapar.

8. Para kazanmak için komutanın yanında odunculuk yapan çocuklar annelerini bulurlar, sevgiyle kucaklaşırlar. Komutan onları padişaha şikâyet ederler. Adam karısını ve çocuklarını tanır.

9. Komutan zindana atılarak cezalandırılır.

10. Padişah tekrar adama beylerbeyliğini verir.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Ne İdim Ne Oldum Ne Olacağım

2. EB:137, AaTh:883 C

3. şenel ALTINER, Erdemli- iftepınar Köyü

4. Birinin hakkında karar verirken söylenenlerden ziyade gerçeği araştırmak gerekir. Yoksa masum insanlar haksız yere suçlanmış olur.

5. Motif Sırası:

1. Padişahın kızı, yatarken başucuna birkaç bardak şurup almakta ve geceleyin bunları içmektedir.
2. Şurupları içmeye gelen bir yılan, kızın karnına girer.
3. Kızın hamile olduğu zannedilir, padişah kızın öldürülmesi için vezirine emir verir.
4. Vezir bir heybe altın karşılığında kızı serbest bırakır.
5. Padişahın kızını dağda bir çiftçi bulup evine getirir. Kız çiftçinin oğluyla evlenir.
6. Kızın üç çocuğu olur. Adlarını “ Ne İdim, Ne Oldum, Ne Olacağım “ koyar.
7. Padişah ile vezir o köye ziyarete gelir ve kızın evine misafir olurlar.
8. Kızın çocuklarının ismi padişahın dikkatini çeker. Çocukların annelerini görmek isterler.
9. Kız başına gelenleri anlatır. Padişah yaptıklarına pişman olur. Kızını, kocasını ve çocuklarını sarayına getirtir. Tacını tahtını onlara bırakır.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Üç Kız Kardeş

2. EB: 157- 257, AaTh: 312

3. Şükrü BAYRAM, Erdemli- Tömük kasabası

4. Sadece dış görünüm ve makam mevki için birilerine saygı duyulmamalıdır. Asıl onun kişiliği ve karakteri nasılsa ona göre saygı gösterilmelidir.

5. Motif Sırası:

1. Bir dev yaşlı bir adamın üç kızıyla sırayla evlenir.

2. Dev kızlardan insan eti yemelerini ister. İlk iki kız yemedikleri için dev tararından öldürülür.

3. En küçük kız, ölülerin dillerini kediye yedirir ve ölümden kurtulur.

4. Dev kıza kırk anahtar teslim eder, kırkıncı odayı açmamasını söyler.

5. Kırkıncı odada bir atla bir köpek vardır. Atın önündeki eti ite, itin önündeki otu ata verir. At kıza iki kıl verir. Darda kaldığında kılları birbirine sürterse geleceğini söyler.

6. Kız tuzlu su ve ağaç dalıyla devden kurtulmayı başarır.

7. Kız atın verdiği kıllarla oğlan olur. Padişahın bahçesini atıyla tepeler.

8. Padişahın kızı keloğlan kılığındaki oğlanla evlenir.

9. Padişah hasta olur. Hekimler geyik sütüyle iyileşeceğini söyler. Oğlan aşiret şhından geyik sütünü alır getirir.

10. Aşiret şhı diğer damatlara zehirli bir madde verir.

11. Oğlan bir savaşta yine kılık değiştirir. Kolundan yaralanır, padişah mendiliyle kolunu sarar.

12. Savaştan sonra mendili padişaha gönderir ve savaştaki yiğit olduğunu ispatlar.

13. Padişah oğlanla görüşür ve tacını tahtını onlara bırakır.

YİRMİ BEŞİNCİ MASAL

1. Mıddık Kız

2. EB: 161, AaTh: 327, 1119

3. Fatma BOZ, Erdemli – Arpaç Bahşış Kasabası

4. Motif Sırası:

1. Odundan dönen üç kız kardeş hava karadığı için yollarını kaybeder. Bilmeden bir devin evine misafir olurlar.

2. Dev evindeki gelininin bir kolunu yemiştir.

3. Gelin kızları uyarır.

4. Dev kızların en küçüğü Mıddık Kızla uyur. Uyumak için devden yemek yapmasını ve kalburla su getirmesini ister.

5. Dev bunlarla uğraşırken kızlar evden kaçır. Gelin onlara tarak ve sabun verir. Onlarla devden kurtulurlar.

6. Mıddık kız devin evinin damına çıkar. Dev oraya nasıl çıktığını sorunca değirmen taşını ısıtıp boğazına takarak çıktığını söyler.

7. Dev kızın dediğini yapınca ölür.

YİRMİ ALTINCI MASAL

1. Korkak Koca

2. EB: 162, AaTh: 1049, 1051

3. Dursun ÇOBAN, Erdemli- Pınarbaşı Köyü

4. İnsanoğlu biraz cesaret ve zekâ gücüyle en zor gördüğü işlerin üstesinden gelebilir.

5. Motif Sırası:

1. Bir kadın korkaklığından usandığı kocasını evden kovar.

2. Adam yanına un, yumurta ve bir kara, bir beyaz taş alarak yola çıkar.

3. Bir mağarada yedi kardeş devle karşılaşır.

4. Adam, unu beyaz taşa sürerek un çıkardığını, yumurtayı siyah taşa sürerek taştan su çıkardığını söyler.

5. Geceleyin başına kaynar su dökmek isteyen devlere oyun ederek yatağına petek koyar ve sudan etkilenmediğini, pirelendiğini söyler.

6. Devleri dağı çektiğine inandırıyor.

7. Adam en küçük devin sırtında evine gelir.

8. Devi yine damda tabancası olduğunu söyleyerek korkutup kaçıır.

YİRMİ YEDİNCİ MASAL

1. Padişah Kızı

2. EB: 185, AaTh: 894

3. Hanife TIRAŞ, Erdemli- Çiftepınar Köyü

4. Motif Sırası:

1. Yeşil kurbağa, bir gün padişahın kızına cefa çekeceğini söyler.

2. Kız üzüntüsünden yatağa düşer.

3. Padişah vezirlerine çare aratır. Küçük vezir yolculuğun iyi geleceğini söyler. Kız, anne ve babası bir kaleye gelirler.

4. Kalenin kapısını sadece kız açabilir. Ancak; kız içerde kalır.

5. Kız içerde ay gibi bir oğlana rastlar. Oğlanın başında kırk gün bekler. Kırkıncı gün arap bir halayık kalenin önünden geçerken onu sahibinden satın alır.

6. Kız halayığa başından geçenleri anlatır. Kız bahçeye çıktığı sırada oğlan uyanır. Başucunda halayığı görür ve kendini onun kırk gün beklediğine halayık inandırır.

7. Oğlan Mersin'e giderken kız bazı eşyalar ister. Çarşıda satıcı oğlanı uyarır.

8. Oğlan kız sabır taşıyla dertleşirken gerçekleri anlar ve kızı ölümden kurtarır.

9. Evlenir mutlu olurlar.

YİRMİ SEKİZİNCİ MASAL

1. İnci Ağacı

2. EB: 186, AaTh: 891A

3. Fatma ÇEŞMELİ, Erdemli- Karakuşlu Köyü

4. Motif Sırası:

1. İplik satmakla geçinen üç fakir kız kardeş vardır.

2. Küçük kız çöp kutusunda içinde fare olan bir kutu bulur. Ablalarına göstermeyerek saklar.

3. Kızlar hamama giderler. Ancak, evde bazı eşyalarını unutmuşlardır. Ortanca kızı eve gönderirler.

4. Ortanca kız dolapta ağzında altın olan fareyi görür. Ağzından altını alır fareyi öldürür.

5. Küçük kız fareyi saksıya gömer. Toprakta inci ağacı çıkar.

6. Küçük kız fakir biriyle evlenir. Penceresine saksıyı koyar. Padişahın oğlu kızıdan inci ağacını satın alır.

7. İnci ağacından bir kız çıkıp oğlanın yemeklerini yer ve evi düzenler. Oğlan durumu fark eder. Kızı yakalar.

8. Oğlan nişanlısından ayrılır. Nişanlısı inci ağacını parçalar. İçinden çıkan kızı döver.

9. Şehzade nişanlısını kırk katıra bağlatır, cezalandırır. Kırk gün düğün yaparak evlenir.

YİRMİ DOKUZUNCU MASAL

1. Acem Padişahının Oğlu

2. EB: 188, AaTh: 891 A, 874

3. Çiçek ÜNSAL, Erdemli- Elvanlı Köyü

4. **Motif Sırası:**

1. Padişahın kızı aynada suretini gördüğü Acem padişahının oğluna âşık olur.

2.Padişah bir mektup göndererek Acem padişahının oğlunun kızıyla evlenmesini ister.

3.Oğlan bu teklifi kabul etmez. Padişah kızını evden kovar. Kız erkek kıyafetiyle gezmeye başlar.

4.Acem padişahının oğlunun amcasının kızıyla nişanı vardı. Kız giyinir, süslenir, bu nişana gider.

5.Nişanda oğlan kıza gönül verir ve kıza altın yüzüğü takar.

6.şehzade kıızı bırakarak eski nişanlısına döner. Onunla evlenir.

7.Kız erkek kıyafetiyle kocasının sarayının karşısına bir konak yaptırır. Kız kardeşi olduğunu söyler.

8.şehzade evdeki kıızı merak eder, annesini gönderir. Her defasında kız tazılara kaftan biçtirir.

9.şah Muhammet kıızdan ümidi kesince son çare olarak öldüğü haberini yaydırır. Tabutu kızın penceresinin önünden geçerken kız çıkar. şehzade kıızı tanır ve yeniden düğün yaparak evlenirler.

OTUZUNCU MASAL

1. Bahçacı Kızı

2. EB: 192, AaTh: 879

3. Emel ZENGİN, Erdemli- Elvanlı Köyü

4. Motif Sırası:

1. Bahçacının kızı hocaya gidip gelirken padişahın oğlu görüp âşık olur.

2. Şehzade kızı öpmesine yardımcı olması için hocaya bir kese altın verir.

3. Oğlan hocaların evindeki eğlenceye mumu söndürerek kızı öper.

4. Sabahleyin kıza onu öptüğünü belli eden sözler söyler.

5. Kız da bir koyun postu giyip oğlanı korkutarak intikamını alır.

6. Kız da sabahleyin oğlanı kendisinin korkuttuğunu belli eder.

7. Şehzade bahçacı kızını ister ve evlenirler.

8. Kız helvadan kız yaparak gerdek odasına koyar. Oğlan öfkeyle kızı bıçaklar. Üzüntüden kendini öldüreceği sırada kız ortaya çıkar ve barışırlar. Mutlu olurlar.

OTUZ BİRİNCİ MASAL

1. Can Çıkar Huy Çıkmaz

2. EB: 196, AaTh: 634 E

3. Durdane DURUEL, Erdemli- Mrkz

4. Kaderde ne varsa başa gelir. İnsanoğlu olacaklara hükmedemez.

5. Motif Sırası:

1. Padişahın falcıları doğacak çocuğun dilenci, hırsız ve fahişe olacağını haber verir.

2. Doğan iki kızını padişah öldürtür. En son çocuğu ise annesi saklar.

3. Kız büyüyünce dilenir, saraydan ekmek çalar ve padişahın sır kâtibiyle yasak bir ilişki yaşar. Kızın bir oğlu olur.

4. Kız çingene kıyafetine bürünerek çocuğu babasının yanına bırakıp kaçar.

5. Çocuğun annesini bulmak için çocuğu meydana koyarlar. Annesi yine dayanamaz arap kadın kılığında gelip çocuğunu sever.

6. Sır kâtibi kızın geleceği yöne cam kırığı koyar. Kızın ayaklarına cam batır ve ayakları kanar. Kan izlerinden kızını bulurlar.

7. Kızın sütninesi gerçeği açıklar. Padişah kızıyla sır ktibini evlendirir.

OTUZ İKİNCİ MASAL

1. Kırk Kafalı Dev

2. EB: 220, AaTh: ...

3. Emel ZENGİN, Erdemli- Elvanlı Köyü

4. Motif Sırası:

1.Evlenme amacıyla yola çıkan  şehzade,  yol ağzında yüzüklerini aynı yere gömüp ayrılırlar.

2. şehzade konakladığı yerlerde yirmi, otuz ve kırk kafalı devleri öldürür.

3. Bir kaleye gelir. Kalede yaşayan kız beliğini sarkıtarak oğlanı içeri alır.

4. Kız oğlana kırk anahtar verir. Kırkınıı odayı amamasını oğtler. Oğlan dayanamaz kırkınıı odayı açar. Odadaki kyneğe daha iyi bakmak için dışarı çıkarır.

5. Kyneği çıkan fırtına alır, bir köydeki adamın üzerine düşürür. Adam kyneği padişaha hediye eder. Padişah kyneği dikenini bulmalarını ister. Hazine vaat eder. Cadı karıları oğlanı bayıltıp kızını kaçırırlar.

6. Oğlanın kardeşleri gelir. Kuşdili bildikleri için oğlanı ilaçla ayıltırlar. Oğlan kızı bekler kardeşleriyle gitmez.

7. Şehzade kızın resmini astırır. Kız gelir, bayılır. Yeniden kavuşurlar, evlenirler.

OTUZ ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Gülperi

2. EB: 240, AaTh: 553

3. Şenel ALTINER, Erdemli- Çiftepınar Köyü

4.Motif Sırası:

1. Biri zengin diğeri fakir iki kız kardeş vardır.

2. Fakir kardeş hamamda kuş şeklinde gelen üç peri yardımıyla bir kız doğurur.

3. Peri kızları bebeğe üç özellik verirler. Yürüdüğü yerde çayır çimen bitecektir, ağlayınca gözlerinden inci mercan dökülecektir, gülünce yüzünde güller açacaktır.

4. Zengin kardeş fakir olanı kıskanıp aynı hamamda doğum yapar.

5. Peri kızları ona da yardım ederler. Ancak; bebeğinin alnında bir şey uzayacaktır.

6. Gülperi ağladığı sırada kapıya dilenci gelir incileri toplar kaçır.

7. Dilenci incileri nasıl bulduğunu anlatır. Şehzade Gülperiyi evlilik çağına geldiğinde istetir. Gülperi gelin giderken teyzesi ona tuzlu yiyecekler verir ve onu kuyuya atar. Kızını Gülperinin yerine geçirir.

8. Gülperinin gözleri ağlamaktan kör olur. Onu bir oduncu kurtarır.

9. Gülperi güldüğü zaman yüzünde açan gülleri sattırır. Teyzesinin kızı güllerin kendi yüzünde açtığını söyler.

10. Şehzade Gülperiyi atlara bakarken tanır ve gerçekleri öğrenir. Teyze kızını cezalandırır.

11. Üç peri gelir ve kızın gözlerini iyileştirir.

OTUZ DÖRDÜNCÜ MASAL

1. Padişahın Üç Kızı

2. EB: 240, AaTh: 533

3. Emine DEMİRASLAN, Erdemli- Merkez

4. Motif Sırası:

1. Padişahın evlilik çağı geçmekte olan üç kızı elma atarak evlenirler.

2. Büyük ve küçük kızın elmaları vezir oğullarına küçük kızın elması ise ayakları tutmayan hamamcıya gider.

3. Küçük kız fakirlik çeker ve ablaları tarafından horlanır.

4. Küçük kız hamamda doğum yaparken duvardan üç kadın çıkar ve bebeğe üstün özellikler verirler. Yıkandığı su altın olacak, ağladığında gözlerinden inci mercan dökülecek, yürüyünce yerde çayır çimen bitecek.

5. Ablaları da onu kıskanıp aynı hamamda doğum yaparlar. Ona da kadınlar yardım eder. Ancak kızın yürüyünce yerde diken bitecek, ağlayınca gözünden keçi kılı dökülecektir.

6. Küçük kızın kızının pabucu suya gider, şehzade onu bulur ve kızla evlenmek ister.

7. Teyzesi kızın yanında gider. Yolda su karşılığında tacını, gelinliğini ve gözlerini alır.

8. Kızı bir uçuruma yuvarlar kendi kızını onun yerine koyar.

9. Kızı ihtiyar bir süpürgeci bulur. Onun sayesinde zengin olur.

10. Padişahın oğlu bir yarışma için kırk at dağıtır. Birini de süpürgeci koca alır.

11. Şehzade atı götürmek ister ama at kızın izni olmadan kalkmamaktadır. Şehzade atın yanına gelen kızı tanır.

12. Şehzade ile kız evlenirler. Teyze ile kızı cezalandırılır.

OTUZ BEŞİNCİ MASAL

1. Telli Top

2. EB: 241, AaTh:...

3. Emel ZENGİN, Erdemli- Elvanlı Köyü

4. Motif Sırası:

1. Padişah Hindistana giderken kızların isteklerini sorup onlara hediyeler alır.

2. Kızlarının istediği eşyalar eskir küçük kızın telli topu eskimez. Kızlar onu kıskanıp kuyuya atarlar.

3. Babaları kılık değiştirir. Bir gün kızı kurtarancıdan satın alan külhancının evine gelir. Kızını bulur ve kız olanları babasına anlatır. Saraya dönerler. Külhancıyı da vezir yaparlar.

OTUZ ALTINCI MASAL

1. Padişah Oğlu

2. EB: 247- 257, AaTh:532

3. Fatma ÇEŞMELİ, Erdemli- Karakuşlu Köyü

4. Gerçekler ne kadar karatımaya çalışılsa da bir gün mutlaka ortaya çıkacaktır.

5. Motif Sırası:

1. Padişahın oğlu atının uyarısı sayesinde üvey annesinin kendisini öldürmek için hazırladığı tuzaktan kurtulur.

2. Üvey anne hasta numarası yapar ve iyileşmek için atın etini yemesi gerekmektedir. Oğlan ata biner ve kaçar.

3. At oğlana darda kaldığı zaman kendini çağırabilecek iki tüy verir.

4. Şehzade keloğlan kılığına girip padişahın bostanında çalışır. Adam Cuma namazına gittiğinde atına bostanı tepelettirir. Kız bunları görür.

5. Kız oğlana aşık olur. Ablaları vezirlerin oğluyla evlenir, kız elma atar ve şehzadeyle evlenir.

6. Padişah hasta olur. Şehzade onun iyileşmesi için gerekli olan aslan sütünü atı sayesinde getirir.

7. Şehzade savaşa gider. Yeniden kılık değiştirir ve savaşırken yaralanır. Padişah koluna mendilini bağlar. Savaş dönüşü kızı durumu anlayıp babasına anlatır.

8. Padişah tahtını oğlana ve kızına bırakır. Oğlan memleketine döner. Babasına niçin kaçtığını anlatır. Vezir ve üvey anne astırılır.

OTUZ YEDİNCİ MASAL

1. Karısından mı Kocasından mı?
2. EB:... AaTh: ...
3. Şenel ALTINER, Erdemli- Çiftepınar Köyü

4. **Motif Sırası:**

1. Bir padişahın hanımı yoldan geçen adamların zenginliğini, fakirliğini, kılık kıyafetini hanımına bağlıyor.

2. Padişah hanımını oduncuya gönderir.

3. Kadın yüzüğünü satarak ev, eşya alır.

4. Birlikte ipek halı dokurlar. Kadın oduncuya halıyı padişaha hediye etmesini ister. Padişah bahşiş vermez sadece çok güzel, der ve adamın sırtına vurur.

5. Yeni bir ev ve eşya alırlar, para vermezler; adam “çok güzel” deyip satıcıların sırtını sıvazlar.

6. Esnaf adamı padişaha şikâyet eder. Tarafları dinleyen padişah kendi kusurunun zekice yüzüne vurulduğunu anlar. Adamı kendine vezir yapar.

7. Adam bir gün hasta numarası yapar. Padişah ve vezirler ziyaretine gelir.

8. Padişah kapıda eski karısını tanır. Oduncunun eski halini hatırlar. Kadın haklı olduğunu ispatlamıştır.

OTUZ SEKİZİNCİ MASAL

1. Kara Hırsız

2. EB: 342- 365, AaTh: 950

3. Dursun ÇOBAN, Erdemli- Pınarbaşı Köyü

4. **Motif Sırası:**

1. Dul bir kadının tek oğlu baba mesleği olan hırsızlığı seçer.

2. Hırsızlık amacıyla gittiği çadırdaki kızı eşkıyadan kurtarır. Oğlan kızla kaçır. Kızla evlenip iki oğlu olur. Kız ağabeylerinin adlarını çocuklarına verir.

3. Kardeşleri kızı arar bulur. Barışırılar hep beraber obalarına giderler. Adam yedi kardeş eniştesi olur.

4. Memlekete korku veren bir aslanı tesadüfen öldürür. Kahraman ilan edilir.

5. Padişah bu adamın ününü duyarak kızıyla evlendirir.

6. Saraya gelen yeğeniyle hazineyi çalarken ayağı kayar, ölür. Yeğeni başını keser, saklar.

7. Hırsız, deveyle hazineyi çalar. Kendini bulmak isteyenleri bir şekilde atlatır.

8. Padişah hırsızlığı itiraf edene kızını vereceğini açıklar. Kendini açıklayıp kızla evlenmek ister.

9. Padişah, kendiyle savaşmak isteyen başka bir padişahı yakalamak şartıyla kızını vereceğini söyler.

10. Hırsız, Azrail'im diyerek kralı kandırır. Bir sandığa koyar, getirir. Padişaha teslim eder.

OTUZ DOKUZUNCU MASAL

1. Kötü Komşu

2. EB:... AaTh:..

3. Emel ZENGİN, Erdemli- Elvanlı Köyü

4. Motif Sırası

1. Yeni evli karı koca, kesecekleri kurbanlık koyundan anne babaları yemesin diye, aileleriyle küserler.

2. Komşu kadın bunları dinler. Kurbanı onlara yedirmemeye kara verir.

3. Kurbanı yiyecekleri sırada yılan! Diye bağırır ciğeri kedi yer.

4. Kıyafet değiştirerek gelir. Kalacak yeri olmadığını söyler.

5. Ocaktaki kelleyi de çalar ve yerine ayakkabısını kor.

6. Komşu kadın kellenin bulunduğunu, aynı et olup olmadığını anlamak için biraz et ister.

7. Ertesi gün etin tamamını ister. Kadın etin tamamını verir. Böylece eti bitirir.

KIRKINCI MASAL

1. Yiğitoğlu

2. EB: 136, AaTh:398, 398 B

3. Mehmet ALTINER, Erdemli- Çiftepınar Köyü

4. Fakirleşen bir zenginin kaderinin yardımıyla eski zenginliğine kavuşması

5. Motif Sırası:

1. Zengin bir adam bir geyiğin peşinden dağ başına gider. Geyik kaybolur. Adama bir felaketi gençliğinde mi yoksa ihtiyarlığında mı istediği sorulur. Adam karısına danışıp gençliğinde istediğini söyler.

2. Davarını kurt parçalar, evi yanar.

3. Çocuklarını sudan geçirirken ellerinden kaçıırırlar.

4. Adam o memleketi terk eder. Bir köye çoban durur. Padişahın başyaveri oradaki güzel kadınları saray hizmeti için çağırır.

5. Karısını rahat etsin diye saraya hizmetçiliğe verir.

6. Oradan da ayrılan adamın, gittiği yerde padişah seçimi için uçurulan kuş, başına konar. Adam padişah olur.

7. Adam bilmeden oğlunu özel hizmetine alır.

8. Hayatlarını anlatan çocukların sesini sandığın içinden kadın dinler. Oğluna sandıkta olduğunu söyler. Başyaveri ana oğul şikâyet eder. Padişah onları tanır.

9. Başyaveri cezalandırır. Kızlarını ve çocuklarının hayatını kurtaran değirmenciyle karısını da yanına alırlar. Mutlu bir hayat sürerler.

KIRK BİRİNCİ MASAL

1. Peynir Tulumu

2. EB: 98, AaTh: 433 C

3. Durdane DURUEL, Erdemli- Merkez

4. Motif Sırası:

1. Bir kadının peynir tulumu olan bir oğlu vardır. Anasına bir avuç gümüş verir ve kendisine padişahın büyük kızını istemesini ister.

2. Kadın gider sultan on küp dolusu gümüş getirmesi karşılığında kızlarını vereceğini söyler.

3. Peynir Tulumu yirmi küp gümüş gönderir ve kızla evlenir. Kız ben peynir tulumuna mı layığım diye evden kaçır.

4. Oğlan sabahleyin anasına bir avuç inci verir. Bu defa padişahın ortanca kızını ister. Ortanca kız için yirmi küp inci isterler. Oğlan kırk küp inci göndererek kızla evlenir.

5. O kız da kaçır. Oğlan bir avuç altın verir. Padişahın küçük kızını ister. Seksen küp altını gönderip kızla evlenir.

6. Kız nasibim buymuş, diyerek oğlana iyi davranır. Oğlan üzerindeki tulumu çıkarır. Çok güzel bir delikanlı ortaya çıkar. Kız ailesini özler. Oğlan sırlarını kimseye söylememesini ister.

7. Kız evdeki ablalarının dalga geçmesine dayanamaz. Gerçeği söyler. Oğlan kaybolur.

8. Kız kocasını aramak için yollara düşer. Sırasıyla gümüş, inci ve altın dağına gider. Altın dağında oğlanı bulur. Oğlanın anası kızını evladı kabul eder ve yeniden mutlu olurlar.

KIRK İKİNCİ MASAL

1. Gençlikte mi İhtiyarlıkta mı?

2. EB: 136, AaTh: 398

3. Mehmet ALTINER, Erdemli- Çiftepınar Köyü

4. Motif Sırası:

1. Dert sıkıntı nedir bilmeyen zengin bir adama rüyasında başına bir felaket geleceğini, felaketin gençlikte mi

ihtiyarlıkta mı gelmesini istediğini sormuş. Bu rüyanın tekrar etmesi sonucu adam karısıyla konuşur ve sıkıntının gençlikte gelmesini istediğini söyler.

2. Aynı gün adam bütün mal varlığını kaybeder.

3. Bu durumu içine sindiremeyip ailesini alır ve yollara düşer.

4. Bir köyde çalışmaya başlar. Karısı bezirgân tarafından kaçırlır. Adam oradan da ayrılır.

5. Bir sudan geçmeleri gerekir. Oğlunun birini su götürür diğerini kurt kaçıır.

6. Adam gittiği yerde padişah seçimi için uçurulan kuşun üç defa başına konmasıyla padişah seçilir.

7. Oğulları babalarının memleketine gelir ve hizmetine girerler.

8. Kadını kaçıran bezirgân padişahı ziyaret eder. Geç olunca padişah emrindeki oğullarını bezirgânın çadırını bekletmeye gönderir.

9. Çocuklar hikâyelerini anlatırlar ve kardeş olduklarını anlarlar. Kadın da kendi oğulları olduğunu anlayıp çocuklarına anneleri olduğunu söyler. Sarılıp ağlaırken bezirgân gelir.

10. Bezirgân onları padişaha şikâyet etmeye gider. Padişah karısı ve çocuklarını tanır. Bezirgânı cezalandırır. Tekrar mutlu olurlar.

KIRK ÜÇÜNCÜ MASAL

1. Köşeler

2. EB: 351, AaTh: 1535, 1537, 1539, 1653 A

3. Ömer TAY, Erdemli- İlemin Köyü

4. Motif Sırası:

1. Bir baba, eşeğini sattırmak için oğluyla pazara yollar. Köşeler mahallesinden geçmemesini söyler.

2. Köşeler satın alacakları vaadi ile eşeğin ayaklarını kestirirler, sonra almazlar.

3. Oğlanın babası başka bir eşeği, pisliğinde altın çıktığını söyleyerek köşelere satar. Eşek diğer gün ölür.

4. Adamın yanına köşeler gelir. Adam tavşana hanımına gidip mercimekli aş pişirmesini söylemesini ister. Karısıyla önceden anlaşmıştır.

5. Köşeler konuştuğunu ve iş gördüğünü sandıkları tavşanı satın alırlar. Tavşanda kaçıp gider.

6. Adam karısının boğazına önceden kanlı gömlek sarıp köseler geldiğinde karısını öldürmüş numarası yapar. Sonra kaval çalarak kadını dirilttiğine köseleri inandırır.

7.Köseler düdüğü de alır. Karılarını öldürürler; ama diriltemezler. Yeniden adamın yanına gidip onu bir çuvala koyarlar.

8.Adam çuvalın içinden amcasının kızıyla evlenmek istemediğini ve köye kâhya olmak istemediğini bağırarak söyler. Bir çoban ona inanarak onunla yer değiştirir. Köseler gelir adamı denize atarlar.

9.Adam çobanın koyunlarını almıştır. Köseler onu görünce koyunları denizden çıkardığını söyler.

10. Köseler de denize atlar. Hepsi ölür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ERDEMLİ MASALLARININ FORMEL YAPISI

Masalların bünyesinde muayyen vazifelere ve muayyen bir şekle sahip olan kalıplaşmış ifadelere “formel” denilmektedir (Sakaoğlu, 2002; 250). Masal anlatıcısının formelleri yerinde, güzel ve etkili kullanması onun ustalığının bir göstergesidir. Usta anlatıcılar, dağarcıklarında bulunan masalları, formelleri en uygun yerlerine yerleştirerek anlatır ve dinleyicilerine masallarını çok güzel ve etkili bir şekilde aktarırlar. Anlatıcının usta bir şekilde formelleri kullanması masala söyleyiş güzelliği katar. Anlatıcı sıkıştığı veya herhangi bir yeri hatırlayamadığında da formellere başvurarak durumu idare edebilir.

Formeller, masal denince aklımıza ilk gelen unsurlardır. Hemen bilinmeyen bir yer, zaman ve olağanüstü olayların gerçekleşeceği ve iyilerin hep kazanacağını masal anlatıcısının giriş formellerini dinleyicilere aktarmaya başladığında düşünülür. Dinleyicileri uçsuz bucaksız bir hayal âlemine yolculuğa çıkarır.

Formeller, hem masalların bölümleri arasında bağlantı kurulmasını sağlamaktadır hem de masala akıcılık kazandırmaktadır.

Masalların değişik yerlerinde, farklı amaçlar için kullanılan formellerin yeri değiştirilemez. Ayrıca formellerin kullanımı masal anlatıcısının ustalığını ve becerisini ortaya koyması bakımından da çok önemlidir. Formellerin kullanılması şart değildir; ancak bazı formeller bölümler arasında bağlantı kurmak için çok önemli bir işleve sahiptir.

Formellerin kullanılması, anlatıcının masalı uzatıp kısaltmak istemesi ile de doğru orantılıdır. Anlatıcı, eğer masalı uzatmak istiyorsa konuyu iyice uzatarak, formellere daha çok yer verir. Ancak bir an önce bitirmek istiyorsa, bazı temel formellerin dışında formel kullanmaz.

Erdemli masallarının formel yapısını tespit ederken hocamız Prof.Dr. Saim SAKAOğLU’nun “Gümüşhane ve Bayburt Masalları” adlı eserinden faydalandık.

Erdemli Masallarında Tespit Edilen Formeller Beş Bölümde Toplanmıştır:

1. Başlangıç formelleri
2. Bağlayış (geçiş) formelleri
3. Aynı olayın tekrarı vukuunda kullanılan formeller
4. Bitiş formelleri
5. Çeşitli formel unsurlar

1. Başlangıç formelleri

a) Sade giriş formelleri

Bir varmış, bir yokmuş...(3, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 16, 19, 20, 22, 23, 28, 34, 40, 41)

Evvel bir varımış, bir yoğumuş...(1)

Eskiden ...(2)

Bir varmış, bir yokmuş. Allah'ın kulu çokmuş...(9)

Bir varmış, bir yokmuş. Vakti zamanında...(11)

Bir varmış, bir yokmuş. Allah'ımızın kulu çokmuş...(12, 29)

Eski zamanlarda...(17)

Vakti zamanında...(30)

Evvel zaman içinde, çok eski zamanlarda...(31)

Evvel zaman içinde...(33)

Çok eski zamanlarda...(36)

Zamanın birinde...(42)

b)Tekerlemeli Giriş Formelleri

Evvel evvel içinde, galbur saman içinde, deve berber iken
horoz dellal iken, karınca hamal iken, ben anamın beşiğini
tıngır mıngır salları iken, bir varmış bir yokmuş...(4)

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, develer tellal iken, pireler berber iken, ben anamın beşiğini tıngır mıngır salları iken, bir varmış, bir yokmuş...(5)

Evvel evvel iken, deve dellal iken, babam erkek anam kız iken, yatarak galkarak gahve tütün içerek, lale sümbül biçerek, vakitler geçerken...(6)

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, pireler berber, develer tellal, eşekler hamal iken...(13)

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde kalbur saman içinde...(16)

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, develer tellal, pireler berber iken, ninemin beşiğini dedem tıngır mıngır salları iken, ben diyeyim şu kadar yıl önce, sizler deyin bu kadar yıl önce...(18)

Bir varmış, bir yokmuş. Allah'ın kulu çokmuş. Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde, develer tellal , pireler berber iken, devler şıngır mıngır cirit oynarken, anamın beşiğini babam tıngır mıngır salları iken, ben diyeyim şu kadar yıl önce, siz deyin bu kadar yıl önce, bir köyde...(19)

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde...(20)

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler cirit oynarken, deve tellallık ederken, eşek hamallık ederken, pire berberlik ederken, ben anamın beşiğini tıngır mıngır sallarken, zamanın birinde...(21)

Bir varmış, bir yokmuş. Allah'ın gulu çokmuş. Vakdiylen zamanında ...(22)

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde ...(23)

Ne varmış, ne yokmuş. Allah'ımızın kulu çokmuş. Çok demesi çok günahmış, zamanında...(24)

Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde, deve dellallık ederken, eşek hamallık ederken, sıçan habbaba binmiş, şıhır mıhır berberlik ederken, bir varmış, bir yokmuş. Allah'ın kulu çokmuş...(27)

Bir varmış, bir yokmuş. Allah'ın kulu çokmuş. Deve tellallık ederken, eşek hamallık ederken, övez de deveyi kucağına almış giderken...(34)

Bir varmış, bir yokmuş. Vaktiyle zamanın birinde... Allah'ın kulu çokmuş....(35)

Bir varmış,bir yokmuş. Çok konuşması ayıpmış. Az söyleyip çok dinleyenin bilgisi artarmış...(40)

Bir varmış, bir yokmuş.vakti zamanında...(43)

Bağlayış (geçiş) formelleri:

a) Masaldaki olayın geçtiği yeri ve kahramanı değiştirmek için kullanılan bağlayış formelleri:

Gelelim bu çocuklara...(1)

Onlar orada galsınlar biz oğlanın öbür gardşından habar verelim.(2)

Goyun orada galıp sahipleri de yollarına devam ededursunlar biz başka bir olaya geçelim.(10)

Onlar gide dursun babaları...(20)

Biz haberi vererek çocuklardan...(21)

Beyoğlu orada duradursun. Biz haberi vererek çocuklardan.(22)

Neyse bunlar burada duradursun, biz gelelim kızlara...(23)

Alalım kızdan haberi.(23)

Dolanalım gelelim oğlanın kardeşlerine...(32)

Onlar arada duradursun, biz gelelim gülperiye(33)

Biz haberi hain bezirgândan verelim.(42)

Neyse bu burada dura dursun. Biz gelelim kızlara.(25)

b) Dinleyicinin dikkatini arttırmak için söylenen formeller:

Bir de bakmış ki oğlanın anası, babası sağ!(1)

Böyle vara vara varır ki...(17)

Gide gide bakmış ki!(18)

Köye gelince bakarlar ki...(21)

Gecelerden bir gece kalkmış bakmış ki!(23)

Son, kırkınıcı kapıyı açıyor ki!(24)

Bakmış ki kızlar gidiyor...(25)

Bakıyor ki kendi kızı(35)

Kalkıyorlar ki kelle yok.(39)

c) Uzun zamanı kısaca ifade etmek için kullanılan formeller:

Hikâyeler tez vakitte geçer...(19)

d) Masal ortasında geçişi sağlayan tekerlemeli formeller:

Az gitmiş, uz gitmiş. Dere tepe düz gitmiş...(13, 14)

Az gitmiş, uz gitmiş. Altı ay bir güz gitmiş...(16, 36)

Az gitmişler, uz gitmişler, dere tepe düz gitmişler...(23, 33, 40)

Az gitmiş, uz gitmiş...(18)

Az gitmişler, uz gitmişler...(42, 23)

Az giderler, uz giderler dere tepe düz giderler.(11)

Aynı olayın tekrarı vukuunda kullanılan formeller:

Bu formellerin bazıları soru cevap bazıları da normal konuşma şeklindedir.

a) Soru cevap şeklinde olanlar:

Ben mi güzel, kardeşim mi güzel, Arap mı güzel, yoksa şu kurbağa mı güzel?

Gönül kimi severse güzel odur.(11)

İns misin cins misin?

Ne insim ne cinsim. Senin gibi bir adamım.(27)

İn misin, cin misin?

Ne inim, ne de cinim; insanoğlu insanım.(32)

İns misin, cins misin?

İnsim de cinsim de. Seni beni yaratan Allahın kuluyum da. Ben bir insanoğluyum.(32)

İns misin, cins misin?

Ne insim ne cinsim. Senin gibi bir adamım.(27)

b) Normal konuşma şeklinde olanlar:

Âdemoğlu yiğitsen bir daha vur.

Ben anamdan bir kere doğdum; iki kere doğsaydım belki bir kere daha vururdum.(11)

Ey insanoğlu! Bir daha sına.

Beni anam birle doğurdu, ikiyle doğurmadı.

Dile benden ne dilersen?

Bir teneke nar isterim.(11)

İnsanoğlu bir daha vur, beni bir daha sına

Beni anam bir kere doğurdu ikiyle doğurmadı.(32)

c) Bir varlığın tarif ve tasviri ile yapılan formeller:

Kız ayın on dördü gibi güzel.(14)

Aya sen doğma ben doğayım, diyor.(17)

Yeni doğan aya: “Sen doğma ben doğayım.” diyor.(27)

Aya sen doğma ben doğayım, diyor.(28)

Ayın on dördü gibi güzel bir delikanlı çıkmış.(41)

d)Masal kahramanlarından birinin konuşması da formel olabilir.

Devlerin gözü bakıyorsa anla ki uyuyorlar, yok eğer kapalı ise uyanıklar.(1)

e) Bir olayın masalcı tarafından anlatılması da formel olabilir.

Eline demir deynek alıp ayağına demir çarık giyip yola çıkar.(41)

Bitiş formelleri:

Gövden üç elma düşmüş, biri söyleyeninmiş, biri de dinleyenin, biri de yoldaşlarınmış. (1)

Kötüler cezalarını çekiyor, iyiler muratlarına eriyor, bu masalda burada bitiyor. (2)

Yemiş, içmiş, murada geçmiş. (3)

Gökten üç elma düşmüş. Biri dinleyenlere, biri anlatana, birisi de yine anlatana olsun hadi. (4)

Masal da burada bitmiş. (5, 6, 7)

Kadın o memleketten ayrılmış. (9)

Gökten üç elma düşmüş, biri onlara, biri bana biri de kara kediye. (11)

Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine. (12, 17, 29)

Kırk gün kırk gece düğün yaparak evlenmişler. Mutlu bir hayat sürmüşler. (13)

Kırk gün kırk gece düğün etmişler.(11)

Kırk gün kırk gece toy düğün yapar. (12)

Toy düğün ediyorlar. (14)

Yiyip içip keyfediyorlar. (15)

Yemişler, içmişler, muratlarına ermişler. (16)

Yemiş, içmiş, muradına yetmiş. (18)

Yedi, içti, muradına geçti. (19, 26)

Hikâyemiz burada biter. (20)

Yemiş, içmiş, muradına geçmiş. (21)

Hepsi yirler, içerler, mutlu, hoşça bir hayat sürerler. (22)

Yemişler, içmişler, mutlu bir hayat sürmüşler. (23)

Kır gün kırk gece düğün ediyorlar. Ötekiler de itin kuyruğuna bastılar. (24)

Yirler, içerler, hoşça muratlarına geçerler. (27)

Kır gün kırk gece düğün yapmışlar, evlenmişler. (28, 31)

Kusur küçükten, af büyükten demişler. Yedik içtik hoşça geçtik. (30)

Oğlanla kız kavuşuyorlar, evleniyorlar. (32)

Onlar eriyor muradına, biz de çikalım kerevetine. (33, 35, 36)

Kırk gün kırk gece düğün yapmış, kızla yeniden evlenmiş. (34)

Onlar ermiş muradına darısı sizin başınıza...(40)

Onlar ermiş muradına, biz çikalım dam ardına. (41)

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ERDEMLİ MASALLARINDAN ÖRNEKLER

1. SIRMA SAÇLI GIZ, TEL PERÇEMLİ OĞLAN

Evel bir varımış bir yoğumuş. Bir köylü varımış, üç gızı varımış. Gızın biri demiş ki: “Beni demiş padişah büyük oğluna alsa da bir çadır dokusam, askeri otursa bir ucu da boş kalsa.” demiş. Padişah bunu duymuş. Hemen bir düğür göndermiş, alıvermiş oğluna. Ortancıl gız demiş ki: “Padişah ortancıl oğluna beni alsa da bir çul dokusam.” demiş. Güççük gız da demiş ki: “Padişah beni güççük oğluna alsa da bir altın perçemli oğlanla, bir sırma saçlı gız doğursam.” demiş. Padişah onları da alıvermiş oğullarına. Zaman geçmiş neyise...

Padişah büyük gelininin yanına varmış : “Yavrum, hanı sen beyle beyle dedin idi. Hanı, bi yerde bir şey yook?” “Padişahım” demiş, “bahar gelsin” demiş, “dağlar açılsın” demiş, dağların, daşların pelidi, ağacı açılsın, çadır dokunur.” demiş. Varmış ortanca gelininin yanına gelmiş: “Yavrum” demiş. “Hanı çul dokuyacağydın?” o da diyer kardeşi gibi cevap vermiş. Güççük gelininin yanına varmış goca: “Yavrum” demiş” hanı demiş “sen” demiş “altın saçlı oğlanla, sırma saçlı gız doğuracağydın” demiş. “Padişahım sepette pambık, boş değil.” demiş

Zaman gelmiş, o gızın şeyi yetmiş. Sepetdeği pammığın boşalma zamanı gelmiş. Gardaşlar bu kez şaşırılmış. Gendilerinin dediği olmadı ya. Güççük gızın dediği oldu. “Biz bunu ne yaparız.” Bir garı bulmuşlar. “Ebe!” “yuuu...” “Bizim gız sancılandı, bunu doğurtacaksın sen amma, çocuk meydana geldiğinde buna bir goley düşüneceksin.” Galan, meydana gelmiş. Garı oturmuş gelinin önüne, oğlan olmuş, gız da olmuş. Biri altın perçemli, biri sırma saçlı olmuş. “Hemen şimdi” demiş. “Bir sandık yaptırın getirin.” Sandık yaptırmış, getirmişler. Çocukları içine goyup denize salıvermişler. Gelinin de altına iki köpek eniği atıvermişler. Padişaha demişler ki: “Gelinin iki köpek eniği gunnadı.” demişler. Padişah gızmış. Camiinin önüne bir guyu gazdırmış. Gelinini hurasına gadar gömmüş. Camiye gelenler bir taş atarmış.

Gelelim bu çocuklar... Bir adada bir goca varmış. Höyle getmişimiş goca, denizin genarına bakmışmış orda bir sandık höyle höyle sallanıyor.

“Acep bu ney?” Almış getirmiş, iki çocuk. Gocanın nasibi semadan inermiş, o günde üç enmiş nasip. “Benim bir misafirim var ya demiş. Acep nereden çıkar deyi dolanırmış denizin kenarında. Getirmiş bunları, yedirmiş, içirmiş, beslemiş. Bayağı böyümüşler. Goca: “Ben öleceğim.” demiş. Çocuğa da bir kıl vermiş. “Başın dara düştüğünde bu

kılı birbirine sür t hemen bir at gelir.” demiş. “Her şey tamam üstüne binersin denizden geçersin.” demiş. Gayrı goca ölmüş. Gocayı defnetmişler.” Amma” demiş: “bak hele” demiş. “Dünya tahanı yersen yavrum burda gardaşın aç kalır, buna dikkatli dur etme ha!” demiş. Oldu...

Bir gün demiş ki: “Gardaş” demiş, “Ben bir gezeyim yahu.” demiş. Gız “Ben yalnız buradayım.” demiş. Oğlan “Peki.” demiş. Kılları birbirine sür tmüş bir at gelivermiş. Heybeye de bir daş doluymuş, needigini bilmezmiş a çocuklar, cevahirmiş. Oranın daşı cavahirmiş. Neyise çıkmış, seherin önüne, efendinin babasının şehirnin önüne. Varmış bir fırına, garnı acıkmış. Fırıncıya varmış bakmış el bir şey alıyor, yeyor, gendi bilmez ya... Neyse o heybesindegi daşdan birini fırıncıya vermiş, “Bana da yiyecek ver.” demiş. Almış neyise. Fırıncı bakmış taş ağır: “Bunun ötesi var mı?” demiş. “Nerden gelin? Nere geden?” “Böyle böyle...” demiş. Çocuk anlatıvermiş. Efendim bu dutmuş, o heybedegi cevahiri o fırıncıya vermiş. Fırıncı demiş ki: “Ben bununla sana bir ev yaptırayım sen gelesiye!” Ekmek vermiş. Çocuk getmiş. Abılasının yanına, senin anlayacağın adaya. “Abi nere gettin ben acıktım.” demiş, gız. “Eyi bacım yiyecek ihicik aha, getirdim.” demiş. “Beraber yiyelim.” Dedesi ondan habarsız yeme dedi ya, oğlanda acıkınca yiyince gıza da gökten taham gelmeyince acıha

galmış. Efendim bunlar bir gün her şeylerini toplamış, gelmiş. Başlamışlar, elinen oturmaya, el görmeye höyle etmeye, böyle etmeye... Bir gün, ablalarının habarı olmuş, bacılarının çocuklarının şehere geldiğine. “Padişah bunu duyarsa ne yapar.” “Bizim hep yalanımız açığa çıktı ama bu yalan değildi! Biz de bu irengi yaptığдық, buna bir şey edelim!” Neyise, bir garı, gene o garıyı bulmuşlar, çocuklara ebe olan garıyı. “Böyle böyle durum, garı ne olacak, biz ne yapacağız?”

Varmış gızın yanına. Oğlan ata biner ava gidermiş, elin içine gidermiş. Varmış, o garı gızın yanına. Garı: “Nerelisin yavrum, nerden geldin, ney dutan?” Sormuş öğrenmiş, getmiş. “Ey ebe işte biz de böyle böyle olduk.” demiş. “Büyüdük geldik, el içine geldik.” demiş. “Yavırım” demiş, “ne burada yalınız oturuyon?” demiş. “Ne olcağıdı ebegarı?” “Devlerde” demiş. “Bir şimşirlik daşı olur.” demiş. “Bul getirttir onu. Bu gonağın önüne gorsan her yanı şavkardır.” demiş. “Onunla eğlen.” demiş. “Abine söyle getirsin.” demiş. Abisi akşam geldiğinde abisine söylemiş. Abisi de yüzünü eğme sen, demiş.

Sabah olmuş. Ebe garı gelmiş. “Derdin ne oğlum, nere gidersin? Eee beyim” demiş, “böyle böyle varırsın.” demiş garı, “Devler uyursa gözleri açık olur.” demiş. “Daşları da ortalıkta şavkarır olur hemen alır dönersin.” demiş. Oğlan varmış, devler uyuyor, gözler açık. Daşını almış, atına binmiş,

hadi. Getirmiş gardeşine vermiş. Her taraf şavkarmış. Bunu başarmış. Neyise... “Ebe garı ne yapacağız şimdi? Şeyi getirmiş oğlan!” “O golay.” demiş garı. “Falan yerde bir mağara var, içinde dünya gözeli var.” demiş. “Padişaha kimler getirecek oldu.” Demiş. “O gadek askerler mağfoldu.” demiş. “Bir şey edemediler.” Gıza gelmiş garı: “Yavrım burda sen ne yalnız oturup durun? “Neyideyim ebegarı? “Falan yerde bir dünya gözeli var getirttir.” Akşam abisine söyler ve dünya güzelini kendine yoldaş ister. Abisi ata biner ve gider. Gene dedesi garşısına gelivermiş. Adadagı dedesi ha! “Nere geden yavrum?” demiş. “Böyle böyle dedeciğim.” demiş. “Ne hal edem?” “Gapıdan gireceksin” demiş, “Dünya güzeli ben sana geldim!” diyeceksin. O hiç tanımaz yanlış işler olur der. “Bir daha diyeceksin!” demiş. Dönmezse halın kül! Gendini iyi tedbirli dut yavrım.” demiş. “Arkasına varıp, saçını eline bir dolarsan döndü müydü gurtuldun.” demiş. “Oldu.” demiş. Varmış, atını bağlamış oraya, inmiş gapıdan girmiş ileri.”Dünya güzeli ben sana geldim.” demiş. “Dopuğuna gadek daş olasın.” demiş. Efendim, bu oğlan çırpınmış, hemen: “Dünya güzeli ben sana geldim.” deyi bir bağırılmış. “Yüzüne dek daş olasın.” demiş. Yüzüne gadek daş olmuş amma yine çabalayıvermiş; yakın galmış gayri, saçını eline dolamış, bi çırpılmış. “Dünya güzeli ben sana geldim.” deyi bağırınca bakmış gendi gibi dünya gözeli bir oğlan. Efendim neyise bu,

dutmuş bu, o daşları temizlemiş oğlandan: “Gedeceyik ne hal gedeceyik?” “Gedelim, varalım.” demiş gız. Tarlamış, toplamış her şeyini ata yüklemiş. O mağaranın önü höyle bir ovaymış, asker doluymuş, atıyla barabar daş olukmuş. Dünya güzeli diğır daş olan heykelleri de adam etmiş. Getirmiş bunu, gız gardaşına teslim etmiş.

Bu dünya güzeli de irembil atarmış, hindi bakımcı denir ya. Bi bakmış! Oğlanın anası sağ, babası sağ. Dünya gözeli bir mendil vermiş buna: “Bak” demiş. “Camiye giden var mı?” demiş. “Var.” “Sen get orada bir gadın gömülü o gadına böyle böyle yapıyorlar. Sen de golanyayı dök mendillle sil.” demiş. Gız demiş ki “bu senin anan” demiş. Sonra da padişahı eve gayfe içmeye çağır. Padişah da senin deden demiş. Padişah gelmiş oturmuşlar, yemek yemişler, gayfe içmişler. Sofra gahıp gettimiydi, gaşığın biri padişahın goynuna girivermiş. Gaşık padişahın goynunda bulununca padişah şaşırmış. Padişaha şaşırma demiş. Camiinin önünde gömülü gadın bu çocukların anası, bu çocuklarda senin torunun demiş. Padişah gelinini topraktan çıkartmış. Kardeşlerini de astırmış. Oğluyla kırk gün kırk gece düğün yapmış. Gövden üç elma düşmüş, biri söyleyeninmiş, biri de dinleyenin, biri de yoldaşlarınmış.

Cennet ÖZGÜR

2. ALTIN KUŞ

Eskiden bir fakir gardaş, bir de zengin gardaş varmış. Bu zengin gardaş guyumcuymuş. Fakir gardaş da heçbir şeyi yok sadece avcılıkla gününü geçirirmiş. Hindi av avlarken bir gün adam beyaz bir guşa rastlıyor. Guşun ismide Altın Guşmuş. Bu guyumcu gardeş de bunu duymuş. Şimdi şuna da atdım, buna da atdım, vuracağım diye fakat guşun güzelliğini görünce onu öldürmekten vaz geçmiş. Biladerine demiş ki:

“Yav bilâder, şöyle güzel ganatları pır pır parlar bir guş gördüm, güzelliğini görünce onu öldürmekten vazgeçtim.” Bu defa gardaşı demiş ki: “Ülen sen o guşu vurup gelebilecek misin?” “Gelirim.” “O zaman sana bi tane altın, get sen bu guşu vur gel.”

Adam gediıyor, silahını alıyor gediıyor, varıyor, aynı daa çıkıyor. Aynı guş garşısına çıkınca onu vurup getiriyor. Himdi o guyumcu gardeş de bunu duymuş. Altın guş isimli guşun daşlığını kim yerse hergün o yatakta bir altintop bulacak. Şimdi adam guşa varıp getirince, veriyor bir tane altını fakir gardeşe. Altını alan adam da oradan ayrılıp gidiyor. Zengin adam deyior ki: “Hanım şu guşun daşlığını temizle, gaynat, bana çağır.”

Tabii herif zenginliğin alametini buldu. Zaten guyumcuydu, zengindi amma, hindi zenginliğin alametini buldu adam. Diyor ki gendi gendine :

“Ulan, tamam zenginliğin tamam yolunu bulduk” deyip gendi gendine gezeliyor. Şöyle biraz sağa sola. Gısacası daşlığın bişmesini bekliyor. Olacak ya o fakir gardeşin iki tane oğlanı varmış, ufaklık. Bunlar hindi oynayarak varıyorlar, çencerede (bakırda) tabi et buğulu buğulu tüter. Fakir adamın çocukları hiç et yüzü görmemiş. Geliyor çocuklar bi dalıyor daşlığı eline geçiriyor. Daşlığı hemen paylaşıırken hemen hanım gapıdan çıkıyor. “Ülen ne yaparsınız, ülen keratalar...”

Lafi duyan çocuklar tıkırdaşıveriyorlar. Daşlığı gaybeden avrat hemen tavuğu kesiyor, gocasından gorkuyor, çünkü herif düsiplinli. Tavığı kesdikten sonra hemen daşlığını bakıra atıyor. Tavık bişdikden sonra adam geliyor. Adam daşlığı yeyor, hanımına bile yedirmiyor. Herif fesat zaten. Çünkü zengin, sade kendim bulayım altın topumu deyior. Şimdi sabah oluyor. Adam kendi kendine:

“Ülen biz altın top bulacaktık, yok...” Kitaba bakar doğru, okuduğu guş doğru.

“Ülen ne yapalım bunu?” derken olacak ya o fakir herifin (Ne olacak zaten adamın yırtıcak bir yorganı varmış.)

hanımı bir silker, gadın bir de ne görsün iki tane altın top yuvarlana galır. Gadın gendi gendine:

“Ülen bu ne?” Gadın goşarak gocasına sorar:

“Ülen herif bunu bizim çocuklar bir yerden çaldı, geldi, bunnar altın topu nereden bulacak, muhakkak çaldılar.” Bunun üzerine adam:

“Olmaz, işde çocuk neye çalsın bunu Allah verdi bize.” deyip biladerine varıyor, anlatıyor bu durumu.

“Ülen deyor. Hende çocuklar senin başına bela olur, bunu çaldı ha, bu çocukları götür yüce dağ başına bırak gel sen onları deyor. Başına felaket getirir bu çocuklar.” deyor.

Hindi çocukları oradan alıyor adam, sabah ailesini de alıyor.

“Yav bunu bize Allah verdi, sen budala mısın?” diyor garısı, herif gabul etmiyor. Çocukları götürüyor dağın birinin başına bırakıp geliyor. Hindi geriye geliyor. O muhitin de bir avcısı varmış, tamamen avcı, mesleği avcı, varıyor tabi aradan on iki gün geçtikten sonra varıyor, orada iki tane tıfıl çocuk oynaşıyor. Efendim o tozların içinde hep altın toplar yuvarlanır. Çocuklar bilmiyor, ama her gün iki tane altın top. Avcı soruyor: “Necisiniz siz?” Tabi çocuklar diyor ki: “Bizi babamız getirdi bu dağa bıraktı.” “Eee... Acıkmadınız mı?”

“Yoo, ne acıkdık, ne susadık, biz burada on iki gündür yaşıyoruz” “Siz benimle geder misiniz?” “Eee... Götürürsen gederiz.”

Bunun üzerine adam alıyor getiriyor, iki tane öksüzü, hindi avcı farkına varıyor tabi bu işin, her gün iki tane altın top. Hindi çevreden o bu deyor ki:

“Bu adam zengin oldu, bunun bir sebebi var. Tabi adam müthiş avcı sağa sola gediyo bu çocukları eğitiyo, onları da gendi gibi avcı yapıyo. Bu üçü başga avcıya av düşürmüyorlar, avcıdan evvel çocuklar vuruyorlar. Tabi çocukları avcı da çekemiyor, zaten zengin oldu ya. “Ülen ne yapsam, nasıl etsem de bu çocukları burdan göndersem?” deyo.

Hindi çocuklar (adamlar) tabi pala bıyıklı genç oluyorlar. İri yarı tam babayiğit olan bu çocuklar adama bir gün deyorlar ki:

“Baba deyorlar, bize müsaade edersen bir dünya turuna çıkacağız.” Adam:

“Olur, evladım, yalnız bir öğüt vereceğim, bu öğüdü dutarsanız, iyi olur” deyo. “Evladım ben size birer bucak vereceğim, felan yol aynmına varacaksınız, oradan iki tane canavar çıkacak. Ağzı gerik gerik gorkmayacaksmız amma ha”deyo. “Bi şey yapmaz onlar deyo. İki tane de davşan

çıkacak, felan yerde çınar ağacı var, dibinde bir çeşme var. Çeşmeye varacaksınız, çınar ağacına bucakları saplayacaksınız. Oradan vedalaşıp ayrılacaksınız. Kim ki erken gelirse bucağı küflü olursa, obir biladerinin başına iş gelmiş demektir. Obir biladerinin imdadına goşacaktırdeyor. Tamam mı? “Tamam.”

Vedalaşıyorlar, ayrılıyorlar oradan, hakikaten garşlarına iki tane canavar çıkıyor; iki tane de davşan çıkıyor, geliyorlar çınar ağacının dibine, bucağı saplıyorlar, helalleşip aynlıyorlar, biri sağa biri sola gidiyorlar, sağa geden dura dursun, sola gedene bakalım.

Geliyor adam varıyor bi hana, bi bekçi var, bi çağrış bi cümbüş var. “Selamünaleyküm” deyor. Tabi çocuk felaket bir delikanlı olmuş, yanda iki tane de misafir, canavar ve davşan: “Kardeşim ne bu çığırış yav?” deyor.

“Ah hemşerim sen ne soran? deyor. Bu memlekette yedi başlı bir dev var, her gün bi tane insanoğlunun gözünü yer ve gız olarak köyün tam gızının kökünü kesdi. Köyün padişahının gızını yiyecek, bunu da tabi düğün derneklen uğurlayacağız. Gızı zıynetleyip uğurlayacağız, şu hududa gelecek. Bu hududdan bu yanna dev geçtirmez, insanoğlunu.” deyor adam. Bu defa misafir deyor ki: “Gardaşım bu gız hangi yoldan geçer bana bi gösdersene.” deyor.

Bunun üzerine:

“Geç hemşerim deyor senin gibi ne palabıyıklı gençler geçti ordan, ne gösdereceğim.” deyor.

“Hele gardaşım nerden geçer bi gösder.” deyor.

“Filan yerden geçer.” deyor. Adam yatıyor oraya, hindi gızcağız ağlayarak tam hududa gelince “pat” gerisin geri dönüp kaçıyor. Bir müddet sonra da gız devin yanına gediıyor. Mecburen gedicek, yosa dev her gün bi tane gız gözü yemezse, su vermezmiş. O, guyudan insanoğluna bir göz garşılığında su verilirmiş. Hindi bu burada dura dursun, padişahın veziri demiş ki:

“Eğer ben bu gızı devin elinden alırsam bana verecek misin?”

“Vereceğim.”

Vezir oradan gediıyor, bi çınar ağacının depesine çıkıp olayı oradan takip edecek. Pehlivan da bi küpül yırtığı varmış oraya yatıyor, davşan ve canavarla beraber. Gız geçip giderken gıza oğlan “hişt” deyor. Bir işaret veriyor böyle. Bi bakıyor böyle:

“Anam deyor. Nere gediyorsun?”

“Devin yanına gediyorum, ben en son gızı galdım köyün, yeyecek ona gediyorum.”

“Gardeşim bu devin yatağını bana gösderir misin?”

“Abi sen canını yakma ne lazım.”

“Seni gurtaracak olan benim, yeter ki devin yatağını sen gösder.”

Gız deyör ki:

“Felan yerde.” deyör. Varıyor, dev çınar ağacında, uyuyor. Çıkan nefesleri de bi sis bi duman haline getiriyor. Şimdi varıyor devi uyandırıyor, öldürmüyor. Cesaretli peğlivan, hem atıcı, hem bucakcı. Uyanıyor dev tabi, uyandıktan sonra:

“Ey insanoğlu nasip tek gelirdi bugün çift mi geldin?” deyör. Peğlivan devle oğraşıyor. Kesiyor devi felan derken, uğraşırlar ganından gız sağ elini batırıp gana peğlivanın gömleğinin arkasına basdırıyor ve işlemeli mendili varmış, onunla yiğidin yüzünün terini siliyormuş. Devlen uğraşırken o mendili de cebine goyuyor. Devin yedi gafası, on dört gulağı var, mantar dizisi gibi diziyor bir çöpe. Hindi vezir tabi bu olayı yukardan görüyor, seyrediyor. Hindi tabi ayrılıyorlar, ziynet olan ziynetini gız çıkarıp davşanın boyuna geçiriyor ve küpesini dakıyor, sevincinden yani.

Davşan bir şey yapmıyor amma, davşan ordan oraya çıldırdık çıldırdık goşuyor. Davşanın gene vazifesi var. Fakat

canavar daldı mıydı, devin ganına, devin yan yerini goparıyor. Neyse çekiliyor: “Bana müsaade et abi, Allah senden razı olsun.” deyor gız. Bu defa oğlan:

“Yoo, seni doğuran bi anne, bi baba var, ben seni onlara teslim etmediğim müddetçe ben senin peşini bırakmam.” deyor. Çekiliyorlar şöyle kenara:

“Yav peğlivan ben çok yoruldum, ben biraz uyuyayım” deyor gız. Oğlan, davşan ve canavara deyor ki: “Siz nöbetçisiniz, biz uyuyacağız.” Gız ayrı yatıyor, oğlan ayrı yatıyor, şey deyor ki canavara: “Ulan halt etme en ufak sen varsın.” deyor davşana:

“Sen nöbetçisin deyor. Ben uyuyayım.” deyor. Oda bi kenara uyuyor. Davşan birez gezeliyor, daha sonra da:

“Yav, ben enayi miyim?” Herkes uyuyor, ben de uyuyacağım.” der ve yatır. Bunun üzerine vezir okardan iner bir bucak eder peğlivanın gafasınâ, peğlivanın gafasını keser. Gızın götüne de bir depik vurur: “Gel bakalım.” Gız bağırarak olur, vezir tekrar: “Gak bakalım gonuşma haydi...” Efendim bir mucize padişaha:

“Efendim vezir yedi başlı devi kesmiş, gızı da almış geliyor.” Bunun üzerine padişah:

“Başlan düğüne” diye emir verir. Biliyorsunuz o sırada düğünler kırk gün olurmuş, padişahlık devrinde. Düğünü yapanlar, kırk gün devam ediyorlar, efendim bu peğlivan burda yatıyor, otuz dokuz gün yatıyor. Allah tarafından bir uyanıyorlar ki davşanla canavar gız yok. Peğlivanın gafası surda yuvarlanır. Davşan canavara bakıp:

“Hindi ülen bunun golayı var.” Canavar:

“Eeee... Filan yüce dağ başında bir can otu var. Ben bu otu getireceğim, sen burda bunu bekle. Ben bunu cannandıracağım.”

Davşana yol mu dayanır. “Tin tin” bi geder, oradan otu bulur, gısdmı ağzına davşanın hindiki ağzındaki bıyıklar bundan galmış, getirir. Canavar der ki: “Dut ülen gafasını.” Canavar peğlivanın gafasını yerine goyar otu sürer, bunun üzerine peğlivan:

“Ah yav çok mu uyumuşum.” der “Evet uyudun.” “Ülen ne uyuması?” “Ülen ne gızı, senin gafan şorda yatırdı.”

“S...ülen öyle iş mi olur?”

“Eeee... Buyur aynaya bak.”

Oğlan bi bakıyor hakikaten masreti orda daa yeni bitişmiş. Tam bu sırada vezir ondört gulağı uzadıyor. Ne

yapsın orda ihmalliğinden unuduyor. Hindi gızcağızda tabi bi merakın içinde. Bekçiye varıyor oğlan:

“Selamünaleyküm, ülen gardeşim ne bu çığırış, geçen geldim çığırış, hindi geldim çığırış.”

“Ülen hemşerim sorma yahu, dünyadaki insanoğlunun kökünü kesen devi bir vezir kesdi, padişah gızını ona verdi, düğün oluyor.” Oğlan bekçiye deyor:

“Gaç gün oldu gardaşım?”

“Otuz dokuz gün oldu, bugün yarın son günü.” diyor.

Oğlan davşana deyor ki:

“Hurdan gedeceksin ablanı bulacaksın, peğlivan filan handa, gaç diyeceksin, bu gadar yeter.” deyor. Hemen davşan gediyor. Aşçılar davşanı kedi deye, bisi deye, adı gapasıca filan derken, davşan bulamıyor. En son isgele deliğinden tak giriyor içeri.

Malum köy evleri, ara hafif garannık oluyor, ara salonu, geliyor oraya. Gıza bi cınnak ediyor. Gız zaten öykeli peğlivan yok. Bi depik atıyor, davşan gene fırlanıyor, derken bi cınnak daa atıyor, tingirede garşısına çömele galıyor. Gız bi bakmış ki ziynetlemiş olduğu davşan. Haggatan bilezik küpe tamam:

“Davşan neci bu?”

Davşana Cenab-ı Allah tarafından dil verilmiş:

“Abla peğlivan filan handa yatır kaç.” diyor.

Gız:

“Baba, deyor. (tabi o zamanlar gızlar babasının garşısına gelemiyor.)

Gızın babası öbür odadan:

“Nevar gızım?” deyor.

“Felan handa üç tane misafir var bu müsafir gelirse gelecek, gelmezse düğün olmaz.” deyor. Gızın babası:

“Hindiye gadar ben senin sözünü dutdum, onların şeyine varalım, haydin bakalım.”

İki vezirine:

“Haydin bakalım filan handaki müsafirleri celbi alarak getirin.”

Varıyorlar:

“Selamünaleyküm.”

“Aleykümüsselam.”

“Haydi, bakalım seni padişah isdeyor.”

“Pekeyi” Oğlan ordan mantar dizisini de alıyor, doğru padişahın yanına vanyor:

“Selamünaleyküm.”

“Aleykümüsselam.” Oğlanı hemen alıyorlar, tabi mantar dizisi de elinde, padişahın huzuruna varıyor.

“Buyurun.”

Padişah mantar dizisini görünce:

“Ülen bu ne?”

“Devin gulakları padişahım.”

Padişaha oğlan soruyor:

“Bu düğün ne?”

“Efendim burda bir dev vardı, bunu bir vezir kesdi, insanoğlunu gurtardı, şöyle böyle...”

Bu defa oğlan:

“Yav ayıp değil ya bu vezir devi nasıl öldürmüş bir de bize annadıversin, nasıl kesmiş bunu yav?” Vezir gapıdan çıkınca bi de bakıyor ki kestiği peğlivan içerde.

“Yav, deyor, işde şöyle böyle.”

Bu defa padişah deyor ki:

“Ülen deyor. Bunu gırk gatıra bağlayın en öndeki gatıra bi diken gısdırıverin, guyruğunun altına bunu sağlam salıverin.”

Vezir gediıyor, hindi gız oğlana deyor ki:

“Ben olanları babama annadacağım.”

“Olur.”

“Baba, devi öldüren vezir değil bu deliganlıdır.” deyor. Devin on dört gulağını takadak ortaya atıyor. Bu defa padişah beldireye galıyor.

“Anaaa... gızım neci bu?”

Gızını tekrar çağırıyor ve diyor ki:

“Gızım annat.”

“Baba benim senden yüzüne karşı şaşmama lüzum yok. Benim sağ barınaklarım peğlivanın arkasında ganlar fotoğrafı belki, işlemeli mendilimde cebinde gatılı.”

Gonuşulanları duyan peğlivan bu sefer tereddüde galpılıyor.

“Yav bu gızın eli nattar benim arkamda.” Tabi adam bilmiyor. Çarpışırken dev inen... O zaman hakikatten gömleği galdırırverip bakıyor. Gızın elleri orda yapışdırılıp durur. İşlemeli mendilde belli cebinde gatılı. Velhasılı bu gızı bu peğlivana vermeye garar veriyorlar. Gırk gün düğün yapıyorlar, gızı bu peğlivana veriyorlar. İki hasret yatağa yatıyor, sabağla deyor ki. “Hanım ben çok avcıyım, av avlamayı isterim.”

Ođlan sabağlan galkıyor, altın top gene takadak dűşüyor. Gelin yatağı galdırırken zengin zaten padişah tam zenginlik alametini buldu.

Hindi geliyor adam ava... Adamın önüne bi geyik dűşüyor emme, hurda vurdum, surda vurdum, bir çatadı iniyor. Akşam vakti oluyor, geyik de gayboluyor. Bi cadı garısı çıkıyor oradan:

“Üşüdüim insanoğlu yok mu burda?” diyerek vayvelat ederek geliyor. Oğlan bu sefer deyor ki:

“Deyze, ben varım burda, ben de insanoğluyum, gel bakalım.” Şöyle yaklaşıncı, elinde bi asa ehdiyor bi kadın oğlana deyor ki:

“Yav evladım şu hayvanatlarına şunu birer dokan da deyor, belki beni ısırır.” deyor. Oğlan:

“Yok deyze bi şey etmez.”deyor.

Cadı gadın höyle bi gelince deyneği birer tane dokandırıyor. Hepsi kendi saratında orda heykeli donup galıyor.

Hindi padişah bi derdin elinde, güveği yok. Dört bi yana habar salıyor. Onlar orda galsınlar, biz oğlanın öbür gardaşından habar verelim.

Öbür gardaşı hakikaten dünya turunu yapıp geliyor. Gelse ki bir de ne görsün bucak küflü, hindi öğüt vardı ya, adam öğüt verdi ya. Oğlan gendi gendine: “Ülen biladerin başında bi hal var”, goşuyor hindi. Yürüdü müydü bu adamları biraz da tecrübeli gişi ya, padişaha haber gediıyor:

“Mücde mücde peğlivan geliyor” onun da ziyneti aynı, davşanı ziynetlenmiş, canavar zaten var. Ekiz gibi zaten. Oda bıyıklı, aynı genç, hemen bir mücüdeye geliyor.

“Senin güyeği geliyor.” Delikanlı biliyor ki biladeri orada evlenmiş... “Selamünaleyküm” “Aleykümesselam.” “Yav sen nere getdin?” Oğlan, işde avlandım filan deyor.

Abisinin evi olduğunu anlıyor ve geliyor orada akşam yemeği yeyorlar. Yatma vakdi gelince gelin delikanlıyı yatak odasına buyur ediyor. Adam gene kimliğini bildirmiyor. Yatak da oğlan deyor ki:

“Hanım, ben bugün çok rahatsızım.” deyor ve gılcı ortaya kösüyor. Oğlanın şahidi olacak gılcı.

Hindi sabahleyin hemen galkıp gidiyor ava. Onun da garşısına bir geyik çıkıyor. Hurda öldürdüm, burda vurdum derken cadı garısının yanına geliyor. Cadı garısı gene ünleyor. Oğlan buna:

“Gel deyze ben hurdayım.” deyor. Cadı oğlanın yanına gelince cadının esasını alarak bucağı cadı garısına bi goyuyor. Avrat devrilegalıyor. Heykellere deyneği bi dokandırıyor. Hepsi canlanıyor. Gardaşlar birbirlerini görünce sarılıyorlar. Padişaha haber veriyorlar.

Padişahın gızıynan gocası tekrar gavuşuyor. Padişahın güccük gızıyla da bu deligannıyı evlendiriyor. Altın topların sayesinde zengin oluyorlar. Hanlar, saraylar yaptırıyorlar, açları yediriyorlar, içiliyorlar. Kötüler cezalarını çekiyor, iyiler muratlarına eriyorlar, bu masalda burada bitiyor.

3. ZENGİLTAS

Bir varmış, bir yokmuş bir padişahın üç oğlu varmış. Bir fukaranın da üç gızı varmış. O fukaranın en büyük gızı demiş ki:

“Padişahın en büyük oğlunu alsam da halı zili dokusam.” demiş. Ortanca kız da demiş ki:

“Padişahın ortanca oğlunu alsam da halı kilim dokusam demiş.”

Küçük kız da demiş ki:

“Padişahın en küçük oğlunu alsam da sırma saçlı bir kızla, gözünden inci mercan dökülür bir oğlan doğursam.” demiş.

Ondan sonra aradan hayli bir zaman geçmiş. Padişah bunları duymuş. En büyük kızı, en büyük oğluna alıvermiş; ortancıl gızı ortancıl oğluna alıvermiş, güccük gızı da en güccük oğluna alıvermiş. Ondan sonra aradan hayli bir zaman geçti miydi, demiş ki:

“Gızım hani sen “ Padişahın en büyük oğlunu alsam da halı zili dokusam.” diyordun ne oldu? Hani meydan da bir şey yok?”

“Ben padişahın oğlunu alayım da bir de halı zili mi dokuyayım, bulaşık bile yıkamam.” demiş. Bana bir hizmetçi

tutuverin de bulaşığımı yusun.” Ondan sonra geçmiş ortanca gelinin yanına varmış:

“Gızım, sen padişahın ortanca oğlunu alsam da, halı kilim dokusam diyordun, hanı meydanda bir şey yok?”

“Ben, demiş padişahın oğlunu alırım da halı zili mi dokurum?” Ondan sonra getmiş en güççüğüne varmış:

“Gızım, hani sen padişahın oğlunu alsam da, gözünden inci mercan dökülür oğlanla, sırma saçlı bir gız doğursam, diyordun. Hanı meydan da bir şey yok?” Kız: “Onu sen vermeyeceksin babalık demiş, onu Allah verecek.”

Ondan sonra bir zaman gelmiş, gız üzerlenmiş. Kardeşi sancılandı mıydı çocuğu doğurunca tutmuş altına iki köpek eniği atıvermişler. Çocukları sandığa gatmış. Ağzını mıhlamış, götürmüş denize atmışlar. Ondan sonra:

“Adam köpek eniği doğurur mu?” demiş. Götürmüşler gadını toprağa gömmüşler. O sandığı da artık su götürmüş getmiş. Denizin içinde sandık giderken, bir adaya varmış. Adada bir koca varmış. Koca bakmış bir sandık geliyor.

“Acaba bu sandığın içinde ne var?” demiş. Sandığı dutmuş ve sandığın içinde bir gız bir oğlan. Hocanın kısmeti günde bir defa inerken o gün üç tane inmiş. Hoca çocuklara kısmetin iki tanesini yedirmeğe başlamış. Çocuklar büyümüş.

Birisi büyük bir genç kız diğeri de delikanlı olmuşlar. Hoca oğlana demiş ki: “Oğlum bu gemi al, hurdan iki de daş al heybeye gat. Denizin kenarında salıver. Bir at gelir. Gemi ata vurur, bin git seni bir çarşıya eletir.” demiş.

Ondan sonra gemi almış, deniz kenarına varmış, gemi sallayıvermiş. Bir at gelmiş. Ata gemi vurmuş, binmiş gitmiş, bir çarşıya varmış. Çarşıda dükkânlar var, öteberi var, her şey var, ikindine kadar gezmiş. Oranın daşı cevahir daşıymış. O aldığı iki daşı satmış. Ondan sonra ikindin gelmiş:

“Gardaş, demiş. Öte yakayı bir görsen, hiç buraya gelesin gelmez.” demiş. Ondan sonra:

“Ağa, demiş burdan bir heybeye taş doldur, öteki yakaya git, sat, bir arsa al, ev yaptırmaya ver.” demiş. “Ondan sonra beni el görmeden gatıver.” demiş. Oğlan ordan bir heybe taş almış. Öte yakaya gitmiş satmış. Bir arsa almış. Ev yaptırmış. Gece gızı terkisine almış, götürmüş evin içine gatmış.

Bir gün ava gitmiş. Varmışmış orda bir garı var:

“A yavrum!” demiş garı. “Endeği gız gardeşin günün uzununu yapayalnız ne hal eder? Beni götür, gız gardeşinin gönlünü eğleyeyim.” demiş.

Garıyı eve getirmiş. Getirdimiydi sabandan galkmış ava gitmiş, ikindin gelmiş. Bakmış gardeşinin yüzü eğri: “Gardeş yüzün niye eğri?”

“Ben böyle yapayalnız ne edeceğim? Davul getirttir, keman getirttir.” Avrat tarif edermiş, davul keman getirt diye. Ondan sonra davul, keman getirtmiş, çalarlarmış; tambur tambur çalarlarmış. Oğlan ava gitmiş ikindin gelmiş. “Bu ne?”

“Nahıl edeyim gardeş, demiş, falan yerde Zengildaş denen bir gız varmış, o gızı alıp geleceksin, gönlümü eğleyecek.” demiş.

Ondan sonra da binmiş sür Zengildaş'ın yanına. Gederken garşısından bir köse gelmiş:

“Nere geden oğulluk?” “Allah izin verirse Zengildaş'a giderim.” demiş.

Zengildaş bir mağaranın içindeymiş. Neyise, varmış mağaranın içine. Gız mağaranın içindeymiş. Şöyle beriden bir çıkmış, şöyle bir ovanın yüzü adamınan dolu, hep daş. Neyise varmış kapısına: “Zengildaş, Zengildaş!” demiş. “Sen ol daş.” demiş.

“Sen ol daş.” dedi miydi, oğlan orada taş oluvermiş. Gız bir gün bekler yok, iki gün bekler yok, üç gün bekler yok, gitmiş.

“Ebe, ebe, şura beri gel hele, köşke gel.” demiş gariya. Köşke geliverdi miydi gariyı gucaklamış köşkten aşağıya atıvermiş. Ondan sonra peşini beline sokuvermiş, yürüyüvermiş gardaşmın gettiği yöne. Gederkene garşısından bir köse gelmiş: “Nere gidersin gızlık?”

“Allah'ım izin verirse Zengildaş'a giderim.” demiş.

“Bak gızım demiş, ağanı daş etdi, varıp da Zengildaş, Zengildaş deme, demiş. İyice mağaranın ağzına var, Zengildaş, Zengildaş, çık ortaya orospu! deyi bir eyi çat ona.” demiş.

Neyise, varıvermiş mağaranın ağzına:

“Zengildaş, zengildaş, ağamı nettin çık bakalım oradan.” demiş. Neyise çıkmış, gelmiş, çıktı geldi miydi: “Hangisi senin ağan?” demiş. “İşte bu!” demiş.

“Atının başından iyice tut” demiş. Atının başından tutmuş elini höyle bir cırıptı mıydı ya, oradaki taş olan adamların hepsi adam olmuş; hep kaçmışlar. Oğlan da kaçacak olurumuş, gız dutarmış başını. “Nereye gidiyon? Neyise... Ötekiler gitmiş:

“Haydi, eve gidelim.” demişler. Zengildaş'ı da almışlar oradan gelmişler. Geldiler miyidi eve, oğlan çarşıya gitmiş. Oğlan çarşıya gitti miyidi çarşıda gezerken, orada padişah ırast

gelmiş. Padişah ırast geldi miyidi. Bakmış ağzı yüzü yerinde bir oğlan. Padişah:

“Efendi, demiş. Akşam bize bir misafir gel. Bir çay içelim.” “Peki.” demiş oğlan da.

Ondan sonra eve gelmiş, ikindiüstü olmuş, ikindiüstü oldu muyudu, oğlan gidecek olmuş. Oğlan gidecek oldu muyudu, Zengildaş oğlanın eline bir peşkir vermiş. Ondan sonra bir de kolonya şişesi vermiş: “Hu karşıdaki terse gömülü avradı gördün mü?” demiş. “Gördüm.” demiş.

“Geçen onun yüzüne tükürür sen tükürmeyeceksin. Havluyla yüzünü sileceksin, kolonyayı da üzerine döküp gideceksin.”

“Ööff, ööff, yavru kokusu geldi.” demiş avrat. Tereste gömülü ya! Ondan sonra varmışlar padişahın evine yemişler, içmişler, gülüşmüşler. Neyise, dağılmışlar. Dağıldıktan sonra aradan bir iki gün geçmiş. Bir iki gün geçti miyidi. Oğlana demiş ki Zengildaş:

“Sen, demiş, hayvan mın, sığır mın nesin sen?” demiş. “Niye Zengildaş” demiş.

“Seni el teklif eder, sen de eli teklif etsene” demiş. “Peki” demiş, oğlan padişahı teklif etmiş. Oğlan:

“Zengildaş, obayı teklif ettirdin ocakta su gaynıyor, bu ne oluyor?” “Yahu sen niden?” demiş, “Sen falan yemek gelsin deyince o yemek gelmezse, sen o zaman söyle.”

Misafirler hep gelmişler. Siniyi hazırlamış. Siniyi hazırladı mıydı kaşığın birine tenbih etmiş:

“Padişahın goynuna gir ha!” deyi. Ondan sonra yemek gelmiş ortaya:

“Falan yemek gelsin! Sudan gatar, parmağını batırıverirmiş, yedikleri yemeğe. Öyle öyle yemişler doyunmuşlar. Siniyi galdıracaklar bakmışlar kaşığın biri yok. “Yahu bu kaşığın biri nereye gider?” Arayıverirler, gaşık yok.

“Müsaade ederseniz ben gaşığı bulurum.” demiş. “Kaşığım” demiş. Kaşık padişahın goynundan düşüvermiş. “Uşak, padişah kaşık çalar mı, bu ne?” “İnsanoğlu köpek eniği doğurur mu?” demiş.

Ondan sonra gızı çağırmış. Gız gelmiş. Gızın çemberini açıvermiş. Açıverdi miyidi bakmış saçı sırma. Oğlanı çağırmış. Oğlan geliverdi miyidi, tokadı bir çekmiş gözünden yaş gelmiş. Yaş geldi miyidi inci mercan dökülüvermiş. “O terese gömdüğün gadının çocukları işte.” demiş.

“Çabuk getirin onu.” demiş. Çıkarıp getirmişler, kırk kalıp sabunla yıkamışlar, ondan sonra da öteki gardaşları da

getirin demiş. Getirdiler miyidi astırmış onları. Ondan sonra kırk gün kırk gece düğün etmiş. Oğluna o tersdeğini alıvermiş, Zengildaş'ı da oğlana vermiş, yemiş içmiş, hoş muradına geçmiş.

Cennet ÖZGÜR

4. SİHİRLİ YÜZÜK

Evel evel içinde. Galbur saman içinde. Deve berber iken horoz dellal iken. Karınca hambal iken. Ben anamın beşiğinde tıngır mıngır sallanırken bir varmış bir yokmuş. Bir padişah varmış. Bu padişahın da bir oğlu varmış. Oğlu millete iyilik etmiş aldıramamış, kötülük etmiş yine aldıramamış. Padişahın oğlunun sihirli bir yüzüğü varmış. Yüzüğü yalayiverdiği zaman beyefendi olurmuş. Bir daha yaladığı zaman isteyici kılığında kır eşekli bir insan olurmuş. Hal böyle iken babasının diyarını terk etmiş, başka bir diyara varmış. Yüzüğü yalamış, kır eşekli isteyici kılığına girmiş. Bu diyarın padişahı ona bir iş vermiş. İşi de sarayın çiçeklerine bakmak imiş. Padişahın da üç tane kızı varmış. En küçük kız sarayda en üst katta gergef işlermiş. Padişahın oğlu kızın kendisine baktığını görünce yüzüğü yalayivermiş ve bir beyefendi oluvermiş. Bahçedeki çiçekleri ata depeletmiş ve bahçeyi birbirine katmış. Yüzüğü tekrar yalayarak abdal gılıklı adam oluvermiş. Padişahın kızı bunların hepsini görmüş.

“Acaba ben rüya mı görüyorum?” diye tereddütte kalmış. Bu gördüklerini babasına anlatmış. Padişah bu çocuğu yanına çağırarak neden böyle yaptığını sormuş. Bir daha yaptığı takdirde govacağını söylemiş. Ve ikinci defa tekrarlandığında çocuğu govmuş.

Padişah artık kızlarını evlendirmek istiyormuş. Bunu ülkenin her tarafına duyurmuş, kızlarını vermek için dellallar okutmuş.

“Devlet kuşunu uuruyorum, kuş kimin tepesine konarsa kızlarımı onlara vereceğim.” diyormuş.

Bütün halk toplanmış ve padişah da devlet kuşunu uurtmuş. Büyük ve ortanca kızlar için uurtulan kuşlar vezirlerin oğlanlanlarının başlarına gonmuş. Kızların vurduğu elmaları oğlanlar dişlemişler ve böylece kızları almışlar. Küçük kız için uçurulan kuş hiç kimsenin başına gonmuyormuş. Bu arada meydana isteyici kılığmdaki gır eşekli adam gelmiş ve kuş onun başına gonmuş. Padişah buna itiraz edince kuş tekrar uurtulmuş. Kuş yine bu kişinin başına gonmuş. Küçük kızın vurduğu elmayı isteyici kılığındaki bu adam dişlemiş ve padişahta kızını buna vermiş. Yıllar geçmiş padişah hastalanmış. Ülkedeki ne kadar doktor varsa hebirisi padişahı eyileştirememişler. Müneccimler padişaha:

“Padişahım sen geyik eti, geyik yüreği yiyeceksin, bunları yiyemediğin takdirde iyi olamayacaksın.” demişler. Vezirlerin oğlanları olan enişteleri ata binerek ava çıkmışlar. Mahallenin ocuklan bunun eşeğinin kuyruğundan kulağından ekerlermiş o da bunlara hiç gızmazmış. şehirden çıktığı zaman

yüzüğünü yalayivermiş ve gıratlı beyefendi oluvermiş. Bu haliyle dağa gidip orda bir geyik vurmuş. Geyiği bir yere asarak yüreğini boğazından çekmiş ve saklamış. Bacanakları onu görünce yanına gelmişler ve geyiği kendilerine satmasını istemişler. O da:

“Babamdan vasiyetim var, arkadaşlar avımı satmam.” demiş. Onlar da yalvarmışlar.

Geyiği kendilerine satmasını istemişler. Bunun üzerine gıratlı beyefendi:

“Bir şartla size satarım. Babamdan kalma bir mühürüm var. O mühürü kaba etinize vurmamı kabul ederseniz size geyiği veririm, para da almam.” demiş.

Bacanaklar bunu kabul etmiş. Pantolonlarını sıyırarak mühürün vurulmasını sağlamış. Bacanaklar mühürden sonra geyiği alıp hasta yatağında yatan padişaha götürüp yedirmişler. Eti yedikten sonra padişah gözlerini biraz açmış. Daha sonra isteyici gıllıklı abdal oğlan gelmiş karşısına:

“Hemen bu yüreği gavurarak babana yedir.” demiş. Yürek gavrularak padişaha yedirilmiş. Padişah gözlerini açmış. Gonuşmaya başlamış. Yani padişah artık iyileşmiş. Günler geçmiş padişah başka bir ülkenin padişahı ile harbe girmiş. İsteyici gılığındaki abdal oğlan da harbe gatılmış. Bu esnada yüzüğünü yalayarak gıratlı bir beyefendi oluvermiş.

Harpte karşı tarafı yenmişler. Parmağı yaralanmış abdal oğlanın. Padişahın bir ipek mendili varmış. Mendili oğlanın yarasına bağlamış. Bu esnada abdal oğlana da dert yanmış:

“Ah oğlum ah, bir kızım vardı. En küçük kızım dünyanın en güzeli idi. Gitti bir abdal oğlana. Keşke senin gibi bir damadım olsaydı.” demiş.

Harp bitince şehre dönmüşler. Gıratlı beyefendi mahalleye girince yüzüğünü yalamış ve isteyici kılığındaki abdal insan olmuş. Mahallenin çocukları yine eşeğin guyrugundan kulağından çekmişler. Eve canını atarak hanımına demiş ki: Şu babanın mendilini yıka ve yine babana ver”

Hanımı mendili yıkamış gurutmuş ve babasına vermiş. Babası mendili görünce şaşırılmış. Gızına mendili nereden bulduğunu sormuş. Gızı da: “Harpte eniştenin parmağı yaralanmış, siz bu mendille sarmışsınız.” demiş. Babası:

“O başka bir adamdı.” demiş ve abdal oğlanı yanına çağırılmış. Abdal oğlan padişahın yanına gelirken yüzüğünü yalamış ve beyefendi gılığına girmiş. Padişah abdal oğlanı bu halde görünce çok şaşıyor. Gerçekten harpte gördüğü adammış. Padişah:

“Ya sen abdal oğlan değil misin? demiş. O da:

“Sen abdal oğlusun ben abdal değilim.” demiş.

“Oğlum demiş, benden ne dilersen dile” demiş. Abdal oğlan:

“Benim bir dileğim yok sağlığını dilerim.” dediyse de padişah ısrar etmiş dilek dileme konusunda.

“Babamın azatlısı vardı. İki tane. Bu azatlıları arıyorum ben. Bunu bana buluverirsen senden başka bir isteğim de yok.” demiş. Beyefendi adam. Padişah.

Bu azatlıları nasıl bulacağız.” demiş.

“Valla babamın mührü olacak. Bütün halk çaydan geçecek biz de onları gözetleyip bulacağız. Ben babamın mührünü gördüğümde bilirim.” demiş. İnsanlar çaydan geçmeye başlamışlar. Ama bu mührü taşıyan kimseye rastlamamışlar. Gıratlı beyefendi padişaha:

“Eniştelerin de geçsin.” demiş. Enişteler geçince bunlardaki mühür görülmüş. Padişah mührü okumuş. Mühürde gıratlı beyefendinin padişah oğlu olduğu yazarmış. O zaman padişah:

“Oğlum bu padişahlık bana layık değil, sana layık.” diyerek padişahlığı o oğlana vermiş. Yemişler içmişler, hoş muradlarına geçmişler. Gökten üç elma düşmüş. Biri dinleyenlere, biri anlatana, birisi de yine anlatana olsun hadi.

Mehmet YILMAZ

5. KARAKAYALILAR

Evvel zaman içinde, galbur saman içinde, develer tellal iken, pireler berber iken ben anamın beşiğini tıngır mıngır sallar iken, bir varmış, bir yokmuş. Karkayalı diye üç kardeş varmış. Bunlar akılsız mı akılsızmış.

Bir gün üç gardaşın odunları azalmış. Demişler ki:

“Ocağa bir tavuk koyalım, ormana gidelim, odun toplayalım, yorgunluğumuz için ziyafet çekelim.” Ocağa tavuğu koyup ormanın yolunu tutmuşlar. Üç gardeş bir dağın yamacına varmışlar. Aşağıya baktıklarında bir adam geçiyormuş. Demişler ki: “Heeey sen, gapının başında anahtar var, ocakta tavuk var, yersen halin yaman olur haaa.”

Onlar dağda kaybolduktan sonra adam eve gitmiş, gapının başından kilidi almış, gapıyı açmış, ocaktaki tavuğu bir güzel yemiş. Kemiklerini de bakıra doldurmuş. Kemiklerin kokusuna ne kadar sinek varsa bakıra dolmuş. Adam anahtarı aldığı yere goyup gitmiş. Üç gardeş biraz odun toplayarak dağdan eve inmişler ve kilidi goydukları yerden alarak gapıyı açmışlar. Tencerenin gapağını açtıklarında bütün sinekler odaya dağılmış., bir tanesi de en büyük gardeşin başına gonmuş.

Böyük gardeş ortancaya demiş ki:

Tavuğu yiyen budur hemen öldür.” Ortanca gardaş hemen silaha goşmuş ve ateş ederek gardeşini vurmuş. Demiş ki:

“Bir bizden bir vızdan.” Tam o sırada bir sinek de ortancaya gonmuş, güccük gardeş ıslık çalarak haber etmiş. Ortanca da güccüğe öldürmesini işaret etmiş. Gücük gardeş silahı ateşlemiş ve ağabeyini öldürmüş.

Güccük gardeş demiş ki:

“İki bizden iki vızdan.” Bu sırada bir sineğinde gendine gunduğunu görmüş. Hemen tüfeği kendine çevirmiş ve gendini de vurmuş. Masal da burada bitmiş.

Yıldız DİZLEK

6. GURT, DİLKİ, AT

Evel evel iken deve dellal iken, babam erkek, anam kız iken yatarak galkarak, gahve tütün içerek, lâle sümbül biçerek vakitler geçerken bir canavar, dilki, beygir arkadaş olmuşlar. Bir mağaraya gelmişler. Mağarada yaşarken gış basdırmış, dışarıya yayılmaya çıkamamışlar. Dilki demiş ki:

“Ülen arkadaşlar hangimizin yaşı küçükse onu yeyelim.”
Bu sefer dilki demiş ki:

“Vallahi arkadaşlar Hazret-i Nuh gemi yaparken ben kâtip idim.” Maksatları beygiri yemek.

Beygir de demiş ki:

“Beni azat edeceksiniz, benim künyemi ayağımın altına yazıverin belki lazım olur.” Şimdi dilki demiş ki: “Benim okur-yazarlığım yok yav.” Canavar demiş ki: “Benim acık okur-yazarlığım var.” At demiş ki: “Galdırayım da oku bakayım.”

Arka ayağını galdırıp tam okuyacağı sırada at hemen depiğini bir vurmuş, canavar orada titreye galmış. Bunun üzerine dilki oynamaya başlamış. “Çok şükür Yarabbi okur-yazar olmadığımı.” deyip gurdun ölüsünü yemiş.

7. DİLKİ İLE GAPLUMBAĞA

Dilki ile gaplumbağa arkadaş olmuşlar ve beraber değirmene gitmişler. Bunlar çuvallarındaki buğdayları ayrı ayrı ölçmüşler, buğdayları değirmenin teknesine dökcekleri sırada dilki buğdayların garişacağını anlamış ve değirmenciye demiş ki:

“Arkadaş bizim ikimiz de beraber geldik; fakat buğdaylarımız ayrı acaba hangimiz önce döküp öğüdeceğiz.”

Değirmenci dilkiye sormuş: “Yaşın kaç?” “Bin iki yüz.”

Çiftçi, gaplumbağaya soracakmış, arkasına dönmüş, bir de bakmış gaplumbağa ağlar. Bu defa:

“Ne ağlıyorsun?” demiş. Gaplumbağa:

“Dilkinin dediği yaşta bir oğlum öldü de burnumun ucu sızladı, onun için ağlarım.” demiş.

Bu masal da burada bitmiş.

8. TİLKİNİN BAŞINA GELENLER

Buralarda eskiden, kocayanlar kendi başcazına bırakılırmış. Tabii adam mı edecekler, yani yeniden güçlü kuvvetli yapıp kullana mı bilecekler. Bu duruma düşenler azat edilirmiş.

İşte böyle azat edilecek bir goca goyun varmış. Goyun ihtiyar olduğu için guzulayamaz olmuş. Dişleri dökülmüş, yünü çıkmaz olmuş. Hatta eti dahi sertleşmiş ve yenilmez olmuş. Sahipleri karar vermişler:

“Bu goyunun şimdiye kadar yününü, yavrularını aldık bizde hakkı çok. Şimdi yürüyemez oldu. En iyisi biz bu hayvanı kesmeyelim de yolda bırakalım. Daha ne yaşarsa karına saysın!”

Yolda goyunu bırakıp sürüler yürüğünce goca goyun ile yavruları arasında meleşmeler başlamış. Bu durumu gören kadınlar: “Vah; benim keleş goyunum. Seni ne kesebildik, ne de götürebildik.”

Acımışlar amma goyuna yapabilecekleri başka bir iyilik de yokmuş. Orada bırakarak yaylalara doğru yürümüşler. Goyun orada galıp, sahipleri de yollarına devam ededursunlar biz başka bir olaya geçelim.

Yaylaya çıkmakta olan bir başka sürüde köpek ihtiyarlamış. Canavar geldiğinde:

“Ay onmayasıca, bitmeyesice, yalı yedin de henderide tan tan eden. Canavar goyunu bitirdi, sürüyü bitirdi. Henderde çalıya gıcını soktun da... Eh seni o çalıda garsam bir görürsün...”

Bunlarda biraz sonra sürüyü yaylalara çekerken köpeğe birkaç taş vurup orada bırakmışlar.

Goyun sürü tepeleri aştıktan bir süre sonra bakmış ki karşıdan bir kocaoglan geliyor:

Koyun: “Selamünaleyküm”

Köpek: “Aleyküm selam arkadaş”

Koyun: “Ne gezersin burda?”

Köpek: “Beni burda bıraktılar. Ya sen?”

Koyun: “Beni de bıraktılar.”

Köpek: “Yav senin etin yenir, sütün yenir, neden galdın arkadaş?” deyince

Koyun: “Ay arkadaş sorma işte, döşümüz aşıldı, dölümüz alındı, etimiz yenmez oldu.

Bizi buracıkta bırakıp gittiler. Eh sen ne ördün. Sen bari gurtları govalardın. Senin şerrinden bayağı gurtlar geçardı.”

Köpek : “Senin dediğin gibi artık gurtları tutamadık; yerimizden gıyırdamayınca gızıp bizi de burada goydular.”

“Ey ne yapalım. Kadere, kısmet yürüyelim bakalım.

Bir süre gidince goyun otlu bir yerde yayılmaya başlamış, köpek bakarmış, goyun yayılıyor:

“Yav arkadaş, sen garnını doyuruyorsun ama ben?”

Koyun:

“Arkadaş sen de guyruğunu dalma goy gezele bakalım.

Elbet kemik falan bulursun. Köpek düşünmüş:

“Kemik bulacağım doğru olabilir mi? Beklersem elime bir şey geçmeyecek. En iyisi gezeleyelim bakalım ne bulacağım.” deyip goyundan ayrılmış.

Goyunun yanından goca köpek ayrılır ayrılmaz gurdun biri tepeden çıkmış, goyunu görünce yasılmış gulağını dikleştirmiş: “Vah gurban olduğum vah... Şuna bak!” Geliverip goyuna: “Sen ne aran burda?” Goyun:

“Ne var yayılıyom işte.” Gurt:

“Burası benim babamın tarlası olduğunu bilmiyor musun?” Goyun:

“Nesini bileceğim, burası hali bir memleket, yıllarca burdan gelip geçtik, kimse bize buranın sahibi olduğunu söylemedi.” Gurt:

“Burası benim babamın tarlası. Goyun:

“Nerden bileceğiz?” Gurt:

“Daha tarlası, daha devesinin çökeceği, daha guzuluğu; anladın mı? Daha goyunlarının arkacı, aha çadırımızın yeri, daha ne istersin?

Goyun gösterilen yerlere bakınca gurdun doğru söylediğine inanmak zorunda galmış. Anlamış ki gurt kendini yiyecek. Gurtuluğu yok. Demiş ki:

“Sen bu söylediklerine bir şahit bulabilir misin? Bir şahitlendirebilirsen tamam. O zaman beni yemen helal olur. Ne bileyim babayın tarlası olduğunu? Gurt:

“Şahide kesin inanacak mısın?” Goyun:

“Tamam...” Demiş. Ama yüreğinde “güm güm” diye korkuyla anlatmaya başlamış: Gurt şahit aramak için tepeyi aşınca bakmış ki tilki geziniyor: “Yahu arkadaş, bir av geldi elime ama şahit gerekiyor.” deyince; Tilki: “Nasıl?” Gurt:

“Ben şöyle, böyle dedim, sen de doğrudur diye benim söylediklerimi tasdik edersen avı birlikte yiyebileceğiz.” Tilki:

“Tamam, yahu, ohoo... Ben sizin hududu zaten iyi bilirim.”

Gurt ile dilki belenden aşip goyunun yanına gelirlerken dilki bir tantanadır tutturmuş. “O, Bozoğlan'ın tarlasının

hududu, taa şu depeden şu yanı işte... Bu yanlan evi, şu yanlan eşmesiıdi; şurası atın tavlasıyla, şurası guzuluğuydu; şurası yurtlağııdı, şu boduklarındı, diyerek goyunun yanına gelmiş. Goyun: “Yorma gendini hele!” demiş.

Gurt şahit bulmak için goyunun yanından ayrıldığında goyunun gendisi gibi azat edilen arkadaşı köpek, yiyecek aramaktan dönünce, goyun olanları anlatmaya başlamış.

“Yahu arkadaş sen burdan gittin, başımıza Nuh tufanı koptu!” Köpek: ““Neci yahu?”

Goyun:

“Beni yemeğe bir canavar geldi!”

Köpek:

“Eee?”

Goyun:

Ben de dedim, şahit getir de yersenyle ye...”

Köpek:

“abuk ol hadi, gelir şimdi. Madem şahit istedin hemen bir şey hazırlayalım!”

Goyun:

“Ne hazırlayacağız?”

Köpek:

“Şurada bir çukur kazalım. Ben içine gireyim, sen üzerimi ört. Yalnız burnum nefes almak için açıkta kalsın. Şahit yanıma gelip de şahitliğe başlayınca sen de ki; elini şu kırmızı kitaba bir vur bakayım. O elini gırmızı toprağa vururken benim burnumu görür. Sen o zaman bak tabanları nasıl yağlayacaklar.”

Köpeğin dediği goyunun da aklına yatınca hemen toprağı kazmaya başlarlar. Köpek yatmış çukura, goyunda burnu hariç her yerini örtmüş. Dilki goyunun yanına gelip şahitliğe başlayınca, goyun:

“Yahu gendini çok yorma, gurbanım... Yiyeceksiniz beni zaten; yemin edebilir misin?” Tilki:

“Tabi ederim.” Goyun:

“Hadi bi et bakayım, şu gırmızı kitaba elini bas.”

Tilki elini basmak için toprağa bakınca gocaoğlanın burnunu görmüş. Başlamış kuyruk sallamaya:

“Yahu ben buradan bir iki sene önce geçtiydim amma neresinin gurtun olduğunu bilmem ben bunların tarlasını hatırlamıyorum.” demiş. Gurt ise, dilkinin galçasına sürekli elini dürderek:

“Yahu etme, hadi yemin et. Sen ne dediğiyin farkında mısın? Hadi yemin et, hadi!” Tabii gurt, bozoğlan'ın burnunu

görmüyor. Nedense biraz sonra dikkat edince o da bozoğlanın burnunu görmüş. Tam bu esnada bozoğlan topraktan silkelenip

Gurtun boğazından yapışmaz mı? Dilki “gürp” diye yerinden sıçramış. Bir korkmuş amma demeyin gitsin... Arkasından gurşun atsalar yetişmez olmuş. Nefesi kesilene kadar kaçmış. Yorulunca ormanda guru bir ağaca sırtını yaslayıp derin derin solumaya başlamış.

“Ulan!” demiş, gendi gendine. Ulan nene gerek senin Bozoğlan'ın bire düzü. Gitsen de falan çiftlikte falanın öyle horozları var ki, kimi gırmızı, kimisi beyaz, getirirsin deliğiğin ağzında buz gibi yesen de guyruğunu uzatıp yatsan olmaz mı?”

Ah Şimdi, bir insanoğlu olsa da guyruğumdan tutup beni taşlara çarpsa, çarpsa!”

Olacak ya... Meğer dilkinin guru ağaç diye yaslandığı kepenegine bürünüp yatan bir çoban değil miymiş?

Çoban dilkinin guyruğundan tutup çekmiş. Dilki kaçmak için sıçrayınca havaya kalkıp düşmüş. Ama çobanın elinden çabuk gurtulup yine tabanları yağlamış. Giderken yine kendi kendine söylüyormuş:

“Ulen nereye dursam, her yer insanoğlu; biz demiş, hangaraya gıcımızı dayayıpda soluk alacağız. Dağın kara

kütüğü dahi insan oldu da guyruğumuzdan tutup, daşlara çarpa çarpa beni bir hal etti.

Zavallı dilki yalancı şahitlik yaparak kemiklerinden faydalanmayı düşünürken kendi kemiklerinden oluyordu.

9. MELE KUZUM

Bir varmış bir yokmuş Allah'ın kulu çokmuş. Zamanında bir adam varmış. Bu adam bir kadınla evliymiş. Adam uncuymuş, un satarmış. Evine unun ne kadar güzelini gönderse karısı yine de önüne unun kepeklisini, kötüsünü pişirip koyarmış. Bir gün adam demiş ki:

“ Hanım, ben sana ne kadar güzel, has unları göndersem, sen yine önüme kötüsünü, kepeklisini koyuyorsun, yediriyorsun.”

Kadın:

“ Senin o filan köyde bir bacın var. O bizi kıskanıp iç çektiğinde unun özü kaçıyor.” demiş.

“Demek bacım bana bu düşmanlığa niyetli. Ben ona yapacağı bilirim.” demiş kalkmış adam.” Bir çuldan çuval yaptırmış. İçine ne kadar yılan çıyan, akrep, böcek doldurmuş. “ Ben de onu yaşatmam.” diyerek kalkıyor.

Köye gidiyor. Bacısı bunu görünce seviniyor, çok güzel ağırılıyor. gardaşım gelmiş diye sevinip ona yolluk hazırlıyor. Adam biraz oturup kalkıp gidiyor. Adam höyle biraz gittikten sonra kadın gardaşım bana ne getirmiş diye çuvalı açıp bakıyor ki o akrep, yılan, çıyan, böcek hepsi altın olmuş. Hemen gardaşının arkasından koşmuş.

“Aman gardaşım ne zahmet ettin, bana bu altınları getirdin.”

“Bacım ben sana altın filan getirmediim. Ben seni öldürmeye yılan çıyan getirdim.”Sebebi de böyle böyle...

Demek öyle gardaşım. Ben senin bu işini aydınlatırım.

Bacısının bir kuzusu varmış.

Bacısı kuzum gel diye sesleniyor.

Kuzum, evril çevril bir sofraya yemek ol gel, demiş.

Kuzu bir sofraya yemek olup geliyor. Kadınla gardaşı yiyorlar, içiyorlar. Kadın sofrayı toplarken kuzu yeniden ufak bir kuzu oluyor.

Bacısı:

“Al gardaşım bu kuzuyu.” diyor.

Adam bu kuzuyu alıyor, memleketine gidiyor.

Adam karısının yanına varıyor.

Bacımı yılanla çıyanla öldürdüm. Bir kuzusu varmış, onu da aldım, geldim, diyor. Kuzum evril çevril sofraya ol, gel demiş.

Kuzu evrilip çevrilip bir sofraya yemek olup geliyor.

Kadın içinden seviniyor. Sevgililerim gelince bu işime yarar, diyor.

Kadının sevgilileri varmış. Unun iyisini onlara yedirirmiş. Adam sabahleyin kalkıyor, kuzuyu merdivene bağlayıp değirmene gidiyor. Kadının sevgilileri geliyor. Yemek vakti geliyor kadın kuzunun yanına gidiyor. Kuzuya: “Evril çevril yemek ol gel.” diyor.

Kuzu yapmıyor. Tekrar:

Evril çevril yemek ol gel, diyor.

Kuzu yine yapmıyor. Kadın öfkeleniyor, eliyle kuzuya bir vuruyor eli kuzuya yapışıp kalıyor. Ne yapsa da elini kuzudan çekemiyor. Yukarıdan herifleri çağırıyor. Kaç tane sevgilisi varsa geliyor. Kim geldiyse kuzudan kadını kurtarmaya çalışırken onların da elleri kuzuya yapışıyor. O sırada adam çırağını eve gönderiyor. Çırak:

Kuzu kuzu ustam seni istedi, diyor.

Kuzu:

- Kulumla kulpumla mı geleyim, yoksa yalnız mı geleyim?

Çırak gidip ustasına diyor ki:

“Kulumla kulpumla mı geleyim, yoksa yalnız mı geleyim?” diyor kuzun.

Ustası:

“Allah Allah bunun kulu kulpu neymiş, herhalde kap kacak, kuluyla kulpuyla gelsin.” diyor.

Kuzu geliyor ki üstünde kadının üç tane sevgilisi yapışık.

Adama : “İşte unun iyisini yiyen bunlar.” diyor.

Adam kadını kovuyor.

Kadının kimseye bakacak yüzü olmadığından o memleketten ayrılıyor.

Şenel ALTINER

10. CANA MI MALA MI GELSİN?

Bir varmış, bir yokmuş. Vaktiyle çok zengin bir köy ağası varmış. Yüklü hanımını, dört çocuğunu bir deveye bindirmiş, kendisi de binmiş hayvancağızın üzerine. Bir köyden öbür köye gidiyorlarmış. Hazreti Süleyman yolda bu kafil ile karşılaşmış. Hazreti Süleyman da bütün mahlûkatın dilinden anlarmış.

Devenin yavrusu arkadan geliyormuş. Anasına bağırması:

“Ben çok yoruldum.” demiş.

Ana deve buna cevap vermiş:

“Benim karnımda yavru var, sırtımdaki kadın, karnındaki çocuğu, onun dört çocuğu, kocası ile birlikte gidiyorum. Benim canım yok mu? benden daha mı çok yoruldun?”

Hazreti Süleyman devenin bu sözlerini duymuş. Deveyi durdurmuş. Köy ağasına ve ailesine deveden inmelerini söylemiş. Onlar inmişler, Hazreti Süleyman’a sebebini sormuşlar.

Hazreti Süleyman:

“ Deve çok yoruldu, üstelik de hamile.” demiş.

Ağa bunu nasıl anladığını sormuş, ısrar etmiş. Hazreti Süleyman ısrar üzerine onların dilini bildiğini söylemiş. Ağa bu defa Hazreti Süleyman'a yalvarmaya başlamış.

Bu dili bana da öğret, sana ne istersen veririm.

“Öğretirim; ama sen bu sırrı saklayamazsın, sabredemezsin, hata yaparsın. Bir gün ola ki kendin hakkında bir şey duyarsın.” “ Yok, hata yapmam. Her şey kabulüm. Ne olur bana da öğret.”

Hazreti Süleyman, bunun ısrarı karşısında bazı hayvanların dilini ona öğretiyor.

Tembihliyor:

“Ne duyarsan duy, duyduğunu gizle ve sabret, sakın tedbir almaya kalkma.”

Ağa söz veriyor, kalkıp evine gidiyor. Bir gün havuzun kenarında dinlenirken köpeğin acı acı havladığını, kedinin miyavladığını duyuyor. Horoz da çöplükte eşeleniyormuş. Horoz kediyle köpeğe niçin ağladıklarını soruyor.

Köpek diyor ki:

“Senin keyfin yerinde, çöplükte eşin. Bulduğun taneleri ye. Bizim önümüzde ne bir parça kemik ne et...”

Üzüldüğün şeye bak. Yarın ağanın en kıymetli atı ölecek. Bol bol ete ve kemiğe kavuşacaksın.

Bunu duyan aa acele atını pazara göndermiş, sattırmış. Atı alan da çok fakirmiş. Bütün parasını o ata bağlamış. İki gün sonra at ölünce zavallının parası batmış. Aa hiç umursamamış.

Aa birinci hatasını böylece yapmış.

Horozla köpek yine konuşuyormış. Aa dinlemiş. Köpek ağlıyor, acıkmış. Horoz bu sefer ineğin öleceğini söylemiş. Aa hemen ineği de sattırmış. Yine fakir bir aile alıyor, onların da paraları batıyor. Aa böylece ikinci hatasını yapıyor.

Yine bir gün horozla kedi ve köpek konuşuyormış. Bu sefer horoz demiş ki:

“zlmeyin, yarın sabah ağanın kendisi ölecek, bol bol yemek gelir, yeriz.”

Bunu duyan aa can derdine düşmüş. Doğru Hazreti Süleyman’ın yanına gitmiş:

“Aman bana bir çare...”

“Sen sözünde durmadın. İki kişiye zarara soktun. Seni Rab’ bim iki defa denedi, sınadı. İnekle atı satmasaydın, senin de mrn uzayacaktı. Ya cana geleceğine mala gelsin, demiş atalarımız.”

Ertesi gün aa ölmüş.

Mehmet ALTINER

11. TUZ KADAR SEVGİ

Bir varmış, bir yokmuş. Vakti zamanında, günlerin birinde bir padişah varmış. Bu padişahın da üç tane kızı varmış. Bu kızlar evlenecek çağa gelmişler. Babaları kızlarını evlendirmeye karar vermiş.

Kızlar da babalarına artık evlenme çağlarına geldiğini belli etmek için bir oyun düşünmüşler. Üçü de hazırlanıp tarlaya gitmişler. Üçü de birer tane karpuz almış eve gelmiş. Büyük kız, öyle bir karpuz almış ki yenecek halde değil. Ortanca kızın karpuzundan da anca bir dilim yenir. Küçük kızın karpuzu tam taze yeni olgunlaşmış.

Bunlar karpuzları altın tabakta, altın çatal ve bıçakla padişaha, babalarına, gönderirler. Önce büyük kızın karpuzunu padişaha sunarlar. Karpuzun yenecek hali yoktur, yiyemezler. Atın bunu atın, der padişah. Ortanca kızın karpuzu gelir, onu da çöpe atarlar. Küçük kızın karpuzu gelir, tam yenecek karpuz olunca hep beraber karpuzu yerler. Padişah kızlarının böyle bir hediye göndermedeki maksadını veziriyle konuşarak anlar. Büyük kızının evlenme yaşının geçtiğini, ortanca kızının geçmek üzere olduğunu, küçük kızının tam çağında olduğunu anlar ve onlara hak verir.

Padişah büyük kızını çağırır.

- Kızım sen beni ne kadar seviyorsun?

Baba, seni bu dünyadaki en lezzetli nimetlerden daha çok severim.

- Kızım seni filan vezirin oğluna veriyorum.

Ortanca kızını çağırır. Ona da aynı soruyu sorar. Ondan da benzer bir cevap alınca onu da başka bir vezirin oğluna verir.

Küçük kızını çağırır. Ona da aynı soruyu sorar. Küçük kız babasına şu cevabı verir: “ Baba seni tuz kadar seviyorum.”

Padişah hiç beklemediği bu cevap karşısında çok sinirlenir. Bunu götürün Tembel Ahmet’in evine atın. Tembel Ahmet de tam tembel üşencinden bir bardak suyu bile anasından bekler.

Tembel Ahmet kızdan su ister. Kız hatır için suyu getirir, yanına koyar. Kızdan suyu içirmesini ister. Elin kırık mı kalk kendin iç, der. Sonra kız seni döverim der. Padişah kızı kendini dövdürür mü? Bunu kapı dışarı eder kız. Ona bir mendil verir. Bunu akşama kadar parayla doldurmazsan seni eve almam, der.

Oğlan iner şehre bir zengin adam yük taşıtıyor. Bekler kimse ona seslenmez. Akşam olur. İki parça yük kalır. İşçilerin hepsi çok yorulmuş. Adamlar o iki parça yükü taşımak istemezler. Tembel: “Ben taşıyayım.” der. Neyse yükü taşır. Adam çıkarır bir miktar para verir. Ahmet hemen fırına gider ekmek alır. Oradan bakkala gider yiyecek erzak alır, mendili

doldurur. Artan parayı da mendile koyup getirir. Eve gelir ki ev pırıl pırıl tertemiz olmuş. Kız Ahmet'i içeriye alır, onu bir güzel yıkar. Sofrayı kurar yer, içerler. Böylece oğlan çalışmaya alışır. Her gün gidip üç beş kuruş kazanır, getirir. Bir gün kız Ahmet'e böyle hamalcılık etme, bir eşek al, dağdan odun çek, der. Biriktirdikleri parayla bir eşek alırlar. Ahmet odun çeker ama odunları satamaz. Bir gün karşısına nur yüzlü bir ihtiyar çıkar. Oğlum odunları satamadıysan bana verir misin? Ama benim param yok. Onun yerine sana söz versem olur mu? der. Ahmet kabul eder.

- Hoca ver sözümü, der.

Oğlum” **ilmin başı sabır**” der.

Ahmet eve gelir. Kıza başından geçenleri anlatır. Kız bu sözü unutmamasını söyler.

Ertesi gün, yine odunu satamaz, karşısına yine aynı adam çıkar. Adam yine odunları bir söz karşılığı ister. Ahmet kabul eder. Adam, “**sabrın başının selamet**” olduğunu unutma! der. Ahmet eve gelir, olanları kıza anlatır. Kız bu sözlerin kerametini göreceğini düşünerek Ahmet'e bu sözü de unutmamasını söyler.

Ertesi gün yine odunları satamaz. Yine aynı adama odunları verir. Adam da: “**Gönül kimi severse güzel odur.**”der. Bir gün kız Ahmet'e sen kışın nasıl odun

taşıyacaksın ben sana biraz azık hazırlayayım git birkaç gün dağda kal, odun et, bir mağaraya yığ, der.

Ahmet gider odunu bir mağaraya yığar. Güz gelir, odunları mağaradan almaya gider. Bir de ne görsün odunlar hep yanmış, köz olmuş. Ahmet eyvah ben kıza ne diyeceğim, diyerek kömürlerden bir çuval doldurur, eve getirir. Kızın yüzüne bakamıyor. Kız bu ne? der. Ahmet olanı anlatır. Kız çuvalın ağzını açar, bakar ki hep altın. Daha sonra mağaradaki bütün altınları eve taşırlar.

Bir gün kapının önünde bir tellal bağırmaya başlar. Kılıç kuşanan, at binen var mı? diye bağırmaktadır. Ahmet hemen çıkar, işe talip olur.

Bezîrgân, hizmetkârlarına emir verir. Ahmet'in emrinden çıkmayacaklarını söyler. Yola çıkarlar. Az giderler, uz giderler dere tepe düz giderler. Bir ovaya varırlar. Ahmet yükü yıkın dinlenelim, der. Kervan burası haramilerin bizi talan ederler, der. Neyse yine Ahmet'in dediği olur. Altı atlı haramilerden korkusundan kaçarlara. Haramiler gelir bu ne korkusuz kervan, bunların güvendiği bir yer var, deyip onlara yanaşmazlar. Kaçan atlıları yakalayıp talan ederler.

Yine yollara düşerler, bir ovaya varırlar. Gök gürler yağmur yağdı yağacaktır. Ahmet yükü yıkın der. Herkes karşı gelir ama onun emrinden çıkamazlar. Birkaç atlı yine onu

dinlemez dağ başına gider. Ahmet'in bulunduğu yere damla düşmez, dağ başındakiler talan olur.

Şehre gelirler. Malları şehrin kenarına yıktılar. Ahmet sabah olunca şehre girer. Tek onun malı kaldığı için çok çabuk malları satar. Memlekete dönmek için yola düşerler. Giderken bir kuyu kenarına varırlar. Bezirgân “Ahmet ben bu kuyuya ineceğim, ailem sana emanettir.” der. Ahmet yok ben ineceğim, der. Bir senet yapar. Ahmet kuyuya iner. Yukarıya su gönderir. Tamam, burada bir şey yokmuş. Beni de çekin, derken bir Arap onu alır, bir konağa götürür. Bir delikanlı, çok güzel bir kız ve altın tepsi içinde bir kurbağanın karşısına çıkarır. Delikanlı kardeşine Ahmet'e odaları gezdirmesini söyler.

Kız Ahmet'i gezdirirken ağabeyimin sorularına doğru cevap verirsən yaşarsın, sonra ağabeyim dile benden ne dilersen derse bir teneke nar iste, yoksa ölürsün.

Kızla Ahmet, dolaşıp gelirler. Delikanlının karşısına geçip oturur. Oğlan Ahmet'e sorar: “Ben mi güzel, kardeşim mi güzel, Arap mı güzel, yoksa şu kurbağa mı güzel?”

Oğlan hemen nur yüzlü ihtiyarın sözlerini hatırlar. **“İlmin başı sabır, sabrın sonu selamet, gönül kimi severse güzel odur.”**

Gönül kimi severse güzel odur, diye cevap vermiş.

Delikanlı sinirlenip bir daha sordu:”Ben mi güzel, kardeşim mi güzel, Arap mı güzel, yoksa şu kurbağa mı güzel?”

Ahmet aynı cevabı vermiş. Oğlan tekrar Ahmet’e aynı soruyu daha bir hiddetli sorunca Ahmet:“Arkadaş patlama gönül kimi severse güzel odur.” demiş.

Bu cevap üzerine kurbağa birdenbire patlamış. Onun yerine çok güzel bir kız gelmiş.

Delikanlı dile benden ne dilersen, demiş.

Bir teneke nar isterim, demiş. Delikanlı, arkadaş sana altın, yakut, inci ne istersen vereyim, narı ne edeceksin diye ısrar etmiş.

Ahmet istemem vereceksen nar ver demiş. Neyse narı vermişler. Arap da Ahmet’i aldığı kuyuya geri götürmüş. Bezirgân da kuyunun başında bekliyormuş. Ahmet seslenince onu çıkarmışlar. Yukarıya çıkınca başından geçenleri anlatmış. Memleketine dönmek için yola çıkmış.

Padişah kızı padişahın sarayından da güzel bir konak yaptırır. Ahmet gelince evi tanıyamaz. Dolaşıp dururken kız onu görür, hizmetkârlara getirtir. Ahmet şaşırır. Kız bakar ki bir teneke nar var. Ahmet başından geçenleri anlatır. Narın içi de hep altınmış. Kız Ahmet’e der ki: “Git padişahı eve davet et.”

Ahmet gider, padişahı davet eder. Gün alır. Kız da aşçılar tutar, yemekler yaptırır. Yemeklere tuz koydurmaz. Padişah bütün askeriyle gelir. Yemeğe oturur. Yemekten bir lokma alır, ikinci lokmayı alamaz. Arkasından tuzlu bir yemek verirler padişah bunu afiyetle yemeye başlar. Padişah: “Hakikaten dünyanın tadı tuzmuş.” der, demez kız babasının karşısına çıkar. Baba ben seni tuz kadar severim, deyince sen beni bu tembelin yanına atmıştın. Allah bak bu tembele sendeki olanlardan daha üstün nimet verdi. Biz hep bacı kardeş yaşadık, demiş. Padişah pişmanlık içinde kızından özür dilemiş. Hemen düğün hazırlığı emrini vermiş. Kırk gün kırk gece düğün etmişler.

Gökten üç elma düşmüş. Biri onlara biri bana biri de kara kediye.

Şenel ALTINER

12. TOSBAĞA GELİN

Bir varmış, bir yokmuş, Allah'ımızın kulu çokmuş. Zamanında bir padişah varmış. Bu padişahın üç oğlu varmış. Oğlanlar evlenmeye karar vermişler, padişahın huzuruna çıkmışlar, demişler ki:

“Baba biz evlenmek istiyoruz.”

“Oğlum; elim uzun, kolum uzun, kimi isterseniz size onu alırım.”

“Biz kement atacağız.” demişler oğlanlar.

Büyük oğlan kemendi atmış, sağ vezirin evine düşmüş, ortanca oğlan kemendi atmış, sol vezirin evine düşmüş; küçük oğlan atmış, iki kayanın arasında bir tosbağaya düşmüş. Demiş, herhalde benim kismetim de bu. Almış eve getirmiş. Alay ederler, oğlan der ki:

“ Benim de kaderim buymuş.”

“Oğlum bu olur mu, sen insansın, bir daha at, nereye düşerse oradaki kızı al.”

“Yok, bu benim kaderimmiş.” der oğlan, bir daha atmaz.

Tosbağayla evlenir. Bir gün akşam olunca oğlan eve gelir, bakar ki evler, barklar temizlenmiş, yataklar devşirilmiş. Herhalde ben bekârım diye büyük gelinimiz geldi yaptı. İkinci gün bakar ki yine ev pırıl pırıl tertemiz, yemekler yapılmış,

masa hazır. Herhalde küçük gelinimiz geldi yaptı, der. Eee bu uzun boylu devam etti. Bunların işi gücü yok, her gün gelip benim evimi mi düşünecekler, hele bugün gitmeyip bakayım, kim yapıyor, der. Bir yere gizlenir. Bakar ki o tosbağa, tosbağa kabuğundan sıyrılır, güzel bir kız olur, işe girer. Bir peri kızımış meğerse. Elini, kolunu çemrer(kıyafetini bükerek katlar), işe başlar. Yemekleri hazırlar. Tam tosbağa kabuğuna gireceği sırada şehzade ortaya çıkar, tosbağa kabuğunu ateşe atar.

“Benim bunca zaman dünya âleme rezil olduğum yetmiyor mu? Kardeşlerim elli günlü düğünle evlendiler, herkes de benimle alay etti. Padişahın oğlu bir tosbağaya âşık olmuş diye. Sen madem böyle güzel bir peri kıızıydın, kendini niye sakladın? Bundan sonra herkes seni bilmeli, tanınmalı.”

Şehzade babasına haber salar. “O tosbağa, tosbağa değilmiş, peri imiş.” diye. Babası kırk gün, kırk gece toy düğün yapar, bunları evlendirir.

Padişah, bir gün gelinlerinin hangisinin daha becerikli olduğunu ölçmek için der ki:

“Gelinlerimin her biri bana bir tepsi baklava yapsınlar.”

Peri kızı hizmetçisini salar büyük eltisine, hizmetçi der:

“Kayınbabasının canı baklava istemiş, hanımım baklava yapacak, bir parça sarımsakla nane varsa istedi.”

“Var ama ben koyacağım, bana lâzım.” der.

Öbür eltisine de aynı haberi gönderir eltiler, bu peri kızı herhalde güzel bir şey yapacak ki sarımsak ile nane koyuyor, biz de öyle yapalım, derler. Baklavayı yaparlar, üzerine sarımsakla naneyi dökerler. Peri kızı da el çırpır, gaipten bir tepsi baklava gelir. Baklavaları hizmetçilerin başına verir, gönderirler. Padişah büyük gelinin tepsisini açar, içeriye sarımsakla nane kokusu yayılır.

“Hangınız harap ola sizin, baklavaya sarımsakla nane koyma da nereden çıktı? Götürün, götürün köpeklerin önüne.” der.

İkinci gelinin tepsisini açar, yine sarımsakla nane kokusu yayılır.

“Gözünüz avucunuza gelsin.” der. “Baklavaya sarımsakla nane koyulduğu nerede görülmüş? Bunu da götürün köpeklerin önüne.” Köpekler bayram ediyor.

Padişah küçük gelinin tepsisini açar, çok beğenir “Yaşasın küçük oğlumun hanımı.” der. Öbür gelinler kıskanırlar.

Padişah bir gün gelinlerini davet eder. Küçük gelin büyük eltisine hizmetçilerini salar. Hizmetçi der ki:

“Hanımım kayınbabasının davetine gidecek. Bir eşek veya katır varsa versinler, dedi. Binip gidecek.”

“Var ama ben bineceğim” der, büyük elti.

Hizmetçi ortanca geline de gelir, der:

“Hanımım kayınbabasının davetine gidecek, bir eşek veya katır varsa istedi, binip gidecek.”

“Eşek de var, katır da. Birine ben bineceğim, birini de kendisine vereyim, binsin.” der.

Bunlar hazırlanırlar. Padişah da has bahçede gelinlerinin merasimle gelişlerini bekliyor. Oğlanları da yanında... Bakarlar büyük gelin katıra binmiş, geliyor, oğlan, yerin dibine geçer, başını öte tarafa çevirir. Ortanca gelin de eşeğe binmiş, geliyor. Onun kocası da utanır Karılarına kızarlar. Bu eşeğe, katıra binme nereden çıktı, faytonumuz mu yok, tahtıravallimiz mi yok, diyerek sylenirler. Küçük gelin de bir faytona kara hizmetçileri doldurur, bir faytona beyaz hizmetçileri doldurur; kendi de tahtıravalliye kurulur, merasimle gelir. Padişah:

“Yaşasın küçük oğlumun hanımı!” der. Öbür gelinler yine kıskanırlar.

Padişahın evinde akşam yemeği için hazırlık yapılıyor. Etler, nohutlar pişiyor. Peri kızına mutfağa in de yemeklerin tadına, tuzuna bir bak, derler. Bu, mutfağa iner, bir ilikli kemik alır, somurur, somurur, bir sağ avurduna dırter, bir sol avurduna dırter, her yanağında bir muhammediye gülü açılır. Büyük gelinler kıskanırlar, sanki biz yapamaz mıyız, derler. Her biri bir ilikli kemik alır, bir sağ avurtlarına dırterler, bir sol avurtlarına dırterler, bunların yanakları al kızıl kanlar içinde kalır. İlaçlarla sararlar, otururlar. Akşam oluyor, peri kızı mutfağa giriyor, ne kadar yemek varsa, her birinden bir tabak eteğine doldurur, pilav mı var, çorba mı var, et mi var, ne varsa...

“Onları ne edeceksin?” diyorlar büyük gelinler. “Aksam padişah gelince elini öpüp üzerine serpeceğim.” diyor. Bunlar da dolduruyor eteklerine yemekleri. Suları akıyor bir taraftan. Akşam olunca padişah geliyor. Büyük gelin geliyor:

“Hoş geldin babacığım.” diyor. Eteğinde ne kadar yemek varsa döküyor. Padişahın üstü başı berbat oluyor, ikinci gelin geliyor:

“Hoş geldin babacığım.” diyor. Padişahın elini öpüyor. O da eteğinde ne kadar yemek varsa boşaltıyor. Padişah kızıyor:

“Boynunuz kopa sizin. Yarım aklınız vardı, o da mı gitti?” Banyoya gidiyor, üstünü, başını temizliyorlar. Peri kızı geliyor:

“Hoş geldin babacığım.” diyor. Padişahın elini öpüyor. Eteğindeki kileri saçıyor ki hep altın, elmas, cevahir...Padişah diyor:

“Ben padişah oldum olalı hazinemde böyle mücevher olmadı, böyle şey görmedim.”

Küçük gelinini takdir ediyor, oğlunu çağırıyor:

“Oğlum, ben artık yaşlandım, tacımı, tahtımı sana bırakıyorum.” diyor. Küçük oğlan padişah oluyor. Peri kızı da sultan hanım oluyor. Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine...

Durdane DURUEL

13. LİMON KIZ

Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, pireler berber, develer tellal, eşekler hamal iken bir padişahın genç bir oğlu varmış.

Bu padişahın oğlu iki çeşme yaptırmış. Birisinden bal, öbüründen de yağ akarmış. Bir gün yaşlı bir kadın tabağıyla yağ almış. Tam eve gideceği sırada padişahın oğlu farkında olmadan tabağa dokunmuş, tabak düşmüş ve kırılmış. Yaşlı kadın bunun üzerine:

“İnşallah limon kızı bulamazsın.” demiş.

Padişahın oğlu bu limon kızı merak etmiş. Bir gün babasından izin alarak aramaya çıkmış. Az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Yolda yaşlı bir adama rastlamış. Sormuş:

“Limon kızı nasıl bulabilirim?”

Yaşlı adam cevap vermiş:

“Gide gide güllere rastlayacaksın, gülün bir tanesini kokla ve bir tanesini de kopar. Yola devam et, karşına at ile köpek çıkar. Köpeğin önündeki samanı ata ver, atın önündeki eti de köpeğe ver. Yine yola devam et, yoluna iki kapı çıkar. Kapının bir tanesi açıktır, öbürü kapalıdır. Açık olanı kapat, kapalı olanı aç.” demiş.

Padişahın oğlu yaşlı adamın verdiği öğütleri teker teker dinlemiş ve tekrar yola koyulmuş. Gide gide bir gül topluluğuna rastlamış. Gülün bir tanesini koklamış, bir tanesini de koparmış. Sonra karşısına at ile köpek çıkmış. Köpeğin önündeki samanı ata, atın önündeki eti de köpeğe vermiş. Bu sefer karşısına iki kapı çıkmış. Açık olanı kapamış, kapalı olanı da açmış. Bir de bakmış ki önünde koskoca bir saray. Sarayın önündeki bahçede bir limon ağacı var. Bu ağaçta da üç limon var. Oğlan hemen koşarak bu limonları koparıp kaçmaya başlamış. Orada bulunan bir dev, oğlanın bu limonları kopardığını görür ve peşine düşer, oğlanı yakalayamayacağını anlayınca açık kapıya:

“Ne olur sen şu adamı yakala.” der. Kapı da der ki:

“Ben yıllardır açık durdum, sen hiç ilgilenmedin. Bu adam ise beni kapadı.” Dev açık kapıdan yüz bulamayınca kapalı kapıya:

“Kapı ne olur sen şu adamı yakala.” der. Kapı da:

“Sen yıllardır beni kapalı tuttun. Yüzüme bile bakmadın, bu adam ise beni açtı.” der. Dev kapalı kapıdan da yüz bulamayınca köpek ile ata gider:

“Ne olur şu adamı bana yakalayın.” Köpek:

“Benim önümdeki samanı ata, atın önündeki eti de bana vermedin. O ise bunu yaptı.”

Attan da böyle cevap alınca dev, güllere gider:

“Güller, güller ne olur şu adamı bana yakalayın.”

“Sen bizi yıllardır koklayıp bir tanemizi bile koparmadın. O ise bizi koklayıp bir tanemizi kopardı.” derler ve devi dikenleriyle öldürürler.

Padişahın oğlu limonun birini keser ve içinden çok güzel bir kız çıkar. Bu kız; “su, su” diye bağırp ölür. İkincisini de keser, ikinci limonun içinden daha güzel bir kız çıkar, o da; “su, su” diyerek ölür. Üçüncüsünü bir havuzun yanında keser ve hemen suyun içine atar.

Bu kız diğerlerinden daha da güzelmiş, havuzda hem su içmiş, hem de büyümüş. Padişahın oğlu bu kızı yüksek bir ağacın tepesine çıkarmış:

“Sen burada bekle, ben askerlerimi alıp geleyim.” demiş.

Kız ağacın başında dururken havuzun yanına birçok siyah kadın gelmiş. Siyah kızın biri:

“Güzel kız, oraya nasıl çıktın?”

“Merdivenle”

Siyah kız ağacın başına çıkmış. Limon kız ona padişahın oğluyla evleneceğini söylemiş. Siyah kız limon kızın saçlarını taramak istemiş. Limon kız:

“Sakın saçlarımın arkasına tarağı değdirme, sonra kuş olup uçup giderim.” demiş.

Siyah kız saçının arkasına tarağı vurunca kız kuş olup uçmuş. Padişahın oğlu gelince kıza neden böyle siyahlaştığını sormuş. O da güneşte kaldığından böyle karardığını söylemiş. Padişahın oğlu kızı alıp memleketine götürmüş ve siyah kızla evlenmiş.

Düğünden hemen sonra bir kuş gelmiş. Siyah kız kuşu tanımış ve onu kestirmiş. Kuştan sıçrayan kan yere düşünce orada Limon Kız tekrar oluşmuş. Padişahın oğlu hemen kızı tanımış. Siyah kızı kovmuş. Limon kızla kırk gün, kırk gece düğün yaparak evlenmişler, mutlu bir hayat sürmüşler.

Durmuş ÇOBAN

14. PERİ KIZI

İstanbul padişahının bir oğlu varmış. Bir tek oğlan! Amcasının kızları varmış, üç tane. Onlar da biraz esmer, çirkinlermiş. Oğlan onları beğenmemiş, almamış.

“Ben bu memleketten evlenmem. Gezerim, nerde güzel bulursam, onu alırım.” demiş.

Bir Yahudi’nin de çocuğu olmazmış. Hamurdan bir kız yapmış, giydirmiş, kuşatmış, pencereye koymuş. Onunla eğlenirmiş. Padişahın oğlu gezdiği yerde bunu görür görmez âşık olmuş istetmiş. Yahudi:

“Aman, ben kızımı veremem, edemem.” demiş.

“Aman!” demişler. “Nasıl vermezsin. Bu padişah oğlu! Yoksa kellen gider.”

Karısı:

“Sen şu kadar altın, eşya iste. Ben onu hak ederim.” demiş. Padişah, oğlumu everiyorum diyerek, eşyalar, altınlar, hışırlar, bilezikler gönderiyor. Bir de asker gönderiyor, gelini eletecekler. Yahudi’nin karısı hamuru giydirip kuşatıyor, altını, avadanlığı takıyor.

“Ben kızımın bir arabaya bineceğim. Kimse olmayacak yanımda.” diyor. Artık gidiyorlar. Bir zaman gittikten sonra İstanbul'a yakın bir yerlere varıyorlar. Deniz kenarına

yaklaşıyorlar. Askerler çadırlarda birikiyorlar, keyfediyorlar. Padişaha da haber ediyorlar, gelin geliyor diye. Yahudi'nin karısı:

“Aman kimse olmasın, gelin yüznumaraya oturacak.” diyor. Gelini suyun kenarına eletiyor. Ne varsa üstünü başını soyuyor, çıkınıyor. Hamuru suya atıyor Balıklar bu hamura yapışıyorlar. Biraz sonra elini başına vuruyor.

“Aman! Yavrum denize düştü, gelin denize düştü.” diye çığırıyor. Bir ağıt koparıyor. Gelin denize düştü diye oğlana haber veriyorlar.

Oğlan:

“Dalgıçlar varsa insin, gelini arasın diyor. Oğlan yüz tane asker indiriyor, çıkmıyor. Yüz tane daha indiriyor.

“Çıkmayın bulun, çıkmayın bulun.” diyor. Yüz tane daha asker indiriyor. Onlar da kırılıyor. Suyun altında da peri padişahının kızı yaşarmış.

Kız babasına diyor ki:

“Babacığım Müslüman'dan üç yüz tane asker kırıldı. Yüz daha kırılacak. Bana müsaade et. Suyun üstüne çıkayım. “Buldum.” diyeyim, bu askerler kurtulsun.

“Kızım, sonra sana Yahudi kızı derler...”

“Kim derse, ben de onunla konuşmam.”

“Peki, öyleyse sana izin, git, bu kadar canı kurtar.”

Kız bir esvap giyiyor, suyun yüzüne yalp bir kere çıktığı gibi yakalıyorlar. Yahudi de yavrum diye ağlarken, kaçıp gidiyor oradan. Eğlenceyle, neşeyle İstanbul’da karşılanıyorlar. Kız köşke çıkıyor ki ayın on dördü gibi güzel, peri kızı gibi... Bir dünya güzeli... Boy pos, kaş göz... Her tarafı güzelmiş. Görenler diyor ki:

“Oğlanın beğendiği kadar varmış. Nasıl güzelmiş! Nasıl güzelmiş! Evleniyorlar, üç gün, beş gün geçiyor. Karı koca bir gün cilveleştikleri yerde, nasılsa kız padişah oğlunun elinden kaçıyor.

“Pis Yahudi kızı, naza mı geçtin?” diyor kocası.

Ondan sonra konuşmuyor. Kimseden evvel kocasından duyuyor bu lafı. Bir gün, iki gün, kocası bunun gönlü olur diye bekliyor. Ne kadar yalvarsa konuşmuyor. Kocasını belki konuşur diye diyor ki:

“Mademki sen konuşmuyorsun, ben de evlenirim.”

Amcası kızına haber salıyor, evleniyor. Onu bir yanda oturtuyor. Bunun yanına getirmiyor. Bu da oturuyor hizmetçilerle... Nereye gitse görenler diyorlar ki:

“Vah! Vah! O misilli güzelin üstüne bunu mu aldı?”

Onlar da zaten öfkeliymiş, düğüne falan varmamışlar, bizi almadı diye. Kızı görmemişler. Herkes böyle deyince kız:

“Ben bu kızı, bu Yahudi kızını gidip görecem.” diye tutturuyor. Kocasını diyor ki;

“Gitme, sana sonra bir oyun oynar...”

“Yok, gidecem, illa ki gideceğim.”

Kocasını salmıyor, salmıyor. Artık karnı gebe oluyor. Hala gitmek istiyor. Kocasını artık veriyor. Haber salıyor.

“Bu yandaki eşim gelecek.” diye kalkıp hazırlık yapıyor. Hizmetçisine:

“Bugün gelecek, ona bir ziyafet verelim.” diyor.

Mangala ateş koyduruyor. Bir kuzu getiriyor, bağlatıyor. Kendi de giyiniyor, kuşanıyor, altını avadanlığı takıyor, yalp yalp yalıyor. Kanepe koyuyor yanına. Bu gelince diyor ki;

“Ooo... Hoş geldin. Sen amcakızıymışsın. Niye gelmiyorsun? Sen de gençsin, ben de gencim. Eğlenelim, oturalım, konuşalım.” “Ne yapayım, padişah oğlu beni salmıyor.” “Sen dinleme gel, eğleniriz.” Kızlara sesleniyor;

“Mangala ateş yakın, şu kuzuyu kızartalım. Misafirimiz de yesin, biz de yiyelim.” Kız gitmek istediye de bırakmıyor.

Kuzu “me” deyip bakıyor oradan. “Yat kuzum.” diyor, kuzu yatıyor. “Boğazlan” diyor.

Kuzu boğazlanıyor. “Yüzül” diyor, yüzülüyor. Yağı tavaya koyuyor, kızdırıyor. Elini kuzunun karnına sokuyor. Karnını boşaltıyor. Kızgın yağda o yanı, o yanı kızartıyor. Salata, filan her şey hazırlanıyor. Nasıl lezzetli bir kuzu oluyor, beş dakikanın içinde, işte bu bir peri işi. Yiyip içiyorlar.

Eve geliyor.

“Bana hüner gösterdi, ben bunu yapamam mı, bir kuzuyu boğazlayamam mı?” diye, kocasına diyor ki; “İlle bana bir kuzu aldır.” “Yapma, etme! Sen onun ettiğini edemezsin.”

Bu dinlemiyor. Kocasını bir kuzu aldırıyor. Kendi kürsüye oturuyor. Kuzuya “Yat da boğazlan!” diyor. Kuzu “me” deyip, bakıyor. Padişah oğlu; “Kapıya bir adam çağırın, boğazlatın.” diyor.

Kapıdan bir adam çağırıp kuzuyu boğazlatıyorlar. “Yüzül” diyor, yüzülmüyor. Yüzüyorlar derisini de. Ateşe büyük kapla yağı koyuyor, kuzuyu yuyup arıttıktan sonra aynı peri kızının yaptığı gibi yaş yaş elini basınca başında yanıyor. Eyvah, diye çığırıyorlar. Hastanede ölüyor. Kocasını çok öfkeleniyor. Gidip ben de kendini öldüreyim de ikisi de bir gitsin, diyor. Peri kızı da giyinip süsleniyor. Hizmetçilerine de diyor ki:

“Kapıyı siz açmayın, ben açayım.”

Oğlan bunu gördüğü gibi aklı gidiyor. Kirpikler şura düşüyor, boz saç, yeşil göz. Oğlan “ya havle” diyip, kapıyı çekip gidiyor. Yine konuşmuyor.

Oğlan bu sefer amcasının öbür kızını alıyor. Gören eden bu sefer ona başlıyor. “Aman bu padişah oğlunun hiç aklı yokmuş, öbürünü aldı, bunu niye aldı? Vah vah!” diyorlar. Kız öfkeleniyor.

“Ben de gidip göreceğim nasılmış bu.” diyor. Kocas, “gitme” diye ne kadar ısrar ettiyse de dinlemiyor. Sonunda; “Git de, yaptığı hüneri yapma.” diyor.

Peri kızı bunun geleceğini haber alınca yine hazırlık görüyor. Bir ip çekiyor. Bir gergef koyuyor. Gergefin üstüne bir parça kadife geriyor. Kadifenin üstüne bir parça sırma basıyor. Üstüne bir makasla yanına da bir jilet koyuyor. Kuması gelip yenilip içildikten sonra diyor ki;

“Kusura bakma ben bir parça iş işleyeyim”

Ayağını kendire atıp çıkıyor. Gergefin başına oturuyor. Kuması:

“Ben de bakayım.” diyor.

Kumasına göstermek için gergefi çevirince üstündeki makas yere düşüyor. Yanından jileti alıyor, burnunu kesiyor, burnuna diyor ki;

“Burnum git de makası al gel.”

Burnu gidiyor. Makası alıp getiriyor. Gergefi kaldırıp, diyor ki;

“Sen gidince işlerim, vazgeçtim, şimdi lazım değil!”

Hüneri gösterdi ya yeter. Kuması eve geliyor. Öfkeyle söyleniyor:

“Pis Yahudi kızı! Bana hüner gösterdi. Şu kadar sırma basmış bir parça kadifenin üstüne. Ben onun yaptığını yapamam mı?”

“Sen ne yapacaksın. Ne istiyorsun sana ben işleteyim.” diyor kocası. Bu dinlemiyor. Onun gibi kendiri çekiyor. Çıkıyor, çıkıyor, çıkamıyor. Masa çektiriyor ayağının altına. Üstüne basıp çıkıyor. Hizmetçilerine de;

“Hizmetçiler gelin, eline sağlık hanım, deyin.” diyor.

Hizmetçiler:

“Eline sağlık hanım, ne yapıyorsun?” deyip geliyorlar.

Bu aynen onun yaptığı gibi gergefi çevirince makas düşüyor jileti alıyor, burnunu kesiyor.

“Git makası al burnum.” diyor.

Ama burnundan bir kan boşanıyor. Beyin kanamasından ölüp gidiyor. Kocasını bunu haber alınca nasıl kızıyor, nasıl kızıyor. “Bunu da mı mahvettin?” diyor.

Kabire koyup geliyor. Doğru bunun yanına seğırtiyor. Bu da giyinip kuşanıyor. Bir pembe giyiyor, pembenin şavkı yüzüne düşüyor, yüzünün şavkı pembeye. Kapıyı açıyor. Yine konuşmuyor. Yine öldüremiyor oğlan. Geri dönüyor. Padişah oğlu üçüncü kızı da alıyor. Bu ne kadar “gidip göreyim” dese de oğlan salmıyor. Artık sekiz-dokuz aylık gebe oluyor.

“Bunu doğurmadan gidip de göreyim.” deyip haber salıyor. Peri kızı, kuması gelecek diye hazırlık görüyor. Çamaşır yıkatıyor. Sepet sepet esvap toplatıp yıkatıyor. Hizmetçilerine.

“Hanım, biz yıkadık, sen ser deyip, getirin.” diyor.

Bu gelince;

“Niye gelmiyorsun sen, niye gelmiyorsun?” diye bunu karşılıyor.

“Ablalarım öldü, senden biliyorlar. Onun için de padişah oğlu beni salmıyor.” diyor, kuması.

“Sen aldırma, gel!”

Bunlar konuşurlarken hizmetçiler geliyorlar;

“Hanım, amaşııı yıkadık, sen mi serersin, biz mi serelim?”

“Bırakın ben sererim.”

Kendire;

“ekil kendirim ekil!” deyince kendir çekiliyor. amaşırlara “silkelen” diyor, silkelenip silkelenip donlar seriliyor.

“Artık o kendi kendine kurur.” diyor.

Kuması eve geliyor.

“O amaşııı ben yıkayamam mı?” diyor.

Kalkıp çamaşırları yıkıyor. Hizmetçilere “sepetlere koyun!” diyor. Padişah oğlunun evinde hizmetçi mi tükendir. Hizmetçiler amaşııı sepetlere koyup getiriyorlar. Bu kendiri atıp tutuyor, olmuyor. Bir adam getirip merdivenle kendiri asıyorlar. amaşırlara;

“Asıl, donum asıl.” diyor, olmuyor

“Seril, donum, seril.” diyor, olmuyor. Çamaşırlar dökölüyor. Toplayıp yeniden yıkıyorlar, getiriyorlar. Şu tahta çıkıp da amaşııı öyle sereyim, deyip tahta çıkıyorlar.

“Açıl donum açıl!” derken ayağı kayıyor, düşüyor, kamı patlıyor, çocuk bir yana düşüyor, kendi bir yana düşüyor. Oğlana haber salıyorlar. Nasıl kızıyor, nasıl kızıyor...

“Buna da mı sebep oldu?” diyor.

Öfkeyle geliyor. Peri kızı hizmetçiye şöyle tembih ediyor;

“Ağanız gelince, gel sinirlisin, sinirin yatışsın deyip içeri alın. “Kendi de bir mavi elbise giyiyor, süsleniyor, yalp yalp yanyor. Yine konuşmuyor. Hizmetçiler oğlanı alıyorlar, yatırıyorlar. Oğlan dalmış gibi yapıyor. Peri kızı havuzun başına bir bardak koyuyor.

“Bardak!”

“Efendim” diyor bardak.

“Git babamdan şerbet getir, ağanın sıkıntısı var. Üç tane karısı öldü, çok üzüntülü.” de.

“Baban kim?”

“Bilmiyor musun, peri padişahı. Ona benden selâm söyle, git de şarap getir!”

Bardak gidiyor, cumbadak geri geliyor;

“İşte şarap. Babanın sana selamı var. Üç kişiye sebep oldu. Benden kendine izin, konuşsun.” dedi.

Padişah oğlu gözünü açıp bakıyor, Havuzun başında şarap duruyor. Kıza soruyor:

“Kız sen kimin kızıydın?”

“Ben peri padişahının kızıyım.” “Yahudi evinde ne geziyordun?”

İşte böyle böyle oldu diye olanı, biteni anlatıyor. Yeniden nikâh kıyıp, toy düğün ediyorlar.

Durdane DURUEL

15. DELİ KIZIN HİKÂYESİ

Bir memlekette çok güzel bir kız varmış. Bu kız o kadar güzelmiş ki boz saç sırma gibi, beyaz, ince eller kar gibi... Balkonda saç tararken bir kuş gelir bunu seyredermiş. Bir gün tarağını koymuş saçı üstünde, annesi mi çağırmış; artık kim çağırmış, içeri girmiş. Gelmiş bakmış ki kuş, tarağını ağzına almış, götürüyor.

Bağırmaya başlamış:

“Kız aman, kuş benim tarağımı aldı götürüyor, ay benim tarağımı aldı, götürüyor!”

Bu kız bunu merak ediyor. Hani kuş evvelce de gelip oturup seyrederdi, saç tararken karşısında. Bu kuş neyin nesi, benim saçımla tarağımı aldı, gitti, diye kendi kendine soruyor. Doktorlar getirip baktırıyorlar:

“Bunun bir şeyi yok, bu merak ediyor.” diyor.

Babası:

“Niye merak ediyorsun kızım? Kuş almışsa, almış gitmiş, sana taze tarak yaptırırım.” diyor.

Kız kabul etmiyor, babasına diyor ki:

“Baba bana bir hamam alın. Gelen giden yıkansın. Ben kalede oturayım. Gelen yalnız derdini, bildiği, gördüğü bir şeyi anlatsın gitsin. Para vermesin.”

Yani bu kuştan bir haber alabilirse... Babası kabul ediyor. Bir hamam alıyor, bu kız kalede oturuyor. Millet geliyor, yunup yıkanıyor, başına geleni anlatıp gidiyor. Günde yirmi, otuz kişi geliyor, anlatan gidiyor.

Bu deli kızla da annesi varmış. Fukaralarmış, çıkak eğirir, iplik satarlarmış. Kızla annesi bunu duyunca konuşmuşlar:

“Anne, ne var biz de gidelim.”

“Nasıl gidelim? Bizim anlatacak bir şeyimiz yok ki...”

“Ne var sanki biz de bir şeyler anlatırız.”

Bunlar kalkıp çamaşır yıkamaya karar veriyorlar. Nasıl yuyalım, nerde yuyayım, diye düşünürlerken kız, dereye gidip de yuyup geleyim, diyor. Eskiden çamaşırı derelerde yurlarmış. Kız çamaşırı topluyor bir teneke leğenin içine. Eline de bir teneke alıyor. Dereye gidiyor, çamaşırı yıkıyor, çalı çırpı topluyor, kaynatıyor. Çamaşırı çok topladı, vakit akşam oldu. Toplayıp gidelim diyene kadar karanlık çöküyor. Korkuyor, gidemiyor. Pınarın başına geliyor, yastık gibi çalının arkasına koyuyor, arkasını çalıya verip yatıyor.

Gece yarısı olduğu gibi bakıyor ki yirmi tane kadar deve kendi kendine birbiri ardına geliyorlar. O pınarda su içiyorlar. Bunlar suyu içtikten sonra batıp gidiyorlar suyun içine, cup

batıp, cup batıp gidiyorlar. Kız, bunlar nereye gidiyorlar, hele ben bakayım, diye son devenin kuyruğuna yapışıyor. Cupbadak batıp koyup gidiyor. İniyor ki aşağıda saray, bahçe, evler, ışıklar yanıyor. Bu yirmi deve yirmi hizmetçi oluyor. Her biri bir yerden temizlik yapıp, yemekler hazırlıyorlar. Bir top güvercin geliyor, batan bir adam olup çıkıyor, batan bir adam olup çıkıyor. Bir kuş geliyor masanın başına geçiyor. Bunların battığı yerde ağaçlar varmış. Bu kız, o ağaçların arkasından seyrediyor. Yerler içerlerken:

“Şahım, bize müsaade artık, Allahısmarladık.” deyip her biri bir kuş olup uçup gidiyorlar. Pır kuş olup uçup gidiyorlar. Oğlan onlara:

“Bekleyin ben de yukarı çıkıp geleceğim.” diyor.

Yukarı çıkıyor, çekmeceyi çekiyor, tarakla saç orada. Kendi kendine konuşuyor:

“Saçın böyle, kim bilir sen ne kadar güzelsin. Göremedim, kavuşamadım. Ne zaman kavuşacağım?”

Sonra da pır diye uçup gidiyor. Bu seyrediyor bunları. Onlar gittikten sonra hizmetçiler temizlik ederken bu kız yukarı çıkıyor, çekmeceyi çekiyor, bakıyor, tarakla boz saç. Hizmetçiler bunu görünce,

“Sen ne arıyorsun burada?” diyorlar,

Bu anlatıyor:

“İşte böyle, böyle... Ben fakirim, çamaşır yıkıyordum, geç kaldım bir devenin kuyruğuna yapıştım, indim.” diyor.

Bunu götürüyorlar. Bu son devenin kuyruğuna yapışıyor, çıkıyor. Ama sabah ezanı oluyor artık, hava aydınlanıyor. Annesi merak etmiş, Olanları annesine anlatıyor:

“İşte böyle böyle oldu, karanlık oldu, kaldım, yattım, hamama anlatacak bir şey yakaladım.”

“Neymiş?”

Annesine anlatıyor. Annesi:

“İyiymiş, hadi gidip anlatalım.” diyor.

Bunlar hamama geliyorlar. Herkes derdini anlatıyor, bunlara geliyor sıra.

“Bu deli kızın neyini dinleyeceğiz?” diyorlar.

Kız diyor ki:

“Deli, akıllı, bırakın o da anlatsın.”

Deli kız:

“Benim anlatacağım hepinizinkinden güzel.” deyip anlatmaya başlıyor. Bu anlattığı gibi kız ilgileniyor, deli kızla:

“Gel yanıma otur!” diyor.

Deli kızı yanına oturtuyor, anlatıyor. Deli kız:

“Kuş geldi, adam oldu.” diyor.

“Bu kuş o adam demek.” diyor.

“Nasıl adamdı, şöyle miydi, böyle miydi?” diyerek oğlanı tarif ettiriyor. Aralarında konuşuyorlar:

“Beni oraya eletir misin?”

“Eletirim.”

“Ne zaman?”

“Meselâ yarın cuma gecesi seni eletirim.”

Anasından, babasından iki gün izin istiyor.

“Ben arkadaşlarımla gezip eğleneceğim.” diyor.

Derenin kenarına gelip bekliyorlar. Gece yarısı olduğu zaman develer geliyor. Birinin kuyruğuna deli kız yapıyor, birinin kuyruğuna bu yapıyor, iniyorlar. Devenin her biri bir babayiğit oluyor. Yine bir top güvercin geliyor. Bunlar yiyip içip eğlenirken oğlana diyorlar ki:

“Ne yapsak seni eğleyemiyoruz. Senin içinde bir derdin var.”

“Derdim büyük, kimse anlayamaz benim derdimi.”

Çünkü kız çok güzelmiş, âşık olmuş yürekten. Yine dağılacakları vakit arkadaşlarına:

“Beni bekleyin, yukarı çıkıp geleyim.” diyor.

Yukarı çıkıyor, çekmeceyi açıyor, tarağı alıyor.
Konuşuyor:

“Ben kavuşamadım, ulaşamadım, âşıklık çekeceğime bari kendimi öldüreyim de kurtulayım.”

Tabancayı çıkarıyor, kendini vuracağı sırada kız geliyor:

“Ne yapıyorsun? İşte ben geldim.”

Gözünü açıyor ki o kız, şaşıyor:

“Sen nasıl geldin?”

Kız böyle böyle deyip, anlatıyor.

“Ben seni bugün gördüm. Ben seni kabul ediyorum. Sen de insan donuna girip gel beni babamdan iste.”

Kızlar develerin kuyruğuna yapışıyorlar, oğlan bir kuş oluyor, uçuyorlar, yukarı çıkıyorlar. Oğlan insan donuna girip kızını babasından istiyor. Kız da babasına:

“İşte benim istediğim bu oğlandı.” diyor. Ona veriyorlar. Yiyip içip keyfediyorlar.

Ayşe ÖZTÜRK

16. İNCİ SALKIM

Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, bir adam varmış. Bu adamın da üç tane kızı varmış. Bu kızlarının üçünü de hocaya okutmaya gönderirmiş.

Hoca bir gün kızları çağırmiş. Küçük kıza:

“Kızım baban yakında bezirgânlığa gidecek. Katırlarla kumaş, yiyecek ve içecek getirecek. Sana ne istersin derse, sen İnci Salkım iste. Eğer getirmezsen, katırların kan işeye, yolun toz duman kapana, de; büyük kızlara da siz ne isterseniz isteyin.” demiş.

Kızların babası bezirgânlığa gidecek. Tam yola çıkarken kızlarını çağırmiş:

“Kızlarım ne istersiniz?” demiş.

Büyük kız:

“Şimşir tarak isterim.” demiş.

Ortanca kız:

“Bana zıbınlık al.” demiş.

Küçük kız:

“Ben İnci Salkım isterim. Eğer almazsan katırların kan işeye, yolunu toz duman kapata.” demiş.

Neyse adam yola koyulmuş. Kumaşı, tarağı, zıbınlığı almış. Fakat küçük kızın istediğı İnci Salkım'ı her yere sormuş bulamamış. Tekrar geri gelmek için yola koyulmuş.

Yarı yola gelince bir toz duman, bir fırtınadır kopmuş. Adam tozun, dumanın içinde kalmış. Katırların da her biri bir dağa kaçmış. Hemen aklına küçük kızının bedduası gelmiş. İnci Salkım'ı bulmak için geri dönmüş, aramaya başlamış. Gide gide gitmiş. Yolda ak sakallı bir ihtiyara rastlamış.

“Bu İnci Salkım nerede bulunur?” diye sormuş.

“Sen İnci Salkım'ı ne edeceksin?”

“Benim küçük bir kızım var. Hocası onu arzulamış, ona götüreceğim.”

“Sen onu burada bulamazsın. İnci Salkım bir devmiş. Seni boğar öldürür.”

“Siz söyleyin, öldürsün.”

“Falan yerde toprak bir kale var. Bu toprak kaleye vardığın zaman karşına büyük halası çıkar. Sen de ona inci Salkım'ı sorarsın. O sana nerede olduğunu söyler.”

Adamcağız az gitmiş, uz gitmiş dere tepe düz gitmiş, sonunda toprak kaleye varmış. “İnci Salkım, İnci Salkım” diye bağırmış.

Kaleden çıkmışlar.

“İnci Salkım’ı ne yapacaksın?” demişler O da kızının istediğini söylemiş. İnci Salkım’ın halası:

“İleride gümüş kale var, oraya varınca sorarsın.” demiş.

Adam az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş. Sonunda gümüş kaleye varmış. Yine İnci Salkım’ı sormuş “Ne yapacaksın?” demişler. O da küçük kızının istediğini söylemiş.

“Filan yerde altın kale var. Altın kaleye varınca İnci Salkım nerede diye sorarsın, o zaman sana söylerler.”

“Peki.”

Adamcağız yola koyulmuş. Az gitmiş uz gitmiş. Altı ay, bir güz gitmiş. Sonunda altın kaleye varmış. “İnci Salkım nerede?” diye sormuş. Oradakiler de kalenin karşısında bir saraya varmış.

“İnci Salkım, İnci Salkım...” diye çağırmış.

Babayiğit bir delikanlı çıkmış: “Ne edeceksin babam sen, inci Salkım’ı? İnci Salkım benim.” demiş.

“Oğlum küçük kızım seni istedi. Hocası seni buyurmuş. Beni senin yanına yolladı.”

“Kızın beni istedi ise, gidersin bir saray yaptırırsın, içine bir de havuz yaptırırsın, sağ tarafından bir pencere açarsın. Kızını da gelin eder içine koyarsın, O zaman gelirim.”

“Peki.”

Adam yola çıkmış. Doğru eve gelmiş. Kızlar:

“Bizim istediğimizi aldın mı?” demişler.

Aldım deyip tarakla zıbınlığı vermiş. Küçük kız:

“Hani benim istediklerim?” demiş.

“Onu da aldım kızım.” demiş.

“Peki!”

Sonra adam sarayı yaptırmış. Bahçesine de bir havuz yaptırmış. Kızını da gelin edip sarayın içine koymuş.

O gece sarayın penceresinden güvercin biçiminde bir şey içeri girmiş. Sabah olunca uçup gitmiş. Sabahleyin kızın büyük bacısı gelmiş, gelinin yatağını kaldırmış. Bir de bakmış ki yatağın altında bir altın. Hemen alıp cebine koymuş.

Ertesi gece güvercin yine gelmiş. Yatmışlar, kalkmışlar. Sabah olunca yatağın altına bir altın daha koymuş gitmiş. Altını yine kızın bacısı almış.

Küçük kız da aç acına dolaşıyor. Akşam güvercin adam gelince:

“Ben aç acına duruyorum Bana niye ekmek getirmiyorsun?”

“Niye?”

“Ben burada aç, susuz duruyorum.”

“Ben senin için döşeğin altına günde bir altın koyuyorum. Senin yatağını kim kaldırıyor?”

“Büyük bacım.”

O gün küçük kız yatağını kendi toplamış. Altını da kendisi almış. Onunla yiyecek şeyler alıp yemiş.

Kızın büyük bacısı gelmiş. Bakmış ki yatak kaldırılmış. Yatağın altındaki altın da alınmış. Kendi kendine:

“Ben size sorarım.” demiş.

Gitmiş cıncıkları kırmış, pencerenin önüne koymuş. Akşam olmuş. Güvercin gelmiş. Pencereye çarptığı gibi göğsüne cıncıkların hepsi birden batmış. Küçük kıza:

“Bana edeceğin bu muydu? Beni bir daha demir çarık delininceye, demir çöven eğilinceye kadar bulmazsın.” deyip gitmiş.

Gitmiş, bir gün, beş gün, on gün... Küçük kızın gözü pencerede kalmış. Güvercin gelmemiş. Kız:

“Varayım, ayağıma bir demir çarık giyeyim, elime de demir çöven alayım. Onu arayayım.” demiş.

Aramış aramış, aradan günler, aylar, yıllar geçmiş. İnci Salkım ortalarda yok. Artık demir çarığı delinmiş, demir çöveni de eğilmiş. Artık umudu kesilmiş. Tam o sırada bir ihtiyara rastlamış.

“İnci Salkım nerede?” diye sormuş.

“Neeee?”

“İnci Salkım.”

“Sakin İnci Salkım'ın sözünü etme, sonra seni boğar, öldürürler.”

“Ne diyeyim ya?”

“Hekimim, dertlere devayım, hekimim, dertlere devayım.” de. “O zaman sana nerede olduğunu gösterirler.”

Kız:

“Hekimim, dertlere devayım, hekimim, dertlere devayım.” diye bağırarak yürümeye başlamış. Böylece bir toprak kalenin yanına varmış. Orada bir ihtiyar kadın:

“Benim kardeşimin bir oğlu var. Kaç yıldır yatıyor. Şurada bir gümüş kale var. Oraya varınca aynı şekilde bağır.” demiş.

Kız oraya varmış, “Hekimim, dertlere devayım.” diye bağırmış.

Adamın biri. “Benim bir kardeşim var, kaç yıldır yatıyor. Altın kaleye var. Orada sana gösterirler.”

Kız altın kaleye varmış:

“Hekimim, derlere devayım.” diye bağırmış.

Oğlanın küçük bacısı bunu duymuş, kalkmış:

“Benim bir kardeşim var. Kaç senedir yatıyor. Hele seni yanına götüreyim.” demiş.

Oraya götürmüşler. Kaledekiler:

“Amaaan bunca hekim çare bulamadı da bu mu bulacak?” demişler. Sonra da belki bulur diyerek alıp hastanın yanına götürmüşler.

Kız bakmış ki İnci Salkım bir inliyor, bir inliyor ki iniltisi bütün dünyayı sarsıyor. Artık ölme derecesine gelmiş. Kız eğilip bakmış ki İnci Salkım'ın vücudunda cıncık dolu. Bu cıncıkları orada bilen olmadığı için, hiç kimse İnci Salkım'ı tedavi edememiş.

Kız: “Hele bana bir sabun ve bir kutu da merhem getirin.” demiş. Bir kutu merhemi, sabunu getirmişler. Kız, İnci Salkım'ın vücudundan bütün cıncık parçalarını çıkarmış. Sabunlamış; merhemi de vücuduna çalmış. Hastayı da pamuğun

içine yatırmışlar. Kız her gün gelip İnci Salkım'ın vücudunu merhemlemiş. Böyle böyle derken İnci Salkım günden güne iyileşmeye başlamış.

Tam iyi olduğu sırada kız kendini İnci Salkım'a tanıtmış. Önceden olanları da bir bir anlatmış. Böylece tekrar evlenmeye karar vermişler.

Günler geçmiş kadın hamile kalmış. Bir oğulları olmuş. Oğlan doğunca:

“Hele dur da sana gösterelim.” demişler.

İnci Salkım dev, devin bir insan çocuğu olunca devler ülkesindeki herkes buna çok kızmış.

İnci Salkım tehlikeyi sezmiş:

“Buradan kaçmanın bir kolayı var.” demiş.

Hemen hazırlık yapmışlar.

İnci Salkım:

“Ben dut ağacı olurum, sen dal olursun, oğlumuz da meyvesi olsun.” demiş. İnci Salkım çocuğunu bir kanadının üzerine, kansını da öbür kanadının üzerine koymuş, yola koyulmuşlar. İnci Salkım karısına:

“Büyük bacım su şeklinde, halam yılan şeklinde, küçük bacım da bulut şeklinde gelir.” demiş.

Biraz gittikten sonra karısı:

“Bir su geliyor ki iniltisi ortalığı yıkıyor.” demiş.

İnci Salkım hemen dut ağacı, karısı dal, oğulları da meyve olmuş. Su gelmiş, bir şey bulamamış geri dönmüş.

İnci Salkım: “Onu atlattık.” demiş.

Biraz sonra İnci Salkım'ın küçük bacısı kara bir bulut halinde gelmeye başlamış.

İnci Salkım hemen bir kale, karısı kale suru, oğlu da kalede bir taş olmuş. Kara bulut başlarına kadar gelmiş, bir şey bulamamış, geri dönmüş.

İnci Salkım:

“Bunu da atlattık.” demiş.

Büyük halası ağzını açmış, kocaman bir yılan olmuş. Onlara uzaktan seslenmiş:

“Hele durun da size bir şey sorayım.” demiş.

Kansı, İnci Salkım’a:

“Kocaman bir yılan geliyor.” demiş.

İnci Salkım hemen yere inmiş. Bir kavun tarlası olmuş, karısı kavun, oğulları da kelek olmuş.

Böylece yılanı atlatmışlar. Gele gele saraya gelmişler. Yemişler, içmişler, muratlarına ermişler.

Fatma ÇEŞMELİ

17. BİR TUTAM KARABİBER

Eski zamanlarda bir bezirgânın üç kızı varmış. Anaları yokmuş kızların. Bir gün kapı çalınıyor. Bir yaşlı kadın...

“Kızım, uzak yoldan geldim, abdestim daraldı. Şurada bir abdest alıp namaz kılayım.” diyor.

Kızlar kadını içeriye alıyorlar. Yaşlı kadın: “Sizin kimseniz yok mu? Yalnız mı yaşıyorsunuz?” diyor. “Bizim kimsemiz yok, babamız da bezirgân.” diyorlar. Yaşlı kadın kızlara diyor ki:

“Babanız giderken yedi kutu içinde bir tutam karabiber getirmesini söyleyin. “Eğer getirmezsen, önün deniz, arkan domuz ola, atların kan işeye.” deyin.

Kadın böyle demiş, gitmiş. Bir süre sonra babaları gelmiş. Tekrar gitme vakti olmuş. Giderken de hep kızlarının gönüllerini alırmış: “Sizlere ne getireyim?” Büyük kız demiş: “Bana sırmalı elbise getir.”

Ortancıl demiş: “Kemer getir, ayakkabı getir.”

Küçüğün de aklına o yaşlı kadının lafı gelir. “Baba, bana yedi kutu içinde bir tutam karabiber getir. Eğer getirmezsen önün deniz, arkan domuz ola. Atların kan işeye.”

“Kızım o nasıl beddua öyle?”

“İlle getireceksin baba.” demiş.

Adamcağız yola çıkar. Gideceğı yere varır, vereceğini verir, alacağını alır. Kızlarının isteklerini alır. Küçük kızın istediğini bulamaz. O dükkâna sorar, öbür dükkâna sorar, bulamaz. Yola çıkar, gider. Önüne deniz gelir, ardına bakar ki domuz sürüleri. Aklına kızının sözü gelir

“Bu yedi kutu içinde bir habbe karabiberi ben nereden bulayım sana? Önüm deniz oldu, ardım domuz oldu.” der. Atlar da kan işiyor şarıl şarıl. “Eyvah!” der. Denizin içinden bir adam çıkar, bir yanı var, bir yanı yok. Yarım adam, her şeyi ile yarım, bir kol, bir ayak, bir taraflı.

“Buyur ağa,” der. “Sen buyur, ben yapayım.”

“Ben seni çağırmadım. Sen nereden çıktın?”

“Ben darda olanlara yardım ederim.” der.

“Ben seni çağırmadım. Benim bir kızım var. Benden yedi kutu içinde bir tutam karabiber istedi. Ben de bulamadım. İntizar etti, baba bulamazsan önün deniz, ardın domuz ola, atların da kan işeye, dedi. Ben de bulamadım. Önüm deniz oldu, ardım domuz oldu, atlarım da kan işedi şarıl şarıl. Ben de canımın acısından eyvah! dedim. Ben seni çağırmadım.”

“Sen kızını bana getir. Kızını bana getirirsen, seni kurtarırım, atlarını kurtarırım.”

“Peki.” der. “Üç kızım var, birini feda ederim.”

Yolu düze çıkar, evine gelir. Kızlarının istediklerini verir. Küçük kızına der:

“Senin istediğini bulamadım. İntizar ettin. Önüm deniz oldu, ardım domuz oldu. Atlarım da kan işedi. Orada adak ettim. Çok kötü günlerim oldu. O deryanın kenarına gidip bir kurban keseceğim.”

Kızlarını alır, o denizin kenarına gelir. Yerler içerler. Küçük kızına der ki: “Hadi seninle şöyle şu tarafa doğru bir boy gidelim.” Biraz uzaklaşırlar, usulca: “Geldik.” der. Yarım adam hemen çıkar, kızı kendine teslim eder. Geri kızlarının yanına gelir.

“Ne yapalım kızım siz sağ olun, bacınızı balık yuttu, üç tane idiniz iki tane kaldınız. Biriniz gitti.”

Kızlar eyvah bacımız suya düştü boğuldu öldü, diye, feryat ederler, ağlarlar. Onlar orada ağlaya söyleye dursunlar, biz gelelim kıza. Kız gözünü açar ki bağlık, bahçelik, gülistanlık, saray gibi bir yer. Ağlı karalı hizmetçiler, cariyeler. “Buyur hanım, buyur hanım.” diye etrafında geziyorlar. Ne olduğunu anlamıyor, günden güne karnı büyüyor. Kendi kendine, Allah'ım bu neydi benim başıma gelen, benim kocam kim, acep benim kocam bu yarım mı, diye düşünüyor. Bu yarım adamdan başka kimse gelmiyor yanına. Karnı altı aylık oluyor.

Kız üzüyor. Ailesi aklına düşüyor, ağlıyor. Yarım adam soruyor:

“Hatun, niye üzülyorsun?”

“Ailemi özledim. Babam, kardeşlerim aklıma düştü.”

Yarım adam varıyor, periler padişahının oğlunun yanına.

“Padişahım, bu kız ağlıyor, ailesini özlemiş. Götüreyim, ailesini görsün gelsin, insanoğluna üzüntü hiç yaramaz. Üstelik hamile. Çocuğunuzun bir yeri eksik doğar sonra.”

“Olmaz insanoğlu çiğ süt emmiş. Bir yanlış hareket olur sonra. Çocuk doğsun öyle gitsin.”

“Padişahım, götürüp getireyim, yazıktır, çok ağlıyor.”

“Sorumlu sensin.” diyor.

Yarım adam, kızı alıyor, “Yum gözünü. Aç gözünü.” Gözünü yumup açıyor ki o yerdeler. Hemen eve varıyor, kapıyı çalıyor. Koyun kuzuya karışır gibi karışıyorlar.

“Aman kardeşim, sen nereden geldin? Sen denize düştüydün, seni balık yuttuydu. Nasıl çıktın?”

“Beni balık yutmadı. Beni işte bu yarım adam götürdü.”

“Bu adam kim, senin kocan mı?”

“Bilmiyorum. Gece olunca bu adam bana bir bardak şerbet içiriyor. Ne olduğunu bilmiyorum. Gözümü yumuyorum. Sabah olunca gözümü açıyorum, bir şey bildiğim yok.”

Hemen bacısının biri bir parça pamuk veriyor.

“Al, bunu koynuna koy.” diyor. “Şerbeti getirince içme, koynuna, bu pamuğa dök, bekle.”

Kız pamuğu alıyor, koynuna koyuyor. O zaman yarım adam geliyor. Bakıyor ki fısıldaşıyorlar.

“Kalk abla, çabuk, gidiyoruz.” diyor.

“Aman, nasıl olur? Daha şimdi geldik, daha babamı bile görmedim.”

“Olmaz, hemen gidiyoruz.”

Gözünü yumup açana kadar saraya gelirler. Yarım, doğru peri padişahının oğlunun yanına gitmiş.

“Hanımı getirdim.” demiş.

“Sağlam mı?”

“Sağlam.”

“Peki.” demiş.

Akşam olunca bir bardak şerbetini içirdi. Bu, gizlice koynuna döktü. Kız, eskisinden daha baygınmış gibi yattı. Yarım geldi, ayağına şiş dürttü. Hiç ses çıkarmadı. Gece yarısı

olunca bir baba yiğit geldi ki, aya sen doğma, ben doğarım, diyor. Güzel mi güzel... Yakışıklı mı yakışıklı. Hiç sesini çıkarmadı. Oğlan uyuyunca kalktı, yüzüne baktı. Baktı ki göbeğinin üstünde bir anahtar... Anahtarı çevirdi, bir kapı açıldı. Bir merdiven... Merdivenden aşağı indi. Baktı ki bir çarşı. Kuyumcular oturmuş altın işliyorlar.

“Elinize sağlık usta, kolay gelsin.”

“Hoş geldin kızım.”

“Periler padişahının oğlunun dünyaya bir misafiri gelecek. Ona hazırlık yapıyoruz.”

Kız anlar ki kendi bebeğine hazırlık yapıyorlar. Daha ileri gider bakar ki marangozlar beşik falan yapıyorlar.

“Elinize sağlık usta, kolay gelsin, nedir bu telâşınız?”

“Periler padişahının oğlunun bir misafiri gelecek dünyaya, ona hazırlık yapıyoruz.”

Kız anlar ki hepsi kendine. Geri döner, merdivenden çıkar kapıyı kapatır, kilitler.

“Hele azcık iyi bakayım şunun yüzüne.” der. Baş ucunda mum varmış onu alır, yüzünün üstüne getirir, bakarken, şıppadak mum yüzüne damlar, hemen gözünü açar:

“Eyvah!” der.

Yarım hemen:

“Ağam, buyur!” der.

“Al bunu götür çabuk! Nereden aldıysan oraya götür!”

“Aman ağam, karnı burnunda nasıl götürürüm?”

“Yok, nereden aldıysan oraya götür, gözüm görmesin.”

Perilerin de ölümü yanıktan olurmuş. Hiçbir şeyden ölmezlermiş, yanıktan ölürlermiş. Dertlerine derman bulunmazmış. O yara alıp götürürmüş kendilerini.

“Gözüm görmesin, çabuk götür bunu. Götür kanlı gömleğini getir.”

Yarım adam der ki:

“Yum gözünü.” “Aç gözünü!”

Bir ağacın altına getirir.

“Çıkar gömleğini bana ver!” der.

Gömleğini çıkarır, verir. Bir kuş vurur, onun kanına gömleğini bular.

“Yürü bacım, ırzın, namusun Allah'a emanet.” der, koyar, gider. Bu kız kalır bir başına. Gider gider, gece olunca bir ağacın altında uyur, gündüz olunca yol yürür. Böyle vara vara varır ki bir büyük yavrulu kapı. Belli ki büyük bir yer. Kapıdaki nöbetçilere der ki:

“Çok uzaktan geldim, yorgunum, açım. Bana bir yatacak yer ile şuncacık bir parça ekmek.” Hizmetçiler bunu alırlar, bakarlar ki karnı da burnunda.

“Ne var bacım, biz de yiyoruz mutfakta bir ekmek, sen de ye.” derler.

Bakar ki bir büyük konak. Herkes siyahlar giyinmiş, hizmetçiler, uşaklar tepeden tırnağa siyah. Öteden bir kadın gelir. Harem ağasıymış, hizmetçilerin başıymış; siyah bir kadın. Hizmetçilere:

“Bu kim?”

“Yoldan gelmiş, açmış, hemi de hamile.”

“Kovun!” der. “Bizim derdimiz bitti, bu mu kaldı?”

Hizmetçiler hepsi birden:

“Bunu bu halde nasıl kovalım? O da bir köşede yatsın kovamayız.” derler. Tabii hizmetçi çok, yirmi tane kız hizmet ediyor. Bir şey diyemez. Orada bir de odunluk varmış. Oraya bir kötü çul sererler. Gündüz hizmetçilerle dolandır gezer. Bir parça bir şey verirlerse yer, akşam olunca gider odunluğa, başının altına bir odun koyar, yatar. İlk yattığı gece bir ses olur, bakar ki o kırıknaklı kadın gelir, ayağının altına kızgın şiş vurur. Bu hiç umursamaz. Her gece alışkın şişlenmeye.

“Dur bakalım bunun altından ne çıkacak?” Akıllıymış kız. Kız şöyle gözünün kuyruğundan bakar. Bakar ki odunları şöyle bir taraf eder, yerde bir kapı. Yerle beraber. Onu kaldırır. Kaldırdı kadın gider. Kız arkasından bakar. Baktı taa karşıda yirmi yaşında bir oğlan saçından, perçeminden asılı. Tavanda asılı.

“Aman dadıı, yine mi geldin dadıı?” diye ağlıyor.

Dadı:

“Benimle olacak mısın olmayacak mısın?” der.

“Nasıl seninle olurum dadı, sütünü emdim, ben nasıl seninle olurum?” Kırk tane değneği bu oğlanın üzerinde parçalar. Bir kaşık da bulaşık suyunu ağzına aktarır. Oğlan bayılır. Bu geri döner, gelir. Kız tabii hemen ondan önce gelir, meseleyi anladı ya. Kepengi kapatır. Kızın ayağına yine şışı dırter. Kız hiç seslenmez. Bu kız mutfakta kızların yanında hizmet eder, becerikli kız, güngörmüş kız. Elinden iş geliyor. Her gün kendini hizmetçilere biraz daha sevdirebilir.

Bir gün kızların birine sorar:

“Bu haliniz nedir? Hep siyahlar giyinmişsiniz, gülen yok, konuşan yok?”

Kız der:

“Sus!”

İkinci kıza sarar. O da der:

“Sus!”

Üçüncü kız biraz merhametliymiş.

“Aman bacım!” der. “Hepimiz matemdayız, derdimizi sorma. Hiç seslenme”

Günde bir kız sultan hanıma yemeğini götürür. Bu da kendini sevdirebilir, yaklaşır.

“Bugün de ne var, sultan hanıma kahvaltısını, ben götürüvereceğim. Hiç sultan hanımı görmedim, yakından göreyim.” der.

Alır kahvaltısını götürür. Dizinin dibine oturur.

“Senin derdin nedir böyle? Neden bu kadar üzülürsün?”

“Benim derdimi sorma kızım.”

“Anneciğim birazcık anlat. Senin derdin nedir? Belki bir derman bulunur.”

“Benim derdime kimse derman olamaz. Biz böyle koca bir ülkenin padişahıyız servetimiz çok. Benim oğlum kayıp.”

“Ben senin derdinin çaresini bulurum.” deyince kadın şöyle bir irkilir. Bir medet umar gibi irkilir.

“Oğlunu bulursam bana ne verirsin?” diye sorar.

“Kızım, seni oğluma alırım”

“Yok, ben senin oğlunu ne yapacağım? İstemem.” “Ben ne dersem onu yapacaksınız, panik yok. Söz mü?”

“Söz...”

Sultan hanım hizmetçilere izin verir. Hizmetçilerin bir gün izni varmış, haftada bir gün tatil günleriymiş. İzin verir. Sultan hanım, padişah, bu kalırlar.

“Arkamdan gelin.” der. Odunları çeker, kepengi kaldırır, aşağı inerler. Oğlanın sesi gelmeye başlar:

“Dadı, dadı! Geceyi bıraktın artık gündüz de mi geliyorsun, yeter ettiğin dadı!” diye inliyor. Oğlanın inlemesini duyar duymaz anayla baba düşer, bayılırlar.

Bu kız hemen iki adamla beraber oğlanı çözer, çıkarırlar, banyosunu yaptırırlar, temizlerler, yedirirler. Padişah birkaç adamla beraber şehir dışına gönderir, uzak bir yere. Hizmetçilerin geldiği gün:

“Yeter artık, yası kaldırıyorum, herkes allar giyinsin, karaları çıkarsın.”

Kara dadı der ki:

“Aman sultanım, Şah Muhammed'in acısını nasıl unuttun? Biz nasıl gülelim, nasıl söyleyelim?”

“Yürüü... Ben doğurduğum evlâda acımiyorum da. Sen emzirdiğine mi acıyorsun?”

Bir haber gelir ki padişahın ođlu bulunmuş. Kara dadıya bir telâş dūřer. Padişahın adamları hemen bunu kısıkıvrak yakalarlar. Davulla, zurnayla padişahın oğlunu getirirler. Koyun kuzuya karışır gibi sarılırlar. Çocuklarını sonradan buldular sanki. Kara dadıyı da padişah kırk satırla dövdürür, köpeklere attırır. Sultan hanım der:

“Kızım seni oğluma alayım.”

“Yok, ben de bir sultan hanımıyım. Ben yalnız yanık yaraya merhem arıyorum.”

Sultan hanım çıkarır, buna bir kavanoz verir. Kız yine yollara dūřer, gider. Gündüz gider, gece bir ağaç kovuğunda uyur. Perilerinin, çocuğu da babasının yüzünü görmeden doğmazmış, doğmuyor çocuk. Yine bakar ki bir yavrulu kapı. Kapıdaki nöbetçilere der ki:

“Ne olur beni içeriye alın. Çok yorulдум, acıktım.”

Bunu içeri alırlar; elini, yüzünü yıkar, yemek verirler. Bir kenarda durur. Gece olunca hizmetçilerle beraber yatar. Gece yarısı bir inilti gelir;

Yanındaki kıza sorar:

“Bu ne?”

“Bacım, burası periler padişahının evidir. Padişahın oğlu insanoğlundan biriyle evlendi. O kendini yaktı. Bu onun sesi,

gece gündüz başı anasının dizinde yatar. Kadıncağız ne yemek yer, ne uyku uyur, oğlunun yüzüne bakar.

Ertesi gün olur, kız der ki:

“Ne var sultan hanımımızın yemeğini ben götürüyüm. Benim de elim yüzüm temiz, boncuk gibiyim. Hele sultan hanımımızı göreyim, hastayı göreyim.”

Alır yemeği götürür, bakar ki oğlan, başı anasının dizinde, yatıyor.

“Sultan hanım!” der. “Hele kalk biraz dolaş!” “Bak ayakların yere yapışmış, iyi değil hastanın başında bu kadar oturma.”

“Ben bir seneden beri böyle otururum.” der.

“Hele kalk, sen biraz dolaş, işine bak da ben oturayım.”

Kadıncağızın şeytan gibi aklını kandırır. Kadın kalkar biraz hava almaya, dolaşmaya, usulca oğlanın başını dizine koyar. Koynundan kavanozu çıkarır, yarasına sürer. Oğlanın iniltisi kesildi. Kadın oğlanın iniltisini duymayınca:

“Eyvah çocuğum öldü.” der. Geri döner:

“Çocuğum öldü mü?”

“Yok, iyileşiyor.” Kadın oturdu üç gün o merhemden oğlanın yarasına sürer. Üç gün sonra oğlanın yarası geçmiş, gözü açılmış:

“Eyvah!” demiş.

Yarım adam:

“Buyur ağacım,” der. “Buyur, ben tutayım.”

“Karımla çocuğumu isterim.”

“Ağam ben karınla çocuğunu nasıl bulurum? Sen at dedin, attım, öldür dedin öldürdüm.”

“İmkânı yok, karımla çocuğumu isterim. Yoksa seni öldürürüm.”

Bunlar öyle kavga ederken, kız saklandığı yerden çıkmış yüzünü açmış.

“Kavga etmenize gerek yok, aha ben buradayım.” demiş.

Koyun kuzuya karışır gibi karışmışlar. Bir de oğlu olmuş. Kız:

“Ben senin için bir senedir dağlarda dolaşıyorum. İstemeyerek yaptım. Kurtlarla kuşlarla dağlarda dolaştım, sana ilaç buldum.” demiş.

Daha mutlu olmuşlar. Tekrar kırk gün, kırk gece düğün yapmışlar, kendi usullerine göre. Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine...

Fatma ÇEŞMELİ

18. SEFİL ÇİFTÇİ

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, develer tellal, pireler berber iken, nenemin beşiğini dedem tıngır mıngır sallarken, ben diyeyim şu kadar yıl önce, sizler deyin bu kadar yıl önce, bir çiftçi varmış. İşi gücü hep tersine gidermiş. Şanssız mı şanssız, kaderi kötü mü kötüymüş. Ne etse, ne yapsa işini bir türlü yoluna koyamazmış. Bu çiftçinin bir çift öküzü varmış. Bunlarla ekincilik edermiş. Ekinciymiş ya, bu ekinci, yıl boyu çalışır çabalarmış fakat nafile kalırmış. Bir gün çift sürerken bu iki öküzden birisi de hastalanmış, düşmüş ölmüş. Eh çiftçi ne yapsın işi kökten kırıldı. Başlamış Tanrı'ya şikâyet. Allah'ım benim alnımın yazısı bu kadar mı kötü, ne olursun bana da dön bak da şans ver, alnımın yazısını düzelt, diye. En sonunda gidip felek denilen şeyi bulup, ona alnının yazısını düzelttirmeyi kararlaştırmış. Neyse bir vakit çıkmış yola. Feleği bularak ona kaderini düzelttirecek, böylece zengin olacak, işlerini yoluna koyacak. Derelerden sel, depelerden yel gibi gitmeye başlamış. Gide gide kendisi gibi bir çiftçiye rast gelmiş. Bakmış ki o adamın işi de kırık. Adam çift sürüyormuş. Bir baştanbaşa gidinceye kadar öküzleri yatıyor, kalkıyor, bir sürü rezillik. Anlamış onun da şanssız olduğunu, ona seslenmiş:

“Selamün aleyküm, çiftçi kardeş. Kolay gele çift.”

“Aleyküm selam, sağol”

Çiftçi:

“Nerden gelip nereye gidiyorsun yolcu kardeş? Sorması ayıp olmasın.”

“Eh çiftçi kardeş, ne sen sor, ne ben söyleyeyim.” demiş, böyle böyle...

“Ben alnımın yazısından çok şikâyetçiyim. Gidip feleği bulacağım.” Çiftçi:

“Aman arkadaşım, iyi etmişsin. Ona benden de selam söyle, benim durumumu da bildir. Görüyorsun işte halimi. Öküzlerim kötürüm. Çifte gidecek durumda değiller. Tarlalarım verimsiz, işlerim hep tersine gidiyor. Ne olursun benim durumumu da ona anlat.” Yolcu:

“Olur. Eğer bulursam ben durumu bildiririm. Yine yoluna devam ediyor. Tepelerden yel gibi, derelerden sel gibi feleğin yanına doğru yol alıyor. Yolu bir orman kıyısından dağlık bir yerden geçerken, yolun kenarında bir şey görüyor. Ne görsün, bakıyor ki bir ayı kafasını taştan taş a çalıyor, bağılıyor, çığırıyor, ölüyor gibi bir durum var. Yolcu yaklaşıyor, ayıya:

“Ne oluyor ey ayı, neden böyle çarpınıyorsun? Ne derdin var, söyle belki bir kolayını buluruz. Belki derman olurum.” demiş. Ayı:

“Hiç sorma insanoğlu. Benim kaderim, alnımın yazısı oldukça kötü, işlerim hep tersine gidiyor. Ne yaptım, ne ettim, bir türlü yoluna koyamadım. Ölmüyok sürünüyok.” demiş.

“Sen nereye gidiyorsun? Bu yüzlerde ne işin var?”

Sefil çiftçi:

“Sorma benim işim de kötü. Alnımın yazısı, kara yazılmış. İşlerim bozuk, ben de çıktım feleği bulayım. Önce alnımın yazısını düzelteyim diye yola çıktım, gidiyorum böyle.” demiş. Ayı:

“Aman Allah rast getire. Çok iyi etmişsin. Benim de bir ricam olacak. Benden de selam söyle. İşte gördün işlerimin bozukluğunu, ölmeyip süründüğümü. Söyle de benim yazımı da düzeltsinler.” demiş. Sefil çiftçi, oradan eyvallah deyip çıkıyor. Yine hızla yoluna devam etmiş. Derelerden sel, tepelerden yel gibi gitmeye başlamış.

Gide gide bakmış ki, bir tepe, tepenin üstünde bir direk, direğin bir ucu yeryüzünde ve direk dönüyor. Hele demiş, şu tepeye çıkıp bakalım, bakalım burası neresi, nedir, kimler vardır. Çıkış tepeye bakmış ki tepede bir ev oldukça güzel, dayalı, döşeli kapıya gitmiş, girmiş içen bakmış ki nurani yüzlü ak sakallı, yaşlı bir kaç kişi oturuyor. Onlara:

“Selâmün aleykum erenler.” demiş... Onlar:

“Aleyküm selâm, buyurun.” demişler.

Sefil çiftçi başlamış anlatmaya. “Böyle böyle benim alnımın yazısı kara yazılmış. Ne yaptım, ne ettim, işim tersine gitti, ömrüm bitti. İşlerim, güçlerim bir türlü düzelmedi. Artık usandım. Feleği aramaya çıktım ki, gideyim, alnımın yazısını düzelttireyim. Ondan sonra da bir iş güç sahibi olayım, dedim. Ve gele gele buraya geldim.” demiş. Onlar:

“Evet, oğul, senin aradığın felek denilen yer burasıdır. İşte şu gördüğün direk felek direğidir. Kaderleri, yazıları düzeltmekle biz vazifeliyiz. Şimdi sana tavsiyemiz şu olur.” demişler.

“Senin o çift sürdüğün tarlanın falanca yerinde bir küp altın vardır. Orayı eşip, onları çıkar. Ve zengin ol, işlerini yoluna koy,” demişler. Çiftçi sevinmiş ve:

“Bir de yolda gelirken benim gibi sefil bir çiftçi ile kafasını taştan taşla salan bir ayı gördüm. Onlar da kaderlerinin düzeltilmesini istiyorlardı. Ben de olur, söylerim, dedim.” demiş.

O nuranî yüzlü, uzun sakallı adamlar, o çiftçi ile ayıya şöyle bir tavsiyede bulunmuşlar:

“O senin söylediğin çiftçinin tarlalarının ortalık yerinde bir ak taş vardır. O ak taşın altında bir küpten fazla altın vardır.

O da onu alsın, işlerini yoluna koysun. Böylece onun da kaderi, yazısı düzelir demiş. O söylediğin ayı ise bir ahmak kafası yer ise iyi olur.” demişler.

Çiftçi eyvallah demiş, çıkmış oradan. Yine geldiği gibi tepelerden yel gibi, derelerden sel gibi gitmeye başlamış. Gele gele, gelirken rastladığı o çiftçinin yanına gelmiş. Bir de bakmış o daha öyle rezillikle çift sürmeye devam ediyor. Varıyor çiftçinin yanına:

“Kardeşim bırak artık. Şu hayvanlarla çift sürmeyi, bunlarla uğraşma artık, sen zengin oldun.” demiş. “İşte böyle böyle, senin tarlanın orta beraberinde bir ak taşın altında bir küpten fazla altın varmış. Onu almanı işlerini yoluna koymayı söylediler.” demiş. Çiftçi:

“Aman arkadaşım, Allah senden razı olsun. Beni bu rezillikten kurtardın. Gel beraberce çıkaralım, bölüşelim.” demiş. Sefil çiftçi:

“Sağol kardeş, benim de artık çok altınlarım var, ben de zenginim.” deyip ayrılmış. Az gitmiş uz gitmiş, o ayının olduğu dağa gelmiş. Ayı hala kafasını o taştan taşa vuruyor. Çiftçi yaklaşıyor, ayıya:

“Felek senin kaderinin düzelmesi için kafanın ağrımalarının gitmesi için bir ahmak kafesi yemeni söyledi.” demiş. Ayı demiş:

“Gel balkalım, senden iyi ahmak kafası bana gerekmez.”

Bir güzel yemiş. Yemiş, içmiş muradına yetmiş.

Dursun ÇOBAN

19. KADERDEN KAÇILMAZMIŞ

Bir varmış, bir yokmuş. Allah'ın kulu çokmuş. Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde... Develer tellal, pireler berber iken, devler şingır mıngır cirit oynarken, anamın beşiğini babam tıngır mıngır sallarken; ben diyeyim şu kadar, siz diyin bu kadar yıl önce, bir köyde fakir, ama gönlü zengin birisinin bir çocuğu dünyaya geliyor. Adam bir yemek veriyor, köyün bütün eşrafını davet ediyor. Neyse yeniliyor içiliyor, sıra çocuğun adının konmasına geliyor. Köyün büyükleri önce dua ediyorlar; çocuğun yaşının uzun olması, anasına, babasına, milletine hayırlı olması için.

Sonra adını koyuyorlar. Çocuğun adı; Murat... Köyün falcısı fal atıyor. Çocuğun geleceği nasıl olacak, başından neler geçecek? Fala göre Murat evlendiği gece bir kurt tarafından hayatına son verilecek.

Günler geçiyor hikâyeler tez vakitte geçer. Çocuk büyüyor, askere gidiyor. Nihayet askerliğini bitirip geliyor. Anası diyor:

“Artık oğlumuzu everelim, yaşı tamam oldu, askerliğini etti.”

Gidiyorlar, köyden birinin kızını istiyorlar. Alıyorlar. Düğün dernek kuruluyor, çok güzel bir düğün oluyor. Babası rambılının dediğini unutuyor. Oğlanı gerdeğe soktukten sonra

birçok silahlı kimselerle, evin etrafında bekliyorlar. Kurda yedirmemek için. Meğerse çocuğun cebinde bir elma var imiş, çıkıyor; yarısını kendisi yiyor, yansını karısına veriyor. Ortasını kesip atıyor. Ortasında bir elma kurdu varmış. O büyümüş, büyümüş bilinen insan yiyen kurt haline gelmiş ve çocuğu yemiş. Babasıgil daha evin etrafında bekliyormuş. Onlar bekleyedursunlar, olacak mutlaka olur. Yedi, içti muradına geçti.

Şenel ALTINER

20. PADİŞAHIN RÜYASI

Bir varmış, bir yokmuş. Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde bir ülkenin çok mükemmel bir padişahı varmış. Tebaası bu padişahı çok severmiş. Daima halk arasında gezermiş. Padişah bir gece rüyasında görür ki evinin lambasının alevi yükselir, yükselir ve söner. Sabahleyin kalkar, Allah’a dua eder. İkinci gece yine aynı rüyayı görür. Sabahleyin kalkarlar, kahvaltı yapacaklar, hizmetçinin eline para verir, çarşıya, bakkala gönderir. Hizmetçi hiç bir şey satın alamaz. Gittiği her esnaf, bu para geçmez, diyerek bir şey satmaz. Padişah hanımını çağırır, rüyasını anlatır.

“Ben üç gece üst üste bu rüyayı gördüm. Bizim çıramız söndü. Bu memleketten gidelim.”

İki tane de çocukları vardır. Onları da alıyor, atlara biniyorlar, hazinelerinden alabildikleri kadar para alıyorlar, yola çıkıyorlar. Köy köy geziyorlar. Padişah adam... Kaba iş yapamaz. Gittiği her memlekette köyün kenarına bir çadır kuruyor, üç beş gün kalıyor, başka yere gidiyor. Bunların adı gurbetçi çıkıyor. Bir gün yine köyün birinin harman yerinde konaklamışlar. Köyün gençleri kendi aralarında diyorlar ki:

“Gurbetçi bir adam gelmiş, belki saz filan çalıyordur, gidelim, bakalım.” Bakıyorlar, mükemmel insan. Geç vakitlere kadar sohbet ediyorlar. Ama karısına göz koyuyorlar. Bunları

rahatsız etmeye başlıyorlar. Adam bakar, olacak değil, oradan çadırlarını söker, iki çocuğuyla karısını da alır, bir dağda bir mağaraya getirir. Elde, avuçta bir şey kalmamıştır artık. Kendisi gündüz gider, gezer dolanır, bir parça ekmek bulursa getirir; çocuklarıyla, hanımıyla mağarada yer. Bir gün bir kervan gelir. Bu, kervanın önüne çıkar, ekmek ister.

“Ne kadar istiyorsa verin.” der bezirgânbaşı.

Ekmeği verirler. Ekmeği alır, dağa doğru gitmeye başlar. Vakit de akşam.

Bezirgân başı adamlarına der ki:

“Bu adam bu akşam vakit köye gitmiyor, dağa gidiyor. Takip edin. Nereye gidiyor?”

Bezirgânın adamları takip ederler, bir mağaraya geldiğini görürler. Gelirler, bezirgân başına anlatırlar, böyle böyle, derler.

“Çok da güzel bir hanımı var.” derler.

Bezirgân başı adamlarına der ki:

“Siz bu akşam gidin. Rakı içirin. Adamı sarhoş edin. Kadını kaçırmak, getirin.”

Adamlar gece geliyorlar, rakı içiyorlar, adamı sarhoş ediyorlar. Kadını kaçırmıyorlar. Sabahleyin uyanır, bakar ki çocuklar ağlıyor, anneleri yok.

“Oğlum, anneniz nerede?”

“Akşam gelen o adamlar annemizi zorla kaçırıp götürdüler.”

Bunun elinden bir şey gelmez. Mağarayı da bırakır, çocukların elinden tutar, yola çıkar. Gideceği yer belli değil. Gider, gider, bir derenin kenarına gelirler. Karşıya geçecekler. Çocuğun birine der:

“Oğlum sen burada bekle. Ben kardeşini geçireyim. Sonra gelip seni alayım.”

“Yok, ben beklemem. Beni kurt yer.”

Öbürüne söyler. O da kabul etmez En sonunda büyüğü ikna eder, orada bırakır. Öbürünü omzuna alır, tam derenin ortasında iken arkasında bir figan, bir bağırtı olur. Döner bakar, kenardaki çocuğu kurt kaçırıyor. Telaşla kucağındaki çocuğu da suya bırakır. O suya kapılır. Koşar, kurdu yakalayamaz, derenin kenarına koşar, çocuk boğuluyor. Bu kalır tek başına. Efendim bu kalsın, gurbet gurbet dolaşa dursun... Çocukların suya düşeni gider, değirmenin oluğuna girer, değirmenci bulur, karnına su dolmuş, karnının suyunu boşaltır, yedirir, içirir.

Bu bunu büyütür. Kurdun kaçırdığını da bir çoban bulur. Çoban da bunu büyütür. Bu çocuklar büyürler, on beş. On altı yaşma gelirler. Biri çobanlık yapıyor, biri değirmencilik

yapıyor. Bir gün çoban olan değirmene gider, bakar sıra var. Beklerken değirmenciyle sohbet eder. Değirmenci der ki:

“Kardeşim, nedir bizim bu çektiğimiz? Sabah akşam aç susuz, perişanız. Sen dağda dolaşıyorsun, ben devamlı yük taşıyorum. Buradan gidelim, şehre varalım. Belki temiz bir işimiz olur, rahat bir hayatımız olur.”

Öbürü de kabul eder. İkisi beraber karar verirler. Kaçarlar. Onlar gidedursun, babaları da dolaşa dolaşa tesadüf o memlekete gelir. Bir fırıncının yanında iş bulur. Kendinin yerine gecen padişah da vefat etmiş. O zamanın âdetine göre padişah vefat edince devlet kuşu uçururlar. Kimin başına konarsa o padişah olur. Halk meydana birikir. Devlet kuşunu bırakırlar. Bu, fırından çıkıp gitmez. Kuş gezer, dolaşır, fırlanır, gelir, bunun başına konar. O zamanın jürisi bunu kabul etmezler. Götürür, kendini bir yere hapsederler, kuşu yine bırakırlar. Kuş, bir yolunu bulur, gelir, yine bunun başına konar, üçüncü defa bırakırlar, yine bunun başına konar. Karar verirler, bu adamın hakkıdır, diye. Padişah yaparlar. Bu tacına, tahtına kavuşur, bir şükür çeker, ama her gün merak eder, ben tacıma, tahtıma kavuştum, ailem nerede diye. Bu çocuklar da geze dolaşa tesadüf bu ya, bu memlekete kadar gelirler. Tabii kardeş olduklarını hâla bilmiyorlar. Yorulmuşlar, sarayın

duvarının dibine otururlar. Padişah da etrafı seyrediyormuş. Bunları görür, kanı kaynar. Uşağı  ağırır.

“Git, şu delikanlıları al, gel.”

Uşak gelir:

“Padişah sizi çağırıyor.”

Çocuklar ağlamaya başlarlar. Biz ne yaptık da padişah bizi çağırıyor, diye korkarlar. Neyse uşak bunları alır, götürür padişahın huzuruna. Padişah der:

“Oğlum siz kimsiniz? Nereden gelirsiniz? Ne iş dutarsınız?”

“Padişahım, biz garibiz, kimsemiz yoktur. İşsiz g  s z z.”

“Siz benim yanımda kalın. Biriniz  ayımı, kahvemi yaparsınız, biriniz de yemeğimi getirirsiniz, yeter. Size maaş da veririm.”

Bunları hemen bir hamama, bir berbere, bir terziye g t r rl r. Giydirirler kuşatırlar. Padişahın yanına getirirler. Bunlar, hem padişahın hizmetine bakarlar, hem de beraber yer, içerler.

Bezirę nbařı da o memlekete yılda bir defa gelirmiş. Yine gelir, çadırlarını kurar. Padişahın hediyesini hazırlar, gümrüğü gibi bir şey. Padişahın sarayına gelir. Bakar, padişah

değişmiş. Yer, içer sohbet ederler. Gece yarısı olunca bezirgânbaşı:

“Bana müsaade et padişahım, artık gideyim.” der.

“Nereye?”

“Çadırlarımı kurdum. Çadırımda bir cariyeniz olur, benim hanımım var. Onun yanına gitmeliyim.”

“Adamların yok mu?”

“Var, ama hanımımı kimseye emanet edemem.”

“Sen dur. Benim iki tane adamım var. Onları göndeririz, hanımını beklerler. Sen de burada oturursun, sohbet ederiz.”

“Adamların güvenilir mi padişahım?”

“Çok güvenilir.”

“Peki.”

Padişah o iki delikanlıyı gönderir. Gider, bezirgân başının hanımının çadırını beklemeye başlarlar. Beklerken aralarında konuşurlar. Biri ötekine der ki: “Kardeşim, bunca zamandır beraberiz ama birbirimizi tanımıyoruz. Sen kimsin, nesen?”

“Kardeşim, ne sen sor, ne ben söyleyeyim... Bir zamanlar benim babam da böyle bir padişahmış. Tacı, tahtı varmış. Sonra

hepsini kaybetmiş. Kardeşim dereye düşmüş. Beni de kurt kaçırmış, bir çoban büyötmüş. Ben o çobanın oğluyum.”

“Ben de değirmencinin oğluyum, senin kardeşinim.” der.

Bunlar birbirlerine sarılırlar. Kadın da çadırın içinden bunları dinlermiş. O da çıkar.

“Ben de sizin annenizim, beni de bezirgân kaçırttıydı.” der.

Üçü birbirlerine sarılıp içeri girerler. Kadın birini bir koluna, öbürünü öbür koluna yatırır, öylece uyurlar. Sabah olur, bezirgân başı çadıra gelir, bakar ki nöbetçilerin ikisi de hanımının koynunda. Doğru padişahın yanına koşar:

“Senin namuslu dürüst dediğin adamların ikisi de karımın koynunda.”

“Ne yapalım?”

“Üzerlerine gaz döküp yakalım.”

Memleketin akıl darlarından birisi der ki:

“Bu böyle olmaz. İfadelerini alalım. Cezalarını sonra verelim.”

Bunları alıp padişahın huzuruna getirirler. Sorarlar, kadın hikâyeyi anlatır, böyle böyle oldu, der. Bu bezirgân beni kaçırtmıştı, bunlar benim oğullarımdır, deyince padişah:

“Ben de senin kocanım.” der. “Bunlar da benim oğullarım.”

Böylece padişah ailesine kavuşur, bezirgân başı cezalandırılır, hikâyemiz burada biter.

Mehmet ALTINER

21. BEYOĞLU

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler cirit oynarken, deve tellallık ederken, eşek hamallık ederken, pire berberlik ederken, ben anamın beşiğini tıngır mıngır sallarken, zamanın birinde bir beyoğlu varmış. Bu adam, memleketin en ileri gelen, sayılır adamlarından biriymiş. Bir gün sabah namazına camiye gittiği zaman namazdan sonra bu adama gaipten bir ses duyulmuş:

“Beyoğlu, ilkinden mi istiyon, sonundan mı istiyon?” demiş.

Fakat buna beyoğlu hiçbir cevap vermemiş, çekmiş evine gitmiş. Devlikisi sabah gene sabah namazına gittiğinde, gene aynı sesi işitmiş, gene bir cevap vermeden evine gitmiş. Bu adam evine gelince hanımına dirkine:

“İki gündür bana sabah namazından sonra böyle böyle bir ses geliyor.” demiş.

“Ya sen ne dedin herif?”

“Ben de hiçbir şey demedim avrat.” demiş. “Aha geldim sana danışıyorum.”

“Valla beyoğlu eğer sabah da aynı ses gelirse de ki, ben sonundan isterim.”

Ertesi gün beyoğlu camiye gider, gene aynı ses geldiğinde:

“Ben sonundan isterim.” der. Ondan sonra ses kesilir.

Aradan birkaç gün geçer ki beyoğluna bir haber gelir:

“Beyoğlu sana malum ola, falan yerde şu kadar koyununu kurt yedi.”

Ertesi gün gene bir haber gelir:

“Beyoğlu filan yerde şu kadar deven battı.”

Bu kötü haberler birbiri arkasında devam ederken beyoğlunun dünyada hiç malı kalmıyor. Bu vaziyetlere bir hayli üzülen beyoğlu düşünmüş, taşınmış hanımına demiş ki:

“Hanımım, ben bu memleketin en zengin, en sayılır adamlarından biriydim. Şimdi benim hayatta hiç bir şeyim kalmadı. Artık ben bu memlekette duramam. Sen de benle geliyon mu, yoksa gelmiyon mu?”

“Benim yerim senin yanın, sen nerde ben orda. Hem ben seni zenginliğinde sevip de fukaralığında bırakacak mıyım? Bir kocanın kadını yedi katlık yere kadar götürmeye hakkı vardır.” demiş.

Neyse bunlar iki çocuklarını da yanlarına almışlar, başka bir memlekete doğru yola çıkmışlar. Giderken bir köye gelmişler. Beyoğlu köyün muhtarının yanına gider, ona der ki:

“Ben fakir bir adamım, eğer bu köyde bana bir iş verirsiniz, yaparım.”

Muhtar da:

“İyi len, zaten bizim köyü de çoban tergedi, gel sen bizim köye çoban dur, aha şu evi de sana vererek, size biraz da bulgur, simit, un falan da evlerden toplar, getiririz, yaydığın koyun sayısına göre de para veririk, eyi kötü geçinir, gidersiniz.” demiş.

Artık beyoğlu muhtarın teklifini kabul ediyor, o köye çoban duruyor. Aradan bir hayli zaman geçiyor ki, günün birinde o köye bir bezirgân gelip konuyor. Bezirgânbaşı azaplarından bir iki tanesini çağırıp der ki:

“Benim elbiselerim kirlendi, götürüp köyün içindeki kadınlardan birine parasıyla yudurun, getirin.” der.

Böyle diyince azaplar da bu esvapları alıp köye gelirler. Köye gelince bakarlar ki kadınlar oymak oymak oturmuşlar.”

Bacı, şu ağamızın esvaplarını parasıyla yumaz mısınız?” derler.

Kadınların her biri bir bahane bulur. Kimi der:

“Benim işim var.” Kimisi de, “Bize ne...” derler. İçlerinden biri de:

“Hele bacım, aha şurada bir çobanın avradı var, ona versinler, o yur.” der.

İçlerinden biri adama yol gösterir, çobanın evine giderler. Çobanın avradı da yumayı kabul eder. Bezirgânbaşının esvaplarını alır.

“Ağam, sabah gelin, alın.” der.

Neyse devlikesi gün olur, adamlar gelip esvaplarını isterler.

“Bacım, hani bizim esvaplar, ver.” derler.

Kadın da:

“Aha gardaşım, yudum, ütüledim. Verin parasını, alın, gidin.” demiş.

Adamlar da:

“Bacım, ağamız bize para vermedi, herhalde unuttu, aha şu çocuğu bizle gönder, ona verelim.” demişler.

Kadın da:

“Olur, ağam gitsin.” demiş. “Yürü git oğlum emmilerin sana para verecekler, al da gel.” demiş.

Adamlar esvapları alır, giderler. Bezirgânbaşına, aha getirdik ağam, demişler. Bezirgânbaşı da esvaplara bir bakar ki

ne baksın, esvaplar öyle güzel yunmuş, ütülenmiş, bükülmüş ki, hayran kalmış. Sona kendi kendine demiş ki:

“Ulan bu esvapları yuyan kendi ne kadar güzel olmalı ki, böyle yumalı.” demiş. Sonra da:

“Bu esvapları kim yudu.” demiş.

Onlar da:

“Aha şu çocuğun anası, köyün çobanının avradıymış.” demişler.

Bezirgânbaşı kendi kendine, ulan böyle avrat bir çobana değil, benim gibi zengin bezirgânbaşına lâyıktır, demiş. Çocuğa da:

“Oğlum, senin aklın hasaba ermez, git, anan gelsin, parayı ona vererek.” demiş.

Çocuh gider anasına:

“Ana, benim aklım paraya yetmezmiş, sen gidip almalıymışsın.” demiş.

Anası da:

“Bunun hesabı, kitabı mı varmış.” demiş.

Biraz şüphelenirse de gene de gider. Bu arada bezirgânbaşı da çadırları toplatmış, develeri yükletmiş, bir de kadını içine koymak uçun büyük bir sandık hazırlatmış. Kadın

gelir gelmez de hemen gadını sandığa kor, ordan acele olarak giderler.

Aşam olur, çoban eve gelir, bakar ki ne baksın, evde avrat yok... Çocuklar da her biri bir yerde ağlaşıyorlar.

“Oğlum, ne oldu? Hani ananız nere gitti?”

Çocuklar da, buba aha beyle beyle oldu... Para almıya diğın gitdi, bir daha gelmedi, dimişler. Adam ne yapacağını şaşırır, bir ora, bir bura goşar emme, ne çare. Atı alan Üsküdar'ı geçmiş. Ne kervan galmış, ne göç hayvah avrat da elden gitti. Artı bundan sona ben bu köyde duramam, dimiş. Köylülere de:

“Ben artık çobanlığı bıraktım.” dimiş.

Bundan sona da iki oğlunu yanına almış, yola çıhmışlar. Epeyi gidinci karşılarına bir büyük dere gelir.

“Oğlum,” dir. “Siz şurda birez oturun da ben bir geçit yolu bulum.” Çocuklar da:

“Peki, buba,” dirler.

Sona da gider, bir yuka yer bulur, çocuklarının yanına gelir. Çocuğun birini gucağına alır, ötekine de:

“Yavrum, sen burda bekle, ben gardaşım geçirip, sonra da gelip seni alırım.” dir.

Oğlan oturur, adam da öteki çocuğunu gucağına alıp da suyun ortasına varınca, geriye döner, bakar ki ne baksın... Orda galan çocuğu bir kurt almış, götürüyor. Adam ha, hay, huy, ederken elinden öteki çocuk da suya düşer. Ağlar, sızlar, yanar emme ne yapsın? Tekrar yola çıkar. Epeyi gidince de ağşam olur. O zaman da bir memleketin yakınına yaklaşmış. Orda şöyle çukur bir yere uzanır, dalar, kalır.

Hayırlısıyla sabah olmuş. Beyoğlu kalkmış. Yanındaki şehre doğru yola çıkmış. Çok gitmeden de şehre ulaşmış. Şeherin meydanına geldiği vakit bakmış ki orda büyük bir galabalık toplanmış. Oysaki o memleketin de padişahı ölmüş, yerine yeni padişah seçmek uçun oraya toplanmışlar.

Beyoğlu bir ağacın kölgesine oturmuş, seyretmeye başlamış. Çok geçmeden de kuşu uçurmuşlar. Guş havada dolanmış. fırlanmış, gelip Beyoğlunun başına konmuş. Gelmiş... Bakmışlar ki, üstü başı yırtık, garip bir adam... Herhalde guş yanıldı demişler, bir daha uçuralım... Bir daha uçurmuşlar, gene guş gelip adamın başına konmuş. Guş gene yanıldı, demişler, bir daha uçurmuşlarsa da, üçüncüde de guş beyoğlunun başına gonmuş. İçlerinden bazısı:

“Yahu, bu adam her neyse, padişah olacak bir adam olmasa üçüncüde de guş gelip başına gonmazdı, yeni padişahımız bu adam olacak.” demişler.

Adamı apar topar, alıp saraya götürmüşler. Her ne kadar bunun gözü padişahlıkta değilse de töreye garşı gelmemiş. Padişahlığı kabul etmiş.

Beyoğlu orda padişah oladursun, biz vererek haberi çocuklardan. Kurdun alıp gittiği çocuk, biraz ilerde bir çiftçi tarafından kurtarılmış. Suyun alıp gittiği de gidip bir değirmenin boğazına durmuş. Değirmenci bakmış ki bir çocuk. Bakmış canlu. Bunu bana Allah gönderdi, demiş, evlatlığa almış. Öteki çocuk da çiftçinin evlatlığı olmuş.

Evlât acısından bağı yanan padişah, bir mektep yaptırtmış ki, burda bütün öğsüz, yetim, kimsesiz çocuklar okuyacak, orda yiyip içip, orda da yatacaklar. Kendi kendine, belki benim yavrularım da ölmedilerse gelir, demiş. Sonra da her yere haber göndermiş ki, her ne kadar öğsüz, yetim, kimsesiz çocuk varsa gelsin, okusunlar diye.

Biz gelelim çocuklara... Artık çocuklar da epeyi büyümüşler, mektep çağına gelmişler. Günlerden birgün değirmencinin yanındaki çocuğa:

“Ulan, bu değirmenci senin buba değil, o seni değirmenin boğazından almış, sen bunun yanında ne durıyon. Yeni padişah bir mektep açtırmış, kimsesiz çocukları orda beleş okuduyormuş.” dirler.

Bu da çocuğun aklına yatar, değirmenci evvel razı olmasa da sonra gabul eder. Çocuğa birez arzak hazırlar, yola çıkarırlar.

Öteki çocuğa da aynı şekilde, çocuklar ona da söylerler. O da aynı şekilde yola çıkar. Hekaye bu ya... Bunlar bir yolun çatında buluşurlar. Biri:

“Kardaş nere gidiyon?” dir.

Öteki de:

“Valla kardaş, filan yerde yeni padişah bir mektep açtırmış, ora gidiyom.” dimiş.

“Eyi lan” dimiş. “Ben de ora gidiyom, gel sennen kan gardaş olak.” dimiş.

Olur, dimiş.

Kan yalaşmış, esasdan da gardaş olan bu çocuklar gan gardaşı da olmuşlar. Beraber yola koyulmuş, mektebe varmışlar. Mektebe yazılmışlar, okumaya başlamışlar. Bu mektebe de her cuma günü padişah konturola gelirmiş. Bir gelişinde de çocukları görür, bunlara ganı gaynar. Ne de olsa evladı, gan gaynar... Öğretmenleri çağırır:

“Beni eyi dünlen. Bu çocuklara dikkat idin. Bundan sonra bu çocuklar benim mahiyetimdedir.” dimiş.

Onlar da:

Tamam, dimişler.

Bunlar burda duradursun, biz haberi vererek bezirgânbaşidan. Aradan bunca yıl geçtikten sona, bu bezirgânın da bu memlekete yolu düşmüş. Dimişkine, yav bu memleketin padişahı yeni tahta çıkmış, ben şuna birez armağan alayım, hem tanışırız, he de gendini teberik ederim. Kervanı şehirin bir yerine yıkıp gendi de padişahın yanına geliyor.

Padişahın da gafası bir hayli bozuk olduğu uçun, padişah buna çok memnun oluyor. Bezirgânbaşı:

“Selamün aleyküm padişahım” diye geliyor. “Aleyküm selam”

“Padişahım tacın tahtın hayırlı olsun.”

“Sağol, hoş geldin.” dimiş. Hoş beş iderler. Gecenin bir yarısı oluncu, bezirgânbaşı:

“Padişahım, bana artık müsaade et.” dir, müsaade ister. Padişah da:

“Arkadaş, benim canım sıkılıyor. Bugün seni bir yere bırakmam, benim misafirim ol.” dir.

“Padişah benim herhalde gitmem gerek. Niye dersen, benim bir gıymatlı sandığım var, onu adamlarıma güvenmem, ben mûsadenlen gideyim.”

“Benim iki kıymath talebem, aynı zamanda da askerim var, onları gönderirim, senin gıymatlı sandığını beklerler.” dir. Bezirgânbaşı da:

“Olur ağam, o zaman kalırım.” demiş.

Adamlar giderler, çocukları kaldırırılar, sandığı teslim ederler. Sandığın yanına gelen bu askerler biraz orada dururlar. Uykuları gelir. Nöbet bu, uyunur mu? Biri dir ki:

“Gardaşım senin başından heç bir hadise geçmedi mi? Anlat da uykumuz gelmesin.”

“Eyi olur, dur hele aklıma hayal meyal bir şeyler geliyor, dur da anlatayım.” dir, anlatmaya başlar.

“Zamanında benim bubam bir beydi. Yani beyoğluydu... Sandığın içinden bunları anaları, can kulağıylan dinler. Sonra oğlan başından geçenleri bir bir anladır. Öteki oğlan.

“Yav, ben senlen öz kardaşmışım disene!” dir. Boyun boyuna sarılırlar. Tam o sırada sandığın içinden bir ses de:

“Oğlum, sizin o yüzü kara ananız da benim, kırım sandığı da beni kurtarın.” dir.

Çocuklar durur mu? Hemen sandığı parçalar, atarlar, goyunun guzuya gariştiği gibi birbirlerine sarılırlar, yatarlar.

Bezîrgânbaşı padişahtan müsaade ister. Kakar, gelir; kervanın yanına gelince bakar ki sandık kırılmış, kadın da o iki gençten sarılıp yatıyor. Hemen padişahın yanına gelir.

“Padişahım noldu bilig mi. Senin gönderdiğin gençler benim gadınımnan yatıyor. Gel istersen gözünle gör.” dir.

Padişah hemen aceleynen gelir, bahar ki hakkaten koyun koyuna sarılmış uyuyorlar. Padişah hemen galdırmış:

“Oğlum siz amanata beyle mi sahab olursunuz? Ne bu hal?” demiş.

Çocuklar da:

“Bu bizim anamızmış. Bu bezîrgânbaşı onu kaçırılmış.” dir dimez, padişah hemen anlamış. “Ben de sizin bubanızım.” demiş. Bezîrgânbaşını da idam ettirmiş. Yemiş, içmiş, mıradına geçmişler.

İsmet ÇEŞMELİ

22. BEYLERBEYİ

Bir varmış, bir yokmuş Allah'ın gulu çokmuş. Vakdiyinen zamanında bir beylerbeyi varmış. Cihan ve dünya, malıymış. İki oluynan bir avradı varmış. Bu beylerbeyinin bir gün düşünce bir ihtiyar girmiş.

“Sana bir gün bir züğürtlük gelecek.” demiş.

Sabah olmuş bu kakmış birkaç fukaraya sadaka vermiş. Allah'a dua etmiş. Neyse ikinci gece olmuş gene o ihtiyar düşünce girmiş.

“Bu iş sahiden böyle olacasa avratla görüşeyim.” demiş

‘Sabah olmuş avradına anlatmış. Avrat:

“Bari ihtiyarlıkta geleceğene gençlikte gelsin.” demiş. “Belki ihtiyarlıkta çekemeyiz.” demiş. Herif eh eyi öyleyse demiş. Aşam olunca gene ihtiyar gelmiş.

“Ne oldu?” deyi sormuş. O da:

Avradımlan gonusdum bu züyürtlük bize gençlikte gelsin, demiş.

Sabahleyin bir hayli olmuşkine filanca yerde beylerbeyinin bir fırını tutuşmuş. Filan yerden haber gelmişkine beylerbeyinin develeri ölmüş. Beylerbeyinin bütün malı mülkü tükenmiş. Sonra beylerbeyinin evi geçindirecek parası kalmamış, evinin öteberisini satmaya başlamış. Onlar da

tükendiği gün avradını çocuğunu alıp bir köye çalışmaya getmiş. Köyün kirasının evine getmişler. Kiraya da zaten böyle bir işçi gerekmiş. Avradı ev işine bakmış, kendi bekçilik etmiş. Uşaklarını da beraber götürüp getirmiş. Bir gün bu avradın eyi don yuduğu duyulmuş. Herkes donunu buna yudurmuş. Birgün bir asker gelmiş o da donunu bu avrada yudurtmuş. Neyse asker bölüğüne gelmiş. Komutanı bakmış ki asgerin ashabı tertemiz.

“Bunu kime yudurdun?” deyi sormuş. O da:

“Filanca yerdeki avrada yudurdum.” deyi söylemiş. Komutan:

“Gedin o avradı bana getirin.” demiş Beş on dene asker gelmiş. Avradı zorla alıp getirmişler. Komutan avrada benlen evleneceksin deyi söylemiş. Avrad yok benim gocam var deyi kabul etmemiş. Sen böyle deyin deyi, komutan bunu bir oduya habis etmiş. Aşam olmuş avradın gocası gelmişkine evde avrat yok.

“Nere getdi?” deyi sormuş. Onlar da:

“Bigaç asker geldi, götürdüler.” demiş. Herif yandım demiş.

Uşaklarını yanına alıp yola goyulmuş. Şu dağ senin, şu dağ benim deyi giderken garşılarına bir su çıkmış. Suyu geçerken oğlunun biri, suya yuvarlanmış, su oğlanı götürmüş. Aman avradım, aman oğlum deyi yola düşmüş. Yolda öteki oğlunu da

gurt kapmış. “Aman uşaklarım, aman avradım deyi deyi, bir şehre gelmiş, yorulmuş, bir yere oturmuş. O gelip acık ekmek vermiş; öte gelip acık bir şey vermiş, herifin garnı doymuş. Bir de bakmış ki şehirde bir garişıklık var. Bu ney danışmış. Padişah milletin reyini ister, demişler. O da bari bende yazayım diye, eline acıcık kömür parçası almış. Şöyle yazmış:

“Emir senin, hüküm senin, diler öldürürsün; diler yedirirsin, sen daha iyi bilirsin,” deyi yazmış. Onların attığı yere gendi de atmış. Padişah kâğıtlara bakarkan bunun kaadı hoşuna getmiş. Asgerlerine söylemiş, dellal çağıtmış, bu adamı buldurmuş. Padişah bunu yidirtmiş, içirtmiş, çimdirtmiş, yanına oturddurmuş. Sen bir hüküm veriliyken bana akıl ver, deyi. Birgün bir dava gelir.

Bir çoban dağda goyun yayıldırken bir gurt gelir, bir çocuk eletir. Çoban bunu görür, bu çocuğu gurtarır. Öteki suya giden çocuğu da balıkçılar gurtarıyor. Çocuklar böyür gider. Bir gün uşaklar babalarına küserler, başlarını alıp giderler. Yolda garşılaşırlar:

“Ne gedin? Nerden gedin?”

“Nerden gelig?” derken, birbiriynen gardaş olduklarını anlıyorlar, birbirinin boynuna sarılıyorlar. Sonra bir yerde bir subayın oturduğunu duyuyorlar, sonra bir ekmek parası kazanıyorlar. Yüzbaşı da, şu odaya odun doldurun, deyor. Onlar

odunu gıyıyorlar. Odaya dolduruyorlar, öte odada ne var deyî merak ediyorlar, öte odaya da bakıyorlar. Bakıyorlar ki bir garî.

“Sen burda ne yapıyorsun?” derler. O da başından geçenleri anlatıyor. Onlar, aman bu bizim anamızmış! deyî boynuna sarılıyorlar. Tam bu sırada gomutan geliyor. Bunları görüyor. Siz ırz düşmanısınız deyî bunları padişaha şikâyet ediyor. Hepsi birden padişahın yanına çıkarlar. Başlarından geçenleri padişaha anlatırlar. Padişahın yanında bulunan babaları bunların gendi oğlu, ötenin de avradı olduğunu anlıyor. Boyun boyuna sarılıyorlar. Komutanın haksız olduğu meydana çıkıyor. Gomutanı zindana atıyorlar. Padişah bunlara eski beylerbeyliğini veriyor. Avrad, uşak hepsi birden yirler, içerler, mutlu hoşca bir hayat sürerler.

Hanife TIRAŞ

23. NE İDİM, NE OLDUM, NE OLACAĞIM

Bir varmış, bir yokmuş, evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, bir padişahla bir kızı varmış. Bu kızcağız padişahın tek kızıymış.

Bu kız hiç dışarı çıkmazmış. Yaşadığı zaman içinde tek bir erkek serçe yüzü bile görmemiş. Yalnız başına bir odada yaşarmış. Bu kız yatarken başucuna birkaç bardak şurup bırakıp öyle yatarmış. Gece kalkar, bu şurupları içermiş.

Gecelerden bir gece kalkmış, bakmış ki bardaklar bomboş. Derken ikinci gece kalkmış yine boş. Daha sonraki gece yine kalkmış, bardak yine boş. Göğsünde de bir yılan yatıyor. Demiş:

“Ya mübarek çekil git.”

O gün çekilmiş gitmiş. Fakat ertesi gece gene gelmiş, gene şurupları içmiş, kızın göğsünün üstüne yine yatmış. Kız yine demiş:

“Ya mübarek çekil git.”

Kız ertesi gece kalkmış şuruplar dolu, yılan da yok. Yılandan kurtuldum artık, diye sevinmiş.

Bir gün, beş gün derken kızın karnı büyümeye başlamış. Karnı büyürken padişahın vezirlerinden biri bunu görmüş.

Akşam olmuş, padişah vezirlerine, “Ne gördünüz ne duydunuz.” diye her zamanki gibi sormuş. Küçük vezir:

“Ne göreyim sana müjde kızın hamile.”

“Deme vezir, benim kızım erkek serçe yüzü bile görmüyor, dışarı çıkmıyor. Nasıl gebe olur?”

“Dedim gitti padişahım, kızın gebe.”

“Çağırın gelsin anasını.” Anasını çağırmışlar.

“Çağırın kendisini.” Kendisi de gelmiş.

“Kızım, bu ne hal?”

“Baba ben de bilmiyorum.”

Neyse padişah kızını odasına göndermiş. Vezirlerine: “Bu gün mü olur yarın mı olur; bunu dağa çıkarın, öldürün.” der. Vezir:

“Tamam, padişahım.” der.

Dağa çıkmışlar, az, gitmişler, uz gitmişler. Bir tepeye çıkmışlar. Kız:

“Vezir sen beni nereye götürdüğünü biliyor musun? Ben biliyorum. Sen beni öldürmeye götürüyorsun. Beni öldürürsen babam sana ne verecek?”

“Ne verecek? Birkaç altın verir.”

“Al sana bir heybe gözü altın. Beni öldürme, bırak git.”

“Ben babana ne diyeyim varınca?”

“Al sana bir ekmek, saraya yaklaşınca bir köpeği çağırıp boğazlarsın. Al sana gömleğimi, kana beler, götürür babama verirsin.”

“Sen geri dönersen, padişah baban beni öldürür.”

“Ben geri o memlekete dönmem.”

“Eee...”

“Beni Allah esirgesin, sen bırak git.”

Neyse vezir saraya yaklaşınca bir köpeğin boğazını kesmiş. Kanını kızın gömleğine sürmüş, götürüp padişaha vermiş:

“Müjde padişahım, d şmanın n ömrü de bu kadar olsun.”

Kalkmış padişah buna birkaç altın vermiş. Alalım kızıdan haberi:

Kız az gitmiş, uz gitmiş, dere tepe düz gitmiş, az gezmiş, çok gezmiş, dağlarda çok dolanmış. Derken bir yere bakmış, bir ihtiyar çift sürüyor. Bu ihtiyarın yanına gelmiş. İhtiyar bakmış biri geliyor.  ifti bırakmış, kaçmış. Kız peşine düşmüş. İhtiyarı bir köprünün başında yakalamış.

“Yahu dayı sen ne ka ıyon?”

“Sen deli misin nedin, ben senden korktum.”

“Korkma! Ben de senin gibi bir insanım.”

Çiftçi dönmüş. Gelmiş bu kızınan eve. Akşam olmuş kız yatmış. Sabah olunca kız yunmuş, yıkanmış tertemiz olmuş. Kalkmış evi de temizlemiş. Birkaç ay orada kalmış. Bu ihtiyarın bir oğlu varmış. Kız içinden:

“Beni bu oğlana alsalar da ben daha bir yere gitmesem.” demiş.

Oğlanın da kalbinden aynı şeyler geçermiş. İhtiyarlar da düşünüp daşınmışlar. Kızla oğlan:

“Siz bilirsiniz.” demişler.

İhtiyarlar, bu kızla oğlanı evlendirmişler. Derken bu kız üç günlükken inek sağmaya inmiş. Kız birden korkup bayılmış. Korkunca karnındaki yılan çıkmış. Yılanın boynunu ezip öldürmüşler. Kız:

Kız yılanı odasına asmış. Derken bu kızın bir oğlu olmuş. Kocasına:

“Bunun adını ben koyayım.”

“Koy.” demiş.

Oğlanın adını “Ne idim” koymuş. Derken bir oğlu daha olmuş. Onun adını da “Ne oldum” koymuş. Sonra bir oğlu daha olmuş. Onun adını da “Ne olacağım” koymuş.

Bu çocuklar biraz büyümüş. Padişah da veziriyle beraber bu köye ziyarete gelmiş. Bir kapıyı çalmışlar:

“Bizi misafir almaz mısınız?”

Kızın kocası:

“Yerimiz yok.” demiş.

Kız kocasına:

“Onları çağırıp gel, onlar bizim misafirimiz olsunlar.” demiş.

Neyse kocası getirmiş, bunları bir odaya oturtmuş. Kadın da çocukları suya salmış. Kocasına gelmiş:

“Ne idim’i suya saldım gelmedi, Ne oldum’u sal”

İkisi de gelmeyince Ne olacağım’ı da peşlerinden salmışlar. Hiçbiri gelmeyince kadın kocasına:

“Ben Ne idim’i, Ne oldum’u, Ne olacağım’ı suya gönderdim, peşlerinden git, neredeler bak.” demiş.

Padişahla vezir odada yalnız kalınca birbirlerine:

“Bu nasıl isim?” demişler.

Padişah merak edip çocukların babasına sormuş.

“Bunlar nasıl isim, bu çocukların isimlerini sen mi verdin?”

“Yok, anaları verdi.”

“Analarını görebilir miyiz?”

“Görürsünüz.”

Neyse anasını  a ırıp sormuşlar:

“Kızım bunların adını böyle nasıl koydun.”

Kızda:

“Ben evvelden bir padişah kıızıydım. Karnıma bir yılan gitmiş. Babam da beni hamile diye da lara öldürtmeye gönderdi. Zamanla ben de da dan, bayırdan geldim, bunları buldum. Ne idim, ne oldum, daha da ne olacağım diyerek bu adları koydum.”

Bundan sonra yılanı da getirip padişahın kucağına koymuş. Babası: “Demek böyleydi.” demiş. Bunları alıp sarayına götürmüş. Kızın kocasını kendi yerine padişah yapmış. Yemişler, içmişler, mutlu bir hayat sürmüşler...

şenel ALTINER

24. ÜÇ KIZ KARDEŞ

Ne varmış, ne yokmuş. Allah'ımızın kulu çokmuş, çok demesi çok günahmış, zamanında bir kocanın üç tane bekâr kızı varmış, yazın süpürge yaparlarmış. Kışın pamuk eğirirlermiş. Babalarını geçindirirlermiş. Bir gün Hak dost deyin bir dev kocası içeriye girmiş.

“Koca baba; seni baba bilerek kızlarından birini istiyorum.” diyor.

“Benim kazananım yok. Bana bir torba dolusu altın getirirsen, büyük kızımı veririm.”

“Bir torba altın getiriyor, kızı alıp gidiyor. Bir mağaraya getiriyor, karı koca oluyorlar.”

Diyor:

“Ben ava gideceğim, bir omzumda kırk adam üleşi, bir omzumda kırk davar üleşi getireceğim. Ben kırk gün uyurum. Kırk davar üleşini bana pişireceksin, kırk adam üleşini de sen yiyeceksin. Omzumda kırk davarın üleşi, bana karşı gelirsen, sen bilirsin sonunu.” diyor. Havuz üleş dolu.

Kırk gün buna hizmet ediyor. Kalkıyor dev: “Ey insanoğlu sıcacık kan içinde misiniz, soğucuk hasır altında mısınız?” diyor.

“Soğucuk hasır altındayız.” diyorlar.

Kalkıyor bu kızı memesinden angala asıyor, öldürüyor. Orada kızları gördü ya, bu sefer öbür kıza dünür gidiyor.

“KIZINIZ hasta oldu, bacısını bakmaya götüreceğim.” diyor. “Hasta olmuş nasıl duymamışız.” diyor. “Götür.” diyor.

Kızı alıyor o mağaraya götürüyor. Kız bakıyor bacısı ölmüş, büyük kıza yaptığını ona da yapıyor. Gidiyor yine.

“Hayırdır inşallah ne diyorsun?”

“Biri gitti gideli hasta, öbürü de çocuk getirdi, küçük bacılarını istediler.” diyor. Küçük kız da anlayışlıymış. Koynuna bir tane pisik koyup gidiyor. Geliyor bacıları yok. Küçük kıza:

“Bir omzumda kırk davar üleşi, bir omzunda kırk adam üleşi. Ben kırk gün uykuya yatacağım. Bu kırk davar üleşini bana pişireceksin, kırk adam üleşini de sen yiyeceksin.” diyor. “Peki.” diyor kız.

Dev uykusuna yatıyor. Kız kırk davar üleşini pişiriyor. Kırk adam üleşinin de dillerini kesiyor, her birini bir gün pisiğe yediriyor. Kırk gün oluyor, dev uyanıyor:

“Ey insanoğlu, sıcacık karın içinde misiniz, soğucuk hasır altında mısınız?” “Sıcacık karın içindeyiz.” diyorlar. “Aferin” diyor kıza, kızı alnının çatısından öpüyor. “Ben kırk günlük yola gideceğim, al sana kırk tane anahtar, hepsini aç

kırkıncıyı açma!” diyor. Dev gidiyor. Kız kapıları açıyor, kiminde para, kiminde mal. Son kapıyı açıyor ki bir at, bir it, atın önünde et, itin önünde ot var. Atın önünden eti alıyor, itin önüne koyuyor, itin önünden otu alıyor atın önüne koyuyor. Bacılarının birini 29’da, birini 39’da buluyor. “Aman bacım başını kurtarmaya bak.” diyorlar. “Acaba nasıl kurtulurum?” diyor. At diyor ki:

“Benim yelemden iki tane kıl çek, hangırda başın dara düşerse birbirine sürt, ben gelirim.” “Bir yerine tuzlu çorak al, bir de ağaç dalı çalı al yanına.” diyor.

Yol çalı olur, sana ne vakit olsa yetişir. Dev sana yakınlaşınca, önüne onları at.” diyor. Kız:

“Tamam.” diyor.

Bu kız yallah bir yürüyor, bir kaçıyor, dev gümüleyerek geliyor. Kız devı görünce hemen çalıyı atıyor, dünya orman oluyor, dev ormana, ağaçlara, çalılara dolaşıyor, her yeri kan içinde kalıyor. Ondan sonra tuzlu çorağı atıyor. Her taraf tuzlu çorak oluyor, köpürüyor. Kız kılı birbirine sürtüyor at geliyor, atın takımları, hep gümüş. Atın sırtına biniyor, at bunu dolandırıyor, bir bahçacının bahçasına getiriyor. At buna kıl veriyor ki, “Eğer oğlan kılığına girmek istersen, bu kılı sürt.” diyor.

Kız oğlan oluyor, keloğlan kılığına giriyor. Öteden bahçeci geliyor bakıyor ki bahçesi talan olmuş, at tepeledi ya, diyor. Oğlanın bir o suratına vuruyor, bir bu suratına vuruyor. “Hayvan!” diyor. “Benim bir senelik emeğimi hiç ettin.”

Padişahın kızı pencereden bakıyor, “Karışma çocuğa, öteden atlı geldi tepeledi, çocuğun ne suçu var?” Konuşamıyor, bahçeci, yanında çalışmaya başlıyor. Padişahın kızı babasına diyor ki:

“Baba, bu bahçeci şehirli iyi çocuk, getir sana muhtar olsun, hizmet etsin.” diyor. Padişah kendi hizmetine alıyor bunu. Padişahın kızları evlenecek oluyorlar. Büyük kız sağ vezirin oğluyla evleniyor, ortanca kız sol vezirin oğluyla evleniyor, küçük kız, “Baba ben senin hizmetçinle evlenirim.” diyor. Babası sokranıyor, sokrana sokrana evlendiriyor bunu. Harp oluyor. Padişah, damatları hep beraber harbe gidiyorlar. Bu oraya gidince kılı birbirine sürtüyor, at geliyor. Kılıç kuşanıyor, giyiniyor, düşmana kılıç çalıyor. Geri oğlan kılığına giriyor dönerken. Bunları karşılıyorlar, padişahın büyük damatlarına izzet ikram. Herkes, padişahın kel damadı da gelmiş diye alay ediyor. Padişah, küçük kızım gözüme gözükmesin diyor sultan hanıma. Padişah hasta oluyor. Doktorlar buna geyik sütü buyuruyorlar. Padişah damatlarını çağırıyor. Geyik sütünü bulup getireceksiniz, diyor. Bunu

çağırıyor, bu evde var mı, yok mu haberi yok. Bu oğlan kılı sürüyor, atı çağırıyor, diyor:

“Bana geyik sütü lazım, bulabilir misin?” “Bulurum.”

Çadır kuruyor çölün ortasına. Bakıyor gümüş takım üstünde, gümüş semend boynunda, ipek çadır. Geliyorlar. Diyor bana geyik sütü lazım. Aşiret şihı bunu böyle görünce geyik sütünü buna veriyor.

Damatlar dolanıyorlar, aşiret şihını acaba nerede buluruz diye. Geliyorlar aşiret şihının yanına “Kayınbabamız çok hasta anormal derecede zayıfladı, doktorlar geyik sütü buyurdu.” diyorlar. Aşiret şihı bunlara bakıyor diyor: “Ben size geyik sütünü veririm ama götünüze de damga vururum.” “Peki” diyorlar. Ayağına yarma batmış, onun cerahatini bir şeye dolduruyor veriyor, götüne de damga basıyor damatların. Gidiyorlar.

Damatlar saraya gidiyorlar. Padişah bunu içince daha beter oluyor, Küçük damat da kızın eline veriyor bir tas geyik sütünü.” Al bunu babana ilet, bir tas da sen ver.” diyor. Babası içince gözü açılıyor. Büyük kızlar suçlanıyor. “Kim getirdi bunu?” “Bir daha getirsin.” diyor. Küçük kız, “Damadın getirdi” diyor. Bir tas daha iletiyor, gözü açılıyor. Padişah iyileşiyor, harp oluyor. Karısı küçük damadın da “At, kılıç kalkan istiyor.” diyor. Bir topal beygiri varmış padişahın, verin

binsin, diyor. Topal beygire biniyor, bu defa gidiyor, biraz gidince kolları birbirine sürtüyor. At geliyor, savaş esbabını giyiyor, atın şavkı oğlana düşüyor, oğlanın şavkı ata düşüyor. Bütün düşmanı kırıyor. Kılıç kesiyor kolunu, padişah mendilini veriyor, koluna salıyor.

Padişahın bir adamı çıktı bütün düşmanı kırdı, diyorlar. Oğlan kalkıp geliyor, kız yola bakıyor ki oğlan bahçede ilkin nasıl gördüyse yle. Oğlan mendili kolundan çözüyor, kıza veriyor.

“Bunu babana ilet.” diyor. Padişaha eletince mendilini tanıyor. “Bunu nerden buldun sen?” diyor.

“Küçük damadın getirdi.” diyor. “Ben bu mendili harpte bir genç çıktı, kılıç aldı, onun koluna sardıydım.” diyor.

“İşte o küçük damadındı.” diyor. Kızına inanmıyor, adamlarını gönderiyor. Oğlan:

“Kusura kalmasın, gelemem, sarığını saraydan buraya kadar düşerse sarayının karşısına da bana bir saray yaparsa, hem oğluyum, hem damadıyım.” diyor. Sarık dşeniyor, tepeleniyor, gen toplanıyor. Saraya geliyor, padişaha diyor:

“Padişahım, kusura bakmazsan damatların gtn çevir, bak damatlarının gtnde damga var.” diyor.

Padişah çeviriyor, damatlarının gtnde mühür görüyor.
Diyor:

“Padişahım, ben buraya geldim, giyimi hor olanın yüzü soğuk olur.” diyor. Padişah gveysini gl ediyor, başına takıyor, tekrar kırk gün, kırk gece düğün ediyorlar, kızını veriyor, ötekiler de itin kuyruğuna bastılar.

şükrü BAYRAM

25. MİDDİK KIZ

Bir köymüş. Bir karının üç kızı varmış. Bizim gibi, bir köyde otururlarmış. Kızlar oduna gidiyorlarmış. Anaları:

“Kızlar, Mıddık Kız’ı da götürün.” demiş.

Kızlar oduna gitmişler, odunu toplamışlar. Yolun yarısına gelince Mıddık Kız:

“Anam beni böyle mi ederdi?” demiş.

“Ne ederdi?”

“Anam beni oduna götürürdü, sırtında taşırdı.”

Kızlar odunu bırakmışlar, Mıddık Kızı sırtlarına almışlar. Giderken giderken, akşam olmuş. Kararmış yol, çıkaramıyorlar. Taa ileride bir ışık görmüşler.

“Burada yatalım bu gece.” demişler.

Karının biri de devmiş. Orada geliniyle oturmuş. Gelinin de bir kolu çolakmış. Bir eliyle, çolak eliyle astar dokurmuş. Gelin:

“Ayyy! Nasıl geldiniz siz buraya? Kaynanam dişini biletmeye gidiyor. Dev... Benim kolumun birini yedi, sizi de yer.” demiş.

“Ne yapalım? Yese de, yemese de biz burada yatacağız.” demişler.

Dev oradan sevinmiş:

“Ooo kızlarımı seveyim, Ayşe'mi seveyim, Fatma'mı seveyim.” demiş. “Yatsınlar kızım.” demiş. “Şunlar seninle yatsın. Mıddık Kız da benimle yatsın.” demiş.

Gece yarısı uyumuş, uyanmış, dişini de biletmiş onları yemeye.

“Kızlar, hanginiz uyuyor, hanginiz uyanık?”

“Mıddık Kız uyanık.” demişler.

“Kızım kız, Mıddık Kız, sen niye uyumuyorsun?”

“Anam beni böyle mi yatırır mı?”

“Nasıl yatırır mı anan seni?”

“Anam bana çitlek kavururdu, yemek pişirirdi. Çay pişirirdi.”

Karı varmış, çitlek kavurmuş, buna kahveler, çaylar pişirmiş. Yatmış; ama kan duramıyor, ille yiyecek, dişleri gicişiyor. Yine bir vakit olunca:

“Kızlar” demiş. “Hanginiz uyuyor, hanginiz uyanık?”

“Mıddık Kız uyanık.” demişler.

“Kızım kız, Mıddık Kız, sen niye uyumuyorsun?”

“Anam beni böyle mi yatırır mı?”

“Yaa... Anan seni nasıl yatırır mı?”

“Anam beni yedirdikten sonra çaydan su getirirdi”

Dev gitmiş aya. aydan suyu doldurmuş, dökmüş, doldurmuş, dökmüş. Kalburda su gelir mi? Akmiş gitmiş... Neyse bu burada duradursun, biz gelelim kızlara...

Gelin:

“Aman kızlar durmayın.” demiş. Bu şimdi geldi mi sizi yer.

“Ne yapalım? Bize bir yol göster.” demişler.

“Alın, size bir tarakla bir sabun kalıbı veriyorum. Evvel tarağı atarsınız, dünya akırdikenini olur. Sonra sabun kalıbını atarsınız, dünya sabun kalıbı olur. O ıkanaca ayağı kayar, siz kaarsınız.” demiş.

Onları pıttırmış evden. Dev karısı gelmiş şimdi:

“Ooooo” demiş. “Dişlerim gidişiyor. şunu yiyeyim, bakalım nasıl?”

O duradursun... şafağın yeli atmış, ışımış, kan bekliyor. Ama hırslı. Mıddık Kız damın başına çıkmış.

“Nereye gittiler?” demiş karı.

Gelin demiş:

“Vallahi anne gittiler onlar.”

Karının da rüzgâr deliği varmış. Böyle dinlermiş gidenleri. Bakmış ki gidiyor kızlar Gitmiş arkalarından. Kızlar bakmışlar ki geliyor karı, tarağı atıvermişler, etraf çakırdikenî olmuş. Yatıp yuvarlanırken, gelmiş karı. Kızlar ne edecek, sabunu atmışlar, dünya sabun kalıbı olmuş. Sabunun üstünde lapurt lupurt lapurt lupurt ettikçe kızlar bir ibrik suyu dökmüşler. Karı bu gece de kalmış, kızlar öbür geceye gitmiş. Kızları arıyor şimdi. Kızlar yok ortada. Mıddık Kız'ı arıyor. Oturmuş ocağın başına kül karıştırıyormuş. Ancak bir taş atıvermiş Mıddık Kız yukarıdan:

“Kurtlar, kuşlar, Allah'ı severseniz beni oynatmayın!” demiş. Yine durmuş, durmuş, bir daha atmış taş.

“Kurtlar, kuşlar, Allah'ı severseniz, beni oynatmayın!” demiş yine. Bir daha atınca:

“Kimsiniz siz?” demiş.

“Benim Mıddık Kız.” demiş.

“Kızım kız, Mıddık Kız nasıl çıktın oraya?”

“Değirmen taşını kızdırıp boğazıma taktıydım, zartadak buraya çıktım.”

“İyi öyleyse...”

Dev karısı değirmen taşını kızdırmış, boğazına takmış, hışşadak yığılı vermiş, ölmüş. Gelin de kurtulmuş, kızlar da kurtulmuşlar.

Fatma BOZ

26. KORKAK KOCA

Adamın biri çok korkakmış. Korkaklığından evden çıkmazmış. Karısı bunun elinden usanmış artık. Beline bir ip bağlıyor.

“Sen dışarı çık. Ben seni içeri çekerim.” diyor. Dışarı çıktıktan sonra kapıyı kapatıyor. İpi de üstüne atıyor. Gece oldu. Dışarıda kaldı.

“Kurt geliyor, tilki geliyor.” diye bağıyor Avrat açmıyor kapıyı.

“Aç kapıyı. Artık ben gideceğim. Torbamı alacağım.” diyor.

Avrat hazırlıyor torbasını. Biraz un, birkaç tane yumurta, bir kara taş. Bir de beyaz taş alıyor yanına. Yola gidiyor. Epey gidiyor. Bir mağaraya varıyor ki yedi kardeş, yedisi de dev. Diyorlar ki:

“Bu bizden yiğit olmasa, cesur olmasa yanımıza gelemezdi.” Ondan sonra “Ne edersin sen?” diye soruyorlar devler.

“Beyaz taştan un çıkarırım, siyah taştan da su çıkarırım.” diyor. Unu beyaz taşta, yumurtayı da siyah taşta sürüyor.

“İşte çıkardım.” diyor.

“Bundan kurtulmanın yolu...” diyorlar devler. “Bir kazan suyu kaynatalım, uyurken tepesine dökelim.”

Korkak adam bunların konuştuklarını duyuyor. Bir an peteğini yerine koyuyor. Gece olunca kalkıyor, bakıyorlar, adam duruyor.

“Bu gece hiç yatmadım, pire daladı.”

“Amaan... Kaynar su pire gibi gelmiş buna.” diyorlar.

Sonra devler su çekmeye gidecek oluyorlar. Kırk öküzün derisinden kovaları varmış.

“Siz durun, ben çekerim hepinizin yerine.” diyor.

O zaman yine korkuyorlar. Beraber çekiyorlar suyu. Ondan sonra odun toplamaya gidiyorlar. Kocaman bir ip alıyor bizim korkak. Dağın bir ucundan bir ucuna atıyor.

“Dağı itin, ben kaldırıyorum.” diyor. “Ben bu dağı götürürüm mağaranın kapısına.” diyor. Devlerin canı çıkacak...

“Bundan kurtulmanın bir çaresi?” diyorlar. “Seni evine götürelim.” diyorlar.

“Beni omzunuzda götürürseniz giderim.”

En küçükleri bir topal dev varmış,

“Sen götür bunu.” diyorlar. Köye gelince köyün çocukları arkalarına düşüyor:

“Korkak emmimiz, korkmamış. Devın sırtına binmiş geliyor.” diyorlar.

“Ne diyorlar?” diyor dev.

“Dev nasıl korkmamış korkusuz emmimizi sırtına almış, diyorlar.” diyor.

Eve geliyor avradının yanına, otur diyor. Deve de otur, diyor. Kendi de yirpedek dam direğinin üstüne çıkıyor.

“Nasıl çıktın oraya? Ne geziyorsun?” diye soruyor dev.

“Burada dedem gününden kalma bir tabancam var, onu alacağım.” diyor.

Dev korkup kaçıyor. Onlar da yedi, içti, muradına geçti.

Dursun ÇOBAN

27. YEŞİL KURBAĞA

Zaman zaman içinde, kalbur saman içinde, deve dellallık ederken. eşşek hamallık ederken. Sıçan habbaba binmiş şıhır mıhır berberlik ederken. bir varmış bir yokmuş, Allah'ın gulu çokmuş. Bir padişahın av gibi güzel bir gızı varmış. Bu kız has bahcanın ortasında altın bir köşgün içinde otururmuş. Sol yanına döner eğlence istermiş, sağ yanına döner Kur'an okurmuş. Her zaman cuma günleri guşluk vahdi bir yeşil gurbaa gelirmiş

“Ey padişahın gızı, boön(bugün) sürersin sefayı, sabah çekersin cefayı.” der gidermiş.

Gız bunu merak etmiye başlamış. Günden güne sararıp solmuş. En sonunda yatağa düşmüş. Sultan hanım gızın bu halini görmüş:

“Gızım nen var? Senin gibi mağrıptan maşrâ gadek bütün memlekete hökmeden bir padişahın gızı neye merak eder?” diye danışmış. Gız da:

“Aman ana, ben merak etmeyim de kim merak etsin? Cuma günü sabahleyin gelirsın niye böyle olduğumu anlarsın.” demiş.

Cuma günü sabahleyin padişahlan sultan hanım gızlarının evine gelmişler, yeşil gurbanın dediğini duymuşlar,

onlar da telaşa düşmüşler. Padişah bu derde belki bir derman bulurum deyî büyük vezire danışmış olmamış; ortacı vezire danışmış, olmamış. En sona güccük vezire danışmış. O da:

“Padişahım gızın, sen, sultan hanım gezmeye çıkarsanız, gız derdini unuttur.” demiş.

Padişah atları hazırlatmış, her biri bir köheylan ata binmiş yanlarına bir heybe altın almışlar, memleketi gezmeye başlamışlar. Az getmişler, uz getmişler, dere depe düz getmişler, en sona bir gün yukardan bir pırıltı görmüşler. Çok susamışlar, su bulduk deyî atlarının başını o yüze çevirmişler. Getmişler bakmışlar su sandıkları yer, bir gümüşden galeymiş. Üçü de attan enmiş. Padişah galanın gapısını yitmiş, açamamış; sultan hanım yitmiş, açamamış; gapıvı gız yiddiği gibi açılmış. Gız hemen içeri çekilmiş, arkasından da gapı hemen tekrar gapanmış. Padişahnan sultan hanım gapıyı nadar yiddilerse de açamamışlar. Gız içerden ağlamaya başlamış. En sona padişahnan sultan hanım gızlarıynan helallaşmışlar, gızlarını Allah'a emanet etmişler, atlarına binmişler, getmişler. Gız nece bir vahit alamış, sızlanmış, nişlesin? Kakmış envay türlü meyvası olan bahçadan geçmiş. Kırk bir basammakdan çıkmış. Bir de ne görsün? Bir büyük gapı üstünde, kırk dene dil asılı. Gapıları açmış: Kimi evde altun, kimi evde gümüş, kiminde de göz görmedik yiyecek, geyecek doluymuş. Gırkıncı gapıyı

açmışkine ne görsün? Bir yiğit yatır yeni doğan aya, sen doğma, ben doğayım, der. Gözler görmedik aslanlar gibi bir yiğit. Meersem bu oğlan uyuz uykusuna yatmış. Gız gendini görünce bir candan bir cana âşık olur. Gırk gün başının ucundan ayrılmaz. Sineğini kişiler. Birgün galanın önünden bir kervan geçerken gız bezirgânbaşıyı çağırmış.

“Ey bezirgânbaşı, bir arap yumman mı var, yosa bir gara haleygın mı var? Hasını (hangisini) verirsene ver, sana onun ağırlınca altun vereyim.” demiş. Bezirgân başı gendine bir gara haleyk vermiş. Gız haleygı olanın yattığı yere eletmiş. Başından geçenleri hekaye etmiş.

“Sen şurda dur, şunun sineğini kişile de ben şu bahçeyi bir gezeyim, geliyim.” demiş. Bahçıya enmiş.

Gız geddikden sona olanın vahdî tamam olmuş. Uyhusundan uyanmış. Başucunda haleygı görür:

“İns misin cin misin, sen burda ne arayog?” der. Haleyk da:

“Ne insim, ne cinsim, senin gibi bir adamım işde, böyle gırk gündür başıyın ucunda oturuyom. Sineğini kişilerim, evi barkı düzeltirim.” dediği gibi oğlanlar sarmaş dolaş olurlar. Bunlar bu haldeyken gız gelip onları bu halde gördüğü gibi, hemen yüzünü, gözünü örter. Artı herif gendine namahrem olur. Oğlan haleyga:

“Bu kim?” der.

“ Hizmetçim.” der. Gızın azı dili dutulur. Bundan sonra oğlanlan haleyk karı koca olurlar. Gız da onların işini dutar. Gel zaman, get zaman dirken, haleygın birkaç dene uşağı olur; birgün oğlan Mersin’e gedecekmiş. Uşakları avradı gendinden öteberi isterler. Gız hiç seslenmez. Oğlan ona da danışır:

“Bacım, ne istersen söyle de sana da alayım.” dedi içün gız bir galemtraş, bir sabır daşı ister. Oğlan Mersin’de addardan bunları alırken, addar:

“Gardaşım, bunu kime alırsan onu yalnız goma.” der. Neyse oğlan geriye gelince herkesin istediğini verir; amma gız bundan sona her dayım uzak köşelerde gezer. Gız bir gün bahçaya ener. Oğlan da bir gül ağacının ardına saklanır. Şimdi gız sabır taşıynan, galemtırışı goynuna gor. Sonra başından geçenleri onlara anlatır. Gız derdini bitirdiği gibi sabır taşı çatlar, gadahda da su gaynar. O vahit gız eline galemtraşı alır:

“Ya benim derdime siz bile dayanamadız da ben nasıl dayanırım? “deyerek gendi gendini vuracakken, oğlan hemene ulaşır, elinden kalemtraşı alır. Gızı yokarı çıkarır. İşi anladığı uçun esgi arvadını hemen boşar.”

“Gırk gatr mı istersin, gırk satır mı?” der.

Avrat da gendine:

“Gırk satır çok sevdiğinin bağına uğrasın, gırk gatıra binip esdiri esdiri gezeyim.” der.

Oğlan da gatırın guyruna bağlar, gatırın ardına bir yavuz gamçı vurur. Avradın her parçası bir dağ başında galır. Gızla oğlan evlenirler. Yırlar, içmeler, hoşça murada geçerler.

Hanife TIRAŞ

28. İNCİ AĞACI

Bir varmış, bir yokmuş, üç bacı varmış. Ana babaları yokmuş, çok fakirlermiş. Her gün iplik alıp pazarda en küçük bacılarına sattırırlarmış. Yerine ekmek alırlarmış. Bir gün beş gün bu böyle devam etmiş. Küçük kız bir gün iplikleri satamamış. Eve gelirken çöp kutusunda bir tütün kutusu bulmuş, içinde de bir fare. Eve getirmiş kutuyu, ablalarına göstermemiş, dolaba saklamış, hiç ellememiş.

Ertesi gün üç bacı hamama gitmişler. Bakmışlar ki sabunla tas evde kalmış. Ortanca bacılarını eve göndermişler alıp getirsin diye. Kız eve gelmiş, sağa bakmış, sola bakmış, her yeri aramış, yok... Bir dolabı açmış, bakmış ki ne görsün? Bir fare, ağzında altın. Altını almış, fareyi öldürmüş.

Yıkanmış, temizlenmişler, eve dönmüşler. Küçük bacı eve gelince dolabı açmış ki fare yok. Ağlamış. Fareyi almış, bir teneke kumda toprağa gömmüş. Gitmiş gelmiş, toprağı sulamış. Toprak yeşermeye başlamış. Ablaları zengin kocaya varmışlar, buna bakmamışlar. Bunu da bir fakir adam istemiş, evlenmiş, kuru ekmekle gün geçirir olmuş. Tenekesini de götürmüş, su vermeye devam etmiş. Çiçek büyümüş, ağaç olmuş. Dallarından inci dökmeye başlamış. Kız pencereye koymuş, bakmış ağacına her gün.

Bir gün padişahın oğlu seyahate  kmış. Penceredeki inci ağacını görmüş. Hayran olmuş. Adamlarını göndermiş:

“Ağacı alın, gelin, karşılığında ne isterlerse verin.” demiş.

Kocası da vermek istememiş, kız da. Ağlamış, sızlamışlar.

“Bu padişahın oğlu, nasıl olsa elimizden alır, iyisi mi iyilikle verelim.” demiş kocasına, vermişler.

Kıza biraz para vermişler, ağacı götürmüşler. şehzade almış, odasına koymuş. Cariyeler her gün oğlanın odasının mumlarını yakar, yemeklerini koyarlarmış. şehzade o gece gelmiş ki ne yemeği var ne mumları yanıyor. Hemen hizmetçilerini çağırmış, sormuş:

“Benim bugün niye yemeğimi koymadınız. Mumlarımı yakmadınız?”

“ Hazırladık.” diye yemin etmişler

Bu günlerce devam etmiş. Bir gün vezir demiş ki:

“ Uyuyor gibi yap, hırsızı yakala.”

Her şey hazırlanmış. Padişahın oğlu uyuyormuş gibi yatağa uzanmış. Ancak ağaç çıtır çıtır etmiş, içinden bir kız çıkmış, aya sen doğma, ben doğayım, diyor. Gelmiş oğlanın da

yüzünden öpmüş, yemeği yemiş, tam mumları söndürürken oğlan yakalamış:

“ Sen kimsin?” demiş.

“Ben inci ağacından çıkıyorum, kimseye söylemezsen seni her gece görmeye gelirim.” demiş.

Oğlan amcasının kızıyla nişanlıymış. Bir daha nişanlısını görmeye gitmemiş. Nişanlısı bir gün beklemiş, oğlan yok, iki gün beklemiş, yok. Kalkmış oğlanın odasına gelmiş. Her yeri karıştırmış. Hırsından ağacı parçalamış.

Akşam padişahın oğlu gelmiş ki ağaç parçalanmış. Hemen hizmetçileri çağırmış:

“ Odama kim girdi, bu ağacı kim parçaladı?”

“Aman efendim biz değiliz.” demiş hizmetçiler.

“Nişanlınız geldi parçaladı.”

Oğlan hemen nişanlısının yanına gitmiş

“Kırk satır mı kırk, katır mı?” demiş. Kız:

“Kırk katır” demiş. “Katıra biner estire estire gezerim.” demiş.

Oğlan kırk katıra bağlatmış nişanlısını. Ağaçtan çıkan kızla da kırk gün, kırk gece düğün yapmış, evlenmişler.

Fatma ÇEŞMELİ

29. ACEM PADİŞAHININ OĞLU

Bir varmış, bir yokmuş, Allah'ımızın kulu çokmuş. Bir yerde bir padişahın kızı varmış. Başka bir yerin padişahının da oğlu varmış. Padişahın kızı çok güzelmiş. Bir gün sabahleyin kalkmış, giyinmiş, kuşanmış, süslenmiş, aynanın karşısına geçmiş, sormuş:

“Benden güzel var mı ayna, söyle bana.” demiş.

Ayna:

Evet, sultanım, senden güzel Acem padişahının oğlu var.” demiş. Aynada Cenab-ı Hak tarafından buna bir suret görünmüş. Bu görünen Acem padişahının oğlu Şah Muhammed'miş. Kız buna hemen âşık olmuş. Günden güne solmuş, sararmış, hasta olmuş, yataklara düşmüş. Derdini dadısına anlatmış:

“Dadı,” demiş. “Ben aynada bir resim gördüm, Acem padişahının oğlu. Ben ona âşık oldum, eğer onunla evlenmezsem ölürüm.”

Dadısı kızın derdini annesine anlatmış. Kızın günden güne hastalığı ilerlemiş, günden güne solmuş, sararmış. Annesi baktı ki kız ölecek. Bunun derdini padişaha anlatmış. Padişah da kızının derdine çok üzülüyormuş.

“Ne yapayım hanım?” demiş. “Elimizden ne gelir? “

“Padişahım, eğer bir çare bulmazsak kızımız ölüp gidecek. Kızımızı Acem padişahının oğluyla evlendirelim. Sen de padişahsın, o da padişah. Bir mektup yaz, ben senin oğluna kızımı vereceğim.” de.

Padişah bir name yazdırmış.

“Ben senin oğluna kızım için talibim, sen de istersen, benim kızım la senin oğlunu evlendirelim.” demiş.

Haberci nameyi götürmüş. Acem padişahının eline vermiş. Padişah nameyi okuyunca şaşırmış, oğlunu çağırmış. Oğlan demiş ki:

“ Baba hiç öyle şey olur mu? Hangi kızın bir erkeğe talip olduğu görülmüş, ben öyle evlenmem.”

Bunlar biraz sicimle biraz zehir koymuşlar, elçinin eline vermişler. Bu sicimle bu zehirle öldürsün kendini demişler, göndermişler. Haberci bunları getirip, padişaha olanları haber verince, padişah neye uğradığını şaşırmış:

“Kızım gel bu sevdadan vazgeç. Seni, kimi istersen ona vereyim. Amcanın oğlu var. Sağ vezirin oğlu var, sol vezirin oğlu var.”

Kız kabul etmemiş. Padişah demiş ki:

“Ben de kendini evlatlıktan reddediyorum. Bırakın nereye istiyorsa, oraya gitsin.”

Bu kız kimsenin sözünü dinlemez, erkek kıyafetine girer, çeker gider. Bir kere âşık olmuş, âşığın gözü bir şey görür mü? Epeyce gittikten sonra önüne bir bahçe çıkar. Bakar ki burada halk yiyor, içiyor, eğleniyor, bu bahçeye geliyor, soruyorlar:

“ Ne istiyorsun?”

“ Kalacak yer istiyorum.” diyor.

“Burda kalamazsın. Acem padişahının oğlu Şah Muhammed’in nişanı var.” diyorlar.

Bu nasıl oluyor, ordan gitmiyor. Bir adam buna acıyor, samanların arasında bir yer veriyor.

“ Sakın buradan çıkma.” diyor.

Kız:

“ Peki,” diyor.

Gece yansına kadar onları seyrediyor. Bunlar yiyorlar, içiyorlar, söylüyorlar, eğleniyorlar. Her biri bir yere sızıyor. Gece yarısı oldu mu çıkıyor, hemen kıyafetini değiştiriyor. Erkek kıyafetini çıkarıyor, giyiniyor, süsleniyor, saçını tarıyor. Bahçeye çıkıyor, ayın ışığında bunun şavkı havuza vuruyor. Padişahın oğlu gözünü açıyor ki ne görsün, dünya güzeli bir kız. Hemen o saat nişanlıyı filan unutuyor. Parmağındaki altın yüzüğü buna takıyor, bununla evleniyor. On beş gün kalıyorlar. Oğlana her gün haber geliyor. Nişanlı eve çağırıyor, nişanlın

çağırıyor, alış veriş yapılacak, diye. Oğlan gitmiyor. Onbeş gün sonra kalkıp gidiyor. Bu sefer gelmiyor. Kız bekliyor, bekliyor, gelmiyor. Padişahın oğlu gelmiyor. Bir haberci gönderiyor. Bir oğlanın eline parmağındaki altın yüzüğü çıkarıyor, veriyor:

“Bu altın yüzüğü şah Muhammed’den başkasına gösterme. Sarıgül seni bekliyor de.” diyor.

Oğlan geliyor padişahın evine. Padişahın oğlunun anası, babası çıkıyor. Emaneti vermiyor. Padişah soruyor birşey söylemiyor.

“ şah Muhammed’den başkasına söylemem.” diyor.

“ şah Muhammed yok, göremezsin.” diyorlar.

“ Olsun beklerim.” diyor.

Nihayet şah Muhammed merdivenden iniyor, üzerinde ipek pijama, ayağında terlikle gözüküyor. Oğlan yüzüğü veriyor.

“ Sarıgül seni bekliyor.” diyor.

şah Muhammed hiç o taraflı olmuyor:

“ Sangül’ün vakti geçti, kırmızı gülün vakti geldi, git söyle.” diyor.

Oğlan geri geliyor. Padişahın kızına olanları anlatıyor:

Sarıgül’ün vakti geçti, kırmızı gülün vakti geldi, diyor.

“ Öyle mi dedi?”

“ Öyle dedi.”

“ Peki,” diyor kız.

Tekrar erkek kıyafetine giriyor. Kalkıyor Şah Muhammed’in memleketine geliyor. Padişahın evinin karşısında bir yer alıyor. Adamlara ben uzak bir memleketten geliyorum, bir de ablam var, bir yer satın alacağım, diyor.

Padişahın evinin karşısında bir arsa alıyor. Kırk gün, kırk gece uğraştıktan sonra oraya padişahın konağı gibi bir konak yapıyor. İçini döşüyor. Padişahın oğluyla da arkadaş oluyor. Şah Muhammed bunu görüp konuştuktan sonra eve gelip, annesine diyor ki:

“Anne bizim evin karşısındaki konağa birisi taşınmış. Bir kardeşi var, kaşı gözü beni yakar, acep bacası nasıl ki?”

“ Sus oğlum, o ne biçim laf, sen evlisin.”

“ Ne var anne, git bunun bacasını gör de gel.”

Yalvarıyor, yakarıyor, annesini razı ediyor. Annesi bir top kumaş alıyor, gelinini önüne katıyor. Şah Muhammed de amcasının kızıyla evlenmiş, karşı konağa hoş geldine gidiyor. Kız bunları güler yüzle karşılıyor, hoşbeş ediyor. Bunların getirdiği bir top kumaşı alıyor:

“Terzileri çağırın.” diyor.

Terzileri çağırıyorlar.

“Tazıyı getirin.” diyor.

Tazıyı getiriyorlar. Terzilere:

“Bu kumaşı bu tazıya biçin kaftan yapın.” diyor.

Kumaşı tazıya biçtiriyor, kaftan diktiriyor. Bunlar neye uğradıklarını şaşıyorlar, kalkıp eve geliyorlar. Oğlan anasına soruyor:

“ Anne kız nasıldı?”

“Sus oğlum sus. Kendi çok güzel kahpe... Ama senin gönderdiğin kumaşı terzileri çağırdı, tazıya kaftan yaptırdı. Neye uğradığımızı şaşırdık.”

Oğlan:

“O kumaşı beğenmemiştir ana başka kumaş götürün.” diyor.

Bunlar bir daha gidiyorlar, başka kumaş götürüyorlar, kız onu da tazıya kaftan diktiriyor.

Oğlan bu kızı günden güne merak ediyor. Kız bir türlü kendilerinin evine gelmiyor. Kızı hiç göremiyor kardeşine (kardeşi zannediyor) yolda her görüşte:

“ Siz de bize gelin, niye gelmiyorsunuz?” diyor.

En sonunda bunlara bir kadın gönderiyor.

“Şah Muhammed hasta de.” diyor.

Kadın geliyor.

“Bak padişahın ailesi senin komşun, onlar sana hoşgeldine gelmişler, sen niye onlara gitmiyorsun?”

“Bir değil, tam üç kere geldiler. Ama ben gitmem. Şah Muhammed çok hasta olur yataklara düşerse, son hale gelirse belki giderim.”

Kadın bu haberi götürüyor, oğlan, tamam.” diyor. Hasta olup yatıyor. Bekliyor, bekliyor, gelen giden yok. Tekrar başka bir kadın gönderiyor. Oğlan yanıp yakılıyor meraktan, görmeden âşık oldu.

“Kızım bak, padişahın oğlu Şah Muhammed hasta oldu, yataklara düştü. Bir tek bir oğlu padişahımızın git de yokla.” diyor.

“Gitmem. Eğer Şah Muhammed ölürse, tabutu kapımın önünden geçerse, pencereye çıkar, kendine bir rahmet salarım.”

Haberci geliyor, bu sözü Şah Muhammed’e haber veriyor. Şah Muhammed:

“ Peki, öyleyse, beni yıkayın, tabuta koyun, tellâllar salın, selalar verilsin. Şah Muhammed öldü desinler, tabutumu kapısının önünden geçirin. Bu kız pencereye çıkar, bakar, ben de onu o zaman görürüm.”

Tellâllar çıkıyor, selâlar veriliyor, Şah Muhammed öldü diye, bunun yanına bir haberci kadın gönderiyorlar, belki gelir diye. Haberci kadın diyor ki:

“Kızım, padişahımızın bir tek bir oğlu Şah Muhammed öldü. Ben şimdi evlerinden geliyorum. Öyle ağlıyorlar, öyle feryat ediyorlar, hele bir sen git, gör.”

“Gitmem, tabutu kapının önünden geçerse, pencereye çıkarım, rahmet gönderirim.”

Şah Muhammed’i tabuta koyuyorlar, dört tane adamın omzuna veriyorlar, kapının önünden geçiriyorlar. Bu da pencereye çıkıyor, diyor ki:

“Ey insanlar, aşk insanı ağlatır, tabuta koydurur, diyar diyar gezdirir. Sarıgül’ün vakti geçti, kırmızı gülün çağı geldi.”

Oğlan bunu duyar duymaz tabutun kapağını açıyor, bakıyor ki o kız. Hemen:

“Ben hata ettim, cezam neyse onu çekmeye razıyım.” diyor.

Tekrar etrafa haber ediyor, tez düğün kuruyorlar, evleniyorlar.

Onlar ermiş muradına, biz çikalım kerevetine.

Çiçek ÜNSAL

30. BOHÇACI KIZI

Vakti zamanında bir bohçacı varmış. Bu bohçacının bir tek kızı varmış. Kız hocaya gider gelirmiş. Padişahın oğlu bu kıza âşık olmuş. Hocaya giderken padişahın oğlu çıkar önüne:

“ Bohçacı kızı gece ne yedin? “

“ Çay, çörek”

Bir gün, oğlan hocaya gelmiş. Demiş ki:

“ Hoca, şu kıزدan bana bir öpüş aldır, sana bir pençe altın... “

Hoca demiş ki:

“Kızım, akşama benim kuduz kınam var, siz de gelin.”

Kızların alayı hocaya birikmişler, çalmışlar, oynamışlar, gülmüşler, söylemişler. Gece yarısını biraz geçmiş. Hoca:

“Hele bohçacı kızı, kalk şuradan bize şire çıkar da yiyelim.” demiş.

Evlerinin içinden girme bir hazna varmış. Haznaya girmiş kız, mumu yakmış, içeriye girmiş ki sandıktan şire çıkartacak... Padişahın oğlu mumu püf diye söndürmüş. Kızın boynuna sarılmış, kızı öpmüş, sevmiş, kaçmış kurtulmuş.

“ Aman hoca, biri beni öpüyor.” diye bağırmış kız.

“Korkma kızım, korkma. Dehliz şıhı o ...” demiş hoca. Dehliz şıhı, sıkma kızı, dehliz şıhı öpme kızı.” demiş.

“Neyse sabah olmuş. Allah hayırlı sabahlar ede. Kız yine hocaya gidiyormuş. Oğlan yine kapıya çıkmış:

“ Bohçacı kızı gece ne yedin?”

“Çay, çörek” demiş kız.

“ Dehliz şıhı öpme kızı.” demiş oğlan. Kız o zaman anlamış.

“Yaa... Demek gece beni öpen sendin.” demiş. Babasına gelmiş.

“Baba bizim bu akşam oyunumuz var. Bana bir koyun postu bul.” demiş.

Bu, kürkün üstüne çingirak, encik, boncuk, hışırdıyacak şeyler bağlar tüylerine. Bir külâh yaptırmış başına giymeye. Yüzüne bir maske takmış, eline on iki kazık almış. Gitmiş, kazıkların hepsini padişahın duvarına çakmış. Çıkmış padişahın oğlunun yattığı odanın penceresinden girmiş. Deriyi de arkasına giymiş, külâhı başına giymiş. Haşır haşır sallandı mı padişahın oğlu uyanmış. Bir vurmuş, bir tane daha vurmuş.

“ Ben Azrail'im, canını almaya geldim.” demiş.

“Aman Azrail, gözüm Azrail, benim çok sevdiğim bir kız var, onu sabah göreyim de canımı öyle al.” demiş.

“Yok, olmaz, bu gece alacağım.” demiş. Gümm vurmuş, oğlan deli olmuş. “Aç ağzını.” demiş. Açmış ağzını, kız doldurmuş ağzına deve kıllarını. Ondan sonra oğlanın sesi sedası çıkmamış.

Oradan kız kaçmış, eve gelmiş. Sabah olmuş, kız hocaya giderken bakmış padişahın oğlu yok. Padişahın oğlunun annesi gitmiş, yemeğe çıkmadı diye. Bakmışlar ki ağzı kıl dolu. Biraz ilâç etmişler. Oğlan iyi olmuş.

“Kapının önünü sulayın, süpürün de orada oturacağım, şu bohçacı kızını göreyim.” demiş.

Giyinmiş, kuşanmış kız, salını salını gidiyor.

“ Bohçacı kızı gece ne yedin? “

“ Çay çörek” demiş.

“ Dehliz şıhı, sıkma kızı,” demiş oğlan. Kız da:

“ Azrail'im, canını almaya geldim.” demiş.

O zaman oğlan anlamış ki geceleyin kendisinin yanına gelen bu kız.

“Sen ettin, bende kaldı, sabret öyleyse.” demiş. Anasına:

“ Bana bu bohçacı kızını alacaksın.” demiş

“Aman oğlum, sana sağ vezirin kızını alalım, sol vezirin kızını alalım, şeyhülislamın kızını alalım.” demiş annesi.

“Yok, olmaz.” demiş oğlan.

Kalkmış bahçacı kızını istemişler. Babası:

“ Size hanımlığa gideceğine, hizmetçiliğe gitsin.” demiş. Kalkmış kızını vermiş.

Kız helvadan bir gelin yaptırmış. Tellemiş, duvaklamış sandığa koymuş, oğlan evine göndermiş. Güveyi gezmiş, gelmiş. Gelin içeride oturmuş. Yemişler, içmişler. Oğlan namaza gitmiş. Oğlan namaza gidince kız, helvadan gelini bir kürsüye oturtmuş. Arkasına da bir ip bağlamış. Padişahın oğlu namazdan gelmiş, içeri girmiş.

“Bahçacı kızı gece ne yedin?”

“Çay, çörek”

“Dehliz şıhı, öpme kızı. Azrail’sin, canımı almaya geldin, değil mi? Ben seni avrat etmeye mi aldım?” diyerek elindeki bıçağı helvadan gelinin yüreğine saplamış. Helvadan gelin devrilince oğlan deli olmuş.

“Aman ne yaptım ben” demiş. Gelinin yüreğinde ballı şerbet varmış, akmış. Oğlan:

“Aman sana doymadım, bari kanına doyayım.” demiş, şerbeti almış içmiş. “Of, kanın böyle, kimbilir sen nasıl

kokuyorsun.” diyerek bıçağı almış kendi kendine saplamaya başlamış.

Bohçacı kızı:

“ Elini düşür.” diye bağırmış.

Helvadan gelini balkona koymuşlar, yemişler içmişler. Kusur küçükten, af büyükten demişler. Yedik, içtik, hoşla geçtik.

Emel ZENGİN

31.CAN ÇIKAR HUY ÇIKMAZ

Evvel zaman içinde, çok eski zamanda bir padişah varmış. Bu padişahın hiç çocuğu yokmuş. Bir gün müneccimleri getirmiş. Müneccimler:

Padişahım, senin bir kızın olacak; hem dilenci, hem hırsız, hem fahişe olacak.” derler.

“ Olmasın!” demiş padişah... “ Olmasın!”

Senesi başına karısı hamile olur, dokuz ay, dokuz gün, dokuz saat sonra bir kız doğurur. Padişah, doğar doğmaz kızın başını kestirir, diri diri kabire gömdürür. Senesi başına karısı yine hamile olur. Yine bir kızı olur. Padişah yine müneccimleri çağırır. Müneccimler:

“Padişahım, yine bir kızınız olacak; hem dilenci, hem hırsız, hem fahişe olacak.” derler.

Padişah doğar doğmaz onun başını da kestirir, öldürür. Kadın tekrar hamile olur. Eee anne ciğeri bu, dayanamaz çocuğun öldürülmesine, sarayda kendi dadısıyla konuşur, cariyeleriyle anlaşıp.

Gidin, çingenelerden, fukaralardan bir çocuk bulun, getirin. Doğar doğmaz bunun yerine koyalım.” der.

Dokuz ay, dokuz saat tamam olur. Yine bir kız doğar. Fukaranın çocuğu ucuz olur. Bol para verirler, birinden bir

çocuk satın alırlar, bir çadırdan. Doğan çocuğun yerine koyarlar. Padişah onu öldürtür. Sultan Hanım da kızını sütnineye verir. Sarayda bir köşede sütnine çocuğa bakar. Kimse bilmiyor. Kimse görmüyor. Sütnine çocuğu büyütüyor. Sultan hanım çocuğu gizlice görüyor. Kız şöyle yedi, sekiz yaşına gelir. Kapının önünde otururken bir adam ekmek almış geçiyor. Kız derki:

“Amca Allah versin...”

Adam bakar, eli yüzü tertemiz, giyimli kuşamlı, cıncıklı boncuklu, kınalı, gözleri sürmeli bir kız. Hoşuna gider. Tutar eline bir ekmek verir. Doğru sütninesine götürür, ekmeği verir. Anne filan amcadan ekmek istedim verdi, deyince kadın hemen anlar. Doğru sultan hanıma gider der ki böyle böyle...

“Allah’a çok şükür bu geçti.” der annesi.

Biliyor kızının kaderini. Ama kızına bakıyor diye o sütnineye neler almıyor. Evinin bütün ihtiyaçları temin oluyor. Evde bir kuş sütü eksikmiş. Sütninesi kıza:

“Kızım, sultan hanımın yanına gidelim mi?” diyor.

“Gidelim.”

Giydiriyor, kuşatıyor. Gidiyorlar. Eee saray bu... Her şey çok. Kız sarayda ne hoşuna gittiyse alıyor, koynuna koyuyor. Eve geliyorlar. Sütninesi bunları görünce soruyor:

“Kızım bunlar ne?”

“Aldım...”

“Kızım bir yerden bir şey alınmaz. Kimseden bir şey istenmez. Tövbe et. Bir daha yapmam de. Çok ayıp.” diye kızı sıkıştırıyor. Tembih ediyor. Kız:

“Tövbe” diyor. “Dört kıblenin dördüne de tövbe. Bir daha almam.”

Sütnine sultan hanımın yanına gidiyor:

“Sultan hanım, kızın sizden dolu öteberi almış, koynuna doldurmuş.”

“Allah’a şükür bu da geçti.” diyor annesi.

Kız büyüyor. On altı yaşına geliyor. Gelinlik çağına giriyor. Eskiden on altı yaş gelinlik çağıydı. Yetişkin oluyor. Bir gün canı sıkılıyor. Yazlığa çıkıyor, evin damına. Damdan dama, damdan dama geçerken bir pencereden bakıyor ki bir babayiğit oğlan yatıyor ama suna gibi, atlıyor içeri oğlanın koynuna giriyor. Oğlan:

“Aman sen nereden çıktın? İn misin, cin misin?” diyor.

“ Ne inim, ne cinim, ben de senin gibi bir insanım” diyerek giriyor oğlanın koynuna. Aklını alıyor. Sabah yüzü kız kalkar gider. Oğlan uyanır, bakar ki kız yok.

“Aman neydi, benim başıma geldi.”Bu neydi?”

Ertesi gün olur kız yine gelir. Oğlanın koynuna girer.

Oğlan:

“Aman seni bu defa bırakmam. Sen kimsin necisin?” der.

Kızın elini, kolunu bağlar. Oğlan uyuyunca kız bağını çözer yine kaçar, gider. Uyanır bakar ki oğlan, kız yok. Yandım yaleliye düşer. Bu neydi benim başıma geldi. Allah’ım bu neydi, diye. Üç gün geliyor böyle kız.

Oğlan da padişahın sır kâtibiymiş. Şimdiki sekreter. Oğlanın hali değişiyor. Arkadaşı diyor ki:

“Oğlum, nedir senin bu halin. Her şeyi yanlış yapıyorsun? Aklında bir hastalık mı oldu? Ne oldu?”

Oğlan derdini arkadaşına açıklıyor:

“Üç gündür gece olunca benim koynuma çok güzel bir kız giriyor. Sabah olunca gidiyor. Bu üç gündür devam ediyor.”

“Kim olduğunu biliyor musun?”

“Bilmiyorum.”

“Geldiği yönü biliyor musun?”

“Biliyorum”

“Oraya çivi koy.”

Sütninesi, kıza artık padişah kızı olduğunu, kendini onun için büyüttüğünü filan anlatıyor. Ne kadar nasihat etse kız dinlemiyor. Kızı da sütninesi sarkıtıyor oğlanın yanına.

“Nine, ille belime ip bağla beni sarkıt.” diyor.

Sütninesi ne kadar yapma dediyse kabul etmiyor.

“Sen bir padişah kızıydın. Padişah öğrenirse beni öldürür.” diyor.

Kız dinlemiyor. Sütninesi kızı sarkıtıyor, oğlanın yanına. Kız iner inmez haşş diye ayağına çivi batıyor. Hemen geri kaçıyor.

“Gördün mü?” diyor.” Bir daha gelmeye tövbe et.”

“Tövbe!” diyor.

Bir daha gitmiyor kız.

Meğerse hamile olmuş. Dokuz ay, dokuz saat tamam olduktan sonra bu kız, bir oğlan doğuruyor. Ne yapsın? Sultan hanımın haberi var. Her şeyi biliyor. Kız:

“Ben bu oğlanı götürüp babasına vereceğim.” dedi.

Sütninesi:

“Kızım verme, götürme; seni nasıl büyüttüysem onu da öyle büyütürüm.” derse de kız dinlemez.

Kız kalkıyor bir sepet buluyor, piknik sepeti gibi uzunca bir sepet, çocuğu koyuyor, üzerine gül, çiçek ne varsa koyuyor. Bir Arap elbisesi giydi, yüzünü, gözünü, boyadı. Geliyor sır kâtibinin odasının yanına.

“Çiçek satarım...” diyerek sır kâtibinin yanına girmiş.

“Sen ne yakışıklısın, sen ne beyefendisin, yok mudur seni bir bekleyen, yok mudur senin bir sevdiğin? Ona çiçek almaz mısın?” demiş.

Sır kâtibi bir demet çiçek almak istemiş. Çiçeği alırken kız:

“Sepet şurada dursun da ben şimdi gelirim.” der.

Yallah kaçır, gider. Oğlan bekler; bekler aha şimdi gelir, aha şimdi gelir, derken bebek ağlar. Kâtip bakar ki çiçeklerin altında nur topu gibi bir çocuk. Çocuğu alır doğru padişahın yanına gider.

“Padişahım, aha bir Arap avradı geldi. Bir sepet çiçek getirdi. Çiçeğin içinde bir bebek!”

Padişah ne yapsın? Sütineler tuttular, çocuğu büyüttüler. İlim adamları dediler ki:

“Padişahım, dükkân gibi bir yer yaptır, her şeyi hazırlat. Sütnineyle beraber bu çocuğu oraya koy masanın üzerine.

Sütninesi de yanında. Herkes çocuğu görsün. Annesi görürse kanı kaynar, ortaya çıkar.”

Padişah çocuğu dükkân gibi bir yere koydurur sütninesiyle. Herkes gider gelir, çocuğu sever. Güzel bir oğlan çocuğu... Gelen:

“Yazık bu çocuğu nasıl böyle atmışlar?”

Herkes bir şey dedi geçti. Bu kız da kalkar:

“Ben çocuğumu özledim, göreceğim.” der.

“Nasıl göreceksin?”

Kalkar, yine o Arap elbisesini giyer, yüzünü gözünü kapatır. Çocuğun olduğu yere gelir. Oraya gelince bir güzel ağıt eder.

“Sen ne kadar güzel bir çocuksun. Senin ananın gözü kör olsun! Senin babanın gözü kör olsun! Sana nasıl kıydılar?” diye çingene dilini döker. Öpmüş, sevmiş, öpmüş, sevmiş. Geri döner, gelir.

Her gün akşamüstü de padişah soruyor. Kim geldi, kim gitti, diye. Akşam olunca bakıcı yine sorguya cevap verir:

“Herkes bir şey söyledi; geldi, gitti. Bir Arap kadını geldi; yüzü gözü kapalıydı. Öptü, sevdi. Senin ananın gözü kör olsun, senin babanın gözü kör olsun, dedi. Ağladı, söyledi, gitti.”

Sır kâtibi dedi:

“İşte padişahım odur. Çocuğu getiren Arap kadını odur.”

Bu kız gece tekrar sır kâtibinin yanına gitmek istemiş. Sütñinesine demiş ki:

“Beni belimden sallandır.”

Sütñinesi:

“Etme, tutma” dediyse de dinlememiş.

Belinden sallandırmış. İner ki bu sefer şişe kırığı dökmüş oğlan, boydan boya... Kız adımını atar atmaz hart gömülmüş. Bu sefer çok derin saplandı cam ayağına. “Aman” dedi. Kanlar aka aka döndü, gitti. İz sürdüler. Bunun geldiğı yeri buldular. Kız ortaya çıktı. Her şey ortaya çıktı. Sütñinesi anlattı:

“Şahım, bu senin kızındır.” dedi.

Padişah:

“Biliyordum böyle olacağını. Ben onun için kızlarımı öldürttüm.” demiş.

Sır kâtibiyle kızını kırk gün kırk gece düğün yapıp evlendirmiş.

Durdane DURUEL

32. KIRK KAFALI DEV

Bir padişahın üç oğlu varmış. Evlenmek istiyorlar. Babaları paraveriyor ellerine. Kısmetinizi arayın, evlenin, diyor. Başlarını alıp çıkıyorlar evden. Üç yol ayrımına geliyorlar. Yolun üstünde büyük bir taş var. Taşın dibini eşiyorlar, yüzüklerini koyuyorlar. Hangimiz gelirsek birbirimizi bulalım, diyorlar. Taşın üstünde şöyle yazılı:

Şu yola giden gelir, şu yola giden gelir, şu yola giden gelmez. Bunlar koyun kucak oluyorlar, sarılıyorlar, ayrılıyorlar. Her biri bir yola gidiyor. Küçük oğlan da giden gelmez yoluna gidiyor. Gidiyor, gidiyor, çölün ortasında atını koluna bağlıyor, yatıyor. Bir gürültü geliyor, at bu oğlanı perçeminden tutup sallıyor. Bakıyor ki bir dev geliyor öteden yirmi kelleli.

“Eyy... Benim koruma, yılan göbeğiyle, kuş kanadıyla gelemezdi. İns misin, cins misin?” diyor.

“İnsim de, cinsim de, seni, beni yaratan Allah’ın kuluyum da, ben bir insanoğluyum.” diyor.

“Ey insanoğlu sen beni sına hemen.”

“Sıra senin, sen öteden baktın geldin, sen sına, ben öyle sinayım.”

O, gürzü atınca yer şakalanıp yarılıyor. Kendi de kılıcına tükürüp, Ya Hz. Ali ulaş, diyor. Kılıcı vurur vurmaz, yirmi kafalı devin her bir kafası bir yana gidiyor.

“ Bir daha sına hemen beni.” diyor.

“ Beni anam bir kere doğurdu, ikiyle doğurmadı.” diyor.

Bir daha atsa kafaları geri bir araya toplanırmış. Leşini bırakıp gidiyor. Yarabbi sen beni koru, diyor. Herif taşa yazmış ki bu yola giden gelmez diye. Gündüz yol boyunca gidiyor. Gece olunca bir koruya gelip yatıyor. Atını koluna bağlıyor Geceleyin bir gürültü. At yine bunun perçeminden tutup kaldırıyor. Bakıyor ki bir dev geliyor otuz kelleli.

“Eyy... Benim koruma kuş kanadıyla, yılan göbeğiyle gelemes. İns misin, cins misin?” diyor.

“İnsim de, cinsim de, seni, beni yaratan Allah’ın kuluyum da.” diyor.

“Ey insanoğlu, sına hemen.”

“Sen sına hemen.” O, gürzü atar atmaz yer şakalanıp yarıyor. Kendi de kılıcına tükürüyor. Ya Hz. Ali yetiş, diyor. Vurur vurmaz bu otuz kelleli devin her bir kellesi bir yana gidiyor.

“Ey insanoğlu bir daha sına.” diyor.

“Beni anam birle doğurdu, ikiyle doğurmadı.” diyor. Herif taşa yazmış ki, bu yola giden gelmez, diye. Gündüz yol boyunca gidiyor, gece olunca yine bir koruya varıyor. Atını koluna bağıyor, yatıyor. Gece bir gümbürtü kopuyor. At oğlanı uyanıyor. Bakıyor ki bu gelen kırk kelleli.

“Eyy... Benim koruma kuş kanadıyla, yılan göbeğiyle gelemezdi, ins misin, cins misin?”

“İnsim de, cinsim de, seni, beni yaratan Allah 'm kuluyum da.”

“Ey insanoğlu, sına hemen.”

“Sen sına.”

O gürzü atınca devin kırk kellesinin her biri bir tarafa gidiyor.

“Bir daha sına.” diyor.

“Beni anam birle doğurdu, ikiyle doğurmadı.” diyor.

İkinciye vursa kelleler geri toplanacak, oğlan onun için vurmuyor. Atının gözlerinden öpüyor, yine sürüp gidiyor. Geliyor ki bir kale. Bir kale... Gözler görmedik bir bina. Parlıyor. Acep buradan bana bir ekmek verirler mi, diyor. Ne bir çarşıya rast geldi, ne bir köye rast geldi, ancak devlere rast geldi. Orada yatıyor, oturuyor. O kalede de bir tek kız varmış.

Sofra silkeliyor. Sofra silkeleyince bu oğlan ekmekleri seçmeye başlıyor yerden. Kız bakıyor aşağıda bir karaltı var.

“Ey... İns misin cins misin?”

“İnsim de, cinsim de insanoğlu insanım da seni, beni yaralan Allah 'ın kuluyum.”

“Yavaş şu beliğimi bırakayım, sen de atına bin, beliğimden tut, çık. Kardeş olarak gel.”

Kız yallah diyor, oğlanı yukarı çekiyor. Neyse karnını doyuruyor, asbab veriyor. Kız oğlana çok aşırı hürmet ediyor. Bir gün, beş gün derken kız, oğlana kırk tane anahtar teslim ediyor.

“Oğlan, otuz dokuzunu aç, birini açma.” diyor.

Oğlan, bu odaların hepsini açıyor, birini açmıyor. Bir gün, iki gün derken merak ediyor. Bu kız bana hepsini inandı da bunu niye inanmadı, diyor. Kırkıncı odayı açıyor, bakıyor ki bir ağacın başında görülmedik bir köynek. Senede bir tane olurmuş. Şunu dışarıya çıkarıp iyice bir bakayım derken bir kasırga geliyor, oğlanın elinden alıp gidiyor köyneği.

“Ne yaptın?” diyor kız.

“Kusura bakma içeride gözüm doymadı, dışarıda bakayım, dedim, bir kasırga geldi, aldı, götürdü.”

“Bittim desene. Başımıza büyük bela getirdin. Seni anam doğurmamıştı. Evlenir, şurada beraber yaşırdık. Şimdi artık evlenemeyiz.”

Bu köynek gidiyor, gidiyor, Bağdat şehrinde bir çiftçinin başına düşüyor. Çiftçi bakıyor, hayatında hiç böyle köynek görmemiş. Ne dikiş yeri var, ne bir şey. Saklıyor. Ben bunu eletip padişaha hediye edeyim, diyor. Ne iğne batmış, ne terzi dikmiş. Görülmemiş bir şey.

“Sen bunu nereden buldun?” diyor padişah.

“Ben bulmadım padişahım, yel getirdi.”

“Bu köyneğin sahibini kim getirirse bir hazine bağışlayacağım.” diyor.

Cadı karılar olurmuş evvel. Cadının biri,

“Ben getiririm.” diyor.

Karıya biraz para veriyorlar, karı küpüne biniyor, gidiyor. Dolaştığı yerde bakıyor, bir ev ki, akıl duracak bir iş. Bunda bir iş var, diyor. Çıkış yerini buluyor. Küpü merdivenin altına saklıyor. Kendi de merdivenden çıkıyor. Kıza diyor:

“Kızım yoldan geldim, yoruldum, akşam oldu, beni misafir alır mısın?”

“Oda çok, gir birinde yat.” diyor kız.

Gece oluyor, oğlan uyurken, karı oğlanın üstüne ölü toprağı serpiyor, bayıltıyor. Sabahleyin de kız hayatta dolaştığı sırada ayağından itiyor, küpe düşürüyor. Alıp gidiyor.

Dolanalım, gelelim oğlanın kardeşlerine. Kardeşleri yol çekip geliyorlar. Kuşdili bellemişler. Ayrıldıkları yere geliyorlar, taşın dibini eşiyorlar ki yüzüklerin üçü de orda. Oğlanın gittiği yola giriyorlar. Gidiyorlar. Varıyorlar o kaleye. Hele çikalım, diyorlar, çıkıyorlar ki kardeşleri uykuya dalmış. Hiç bir şeyden haberi yok. Hayatlar yeşerten ağaç varmış. Artık ne ağacı bilmem, İki kuş konuyor o ağaca, iki kuş konuşuyorlar:

“Bunlar Çin Maçın padişahının çocukları. Babaları bunları evermedi. Yollara düştüler. Bu kardeşleri de buradaki kızın başını bekliyordu. Şimdi şuradan düşen yaprakları alsalar, havanda dövseler, kardeşlerinin burnuna sıksalar, kardeşleri ayılır.”

Kuşdilini anlıyorlar ya, dökülen yaprakları havanda dövüyorlar, suyunu şerbet ediyorlar. Veriyorlar. Oğlan kalkıyor. Şehadet getiriyor.

“Allah Allah, nasıl uyumuşum.” diyor.

Ağabeyleri kardeşlerinin gözlerini öpüyorlar, o da onların ellerini öpüyor.

Soruyor:

“Bu evde bir kız vardı, nereye gitti?”

“Biz geldik, yoktu.” diyorlar.

“Eyvah, bu kızın vebali beni kurtarmaz.” diyor

Kardeşlerine götürebildikleri kadar altın veriyor. Ne kadar ısrar ederlerse gitmiyor. Kızı bulacak.

Oğlan, bir yere, herkesin gelip geçtiği bir yere camekan yaptırıyor. Kızın fotoğrafını camlatıyor, çeşmeye koyuyor. Gelen geçen bakıyor. Kız da geliyor. Resmini görünce içini çekip baygınlık geçiriyor. Dağ dağa, kavuşmaz insan insana kavuşmuş, diyorlar. Oğlanla kız kavuşuyor, evleniyorlar.

Emel ZENGİN

33. GÜLPERİ

Evvel zaman içinde, çok eski zamanlarda iki kız kardeş varmış. Bunların biri çok zenginmiş, biri de fakirmiş. Zengin olan fakir olanı istemezmiş; aman yine geldi, ne isteyecek, ne edecek, dermiş. Fakir olan hamile kalıyor. Aş eriyor. Canı her şeyden ister. Ablasına haber yollar ki:

“Bir parça tatlı bir şey varsa göndersin.”

“Dert yesin.” demiş. “Hamile olmasını biliyor da almasını mı bilmiyor? Kocasını kazansın, alsın.”

Birgün de canı dolma istemiş. Yine ablasına haber yollar:

“Bana bir tane dolma göndersin.”

“Kuzgun kurt yesin. Hamile olmasını biliyor da almasını mı bilmiyor? Kocasını alsın, getirsin.” demiş.

Ondan sonra ağlar, söyler, oturur bu... Dokuz ay tamam olur. Ne yakacak odunları var, ne yiyecek ekmekleri var. Doğum yapacak, ebe yok. Hamama gider, hamamda sancısı tutar. Hamamcıya der ki:

“Ne olursun burada doğum yapayım. Evde ne su var, ne yakacak odun var.”

Hamamın kubbesinde üç tane kuş çırpınır, iner. Biri öbürlerine der ki:

“Bacım, bacım siz bunu biliyor musunuz? Bu, filan zenginin bacısıymış. Bunu hep horsundu, hep küçük gördü. Kötü muamele etti. Gelin bir olalım, bunu doğurtalım.”

Kuşlar çırpınırlar, birer peri kızı olurlar. İşte hikâye böyle ya...

“İkın bacım ıkın.” diyerek bunu doğurturlar. Bir kız doğurturlar. Adını Gülperi koyarlar.

“Oldu olmaya buna bir de halat verelim.” derler. “ Ne verelim?”

“Yürüdükçe çayır çimen bitsin. Ağladıkça gözünden inci mercan saçılsın. Güldükçe yanağında güller açılsın.” derler. Hadi sana Allah uzun ömürler versin.” diyerek pır diye uçup giderler.

Amanın bu çocuk ağlayınca kucakları inci mercan dolar. Hamamın kapısındaymış babası, haber verirler. Çocuğu alıp eve gelirler. Çocuk ağlayınca yataklar bütün inci mercan dolar. Adam alır, çarşıya götürür. Herkes hayret eder. Kuyumcuya götürür. Para edermiş meğerse o da. Kuyumcu daha hayatında böyle inci görmemiş. Satar gelir adam. Artık parayı koyacak yer bulamazlar. Zengin olurlar.

Kırk gün geçtiği halde bacısı uğramaz. Bir gün kalkar;

“Bacımın günü geçtiydi, acaba doğurdu mu?” der. İki tane de ekmek sulayıp alır belki açtır diye. Eski eve gelir. Evi arar, arar bulamaz. Sorar:

“Burada benim bacım otururdu, adı Fatma, nereye gitti?”

“Onlar buradan gitti.” derler. Tarif ederler.

Gelir bakar ki saray gibi bir ev. Bahçeli... Bacısı güzel yataklarda yatıyor, her yer halı döşeli.

“Bacım bunları nereden buldunuz siz?” der.

“Allah verdi.”

“Nasıl Allah verdi?”

“Allah verdi işte. Sancım tutunca herife dedim ki, beni bir hamama götür. Sıcak sıcak hamamda doğurayım. O da aldı beni Paşa Hamamına götürdü. Hamamın kubbesine üç tane kuş kondu. Onlar da peri kızlarıymış meğer. Beni doğurtular. Bir kızım oldu. Kızıma halat taktılar. Yürüdükçe çayır çimen bitsin, ağladıkça inci mercan dökülsün, güldükçe yanağında güller açılsın.” dediler. O da para edermiş meğerse. Adamcağız sata sata baş edemiyor. İşte zengin olduk, evimizi değiştirdik. Parayı koyacak yer bulamıyoruz.

“Ayy bacım, benim de ayım günüm tamam. Ben de gidip o hamamda doğurayım.”

“Sen bilirsin... İşte Paşa Hamamı...”

Bunun sancısı tuttu, gitti hamama. Yine hamamın kubbesine o üç kuş kondu. Kuşlar konuştu:

“Bacım bu kim biliyor musunuz?”

“Hani burada kırk gün önce bir hatun kişiyi doğurtmuştuk, hani halatını da vermiştik, güldükçe güller açılacak, ağladıkça inci mercan dökülecek, yürüdükçe çayır çimen bitecek... İşte bu onun bacısı...”

“Bu onu kıskandı. Hamama doğurmaya geldi. Bunu da doğurtalım.” Bunu da doğurturlar. Bunun da bir kızı olur. “Buna da bir halat verelim.” derler. Ne verelim?

“Bu zaten zengindi, öbür bacısını haset etmekten öldü. Bacısı aş yererken bir parça ekmeği, bir dolmayı vermedi. Bunun da alnının çatında bir şey uzasın, havuç büyüklüğünde bir et uzasın. Kessinler, kessinler bitmesin.” derler. Pır diye uçup giderler peri kızları.

Kadıncağız çocuğunu alır, eve gelir. Ne inci var, ne mercan... Ne gül açar, ne çayır çimen biter. Çocuğun alnının çatında bir şey uzuyor, Pinokyo'nun burnu gibi bir şey... Bunun içini bacısına karşı daha büyük bir hırs bürüdü. O zengin oldu da, ben böyle oldum, diyerek.

O orada kaladursun, gel oluyor, git oluyor, bu kız, Gülperi sekiz yaşına geliyor. Kapı çalınıyor, bir fakir geliyor,

ekmek istiyor. Annesi Gülperi'ye şu ekmeği ver, diyor. Gülperi de ağlıyormuş. Ağlaya ağlaya ekmeği verir. Fakir bakar ki yerlere hep inci mercan saçılıyor. Ekmeği bırakır, onları toplar, eteğine doldurur, kaçır. Şehrin dışında bir yerde onları çıkarır, sayarken bakar ki bir atlı geliyor. Padişahın oğlu oradan geçiyormuş. Dilenci atlıyı görünce kaçır. Kaçınca da padişahın oğlu takip eder. Bunu yakalar.

“Niye kaçıyorsun?” der, bakar ki eteği inci mercan dolu. “Bunları nereden çaldın?” der.

“Vallahi ağa çalmadım. Bir yere dilenmeye gittim, kapıyı çaldım. Kapıyı bir kız açtı, ağlıyordu, ağlarken gözünden inci mercan saçıldı, yürüdüğü yerde de çayır çimen bitiyordu.”

“Nasıl işmiş o?” der. “ Beni oraya götür.”

Alır, götürür, kapıyı gösterir. İşte bu kapı, diyerek gösterir. Padişahın oğlu hemen bir kuş kesti, parmağını batırdı, kapıya bir işaret koydu, gitti. Aradan yıllar geçti, evlenme zamanı gelince babasına:

“Baba, filan memlekette, falan yerde bir kız var, bana onu al.”

“Oğlum, dalım uzun, kolum uzun... Kimi istersen onu alırım. Kimmiş o?”

“Baba, güldükçe yanağında güller açıyormuş. Ağladıkça gözünden inci mercan saçılıyormuş, yürüdüğü yerde de çayır çimen bitiyormuş.”

Padişah kızı istetti. Kız padişahın oğlu beni istedi, diye gülünce yanağında güller açıldı. Gurbete gelin gideceğim diye bir hava olunca da ağladı, gözünden inci mercan saçıldı. Herkes de bunu gördü, alındı, verildi, dikildi, biçildi. Artık gelin gidecek, bir elden bir ele. O zaman da kızın annesi gitmezmiş. Bacısına diyor ki:

“Sen benim vekilim ol, bu kızı beraber götür.”

Gülperi’nin teyzesi kalkar, ekmek eder, biraz tuzlu, biraz da normal tuzlu. Biraz et kavurur, bir kısmı tuzlu, bir kısmı normal tuzlu. Bir testi su alıyor, tuzlu, bir testi de normal su. Arabaya neyse yerleşirler. “Yolda kız acıktım.” dedi. Ekmek isteyince bu tuzlu ekmeği veriyor. Kız:

“Teyze, çok tuzlu.” diyor.

“Ne yapalım kızım, annen çok tuzlu yapmış.” diyor teyzesi.

Kız su istiyor, tuzlu suyu veriyor.

“Teyze, bu su tuzlu.” diyor kız.

“Ne yapalım kızım, annen tuzlu su koymuş.” diyor.

Ama kendi de kızıyla beraber normal olan ekmeği yiyorlar, suyu içiyorlar. Giderken teyzenin gözüne bir değirmen ilişti. Bir kere bağırdı:

“Kervancı başı, çekip başınızı gidiyorsunuz. Hiç demiyorsunuz bu kadınların yolda bir ihtiyaçları var mı? Biraz durun da ihtiyaç giderelim. Siz bir tarafa şöyle durun. Ahali bir tarafa çekildi. Kervan ilerledi, gitti. Ellerini yüzlerini yıkadılar. Teyze, kızıyla beraber Gülperi'nin iki elini arkadan bağıladı, gözünü bağıladı, kör kuyuya itti. Gülperi'nin elbiselerini kendi kızına giydirdi, arabalarına yerleştiler. Yola devam ettiler. Gittiler, gittiler, padişah gelinim gelecek diyerek kırk metre uzunluğunda halılar döşetmiş... Gelin geldi ki ne çimen bitti, ne inci mercan döküldü. Allah Allah, dedi oğlan, baktı ki hiçbir şey yok... Gerdeğе girdiler:

“Hani kız, sen yürüdükçe çayır çimen biterdi, güldükçe gül açardı, ağladıkça inci mercan dökülürdü..? Hani onlar?”

“Her zaman olmaz padişahın oğlu, keyfim hoş olduğu zaman olur.”

“Ehh...”

Anası cadı da oturuyor. Hiç bir yere gitmiyor yanından.

Onlar orada yaşayadursunlar biz gelelim Gülperi'ye... Gülperi ağladı, ağladı... Ağladıkça kuyunun içi inci mercan

doldu. Gülperi'nin ağlaya ağlaya gözleri kör oluyor, yarı beline kadar kız gömülü kalıyor. Oradan bir oduncu baba geçiyormuş. Oraya yakın bir köyden. Odun toplarmış. Odunu toplarken o kuyuya doğru geliyor ki bir inilti duyuyor. “Amaan... Cankurtaran yok mu?” diye Gülperi inliyor kuyunun içinde. Oduncu kemerini sallandırıyor, kızı kurtarıyor. Alıyor evine getiriyor. Baba kız oluyorlar. Hiçbir şey anlatmıyor kız ona.

“Kızım sen kimsin?” diyor.

“Ben bir garip kızım.” diyor Gülperi.

Kış kötü geliyor. Kış o kadar zalim geliyor ki ne yiyecek var, ne yakacak. Kuraklık oluyor. Pahalılık oluyor. Padişahın bütün atları ölecek. Her köye bir iki at veriyorlar. Köylü kendi mi yesin, atlara mı yedirsin? Atlar ölmesin, nesilleri tükenmesin diye dağıtıyorlar. İhtiyar diyor ki:

“Kızım köylere at dağıtıyorlar. Ne yaparız? Biz mi yiyeceğiz, atlara mı yedireceğiz?”

“Koca baba, sen bir tane al, getir.”

İhtiyar gidiyor, padişahın sarayına, bir at istiyor.

“Sen fakirsin, neyin var? Ata nasıl bakacaksın?”

“Siz verin.” diyor. Israr ediyor.

Kör, cılız, uyuz bir at veriyorlar. İhtiyar alıp eve getiriyor. Kız yürüdükçe çayır çimen bitiyor ya, o at nasıl oluyor artık, o çayır çimeni yiye yiye, çok güzel bir at oluyor.

Ah keşke bir güleydim, güller açılaydı, sen de götürüp o gülleri sarayın önünde sataydın...” diyor kızcağız. Artık nasıl olduysa, eski günleri aklına geliyor, gülüyor. Gülünce de güller açılıyor. Eskiden de kışın, böyle gül olmazmış.

“Koca baba, götür, sarayın önünde sat.” diyor kız.

İhtiyar geliyor sarayın önüne:

“Kış gülü, beyaz gül, kırmızı gül...” diye bağıyor.

Kız bunu duyuyor, annesine:

“Anne.. Git sarayın önünde gül satılıyor; al, gel de padişahın oğlunu kandıralım.” diyor.

Bir kese de altın veriyorlar. Gülleri alıyorlar. Sarayın her yerine diziyorlar, merdivenlere, odalara... Akşam padişahın oğlu geliyor. Kız diyor ki:

“Gördün mü padişahın oğlu, bak bugün keyfim hoş oldu, güldüm gülünce güller açıldı.”

O da inanıyor yavaş yavaş. Artık bahar geliyor. Atları topluyorlar geri. Atlar hep ölmüş. Sağ olanlar geliyorlar. Adamlar ihtiyara da gelip soruyorlar:

“Sendeki at ne oldu?”

“Çok iyi oldu.”

Atı kaldırıyorlar, kalkmıyor, kaldırıyorlar, kalkmıyor. Uğraşıyorlar, kaldıramıyorlar. Padişahın oğluna gelip diyorlar ki:

“At çok iyi olmuş. Tüyünden kan damlıyor, ama yerinden kalkmıyor.”

“O nasıl atmış öyle?” diyor. Kalkıp geliyor, at kalkmıyor.

“Bu ata nasıl baktın böyle?” diye soruyor kocaya.

“Ben bakmadım.” diyor koca.

“Kim baktı?”

“Benim bir kızım var, o baktı. O gelmezse at ayağa kalkmaz.”

“Çağır gelsin.” Kız geliyor atın yanına:

“Sahibinden ne hayır gördüm ki senden göreceğim, kalk da git.” diyor.

At o zaman kalkıyor. Tabii kız kör olduğu için görmüyor. Ama oğlan kızı hemen tanıyor. Yürüdüğü yerde de çayır çimen bitiyor.

“Ben aradığımı buldum.” diyor. “Sana ne oldu, nasıl bu hale düştün?” diye soruyor kıza.

“Ben yolda gelirken teyzem tuzlu ekmek, tuzlu et yedirip, tuzlu su içirmekten beni bir hal etti. En sonunda da kollarımı bağladı, beni kuyuya attı. Ağlamaktan gözlerim kör oldu. Burada bu ata baktım. At da senin atınmış. At bizi bir araya getirdi.”

“Sen beni burada bekle.” diyor oğlan. Hemen gidiyor. Diyor ki evdeki kızla anaya:

“Siz yalan söylediniz. Benim hanımımı kuyuya attınız. Keskin kılıca mı razısınız, çamış katırın kuyruğuna mı?”

“Keskin kılıç senin sevdiğinin boynuna olsun, katıra biner, memleketimize gideriz.” diyorlar.

Bunları katırın kuyruğuna bağlatıyor oğlan. Arkalarına da yedi sekiz tane köpek bırakıyor. Katırlar bunları dağa çekiyor. Köpekler de orada parçalıyor. Padişahın oğlu babasının yanına geliyor.

“Baba, sana malum ola, benim sevdiğim kızın başına bir iş gelmiş. Teyzesi kuyuya atmış. Kendi kızıyla değiştirmiş. Ben diyorum, benim beğendiğim kız bu değildi...”

Padişah bir günlük yola halı döşetiyor. O gece o üç kuş yine geliyorlar.

“Bacım, bu kim biliyor musunuz, bu kör kız?”

“Tamam, biz bunu hamamda doğurtmuştuk, adını Gülperi koymuştuk. Halat takmıştık. Yürüdükçe çayır çimen bitsin, ağladıkça gözünden inci mercan dökülsün, güldükçe yanağında güller açılsın, diyerek halatını takmıştık. Teyzesi hileyle bunu kendi kızıyla değiştirmişti, kuyuya attırmıştı, ağlamaktan gözleri kör olmuştu.”

“Ah bacım, ah... Keşke bu konuştuğumuzu duysa da bizim kalktığımız yerden bir tüyümüzü alsa, gözlerine sürse, gözleri açılır...”

Kız bunların dilini anlar. Onlar gittikten sonra kör kör arar, tüylerini bulur, gözüne sürer. Gözleri açılır. Padişah kırk gün, kırk gece düğün yapar.

Yeniden telli duvaklı gelin olur. Yürüdükçe çayır çimen biter, güldükçe güller açılır, neydi bu benim başıma gelenler, diye eskiyi hatırlayıp ağladıkça inci mercanlar dökülüyor. Halıların üzeri inci mercan doluyor. Onlar eriyor muradına, biz de çıkalım kerevetine...

Şenel ALTINER

34. PADİŞAHIN ÜÇ KIZI

Bir varmış, bir yokmuş. Allah'ın kulu çokmuş. Deve tellallık ederken, eşek hamallık ederken, övez de deveyi kucağına almış giderken bir padişah varmış. Bu padişahın üç kızı varmış. Kızlarını gelin etmezmiş. Kızların yaşları ilerlemeye başlamış. Kızların her birinin bir hizmetçisi varmış. Bir gün büyük kızın hizmetçisi tarlaya gitmiş, üç büyük karpuz koparmış. Bu karpuzları kesmiş, ayrı ayrı tabaklara koymuş, padişaha götürmüştü. Karpuzların biri geçmiş, biri geçmek üzere, diğeri de tam yenecekmiş. Padişaha:

“Padişahım, şunlardan birer tane yiyiniz.” demiş. Padişah yemiş, sormuş:

“Bunlar ne anlama geliyor?”

“Padişahım, şu geçmiş olan büyük kızın, geçmek üzere olan ortanca kızın, tam yenecek olan da küçük kızın.”

Padişah bundan ibret almış, kızlarını gelin etmeye karar vermiş. Her tarafta tellallar çağırtmış.

“Duyduk duymadık demeyin, padişahın kızları elma atacaklar, kime değerse onunla evlenecekler.”

Memleketin bütün erkekleri sarayın önünde toplanmışlar. Büyük kız elmayı atmış, vezirin büyük oğluna değmiş, ortanca kız elmayı atmış, vezirin küçük oğluna değmiş, küçük kızın

attığı elma boş bir yere düşmüş. Üç defe atmış, üçünde de boşluğa düşmüş. Padişah:

“Kim yok?” demiş.

“Yalnızca ayağı tutmayan külhancı yok.” demişler.

“Çabuk çağırın, getirin.” demiş padişah.

“ Benim ayaklarım tutmuyor, gidemem.” demiş külhancı.

Gelip padişaha söylemişler; padişah, “Ya getirin, ya kafasını uçurun.” demiş. Külhancıya gidip padişahın emrini söylemişler. Külhancıyı bir zembile koyup getirmişler. Küçük kız elmayı tekrar atmış, külhancıya değmiş. Üç defa atmış, üçünde de külhancıya değmiş.

Padişah kırk gün kırk gece düğün yaptırmış, kızlarını evlendirmiş. Büyük kız ve ortanca kız saraylarda yaşamaya başlamışlar. Küçük kız hamamın bir köşesinde sefalet çekiyormuş. Hamamdan kazandıkları parayla zar zor geçiniyorlarmış. Günün birinde büyük ablasının yanına köfte yemeğe gitmiş. Kızcağız hamileymiş, canı köfte istemiş. Köfte yoğrulmuş, turplar kesilmiş, ayranlar yapılmış, sofraya hazırlanmış. Kızın ablası hizmetçilerin yanına gitmiş, onlara:

“Yemek hazırlandıktan sonra birbirinizle dövüşün. Bacım da sizi aralarsa kırk bir basamaktan onu itin, aşağıya yuvarlayın.” diye tembihlemiş.

Yemeği hazırlamışlar, hizmetçiler dövüşmeye başlamışlar, kız aralamış. Onlar da birleşip kızı kırk bir basamaktan yuvarlamışlar. Kız, kalkmış gitmiş, öbür ablasının evine varmış. O da aynı şeyi yapmış. Üzüle üzüle kocasının evine dönmüş. Aradan zaman geçmiş, artık vakti gelmiş, doğum yapacak. Üç tane peri, ellerinde löküs, hanımın duvarından çıkıp gelmişler, kadını doğurtmuşlar, dileklerde bulunmuşlar. Birisi demiş:

“Yıkandığı sular altın olsun.”

Diğeri demiş:

“Güldüğü zaman yüzünde güller açılsın, ağladığı zaman gözlerinden inci dökülsün.”

Öbürü demiş:

“Yürüdüğü yerde çayır çimen bitsin.”

Çocuk bir güzelmiş ki... Dünyada görülmemiş bir güzelliğe sahipmiş. Çocuk doğar doğmaz külhancının ayakları iyi olmuş. Acaba gerçek mi diye külhancıyla karısı denemişler, bakmışlar ki çocuğu yıkadıkları sular altın olmuş. Zengin olmuşlar. Teknisyenleri çağırıp, bir ay içinde buraya bir saray yapacaksınız, demişler. Teknisyenler çizip planlamışlar. On beş gün içinde sarayı kondurmuşlar. Olanları duyan ablaları hemen kızın yanına koşmuşlar. “Nasıl oldu bu? demişler. Kız, her

şeyi olduğu gibi anlatmış. Büyük ablasının da doğumu yakınmış, vakti gelince hamama gelmiş. Yine o üç peri gelmişler, kadını doğurtmuşlar. Birisi:

“Yürüdüğü yerde çakar diken bitsin.” demiş.

Diğeri:

“Ağladığı zaman gözlerinden keçi kılı dökülsün.” demiş.
Gitmişler.

Bunlar da evlerine gelmişler, perilerin dedikleri aynen çıkmış.

Bir gün külhancıyla küçük kızın çocuğu nehir kenarında dolaşıyormuş. Tabii kız biraz büyümüş... Dolaşırken pabucu suya akmış. Kız ağlamış, ağlaya ağlaya eve geliyormuş. Gözlerinden inci dökülüyormuş. Padişahın oğlu balık tutarken kızın pabucu oltasına takılmış. Pabuç o kadar güzelmiş ki, şehzade getirip annesine babasına göstermiş, bu pabuç sahibiyse evleneceğim, demiş. Oğlanın annesi aylarca aramış, nihayet kızı bulmuş. Oğluna haber vermiş, kızı istemişler. Kızı, padişahın oğluna vermişler. Kızın memleketiyle oğlanın memleketinin arası üç gün sürüyormuş. Gelin alayı yola çıkarken kızın teyzesi:

“Ben de gideyim.” demiş.

“Git.” demiş annesi de.

Faytona binmişler yola çıkmışlar. Gelin yolda susamış. Teyzesi:

“Gelinliğini verirsen, sana bir tas su veririm.” demiş. Kız suyu içmiş, gelinliğini vermiş. Teyzesi gelinliği kendi kızına giydirmiş, kızından çıkardığı elbiseyi geline giydirmiş.

Kız yine susamış. Teyzesi:

“Şu bir gözünü verirsen, sana bir tas su veririm.” demiş. Gözünü oymuş almış. Biraz sonra kız yine susayınca teyzesi öbür gözünü de almış. Kızın gözlerini oyduktan sonra faytondan aşağı dereye yuvarlamışlar.

Kız derenin içinde ağlarken oradan geçen bir süpürgeci koca, bu neymiş diye bakar ki bir derenin içinde bir kız ağlıyor.

“Sen kimsin, nesen, nerelisin?” demiş. Kız:

“Beni evine götür, seni zengin ederim, benim yıkandığım sular altın olur.” demiş.

Süpürgeci koca:

“Ben süpürge toplayıp satıyorum, onunla geçiniyorum. Biz bizi zorla geçindiriyoruz. Seni ben kabul etsem bile, karım kabul etmez.” demiş.

Kız sonunda süpürgeci kocayı razı etmiş. Adam kızı alıp evine gelmiş. İhtiyar nine bunu görünce çok kızmış. Kız o zaman:

“Siz bir kova su çekin, ben yıkanayım.” demiş. Karı çekmemiş. Süpürgeci koca bir kova su çekip getirmiş kıza, hamamı göstermiş. Kız yıkanmış, yıkandığı sular altın olmuş. Süpürgeci koca artık zengin oldu, süpürge toplamıyor. Kız onları zengin etmiş. Gülmüş, yüzünde güller açmış, bu çiçekleri süpürgeci kocaya vermiş.

“Koca, al bu gülleri götür... Sarayın önünde her birini bir gözle değiştiriyorum, diye sat.” demiş.

Süpürgeci koca bu gülleri götürüp sarayın önünde “Bir göze bir gül, bir göze bir gül.” diyerek satmaya başlamış. Kızın teyzesi bunu duyunca hemen yeğeninden çıkardıkları gözleri alıp getirmiş, vermiş, iki gül almış. Kızının güzel görünmesi için, kızın başına takar gülleri. Padişahın oğluna kendi kızını verdi ama oğlan, bu kızı hiç sevmez. Onun eski nişanlısı olduğundan şüpheli. Gülleri kızın başında görünce eski nişanlısının yüzünde açan güller olduğunu anladı.

Süpürgeci koca gözleri getirir. Bismillahirrahmanirrahim diyerek kıza takar. Kızın gözleri eskisinden daha canlı ve parlak olur. Günlerden bir gün padişahın oğlu bir yarışma hazırlar. Bu yarışma için kırk tane at dağıtır. Herkes atların iyisini, güzelini alır, yerinden kalkamayan uyuz bir at alır. Kız da, süpürgeci kocaya gidip kendisinin de bir at getirmesini söyler. Süpürgeci koca gider:

“Bütün atları dağıttık, eğer kaldırıabilirsen şunu götür.” derler. Süpürgeci koca zorla kaldırmış ah, ağır ağır getirmiş. Kız yürümüş, yürüdüğü yerlerde çayır çimen bitmiş. Bu çayır çimeni at yemiş; güzel, semiz bir at olmuş. Sırtının tüyleri ıslıl ıslıldar olmuş. Kırk gün dolmuş, herkes beslediği atı götürmüş, bir at kalmış; süpürgeci kocanın götürdüğü at... Padişahın oğlu süpürgeci kocanın yanına gelmiş, atı niye getirmediğini sormuş. Süpürgeci koca:

“Ne kadar zorladımca kaldıramadım.” demiş. Padişahın oğlu atın yanına gitmiş, ne kadar zorladıysa kaldıramamış. Çünkü kız önceden ata demiş ki:

“Eğer benim iznim olmadan kalkarsan, sana hakkım haram olsun.”

“Bunu yetiştiren gelsin.” demiş padişahın oğlu.

Süpürgeci koca kızını çağırmış, kız gelmiş, atı kaldırmış. Padişahın oğlu kızını görür görmez tanımış. Kız başına gelenleri anlatmış. Saraya gelince padişahın oğlu karıyla, annesine sormuş:

“Keskin kılıca mı razısınız, yoksa çamış katırın kuyruğuna mı?”

“Keskin kılıç senin olsun; biz çamış katıra bineriz, estire estire gezeriz.” demişler.

İki katır getirmişler, bunları bindirmişler, katırları kovalamışlar. Katırlar tekmeleyerek kaçmış, bunları her bir parçası bir yerde kalmış. Oğlan, kırk gün kırk gece düğün yapmış, kızla yeniden evlenmiş.

Emine DEMİRASLAN

35. TELLİ TOP

Bir varmış, bir yokmuş, vaktiyle zamanın birinde bir padişah varmış. Bu padişahın üç tane çocuğu varmış, bu çocukların üçü de kızmış. Padişah bir gün Hindistan'a gidiyormuş. Kızlarını çağırmış:

“Çocuklarım size ne getireyim.” demiş.

Büyük kız:

“Babacığım bana bir elbiselik getir, ama Hint kumaşından olsun.” demiş Ortana kız da iğne batmaz, makas kesmez Hint atlası istemiş. Küçük kız da;

“Bana bir telli top getir ki her canım sıkıldıkça oynayayım.” demiş.

“Peki.” diyor babaları,

Padişah giyiniyor, erzaklarını hazırlatıyor, develerini yükletiyor, hazırlığını görüyor, sonra yola koyuluyor. Gidiyor, gidiyor, tepeler dağlar aşıyor, ülkesi, Hindistan'a çok uzakmış ki altı ay yol gidiyor. Hindistan'a varıyor. Kızlarının isteklerini yerine getiriyor. Büyük kızına elbiselik Hint kumaşı, ortanca kızına iğne batmaz, makas kesmez Hint atlası alıyor. Fakat Küçük kızın istediği çok zor bulunuyor. Ama yine de buluyor. Getiriyor. Bu kızlar elbiselerini diktiriyorlar, giyiyorlar. Has bahçede gezerken büyük kızın elbisesi parçalanıyor. Küçük kız

da biraz eskitmiş zaten. Bunların elbiseleri eskiyor. Ama küçük kızın telli topu hiç eskimiyor.

İki kız kardeş, küçük kız kışkanıyorlar. Biz ne yapıp edip bunun telli topunu elinden alalım, diyorlar. İki kız kardeş bir gün küçük kız kardeşlerini alıyorlar, sarayın dışında bir yere oynamaya gidiyorlar. Koşuyorlar, oynuyorlar ve bir kuyunun başına geliyorlar. Kızının elindeki topu alıyorlar.

“Sen bize kuyudan su çek.” diyorlar.

Kandırıyorlar. Su çekerken kız itiyorlar. Kız kuyuya düşüyor. Kuyunun da iki kovanı varmış, gelen geçen kervanlar buradan su içerlermiş, kız kuyuda bu kovanın içine düşüyor. İki kız kardeş, bu kuyunun içine düştü diye topu alıp çekip gidiyorlar. Saraya geliyorlar. Padişah soruyor:

“Hani kız kardeşiniz?”

“Topu bize verdi, kendisi kayboldu.”

Padişah her yere haberciler, tellâllar gönderiyor. Kızdan haber yok. Oradan da bir kervan geçiyormuş. Su içmek istiyorlar. Bakıyorlar ki kovanın içinde bir kız. Soruyorlar:

“Sen burada ne geziyorsun?”

“Ben buradan geçiyordum, su içeyim, dedim. Kovanın içine düştüm.”

Bunu çıkarıyorlar. Kervancı bunu yanına alıyor, memleketine götürüyorlar. Orada bir külhancının çocuğu olmazmış. Kızı bu külhancıya evlâtlık veriyor.

Padişah kızın kaybolmasını hazmedemiyor. Tebdil kıyafet giyinip her gün kızı aramaya çıkıyor. Geziyor, geziyor. Yolu karanlık bir vakitte bu külhana düşüyor. Bakıyor külhanın ışıkları yanıyor. Kapıyı çalıyor.

“Tanrı misafiri kabul eder misiniz?”

“Ederiz.”

Oturuyor ne bulmuşsa yiyor. Bunlar konuşup tanışıyorlar, padişah:

“Sen kimsin ne geziyorsun?”

“Ben seyyahım, dolaşmaya çıktım. Siz kimsiniz, aileniz kaç kişi?”

“Bizim de bir kızımız var.”

Çağırıyor, bakıyor ki kendi kızı. Sarılıyorlar.

“Sen benim kızımsın.”

“Evet, baba, senin kızınım ama kardeşlerim beni kıskandığı için buralara düştüm.”

“ Ne yaptılar kızım sana?”

“Beni kıskandılar, kuyuya attılar. Kuyudan bir kervancı çıkardı. Bu külhancıya evlâtlık olarak verdi.”

“Kızım seni incittiler mi, sana nasıl davrandılar?”

“Hayır baba, burada senin sarayından daha rahattım.”

“Peki, kızım şimdi benimle gelmek ister misin?”

“Eğer külhancıyı da kabul edersen gelirim.”

“Peki götürelim.”

Külhancı kendisine çok iyi davrandığı için bırakmak istemiyor. Külhancıyı da alıyorlar, saraya getiriyorlar, vezir yapıyorlar. Onlar ermiş muradına, biz çıkalım kerevetine.

Emel ZENGİN

36. YEL ATI

Çok eski zamanlarda bir padişah varmış. Padişahın da çocuğu olmazmış; son vaktinde bir oğlu olmuş. Bu sefer de karısı ölmüş. Karısı ölünce padişah bütün sevgisini bu çocuğa bağlamış. Çevresindekiler, böyle olmaz, evlenmelisin, demişler. Padişah, oğlu şöyle on, on iki yaşına gelince tekrar evlenir. Bir gün padişah oğluyla dolaşırken uyuz, kötü, yaralı bir at görürler. Üstüne sinekler konuyor, çok kötü bir at. Oğlan:

“Baba, bu atı bana al.” der.

“Oğlum ne yapacaksın? Uyuz... Kötü... Hastalığı atlarımıza bulaşır.”

“Yok baba, bunu istiyorum.” der oğlan.

Nazından geçemez padişah oğlanın. Atı alır gelirler. Oğlan her gün bu atla ilgilenir, bakar. Babası evlendi ya, artık çocukla ilgilenemiyor. Çocuk sevgisini bu ata verir. At öyle oldu ki; her gün bakım, tımar derken, tüyünden kan damlar oldu. Pırıl pırıl oldu. Yel atıymış meğerse konuşmuş, konuştuğunu oğlandan başka kimse bilmezmiş. Oğlan mektebe gider gelir... Bir gün giderken görür ki üvey annesiyle sağ vezir bir yatakta. Bir şey söylemeden koyar gider. Sağ vezir derki:

“Bu oğlan bizi gördü, şimdi babasına söyler.”

“Kolayı var.” der kadın. Ben onu zehirlerim.

“Nasıl zehirlersin?”

“Tavuğu sever, bir tavuk pişirtirim, içine zehir koydururum. Yer ölür.”

“Tamam.”

At bunları dinlermiş. Oğlan yanına gelir bakar ki atın iki gözü iki çeşme.

“Aman atım, canım atım, sana ne oldu böyle? Aç mısın, susuz musun?”

“Ne açım, ne susuzum; ne olacak Şah Muhammed... Üvey annenle veziri bir yatakta gördün ya onlar seni öldürecekler

“Nasıl öldürecekler?”

“Tavuklar pişti, içi zehirlendi, sana yedirip öldürecekler.”

“Atım, sen merak etme, yemem.” der. Cebinden cevahirli mendilini çıkarır, atın yüzünü, gözünü siler. Yukarı çıkar. Hiç demezmiş ki karnım aç abla. Gider mutfağa yermiş. Bu sefer üvey annesinin yanına çıkar.

“Abla, karnım aç.”

“Aman oğlum, sana tavuk yaptırdım.”

“Yok, ben yemem abla.” der. Biraz peynir ekmek yer. İkinci gün olur, okuldan gelir. At, daha fazla ağlıyor.

“Aman atım, ne oldu sana böyle, niçin ağlarsın?”

“Aman Şah Muhammed, dün tavuğu yemedin diye, bugün kaz yaptılar, sana yedirip öldürecekler.”

“Hiç merak etme sen, yemem.” der. Yine cebinden cevahirli mendilini çıkarır, atın yüzünü, gözünü siler. Yukarı çıkar.

“Abla, yiyecek ne var?”

“Oğlum, tavuk yaptırdım, yemedin, canıma sinmedi; bugün sana kaz yaptırdım.”

“Yemem abla.” der. Biraz reçel, peynir, ekmek yer, gider. Üçüncü gün olur, yine bakar at ağlıyor, yerlerde debeleniyor.

“Bugün sana hindi kızarttılar, yiyeceksin, öleceksin.” der.

“Yemem, merak etme.” Yukarı çıkar.

“Abla ne var yiyecek?”

“Oğlum, üç günden beri içime zehir oluyor, tavuğu yemedin, kazı yemedin, bari şu hindiden ye, içim rahat etsin.”

“Yemem abla.” der. “Üzerinde tüy olan hayvanın etini yemem.” der. Çeker gider.

Vezirle kadın konuşurlar. Vezir akıllı ya... Der ki:

“Bu çocuğa muhakkak bir haber veren var. Kimseyle konuşmaz, kimsenin yanına gitmez. Bir atı var, onunla konuşur. Bu at, yel atı; çocuğa bu haber veriyor.”

“Ne yapalım? Bu atı öldürmenin bir çaresi... Sultan hanım hasta oldu diyelim.”

Vezir, hekimlerle anlaşır. Bu sultan hanım hastalığına muhakkak yel atı gerek. Yel atı kesilecek. Sultan hanım etini yiyip iyi olacak. Kadın kendi kendine boyaları sürer, yatağının altına da çıt çıt ekmekleri koyar. Yatağa girer. Sağından soluna döndükçe, oy anam oy diye bağırdıkça, o ekmekler, çıt çıt ettikçe, uy kemiklerim kırılıyor, diye ağlar. Vezir başucunda, hekim başucunda durur. Padişaha haber ederler.

“Sultan hanım çok hasta. Derdine derman bulunmazsa ölecek.” derler. Padişah:

“Bunun çaresi nedir? Elim uzun, kolum uzun... Söyleyin.” der. Hekim başı:

“Çok zor padişahım, çok zor. Bir yel atı kesilmesi lâzım. Sultan hanım etinden yiyecek. Yoksa ölür.”

Vezir oradan hemen atılır:

“Şah Muhammed’in yel atı var.”

“Olmaz.” der padişah. “O, Şah Muhammed’in atı... Ona Şah Muhammed karar verir.”

Şah Muhammed’in gelmesini beklerler. Oğlan gelir, önce atın yanına girer ki, iki gözü iki çeşme. Sorar:

“Atım, ne oldu sana? Niye ağlarsın?”

“Şah Muhammed, ben seni kurtardım. Bu sefer ben öleceğim, beni kesecekler. Üvey annen yalandan hasta. Vezir vüzera başında. Hekim başı rüşvetlendi. Sen yukarı çıkınca sana soracaklar. Baban, oğlum annen çok hasta. Bir atın ölümüne mi razısın, annenin ölümüne mi; diyecek. Sen,”Baba anneme bin at feda olsun.” de. O zaman seni alkışlarlar. Babana, atının üstüne binip bir kere cirit oynayacağını, sonra teslim edeceğini söyle. Sen de altınını, eşyanı hazırla, dört tane de çivi iste.

At böylece öğretti Şah Muhammedi Oğlan hiç bir şeyden haberi yokmuş gibi yukarı çıktı. Baktı kalabalık.

“Ne oldu? Bu kalabalık nedir?”

“Oğlum, annen hasta ölecek. Yalnız hekim başının bir tavsiyesi var, yel atı kesilirse iyi olacak. Bir atın ölümüne mi razısın, yoksa annenin ölümüne mi?”

“Aman baba, o nasıl söz... Anneme bin at feda olsun. Yazık değil mi? Annem niye ölsün.”

Oğlanı alkışlarlar. Babası der:

“Tacım tahtım sana feda olsun; böyle iyi kalpli olduğun için.”

“Yalnız bir şartım var.” der babasına. “Ben bugüne kadar bu atı büyüttüm, besledim. Önce cirit meydanında atıma bir kere bineceğim. Sonra sana teslim edeceğim.”

Bir heybe altın hazırlattı. Bir heybeye de kıyafetlerini koydurdu. Nalbanta bir metre uzunluğunda dört tane çivi sipariş verdi. Cirit meydanına geldi. Cirit meydanında ata biner dolaşır. Herkes toplanmış. Gören der ki: “Aman bu ata kıyılır mı? O anne ölsün. Babası bir tane daha getirsin.” Şah Muhammed kimseye pas vermeden dolaşıyor. Nalbanda da emir veriyor; atın dört ayağının dibine dört tane çivi çaktırıyor. At:

“Şah Muhammed, bana kamçıyı hızlı vur, çok hızlı vur.” diyor. Şah Muhammed kamçıyı vuruyor. “Daha hızlı.” diyor. Üçüncü vuruşta at havalanıyor. “Sen de gittin, ben de gittim, Şah Muhammed.” diyor at. Gençler seviniyor, aman ne güzel oldu diye. Ama babası çok üzülüyor. At oğlumu kaçırdı diye çok ağlıyor. İki gözü kör oluyor. Vezir ve kadın sarmaş dolaş. Serbest kaldılar. Devletin yönetimi de onlara kaldı.

Biz gelelim Şah Muhammed’e... Az gittiler, uz gittiler, altı ay bir güz gittiler. Suyun başında yeşillik bir yer buldular. At Şah Muhammed’i indirdi.

“Senin de canını kurtardım, kendiminkini de... Seni sana, seni Allah’a emanet ediyorum. Burada ayrılacağız. Yalnız tüyümden iki tane al. Başın dara düşünce çakmağı çak. Kılı tutuştur. Ben yanıdayım, diyor at. Ata bir kamçı vurur. At uçar gider. Her şeyini atın üstüne koyar. Koynuna iki kılı alır. Yolda giderken bakıyor bir keloğlan.

“Gel seninle kılıklarımızı değiştirelim...” diyor.

“Yürü değişir misin, seninki güzel, benimki çirkin.”

“Al sana iki tane altın... Altını veriyor, kıyafetini değiştiriyor, başına da koyunun karnını geçiriyor. Keloğlan oluyor. Gide gide bir bostana varıyor. Baktı ki bostancı kapıyı kapatıp gidecek.

“Ne olur bostancı beni yanına al.”

“Hadii ben doydum, sen mi kaldın?”

“Ne olur bostancı, şurada başım sinensin, bir yiyeyim, bir yatayım, yeter.”

Orda kalır. O da padişahın bostanıymış. Salatalık, kavun, karpuz bostanıymış. Keloğlan bir parça bir şey yer yatar. Bostancı bir gün:

“Keloğlan” der. “Bu memleketin çocukları vahşi, bugün cuma, ben namaza gideceğim. Çocuklar gelir, bu bostanda cirit oynarlar, her şeyi çiğnerler, kimseyi koyma.”

“Peki, ağa.” der. “Eline bir değnek al, gelirlerse bu değnekle onlara vururum.” der.

Bostancı namaza gider. Keloğlan kılı çıkarır, çakmağı çakar, tutuşturur. At gelir, atın sırtına biner, güzel giyinir. Bir cirit oynar, bir cirit her şeyi tepeler. At gittikten sonra da bir top ip alır, kendi kendini bağlar. Bostancı gelir, her şey mahvolmuş.

“Aman ağa!” der. “Kırk tane atlı geldi, vura vura öldürdü, beni bağladı.” Bostancı bunu çözer, ipi eline alır, vur ha vur. Orada pencereden padişahın kızı bakıyormuş.

“Kırk tane atlıya bir oğlan ne yapsın? Vurma .”

Padişahın kızı öyle deyince bostancı ne yapsın? Bırakır. Kız da pencereden görmüş her şeyi.

İkinci cuma bostancı yine gidecek. Keloğlana der. “ Ben namaza gideceğim. Sen sakın çocukları koyma.” der.

“Ağa ben ne yapayım? Sizin memleketin çocukları haşarı. Ben aha bu değnekle kendilerini döverim, koymam. Sen kayıtsız ol.”

Bostancı giderken beraber kılı tutuşturur, at gelir, giyinir, kuşanır, ata biner, tepeler, ne kavun kalır, ne karpuz kalır, ne salatalık kalır, hepsini tepeler. Bir hafta bostancının elinde biraz yeşermişti, hepsini ezer. Ondan sonra atı gönderir, keloğlan elbiselerini giyer. Kendi kendini ağaca bağlar. Bostancı gelir bağıırır:

“Ulan bu ne hal, sen benim başıma bela mı geldin? Seni kim gönderdi.” diyerek ipi eline alır, vur ha vur. Oradan padişahın kızı:

“Kırk atlı geldi, bostanı tepeledi, bir kişi kırk atlıya ne yapsın? “

Bostancı yine uğraşır, eker, diker. Üçüncü cuma olur. Der:

“Ben namaza gidiyorum, yine bostanı böyle görürsem, seni parça parça ederim.”

“Kırk atlı gelirse, ben ne ederim ağa?”

O namaza gider, bu çakmağını çakar, kılları tutuşturur. Atı getirir, yıkanır, giyinir, süslenir, şu kadar yeşil yaprak bırakmaz, hepsini ezdirir. Niye ezdiriyor ola? Benim aklım ermiyor. Niye ezdiriyor? Bostanı birbirine katıyor. Atına bir kamçı vurur, at koyar gider. Kendi de keloğlan elbiselerini giyer, kendi kendini bağlar. Bostancı gelir:

“Keloğlan, keloğlan...” Bakıyor ki daha beter olmuş.

“Ağa ne yapayım, kırk tane atlı geldi, benim elimi, kolumu bağladı.”

Vuracağı sırada padişahın kızı oradan bağırır:

“Vurma ha vurma, kırk atlıya bir kişi ne yapsın?”

Bunu her gün görüyor ya. Padişahın kızı bu oğlana âşık olur. İki tane tavuk pişirttirir. Birinin içine altın doldurtur, birinin içine, pilav doldurtur, hizmetçinin başına verir gönderir, der:

“Şu altın dolu olanı keloğlana vereceksin, pilav dolu olanı bostancıya vereceksin.”

Hizmetçi getirir, keloğlan tepsinin birine bakar, altın; altını ne yapsın? Kaç gündür düzgün bir şey yememiş, karnı aç. Pilav dolu olanı alır. Öbürünü de bostancıya gönderir. Bostancı bakar tavuğun içi altın dolu. Bu padişahın kızı herhalde bana âşık oldu, der.

Padişahın üç kızı kalkıyorlar, babalarının yanına gidiyorlar, diyorlar:

“Baba bizim vaktimiz geçiyor, biz evleneceğiz.”

Padişah:

“Kızım, dalım uzun, kolum uzun. Kimi istiyorsanız sizi onunla evlendiririm.”

Büyük kız diyor ; “Sağ vezirin oğluyla evlenirim.”

Ortanca kız diyor : “Sol vezirin oğluyla evlenirim.”

Küçük kız diyor ki: “Ben elma atacağım, kime değerse onunla evleneceğim.”

Tellallar çağırıyor ki padişahın küçük kızı evlenecek, elma atacak, herkes padişahın kızının köşkünün altından geçecek, kime değerse onunla evlenecek. Herkes, bütün gençler, giyiniyor, kuşanıyor, tıraş oluyor, köşkün altından geçiyorlar, bir geçen bir daha geçiyor, kız elmayı atmıyor. Adamları padişaha diyorlar ki:

“Padişahım n’ola sana malum ola. Memlekette kimse kalmadı, bir bahçıvanın kaldı, bir keloğlan kaldı.”

“Onlar da geçsin.” diyor.

Bahçıvan anlıyor meseleyi. Süsleniyor güzel şalvarları, bürümlü gömlekleri giyiyor. Acem şallarını beline sarıyor, püskülleri top top sallanıyor arkada. Keloğlana diyor, tut. Keloğlan püsküllerini tuta tuta gidiyor arkada. Kız elmayı atıyor, bahçıvan diyor bana attı, keloğlan diyor bana attı. Kız:

“Tek tek geçsinler.” diyor. Tek tek geçiyorlar, bahçıvan geçiyor bir şey yok. Keloğlan geçerken kız elmayı atıyor, keloğlana değiyor. Herkes alay ediyor, tenেকে চালıyorlar, padişahın kızı keloğlana âşık olmuş diye.

Padişah hasta oluyor, gözüm görmesin kendini diyor. Kaz damına atın, diyor. Atıyorlar. Nüzul indiriyor. Derdine derman bulunmuyor. Hekimbaşı diyor ki:

“Bunun hastalığının ilâcı aslan sütü.” Her tarafı şişmiş, aslan sütü iyi gelirmiş. Damatları gitsin getirsin diyorlar. İki damadı birer tabur asker alıyorlar, gidiyorlar, aslan sütü aramaya. Küçük kız da keloğlana yalvarıyor. “Ne olur sen de git. Belki aslan sütünü bulursun. Ben senin nasıl bir adam olduğunu biliyorum.”

“Haydi git. Sen yanlış biliyorsun. Ben bir keloğlanım, bana değnek vururlar, kafama taş atarlar.”

Kız babasına geliyor, diyor:

“Baba bir eşek mi olur, bir topal at mı olur, ver de keloğlan da gitsin, aslan sütü arasın.”

“Git, seni gözüm görmesin, yıkıl karşımdan. Senin yüzünden bu hallere düştüm.”

Kızını da çok severmiş, yine de bir topal eşek verin, cehennem olsun gitsin.” diyor. Veriyorlar, oğlan:

“Ben korkarım, beni eŖeğin üstüne bağla, düşerim.” diyor. Bütün mahallenin çocukları yuhalıyorlar, şehrin kapısına kadar teneke çalıyorlar.

Kız bir iple eŖeğin üstüne bağlıyor bunu. Biraz gittikten sonra kılıtutuşturuyor, yel atı geliyor, giyiniyor, kuşanıyor, yıkanıyor. Yel atına:

“Beni aslanlar padişahının yanına götür, bana aslan sütü lazım.” der.

Aslanlar padişahının yanına götürür, bunu tanıtır. Aslanlar padişahı der:

“Bir aslan yeni doğurdu, memeler carra gibi.” Ondan iki tuluk süt verirler.

Bakar ki karşıdan iki atlı kehliye kehliye geliyor. “Bunlar padişahın damatları.” der. Onlara da eŖek sütünü verirler. Yalnız derler ki:

“Bir damga vurmadan sütü veremeyiz. Arkasına damga vuracağız.”

Damatlar birbirlerinin gözüne bakıyorlar, dağın başında bizi kim tanıyacak, diyorlar, vurduruyorlar şuralarına damgayı. Damatlar sütü getiriyor, padişah daha beter oluyor, çatlayacak artık. Adalar gibi şişmiş. Kız bir kaz damına koşuyor, bir saraya koşuyor, bekliyor. Bu da saraya yakın bir yerde yel atını

gönderiyor, topal eşeğe biniyor geliyor. Ancak bakar ki bu gelmiş, yatmış, ortada da iki tuluk süt duruyor. Hemen bir bardak dolduruyor, babasına götürüyor, zorla içiriyor. Adamın gözü açılıyor. “Hele bir bardak daha süt getir.” diyor. Kız bir bardak daha götürüyor. Biraz daha iyileşiyor. Tulukla götürüyor, padişahın gözü açılıyor. Kızına karşı öfkesi azalıyor.

Harp ilân oluyor. Herkes hazırlanıyor, padişah, damatları, Keloğlan gitmiyor. Kız yalvarıyor.

“Bütün erkekler savaşmaya gidiyor, sen de git. Ben senin nasıl bir yiğit olduğunu biliyorum.” diyor.

“Git... Ben bir keloğlanım bana top değer, tüfek değer, ölürüm sonra.”

“Gideceksin.” diyor kız. Tavladan bir topal at alıyor geliyor. Bu topal ata biniyor, gidiyor. Memleketin çocukları yine bunun arkasından teneke çalıp alay ediyorlar. Bu ağaçlık bir yerde çakmağı çakıyor, kilitutuşturuyor, at kişneye kişneye geliyor.

“Savaş meydanında seni isterim, dostla düşmanın arasında.” diyor.

Savaş meydanına geliyorlar. Bunun çadırı her şeyi hazır, dostla düşmanın arasında. Bu gidiyor savaş sırasında da kılıç çalıyor, düşmanları kırıp geçiriyor. Padişah diyor ki:

“Bu kim? Dost olsa yanımıza gelirdi, düşman olsa bize kılıç çalardı, gidin, çağırın.”

Padişah diyor:

“Sen kimsin, in misin, cin misin? “

“Ben bir âdemim, sizin dostunuzum.” diyor. Padişah bakıyor, kılıç çalmaktan kılıcın kabzası koluna oturmuş, bileği kanamış. Cebinden cevahirli mendilini çıkarıyor, veriyor, bileğine sarıyor, Savaş bitiyor, dönüp geliyorlar, padişah methede ede bitiremiyor.

“O nasıl yığitti, nasıl kılıç çalıyordu, insanın öyle bir oğlu olmalı, öyle bir damadı olmalı, tacımı, tahtımı vereydim de göreydim.” diyor, anlatıyor. Bu da saraya yalan topal ata biniyor, keloğlan kıyafetine giriyor, geliyor, yatıyor, çok yorulmuş. Ama bileğindeki cevahirli mendili çıkarmayı unutmuş. Kız saraya gidiyor babasını dinliyor, sonra kaz damına geliyor, oğlana bakıyor. Babasının mendilini tanıyor, geliyor, diyor ki:

“Baba, sen o adamı görsen tanır mısın?”

“Tabii tanırım, tanımaz olur muyum?”

“Baba kaz damında birisi yatıyor, bir kere gel de bak.”

Mecliste oturan insanların hepsi görüyorlar. Padişah kızının ısrarına dayanamıyor, gidiyor, bakıyor, kendi cevahirli

mendilini tanıyor. Hemen adamlarına emrediyor, kilimin dört ucunu katlıyorlar, oğlanı alıyorlar, getiriyorlar, padişahın yatağına koyuyorlar. Gözlerini açıyor ki padişahın yatağında:

“Bırakın beni benim kılım dökülür, benim kurdum dökülür, ben bir keloğlanım, kurdum dökülür, ben keloğlanım, etmeyin, tutmayın.” diyor.

Padişah:

“Sus,” diyor. “Artık masken düştü, bak eline. Mendili kolunda unutmuşsun, seni tanıdım, artık kendini gizleyemezsin, sana tacımı vereyim.” diyor. Hemen banyo yapıyor, giyiniyor, kuşanıyor. Dile benden ne dilersen. “Padişahım ben de bir padişahım, padişah oğluyum, izin verirsen kızını alayım, memleketime gideyim.”

“Olur.” diyor. Kırk deve yüklü eşya, kırk köleyle kızını veriyor, gönderiyor. Padişah karısını alıyor, memleketine geliyor. Bakıyor ki babasının gözleri kör olmuş, üvey annesi ile vezire kalmış memleketin idaresi.

Yel atı diyor ki:

“Tam memlekete adımını attığın anda benim ayağımın toprağından bir parça al, babanın gözlerine sür, babanın gözleri açılır.” Toprağı alıyor, babasının gözlerine sürüyor, babasının gözleri açılıyor.

“Baba sen niye kör oldun, sana ne oldu? “

“Oğlum at seni kaçırdı çok üzüldüm.” diyor.

“Baba at beni kaçırmadı, üvey annemle veziri beraber gördüm, sana söylemedim. Beni öldürmek için uğraştılar, at bana haber verdi, beni defalarca öldürmek istediler, at beni kurtardı. Atım da yel atı olduğu için kaçtım.”

“Ee oğlum bunları bana niye söylemedin?”

“İnanmazdın ki ne diyeyim...”

Padişah, vezirle sultan hanımı astırıyor. Tekrar kırk gün, kırk gece düğün yapıyor, oğlunu evlendiriyor, mürüvvetlerini görüyor. Tacını, tahtını veriyor, onlar eriyor muradına biz de çıkalım kerevetine.

Fatma ÇEŞMELİ

37. KARISINDAN MI, KOCASINDAN MI?

Bir padişahla karısı sarayda oturmuş pencereden aşağıyı seyrediyorlar. Evin önünden geçenlere bakıyorlar. Kimi tertemiz, kimi kirli, ütüsüz, kimi şap şup... Her erkek bir çeşit giyiniyor, tabii fakiri var, zengini var, sursatı var. Padişah hanımına:

“Hele hak, bu niye böyle, bu niye şöyle.” diyor.

Hangisini gösterse kadın:

“Karısından” diyor.

O sırada bir odun sürücüsü geçiyor. Fakir, üstü başı yırtık, paramparça, belinde bir kuşak, ayağında ayakkabı yok, ökçesi yerde sürünüyor. Bir de akrep yapışmış ökçesine, ayağında sallanıyor. Kocasını diyor ki :

“De bakalım bu da mı karısından? Sen Allah'ın emrine karşı mı çıkıyorsun? Fakir olursa, parası olmazsa karısı buna ne yapsın?”

“O da karısından.”

O da karısından dediği gibi padişah zile basıyor, adamını çağırıyor;

“Git, şu sürücüyü al, getir.” diyor.

Adamı getirince, diyor ki:

“Allah’ın emriyle ben karımı sana verdim, al götür.”

Alıyor götürüyor. Sürücü diyor ki:

“Ben taştan bir evcik çevirdim. Üstüne birkaç parça teneke parçası, hasır koydum.”

“Beni oraya elet. Kaderimmiş göreceğim. Ne edeceğim...?”

Getiriyor, oraya oturtur, odunu da bir arkadaşına emanet etmiş

“Sen götür pazara, ben gelir parasını alırım.” demiş.

Gidiyor, odunu satıyor, parasına ekmekle helva alıyor.

Adam gelmeden evin etrafına çoluk çocuk, ahali toplanıyor.

“ Sürücü bir kadın getirdi, sürücü bir kadın getirdi.” diye, bütün mahalleye haber gönderiyorlar. Fena bir kadın sanıyorlar yani. Sürücü geliyor elinde helvayla ekmek çıkınlı. Kadın:

“Gel gel, ne var, ne getirdin?” diye soruyor.

“Böyle böyle helvayla ekmek aldım.”

“Gel otur da yiyelim. Beni Allah’ın emriyle sana verdi, ne yapalım.”

Oturuyorlar helvayla ekmeği yiyorlar. Kadın başını kaldırıyor, bakıyor ki her taraftan bir baş uzanıyor, diyor ki:

“Ben burada oturursam adım heder olacak. Bir arkadaşının hanımının filan bir çarşafı yok mu, ehven bir çarşaf git de iste.”

Padişahın arşafıyla gelmiş oraya; güzel, ağır bir çarşafla gelmiş.

“Bir arkadaşım var, bir annesi var, beni sever.” deyip gider.

Arkadaşının annesinin arşafıyla bir ayakkabısını alıp geliyor.

“Şu parmağımın yüzüğünü de elet, sat. Satıp bir ev turalım.”

Adam yüzüğü alıyor, kuyumcuya gidiyor, kuyumcular soruyorlar:

“Bu yüzüğün fiyatına ne istiyorsun?”

“Bilmiyorum, ne istiyorsanız onu verin.”

“Sen bu yüzüğün fiyatım bilmiyorsun Bu yüzüğü almışsın.”

“almadım, sahibi var.”

Nereye varsa, sen bu yüzüğün fiyatını bilmiyorsun, sen bu yüzüğü almışsın, diyorlar. Eve geliyor, kadını alıp kuyumcuya götürüyor. Kuyumcu soruyor:

“Sen bu yüzüğe ne istiyorsun?”

“Şu fiyat”

Satıyorlar, iki lirasına ev alıyorlar, yiyecek içecek, yatak her şey alıyorlar. Yüzük gör ki ne kadar kıymetli, padişah hanımının yüzüğü, epey bir para tuttu ki evin içini döşüyorlar, elmas mıydı, altın mıydı artık. İpek tezgâhı alıyor, kuruyor. Bez alıyor, gömlek; don dikeyor, buna giydiriyor, üstünü başını düzeltiyor. Günde bir kazan su koyuyor, bunu yıkıyor. O ayaklarının yarıklarını düzeltiyor, ovalıyor. Akrebi ayaklarının altında öldürüyor. Hocaya nikâh kıydırıyorlar, evleniyorlar. Kadın.

“Sen sürücülükten ne kazanıyorsun? Gel benimle halı işle.”

Oturuyorlar, halı dokuyorlar. Kaç ay sonra halı bitiyor. Kadın diyor ki:

“Bu halıyı satsak, parasına ipek almalıyız, eve yiyecek, eşya almalıyız, yetmez En iyisi bu halıyı padişaha elet, ondan bir bahşış alırsın, bir senelik zahiremizi alırsın.”

Buna ne diyeceğini de öğretir:

“Padişahım, ben halı tüccarıyım, Kayseri’den yok yok, Konya’dan uzak bir yerden geliyorum de, halı getirdim, ilk defa sana getirdim padişahım de, halıyı padişaha ver, padişahıtan

başkasına verme. Adamlar kapıda padişahın yanına giremezsin, filan derlerse, padişaha hediye halı getirdim, kendisine vereceğim, de.”

“ Peki.” diyor.

Adama bir takım diktiriyor, giydiriyor, kuşatıyor, gönderiyor. Halıyı alıyor, padişahın sarayına geliyor. Padişahın adamları kapıda karşılıyorlar, içeri bırakmıyorlar.

“Ben padişaha halı getirdim...” diyor. Bırakmıyorlar. Padişah bunları duyuyor, gelip soruyor:

“Ne oluyor burada, sen kimsin?”

“Ben halı tüccarıyım padişahım, sana halı getirdim.”

“Bırakın gelsin.” diyor.

Adamları içeri alıyorlar.

“Gel bakalım oğlum, adın ne senin?”

“ Mehmet.”

“Gel bakalım Mehmet, gel otur şöyle, sen nereden geliyorsun?”

“Ben Uzak bir memleketten geliyorum padişahım, halı tüccarıyım. Bu memlekete ilk gelişim. Sana bir halı getirdim. Eğer hayır görürsem bu memlekette kalacağım, yoksa gideceğim.” Adamlarına:

“Hele şu halıyı açın.” diyor.

Bakıyorlar ki çok güzel bir ipek halı olmuş. Padişah:

“Çok güzel, çok beğendim.” deyip sırtını tapışlıyor.”

Bu oturuyor, oturuyor, oturuyor, para yok. Halı gitti, para da gitti.

“Artık bana müsaade edin.” deyip kalkıyor.

“Hadi sana güle güle, her zaman gel, canın sıkıldıkça gel.” diyor padişah.

Eve geliyor, hanımı soruyor:

“Ne oldu, padişah ne etti?”

“Hiç bir şey etmedi. Çok güzel, çok güzel, diye yanımı tapışladı.”

“Öyle mi?”

“Öyle.”

“Hele şuradan bir araba çağır.”

Bir araba tutuyorlar, biniyorlar, gidiyorlar. Bir ev alıyorlar.

“Ben halı tüccarıyım, halıyı satınca parasını vereceğim.” diyor.

Mobilyacıya varıyor, mobilya ne lazımsa alıyorlar. Eve perde, döşemelik, ne lazımsa alıyorlar, halıyı satınca parasını

vereceğiz, evimiz şurada diyorlar, hepsini dolandırıp eve geliyorlar.

Bu tüccarlar bir gün, beş gün bekliyor, para gelmiyor, bir gün kahvede otururken birisi diyor ki:

“Bir adam geldi, halı tüccarıymış, benden mobilya aldı gitti, parasını götürdü.”

Öbürü diyor, benden pirinç aldı, diğeri diyor, şeker aldı. Demek bu adam bizi dolandırdı. “ Evim filan yerde.” dedi.

“Gidelim eğer para vermezse, padişaha şikâyet edelim.” Kalkıp gidiyorlar. Bu adamlar parayı istemeye gelir diye avrat daima tedarikli duruyor. Kapı çalınınca kocası:

“Eyvah!” diyor.

Avrat:

“Sen korkma, ben hallederim.” diyor.

Adamları içen buyur ediyor.

“Hoş geldiniz.” deyip hürmet ediyorlar.

Kahveler pişiriliyor, şuruplar içiliyor, hürmet, hürmet...

Adamlar:

“Kusura bakmayın, sizi de rahatsız ettik, bizim de paraya ihtiyacımız var, ne edelim...” diyorlar.

Bekliyorlar, bekliyorlar para yok. Bunlar gitmek için müsaade isteyip kalkınca, hepsinin yanlarını tapışlıyor:

“Çok güzel, çok güzel beğendim.” diyor, para filan vermiyor.

Adamı padişaha şikâyet etmeye karar veriyorlar. Padişahın yanına geliyorlar, şikâyet ediyorlar. Padişah.

“ Peki, oturun, kimmiş bu adam çağırıp görelim.” diyor.

Bir adam salıyor. Adam gelince bu korkuyor,

“ Eyvah!” diyor.

Avrat:

“ Korkma, bunu da hallederiz sen şöyle şöyle yaparsın.” diye anlatıyor.

Adam kalkıyor, padişahın sarayına geliyor, padişah bakıyor ki kendisine halı getiren Mehmet Ağa. Padişah soruyor:

“Sen bu adamlardan halı almışsın, parasını da vermemişsin. Bunlardan halı aldın mı? Parasını verdin mi?”

“Aldım padişahım, parasını verdim.”

Adamlar:

“Tövbe! Biz para filan görmedik.” diyorlar. Benim bu memlekete ilk gelişimdi. Padişahımıza bir halı getirdim. Padişah; çok güzel, çok güzel deyip sırtına vurdu. Ben de

rnemlekette adet böyleymiş dedim. Çok güzel, beğendim deyip sizin sırtınıza vurdum. Vurdum mu? Vurmadım mı?”
“Vurdun.”

Padişahın kafası o zaman ayıyor. Ben para vermedim dese, küçük düşecek. Adamlara çıkışıyor:

“Yürüyün bakalım, bu adam paranızı vermiş. “ Adamlar kovulup çıkıyorlar.

“Hanın haraba ola padişah, senin bahanene biz de yandık.” diyorlar, koyup gidiyorlar. Padişah bunu yanına çağırıyor, oturtuyor: “Ne kadar akıllı adammış, bunu benden çıkardı.” diye düşünüyor. Padişah bunu vezir yapmaya karar veriyor.

“Sen tüccarlığından ne kadar kazanıyorsun?” “ Evimin nafakasını, falan çıkarıyorum.”

“Gel benim vezirim ol!”

“Anama, babama mektup yazıp sormalıyım padişahım, bana üç gün müsaade et.”

“ Peki, sana üç gün müsaade.”

Eve geliyor, avradına anlatıyor. Üç gün oturup düşünüyorlar, karar veriyorlar. Geri geliyor:

“Padişahım babamın selamı var, benim evladım değil, padişahın evladı. Nasıl bilirse öyle yapsın.” diyor

Vezir oluyor, vezir esvapları giyiyor, vezir aylıklarını alıyor. Padişahın evi nasılsa evini öyle yapıyor. Yiyorlar, içiyorlar, geziyorlar. Aradan bir iki sene geçiyor. Bir gün karısı diyor ki:

“Bugün de hastayım de gitme. Her gün, her gün gidiyorsun, padişahın yanındasın, bugün de gitme, ne var sanki.”

Adam “peki” diyor. Zaten günde avrattan ders alıp alıp gidiyor. Avrat ne derse o oluyor, o gün gitmiyor. Padişah:

“ Uşak, sağ vezir bugün niye gelmedi. Acep hasta mı?” diyor.

Evine adam salıyor, avradı diyor ki:

“Hasta oldu, üç gündür yatıyor, padişaha selam söyleyin.”

Vezirler bunu haber alınca,” Gidip belleyelim” diyorlar. Padişah:

“Ben de gider bellerim.” diyor.

Eve haber salıyorlar, padişah, vezirler gelip belleyecek. Avrat evi barkı düzenliyor, her tarafı tertipliyor. Kocasına ipek pijamaları giydiriyor, yastığın üzerine de bir fulya koparıp koyuyor. Hizmetçiyi de tembihliyor. Adama da diyor ki:

“Padişah geldiği gibi yavaş yavaş kalkarsın. Aman padişahım şuram ağrıyor, buram ağrıyor, diye konuşursun.”

Padişahla vezirler geliyorlar, bunlara kapı açılıyor. Padişah içeri giriyor ki evinin usulü nasılsa öyle.

“Bu vezirin ailesi ne kadar görgülü bir aileymiş.” diye düşünüyor.

Yukarı çıkıyor, oturuyor, kahveler, aylar. Bu adam hizmetçiyi çağırıyor:

“Bana bir bardak su getir de şu hapımı içeyim.” diyor.

Hizmetçi bir bardak su getiriyor, getirirken tembihli ya, dirseğiyle yastığın üstünde duran fulyaya vuruyor, fulya kendinin böğrüne değiyor. Bu adam:

“Aman böğrüm, aman böğrüm.” diyor.

Suyu alıyor, hizmetçinin suratına bir sille çekiyor, padişaha da:

“Padişahım, kusura bakma, böğrüm ağrıldı da.” diyor.

Vezirler, padişah:

“Bu ne nazik adammiş, bir fulya değer değmez böğrü ağrırsa...” diye düşünüyorlar.

O sırada kapıda avradı görünüyor, peeyi atıyor. Padişah başını kaldırıyor ki kendi avradı.

“Eee padişahım, karısından mı kocasından mıymış?
Mehmet Ağanın topuğunda akrebi vardı, acısını duymuyordu;
şimdi bir fulyanın acısına dayanamıyor.” diyor.

O zaman padişah mendili gözüne basıyor. Ben
kaybettim, bu buldu, diyor.

Şenel ALTINER

38. KARA HIRSIZ

Zamanın birinde bir dul kadın vardı. Bu dul kadın, geçiminden aciz bir kişi idi. Bir tek çocuğu vardı. Çocuğunu bir zanaata koyamadı. Bu çocuk işte de güçlü değildi. Ne ettiyse çocuk zanaatsız büyüdü, meydana geldi. Köyün buzağısını, oğlağını yaymağa başladı. Koyun verdiler, günde birkaç tane koyun öldürdü. Buzağı verdiler, günde birkaç tane buzağı öldürdü. Anasına vardı, dedi ki:

“Ana benim babamın zanaatı ne idi?”

“Oğlum, baban zanaatsız bir kişi idi, o da böyle şeylerle yetti, meydana geldi.” dediyse de inanmadı.

“Bunlar babamın zanaatı değildir.” dedi.

Fakat babasının zanaatı alıcılık, vurguculuk, hırsızlıktı. Anası:

“Ben babandan bir hayır görmedim ki senden göreyim, babanın zanaatı hırsızlıktı.” dedi.

“ Peki, ana, babamdan hiç bir şey kalmadı mı?”

“İşte oğlum babandan bir kılıç kaldı.”

Kılıcı oğlana verdi. Oğlan kılıcı aldı, götürdü, bıçakçıya yaptırdı, temizletti, pasını sildirdi. Beline çaldı, oldu bir delikanlı adam. Kılıcı beline çalınca;

“Allahaısmarladık ana.” dedi.

Anasının elini öptü, yola çıktı, gitti. Epey bir yerlere vardı, acıktı. Baktı ki yazının düzünde bir çadır kurulu. Kendi kendine

“Şu çadırı yararsam, bir şeyler aparırsam, işte babamın oğluyum.” dedi. Vardı, çadırın kapağını kaldırdı, baktı. İçeride bir bekâr kız var, ocağın başında, önünde bir koca kazan. Ben bu eşyayı almayayım, bakayım bu kız dağın başında, tek başına bu kazanı ne yapıyor, diye düşündü, gözledi. Bir çorba yapmış, çorbanın başına yedi tane kaşık getirmiş.

“Allah Allah bunda bir hikmet var.” derken, bir atlı geldi, bir sürü davarla; bir atlı geldi, bir atlı geldi, bir bölük atla. Bunun yedi tane kardaşı varmış. Onların da zanaatı alıcılık vuruculukmuş. Gözledi, hangisi su istediye, kardaşım, bacım diye konuştular. Anladı ki hepsi bunun kardaşı. Bunlar yemeğini yedi, sohbetini yaptı, kahvesini içti, yattı. Sabah olunca, herkes kalktı, işe gitti. İçeri bir piç, bir haydut geldi, kıza musallat oldu. Kız ne kadar buna yalvardıysa, namusumu lekeleme diyerek ağladıysa, olmadı.

“Yapma, etme, ben yedi kardaşın bacısıyım.” dedi.

İmdat istemeye başladı. Kız imdat isteyince, bu dedi ki, ben bu hırsızlığı yapınca, cihangir mi olacağım? Bari şunu

öldürüp bu kızı kurtarayım, diyerek gitti. Haydutun kellesini kesti. Kız bu sefer dedi ki:

“Aman kardaşlarım duymasın, sen hurdasın, bu cenaze yerde. Kardaşlarım inanmazlarsa seni öldürürler, beni de öldürürler. Ben ne yaparım?”

“Sen bilirsin. Bu cenazeyi bir yere saklayalım. Akşam olunca, kardaşlarım yatınca seninle kaçalım.”

Kız razı oldu. Fakat çadırın dört köşesine yedi tane kuyu eşilmiş. Haramilikle, hırsızlıkla gelen düşsün diye. Kırk arşınlık kuyu... Uşaklar geldi, bacıları hiç bildirmedi. Atlarının başına vardı, izzet, ikram, hürmet etti. Bunlar yatınca kız, elini başına etti, kaçtı, kaçarken bir kuyuya düştüler.

Kardaşları kalktılar, bacıları yok. Kuyulara baktılar, yok. Ama her adam kuyuya inemez. Bir kuyucu getirdiler.

“Gel kardaş, bizim yitiğimiz var, şu kuyulara in, yokla.” dediler.

Kuyucu kuyunun birine indi, yok, ikisine indi yok, üçüne indi yok. Kuyunun birinde kızla oğlanı buldu. Kız hemen boğazından incisini, kolundan bileziğini çıkardı. Kuyucuya rüşvet verdi.

“Aman bizi bulduğunu söyleme!” dedi.

Kuyucu çıktı, başka bir kuyuyu işaret etti ki! “ hurdalar” diye.

“ Kuyuyu yakın.” dediler.

Çalı çırpı doldurdular, kuyuyu yaktılar. Kuyucu, gece yanan kuyunun içine bir öküz attı. Kızla oğlanı geceleyin kuyunun içinden çıkardı. Bunlar kaçtı. Şurası burası derken büyük bir memlekete yerleştiler. Sabahleyin yedi kardeş kuyuya baktılar ki bir öküzün kemiklerini buldular. Kuyucu yanılmış, elin hayvanını yaktık, deyip bacılarını aramaya koyuldular. Şu memleket, bu memleket diye bacılarını aramaya başladılar. Büyük bir memlekete geldiler. Baktılar büyük bir konak. Buraya vardılar. Kızın büyük kardeşinin ismi Acaip’ti. Küçük kardeşinin ismi de Neacaip’ti. Kızın iki oğlu oldu, onlara kardeşlerinin ismini verdi. Kız, kardeşlerinin geldiğini görünce tanıdı, tabii gözükmedi. Kardeşlerine iki fincan kahve pişirip gönderdi. Kahveyi yudumlayınca birbirinin gözüne baktılar. Tanıdılar bacılarının kahvesini, söylemediler. Enişteleri:

“Yoksa kahveyi beğenmediniz mi?” dedi.

“Beğendik de bitirmek istemiyoruz bu güzel kahveyi.” dediler.

“ İçin için, daha devamı var, bir daha pişirirler.” dedi.

Fincan içeriye girmeden, kız, çocuklarını çağırdı.

“Gel oğlum Acaip!”

“Ne var anne?”

“Şu başta oturan senin büyük dayın, git elini öp, hoş geldin de, dizine otur.”

Küçüğü çağırdı.

“Gel oğlum Neacaip!”

“Buyur anne.”

“Şu karşıda oturan senin küçük dayın, git elini öp, hoş geldin de, dizine otur.”

Çocuklar vardı, sırayla dayılarının ellerini öptü, dizlerine oturdu.

“Acaip,” deyince, büyük oğlan:

“Buyur dayı.”

“Neacaip” deyince de küçük oğlan: “Buyur dayı.” dedi.

Bunlar birbirlerinin gözüne baktılar. Hani “Neacaipmiş” deriz ya bunlar bir şey anlamadılar. Soruştular. Enişterleri:

“Sizin derdiniz nedir, ne arıyorsunuz, anlatın.” dedi.

Bizim derdimizi sorma, bizim bir bacımız vardı. Bacımız kaçtı, biz yedi kardeşiz, bacımızın peşine düştük onu arıyoruz.

Bu da bacımızın kahvesine benzerdi. Bu dayı ne demek? Sizin eve gelen misafire ne derler?”

“Bacısından doğan çocuk kendisine dayı der, peki bacınızı görseniz tanır mısınız?”

“Hele bak, bak... İnsan bacısını tanımaz mı?”

“Peki, bacınızı neresinden tanırırsınız?”

“Bacımızın sol yüzünde elmacığının altında bir yeşil ben var, sağ elmacığında da al ben var, benli bacımız.” dediler.

“Yaaa... Bizim hanımın da yanağında beni var, herhalde bizim hanıma da sahip çıkarsınız.”

Kız geldi.

“Bacım,” diye sarıldılar.

“Sen bizim kardaşımızsın, eniştemizsin, biz bacımızı götüreceğiz, sen de bizimle gel.” dediler.

Bacılarının evini, barkını yüklediler, memleketlerine götürdüler. Bu yedi kardaşın eniştesi oldu.

Bunlar geldikten sonra harp çıktı, harbe çağrıldılar, buna dediler ki:

“Sen de harbe geleceksin.”

Hâlbuki bu değil harbe, şuraya gidemez. Zangır zangır titremeye başladı.

“Bu hırsından titriyor, bunu at zaptetmez, kendirle bağlayalım.” dediler.

Bunu bir kendirle atın üstüne bağladılar. Baktı karşıdan sekiz tane atlı geliyor. Korkusundan ne yapacağını şaşırdı, iki ağacın arasından geçiyorlarken:

“Şu iki ağacın arasından geçerken hızla geçeyim de kolum kopsun, iki kolu koptu desinler, ben de savaştan kurtulayım.” dedi.

“İki ağacın arasına dalıp büyük ağaçların her birini elleriyle tutunca, koca çınarlar köküyle, diriyle koptu, elinde kaldı. Arkadan gelenler baktılar ki her bir eline bir ağaç almış, geliyor. Kayınları:

“Eniştemiz hırsından koca çınarları söküyor.” dediler.

Eve geldiler, bacılarına:

“Eniştemiz çok fedakâr bir kişi, hürmeti bize yapmayacaksın, eniştemize yapacaksın.” dediler.

Bu arada memleketinden haber geldi, memleketine gitmek istedi kayınları:

“Gidebilirsin, biz bacımızı burada tutamayız, sen nereye gidersen o da seninle gider.” dediler.

Memleketine geldi ki köyün halkı kara yasta. Dedi ki:

“Kardeşim, derdiniz ne, düşünceniz ne?”

“Şu karşı dağda bir arslan türemiş, kimse gidemiyor. Her gün bir kişinin kellesi gidiyor, beş kişinin kellesi gidiyor. Sen yedi kardasın eniştesi değil misin? dediler.

“İşte arslanımızı bu öldürür. Ya bu arslanımızı öldürürsün, ya da biz seni öldürürüz.”

Eve geldi, hanıma dedi ki:

“Ben ne edeceğim? Ya benim nasıl bir tecellim varmış... Burada bir arslan türemiş, ya bu arslanımızı öldüreceksin, ya da biz seni öldürürüz.” diyorlar.

Gönlüne koymadılar, bu adamcağızı aldılar:

“Aha şurda, şu dağda, şu kayanın dibinde yatıyor.” dediler. Döndü, dolaştı aslan yok. Kalenin üstüne çıkıyor, ama bütün halk toplanmış, yedi kardasın eniştesi, deyip. Baktı ki kayanın suratında kurumuş bir ağaç. “Aslanı gördüm diye ben beni şu kayaya çarpıp öleyim.” diyor. Aşağıda bin bir halk toplanmış bekliyor. İşaret verdi:

“Geri çıkın.”

Bu, geri çıkıyor, kendi kendini kaleden bırakıp atıyor. Aksine değil mi arkadaşlar, arslan da o kayanın dibinde yatıyor. Arslanın doğru çiğnine biniyor. Aslan öte yana sıçırıyor, kendi aslanın sırtında, dağa çarpıyor, ovaya gidiyor sırtında... Aslana

yapışıyor, korkusundan. Kaçıyorlar, kaçıyorlar... Aslan çatlayıp ölüyor.

“Böyle kahraman görülmemiş, ne bıçak çaldı, ne hançer çaldı, aslanın çiğniğine bindi, aslanı altında çatlattı, öldürdü.” diyorlar. Millete bir laf gidiyor... Bunun ayağına kurbanlar kesiliyor. Padişah,

“Bunu çağırın, buna kızımı vereceğim.” diyor.

Eve geliyor, padişah sana şu bilgiyi gönderdi, diye buna haber getiriyorlar. Bunu, padişaha götürüyorlar.

“Buyurun padişahım, beni istemişiniz.”

“Sen yedi kardaşın eniştesi misin? Sen burada kalacaksın sana kızımı vereceğim, tacımı da başına koyacağım. Sen burada şahlık yapacaksın. Aha şu daire senin. Bakıyor, elmastan yapılmış, pırıl pırıl parlıyor. Evine geliyor, hanımına soruyor.

“Bu sefer de padişah musallat oldu, durum böyle böyle...” diyor. “Ben bunun kızını alayım mı, almayayım mı? Yoksa kaçıp gidek mi senlen?”

“Aman zavallı, kaçsak nereye kurtuluruz? Padişah bu... Nerde olsa bulur bizi. İyisi mi onu da al, seni de öldürmesin, beni de...”

Dönüyor padişahın memleketine geliyor, haber veriyor:

“Padişahım, dediğin adam geldi.”

“Çıkarın daireye...”

Çıkarıyorlar. O gece misafir olarak koyuyorlar, sabahleyin davete çağırıyorlar, on, on beş gün hazırlık telaşesine bakıyorlar, padişah düğün kurduruyor, epey bir bol parayla, eşyayla kızını gelin ediyor.

O anda da akıldâneler var idi. Bir yerin memleketinden muradı istiyor, haber geliyor. Padişahınız şu muradiyi bana gönderirse, şu derinin kıllarının sayısını bana verirse kendiyle harbim yok, vermezse kısasa kısas harbim var.

Geliyor ki padişahın yüzü asık.

“Padişahım ne öyle duruyorsun? Yüzün asık...”

“Aman damat ne duruyum. Bir yerin kralı benimle harp istiyor. Bana bir post göndermiş, teke derisi... Bunun kıllarını saydı, saydı. Saymazsa ben kendiyle harp edeceğim, demiş. Benim askerim kıt, nasıl edeceğim?”

“Padişahım, bunun kolayı var.”

“Nedir?”

“Sen de kendine bir not gönder ki gökteki yıldızı saysın. Sen de havadaki yıldızı say, ben bunu sayıyorum burada, de.”

“Tamam.” diyor.

Karşıdan haber geliyor ki,”Benim harbim yok, ben vazgeçtim davamdan.” diyor. Üç beş gün kapıya adam çıkarıyor, imkân var mı, gökteki yıldız sayılır mı? Ben vazgeçtim davamdan, kendi de vazgeçsin, diyor. Padişahı orda kurtarıyor.

Padişahın dairesinin önünde bir toplantı oluyor, padişah soruyor:

“Neymiş o?”

“Valla padişahım bir kişi geldi, ne desek cevap vermiyor.”

“Getirin.”

Padişahın davetine getiriyorlar.

“Derdin ne?”

“Benim derdim, burada bir kişi varmış, yedi kardaşın eniştesi benim dayım olur. Ben dayımı görmeye geldim dayımın da yerini bana söylemiyorlar.”

“Oğlum, dayının adı ne?”

“Dayımın adı Kara Hırsız olacak.”

Haber salıyorlar, gidin, öğrenin bu adamın adı Kara Hırsız mı, diye. Varıp öğrenip geliyorlar ki Kara Hırsız.

“Yavrum işte dayının dairesi.” diyor.

Varıyor, dayısı içerde. Herifte para bol, padişah damadı olmuş, işe yaramış. Adama tenezzül edeceği kalmamış. Oturuyor, ediyor... Bakıyor ki dayısı dediği adam bir çuval hazırlıyor.

“Sen yat, ben padişahın hazinesini çekmeye gidiyorum.”

“Ben de giderim.”

“Oğlum, yapamam sen misafırsın.”

Peşine düşüp gidiyor. Padişah bakıyor ki, hazinesinden çalınmış. Hırsız kim? Kayıp. Taşları ziftletiyor, sağına soluna katran kazanı kaynatıyor ki hırsız kimse ayağı kaysın, kazana düşsün. O akşam getiriyorlar, ikinci akşam getirirlerken dayısının hemen ayağı kayıyor, kazana düşüyor. Hemen dayısının kellesini kesiyor, koltuğunun altına alıyor, gidiyor. Haber veriyorlar padişaha:

“Padişahım, hazine gene yarılmış, ama kazana bir adam düşmüş, kellesi yok ki tanıyak.”

Bir katır altın yükletiyor,

“Kim akıllı?”

“Filan.”

“Ona teslim edin, kim soyarsa o hırsızı yakalasın.”

“Daha padişahın haberi yok ki, damadı ölmüş, damadı kazana düşmüş, hırsız bunu haber alıyor. Hemen yola bir sofraya kuruyor, mezeleri hazırlıyor, Yoldan geçerken adamı davet ediyor.

“Yolcu dayı buyur, gel bir dürüm ye.”

“Sağ ol oğlum.”

“Ayıp ettin dayı. Sarhoşların mezesi helâl sayılır, hele buyur, buyur.”

Adama bir dürüm veriyor. Yıllanmış rakıyı içiriyor. Adamı sarhoş ediyor, deveyi çekip eve getiriyor, altını ambara koyuyor.

“Padişahım deve de kayıp, adam da kayıp yük de kayıp.”

“ Eee... Karı tutun.”

“Ne karısı?”

“Kırk tane cadı karısı tutun. Deve topacını arasın. Deve topacı hangi evdeyse hırsız o evde.” Karının biri tesadüfen adamın evine geliyor.

“Yavrum, bir kızım var. Çok hasta, derdine derman deve topacıymış.” diyor.

Evden tutuyor, beş tane deve topacı veriyorlar. Oğlan da tesadüf eve geliyor, karıya:

“Ne var?” diyor.

Karı:

“Oğlum, bir kızım var, hasta, derdine derman deve topacıymış, onu almaya geldim.” diyor.

Karıya beş tane deve topacı veriyorlar.

“Kaç tane topaç verdi?”

“Beş tane.”

“Koskoca deveden beş tane mi verdi? Git de daha iste. Kızını kurtar.”

Karını içeri çekiyor, kellesini kesiyor, akşam olunca karılar toplanıyor, otuz dokuz, kırk demiyor.

“Aha, onu da bulmuş, onu da öldürdü.” diyorlar. Padişah:

“Çarşıya altın serpin, her kim eğilip alırsa hırsız o.” diyor. Oğlan bunu haber alıyor, gidiyor çarşıya bir çizme yaptırıyor, çizmenin altına karasakız yapııştırıyor altın nerdeyse üstüne basıyor, altınlar ayağının altına yapışıyor. Akşam olunca bekçi geliyor:

“Padişahım ne yere eğilen oldu, ne bir tane alım alan. Altın bitmiş... Ne olacak bunun hali?”

“Tellâl çağırın, halk biriksin, kim ağzıyla hırsızlığını söylerse kızımı ona vereceğim, tacımı da.”

Kim geldiyse, “Yok, sen benim hazinemi soyamazsın.” diyor. Oğlan da toplantıya gelmiyor.

“Padişahım bir garip kişi var, o da toplantıya gelmiyor.” diyorlar.

“Çağırın.”

“Oğlum, sen mi soydun benim hazinemi? Deve gibi altını mı?”

“Evet padişahım.”

“Söyle bakalım nasıl topladın?”

“Padişahım hazineni yardım, birinci gece dayım kazana düştü, dayımın kellesini kestim. İkinci gün bir deve altın yükledin, ben yolda masa kurdum, adamı sarhoş ettim. Deveyi getirdim, kestim, topaç ettim, altını da ambarıma koydum.”

“Tamam.”

“Üçüncü gün altın attırdın caddelere, çizme yaptırdım, her çizmenin altına bir okka kara sakız sıvadım. Altınlar daha çizmenin altında.”

“Tamam, hırsız sensin. Şimdi bak, kızımı da vereceğim söz, tacımı da vereceğim. Yalnız kraldan bana bir şey

getireceksin. Bu kral benimle harp etmek istiyor. Eğer onu getirirsen, tacımı da koyacağım.”

“Padişahım, sen bana bir teke derisi hazırla, her tüyü başına bir çingıl tüngül tak.” Padişah bir deri yüzdürüyor, boynuzu üstünde. Bir sandığa koyuyor, sırtına alıyor, biniyor, gidiyor.

“Kralın memleketi nere?” diye sora sora kralın memleketine varıyor.

Sandığı bir hana koyuyor, kralın yerini öğreniyor. Akşam olup da el ayak çekilince gidip deriyi giyiyor. Boynuzların her biri kelek gibi. Kapıyı dövüyor, varıyor kralın yatak odasına, bir sallanıyor, kral düşüyor.

“Ey kral, ben Azrail' im, canını almaya geldim.”

“Eyvah dostum, alacağım var, vereceğim var. Hayrım var, malım var. Ne olur canımı alma.”

“Peki, nazına dayanamadım. Yarın helalleşmedik bir kimse de koyma. Hayrını yap. Yarın akşam bir canlı kul yanında koyarsan, ne türlü canını alacağım ben bilirim. Borcunu, hayrını, zekâtını yap.”

Sabah olunca tellallar koşuluyor, kral hayrat yapıyormuş, ölecekmiş, deniyor. Fakirler yemeğini yiyor, çıplaklar elbise giyiyor. Akşam olunca kral;

“Dağılın dostum, benim canımı zahmetli almasın.” diyor.

Akşam olunca bu, deriyi giyiyor, geliyor:

“Kalk bakalım kral.”

Kral kalkıyor, sandığa koyuyor, deriyi üstüne veriyor, yola çıkıyor, memleketine geliyor.

“Ulan kral, o dünya kaldı, bu dünyaya geldik. Şimdi bizi topla, silahla, davulla, zurnayla, hareketle karşılarlar. Ben ne dersem, sen de aynısını söyleyeceksin.”

“Peki, sen ne dersen öyle olsun.”

Kendi krala haber salıyor ki, “Hırsızın kralı getiriyormuş, karşı çıksın.” diye. Topla, silahla padişah buna adamlarını karşı çıkarıyor.

“Kesin silahı, deyip indiriyor musalla taşı gibi bir yere. Bak kral, benim dediğimi diyeceksin, tamam mı?

Merkepler gibi şoluyor, kral içinde anıyor. At gibi kişniyor, öküz gibi bağıyor, koyun gibi meliyor. “Buyur padişahım al anahtar, aç sandığınızı.” diyor.

Sandığı açıyor ki sandığın içindeki kral.

Padişah:

“Ey kral, benimle harp istiyordun. Bir kişiye gücün yetmedi, orduma nasıl yetecek senin gücün?” diyor.

Dursun ÇOBAN

39. KÖTÜ KOMŞU

Yeni evlenen genç bir karı koca evlerine kurbanlık bir koyun almışlar Bunu kesip kışa topaç edip yiyecekler. Ama gelinin anasıgil var; oğlanın anası, bacısı var. Bunlar gelirse bu kurban biter; kendilerine yetmez, diye oğlan diyor ki:

“Sen git ananla babana küs; ben de küseyim gelmesinler. Bunu da biz yiyelim.” Bu ikisi de gidip kavga edip, küsüyorlar. Eve gelip kesiyorlar. Bunları da konuşurken bir komşu dinlemiş.

“Ben size bunu yedirirsem, bana da bu komşuluk haram olsun.” diyor.

Bunlar bu kurbanı kesiyorlar, ciğer kebab edecekler. Onlar yazlığa çıkınca komşu:

“Yılan!” diye bağırınca ciğeri orada bırakıp kaçıyorlar, ciğeri de kedi alıp götürüyor. Akşam oluyor, yatağa giriyorlar. Oğlan karısına:

“Ciğer gitti diye üzülme, boşver, ciğeri gittiyse kelleyi yeriz, başka yerlerini yeriz.” diyor.

Komşu, evinde esvabını değişiyor, gece yarısı olunca bunların kapısını şak şak çalıyor. Kadın kapıyı açınca diyor ki:

“Köyden geldim, vakit geç oldu, kalacak yerim yok. Bana bir yatacak yer gösterir misiniz?”

“Yer yok ama şu ocaklıkta kelle pişiyor, yatarsan şuraya yat.”

“Aman olsun, tek şu başımı sinecek bir yer olsun da.” diyor.

Sabah ezanı, kadın kalkıyor, ocaktaki kelleyi alıyor, evine götürüyor, boşaltıyor, kazanı geri getiriyor, içine de bir eski postal ayakkabısını koyuyor.

Kalkıyorlar ki kelle yok. Adam kalkıyor, pazara gidiyor. Kadın hemen esvabını değişiyor, geliyor. Kapıyı çalıyor:

“Kelleniz kaybolmuş bacım bulundu da. Bir lokma et verin de aynı et mi diye bakacaklar.”

Kadın bir but et veriyor, komşu alıyor evine götürüyor. Akşam oluyor, kocası geliyor. Hani kelle, deyince kadın olanları anlatıyor. Adam sinirleniyor, yine pazara gidiyor. Komşu kadın elbisesini değişiyor, yine geliyor:

“Bu sefer etiniz sahiden bulundu, ne kadar varsa alayını vermeliymişsin, bakacaklar.” diyor.

Kadın etin kalanını getiriyor, veriyor. Yere bir parça düşüyor. Kadın onu da alıyor, öte tarafına atıyor. Böylece hain komşu bunlara bir lokma bile yedirmiyor.

Emel ZENGİN

40. YİĞİTOĞLU

Bir varmış, bir yokmuş. Çok konuşması ayıpmış. Az söyleyip çok dinleyenlerin bilgisi artarmış.

Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde yiğitoğlu adında az konuşur çok dinler bir adam varmış. Yiğitoğlu evliymiş. Beş yaşında Nuryüz adında bir oğlu, dört yaşında gülyüz adında bir kızı varmış.

Yiğitoğlu'nun ailesi okadar zengin ve mutluymuş ki iğne ucu kadar bile eksiği yokmuş. Yiğitoğlu ava çok meraklıymış. Bütün günleri ormanda av peşinde geçermiş. Ceylan gibi güzel atına biner, yay gibi hızlı giden iki köpeğini yanına alır, her attığını vuran bir avcıymış.

Günlerden bir gün yiğitoğlu, yine her sabahki gibi ormana avlanmaya çıkmış. Aramış aramış avlayacak bir şey bulamamış. Hem biraz dinlenmek hem de atını sulamak için bir suyun başına oturmuş. Ormanın güzelliğini seyretmeye başlamış. Gözüne birdenbire bir geyik görünmüş. Geyiğin derisi güneş altında pırıl pırıl yanıyor, kara gözlerinin canlılığı uzaktan bile belli oluyormuş. Gözünü kırpmadan geyiğe bakıyor, geyik de hiç kımıldamadan ona bakıyormuş.

Bu fırsatı kaçırmamak için yerinden kalkıp hemen atına atlamış. Geyiğin bulunduğu tarafa doğru atını hızla sürmeye

başlamış. Yay gibi koşan av köpekleri geyiği kovalıyor, Yiğitoğlu da durmadan ateş ediyormuş.

Silahındaki bütün kurşunları tükettiği halde geyiği vuramamış. Her avı ilk atışta vuran tüfek bugün kurşununu bir türlü hedefe ulaştıramamış.

Geyik kaçmış bunlar kovalamış. Bir dağ başında geyik kaybolmuş. Geyik acaba nere gitti diye düşünürken, bir ses işitmiş. Kimin olduğu belli olmayan bu ses, şöyle diyormuş:

“Hey yiğitoğlu! Gençlikte zenginlik, ihtiyarlıkta fakirlik mi istersin; yoksa gençlikte fakirlik ihtiyarlıkta zenginlik mi?”

Yiğitoğlu geyiği aramaktan vazgeçmiş. Durmadan kulağında çınlayan bu sözleri düşünmeye başlamış. “Acaba bu sözleri kim söyledi, ne karşılık versem bu soruya?” diyormuş. Böyle düşünerek eve dönmüş. Gece gözüne hiç uyku girmemiş.

Ertesi sabah yine ava çıkmış. Sağa koşmuş sola koşmuş hiçbir kuş hiçbir hayvan avlayamamış. Yine aynı su kenarına gelmiş. Dinlenirken yine geyiği görmüş. “Bu sefer şu geyiği kaçırmayayım.” diye söylenerek atına atlamış. Geyiğin peşine düşmüş. Bu defa daha çok kurşun attığı halde geyiği vuramamış. Bir gün evvelki dağ başında geyiği yine gözden kaçırmış. Çok geçmeden o yabancı ses yine duyulmuş.

“Yiğitoğlu Yiğitoğlu! Dinle beni: “Gençlikte zenginlik, ihtiyarlıkta fakirlik mi istersin; yoksa gençlikte fakirlik ihtiyarlıkta zenginlik mi?”

Etrafına bakınmış kimseler yok. Olduğu yerde kımıldamadan beklemiş. Sesi bir daha işitmemiş. Yine düşünceli düşünceli evine dönmüş.

İki gündür kendisini çok düşünceli gören karısı sormuş: Derdin nedir? İki gündür seni çok düşünceli görüyorum. Hâlbuki bu güne kadar hiç üzüntü çekmedik. Hiçbir şeyimiz eksik değil. Rahat ve mutlu yaşıyoruz. Düşünceni bana da söyle.

Yiğitoğlu hayat arkadaşına gördüklerini duyduklarını anlatmış. O zaman karısı:

Bunda düşünecek ne var, demiş. İnsan sonunu, ihtiyarlığını, çalışmayacak zamanını düşünmeli. Yarın ava gittiğin zaman o ses sana yine aynı şeyi sorarsa “Gençlikte fakirlik, ihtiyarlıkta zenginlik isterim.” diye karşılık ver.

Yiğitoğlu karısının sözlerini haklı bulmuş. Ertesi gün avda yine aynı geyiğe rastlamış. Arkasından yine birçok defa ateş ettiği halde onu vuramamış. Aynı dağ başında geyik kaybolmuş. Yine o yabancı ses duyulmuş.

“Hey yiğitoğlu! Gençlikte zenginlik, ihtiyarlıkta fakirlik mi istersin; yoksa gençlikte fakirlik ihtiyarlıkta zenginlik mi?”

Yiğitoğlu hemen cevap vermiş.

“Gençlikte fakirlik, ihtiyarlıkta zenginlik isterim.” diye karşılık vermiş.

Sonra ormandan dönmüş. Evinin yolunu tutmuş. Yolda gelirken köpeklerden biri dereyi geçememiş, boğulmuş, ölmüş. Köpeğin ölümüne üzümlp dururken atı da zehirli bir ot yemez mi? Atı da ölmüş. Tek köpeğiyle yoluna devam ediyormuş. Evine yaklaşırken komşu evlerden birinin damından düşen bir kiremit, öteki köpeği de cansız yere sermiş. O güne kadar dert görmemişken şimdi gözü yaşlı kendini evine atmış. Karısı da çok üzülmüş. Birlikte sarılıp ağlamışlar. O gece yemek bile yemeden yatmışlar.

O gün hava çok fena imiş. Hem şiddetli bir fırtına esiyor, hem de şimşekler çakıyormuş. Şimşeklerden biri köşkün civarındaki kuru otları tutuşturmuş derken yangın büyümüş. Köşkün etrafını sarmış. Alevler köşkü hemen sarmış. Karısı ve çocuklarını evden zor çıkarmış. Köşk bir anda kül olmuş. Onlar da orada kalmışlar.

Koca köşk yandıktan sonra fırtına durmuş. Hava düzelmiş. Hayatta en çok zenginken fakir düşene acınırmış. Karısını ve çocuklarını alarak yayan yapıldak yollara düşmüş.

Az gitmişler uz gitmişler dere tepe düz gitmişler. Bir çiftçinin yanına varmışlar. Onun yanında çalışmaya başlamışlar. Akşama kadar tarlada tırpan sallayıp harman kaldırarak karınlarını zor doyuruyorlarmış. Bir zaman sonra orada da iş kalmamış. Yine yollara düşmüşler. Kayalıklı yamaçlardan dikenli yollardan güç bela geçmişler. Karşılarına bir ırmak çıkmış. Irmak hiçbir yerden geçit vermediği için karşıya yüzerek geçmek gerekiyormuş.

Baba ile anne ağaçlardan kalın dallar kırmış. Bunları ikişer üçer bağlayarak küçük küçük iki sal yapmışlar. Çocukları sallara bindirmişler. Bir yandan yüzüyorlar diğer yandan salları çekiyorlarmış. Böylece ırmağın orta yerine gelmişler. Iрмаğın ortasında, suyun akışı fazla olduğu için çocukların salllarını çekmeye anne ve babalarının gücü yetmemiş. Sallar ellerinden çıkmış.

Çocuklar hem bağırarak ağlıyorlarmış hem de sallara sıkıca tutunuyorlarmış. Anne ve baba çaresiz ırmağın karşısına geçmişler çocukların peşinden koşmuşlar ama ne fayda yetişememişler. Başlarına gelen bu son felaket karşısında ne yapacaklarını bilememişler. O geceyi ormanda geçirmişler. Ertesi gün yine yola çıkmışlar. Dağlar taşlar aşip kurtlar kuşlarla arkadaş olarak düşe kalka yol almışlar. Her uğradıkları yerde zengin bir adamın yanına uşak olarak girmiş, karın

tokluğuna çalışmışlar. Bir zaman sonra oralarda da iş kalmayınca tekrar yola çıkıyor, yorgunluktan yürüyemez hale gelinceye kadar gidiyorlarmış. Yine bir köyde çalışmaya başlamışlar. Padişahın başyaveri adamlarıyla birlikte gelmiş. Sarayda hizmet görmek için köylerden güzel kızlar topluyorlarmış. Yiğitoğlu ‘nun karısını da sarayda aşçılık yaptırmak için götürmek istemişler. Karısını kendiyle birlikte dağ taş dolaştırmaktansa onun rahat bir yerde çalışmasını uygun bulmuş, razı olmuş.

Kalmış tek başına...

Yiğitoğlu bazen eski mutlu günlerini hatırlar, karısı çocukları, köşkü, atı, köpekleri, gözü önüne gelince derin derin içini çekermiş. Bir gün yine eski güzel günlere kavuşacağını düşünerek yaşamaya çalışıyormuş. Böylece uzun yollarda günlerce yol almış. Sonunda büyük bir şehre varmış.

Öyle çok acıkmış ki nerdeyse yere yıkılıp kalacaktı. Bir fırın bulup ekmek almak için dolaşmaya başlamış. Sonunda fırını bulmuş; ama sahibi yokmuş. Fırının önünde beklemeye başlamış.

Meğer o gün o memlekette padişah seçimi varmış. O memleketin töresine göre padişah öldüğü zaman bütün halk şehrin meydanında toplanırmış. Talih kuşu uçurulurmuş. Talih kuşu kimin başına konarsa o padişah seçilirmiş.

İşte Yiğitoğlu fırının önünde yarı baygın yatarken şehrin meydanında da talih kuşu uçurulmuş. Kuş şöyle bir süzüldükten sonra meydandan uzaklaşmış, şehre doğru uçmuş.

Kuşun arkasından atlı göndermişler. Talih kuşu gidip Yiğitoğlu'nun başına konmuş. Atlı gelmiş, “Padişah seçilirken sen burada uyumaya sıkılmıyor musun, utanmıyor musun?” deyip kuşu onun başından almış ve onu da meydana getirmiş. Halk talih kuşunun tanımadıkları birinin başına konmasına şaşırıp kabul etmemişler. Talih kuşunu yeniden uçurmuşlar. Kuş yine Yiğitoğlu'nun başına konmuş. Bazıları oldu tamam derken bazıları yine kabul etmemiş. Hak üçtür demişler son kez kuşu uçurmuşlar. Kuş yine Yiğitoğlu'nun başına konunca herkes onu padişah kabul etmiş. Saray adamları hemen onu alıp götürmüşler, yıkamışlar, tıraş etmişler, önüne türlü yemekler koymuşlar.

Yiğitoğlu padişah elbisesini giyip tahta oturmuş. Başına gelenleri düşündükçe kendi kendine gülüyor, gençliğinde avcılık yaparken ormanda duyduğu sesi hatırlayarak ihtiyarlıkta zenginliğin, rahatlığın değerini daha iyi anlıyormuş. O böyle düşünürken eski padişahın başyaveri, padişahın yanına gelmiş.

Oturmuşlar sohbet etmişler vakit epey geçince başyaver gitmek istemiş, padişah ısrar edince öyleyse sizden bir isteğim var. Güvendiğiniz iki adamınızı bana verin benim çok kıymetli

bir sandığım var onu beklesinler. Padişah hemen iki muhafız çağırtmış sandığın yerini başyaver tarif etmiş muhafızlar gitmişler nöbet tutmaya başlamışlar.

Bu iki muhafızın bir süre sonra canı sıkılmış. Birbirlerine hayat hikâyelerini anlatmaya karar vermişler. Askerlerden biri hikâyesini anlattıktan sonra diğer asker anlatmaya başlamış.

- Benim adım Nuryüz, demiş. Vakti zamanında benim de bir annem bir de babam vardı. Çok mutluyduk. Ama bir gün köşkümüz yandı. Hayvanlarımız öldü. Paralarımızı eşyalarımızı tamamen kaybettik. Annemle babam bizi yanlarına alıp yollara düştüler. Bir ırmaktan bizi sallarla geçirmeye çalışırken ellerinden kaçırdılar. Bizi bir değirmenci görüp kurtardı. Bize kendi öz evlatları gibi baktılar. Annemle babam öldü mü kaldı mı bilmiyoruz. Arkadaşı askeri teselli ederken bir ses işitiyorlar.

- Ağlama! Ağlama oğlum! Ben buradayım, beni kurtar, diye ağlıyormuş.

Askerler sesin sandıktan geldiğini anlamışlar. Kadın zayıflamış, ihtiyarlamış ama ana oğul birbirini tanımış. Sarılıp ağlaşmışlar. Onlar ana oğul sarılırken kadın oğluna başyaverin kendisine cariyelik yapmayı kabul etmediği için onu denize atacağını söylemiş. İki asker kadını saklayarak başyaveri şikâyet etmek için padişaha götürmüşler.

Nuryüz ve annesi padişah tahtında oturan Yiğitoğlu'nu tanıyamamışlar. Ama o tanımış. Karısı ve oğluna koşarak sarılmış. Altı arabalı hazırlatmış. Kızları Gülyüz'ü almaya gitmişler. Değirmenci ve karısını da alıp saraya dönmüşler. Hasret gidermişler.

Yiğitoğlu karısına fenalık edecek başyaveri yakalatmış. Kırk satır mı kırk katır mı istersin, demiş. Başyaver kırk satırı ne yapayım kırk katır verin, memleketime gideyim, demiş. Onu kırk katıra bağlatmışlar. Dağlarda taşlarda parçalanarak ölmüşler.

Yiğitoğlu ve ailesi eski günlerinden çok daha mutlu yaşamağa başlamışlar.

Onlar ermiş murada darısı sizin başınıza...

Mehmet ALTINER

41. PEYNİR TULUMU

Bir varmış, bir yokmuş. Vakti zamanında bir peynir tulumu varmış. Bir gün yuvarlana yuvarlana anasına gitmiş. Anasına bir avuç gümüş lira vermiş. Anasına demiş ki:

- Güzel anacığım, al bunları, benden sana hediye. Ama bir dileğim var. Onu ancak sen yerine getirebilirsin. Anası:

- Hay hay evladım, demiş. Ne istersen yaparım.

Ana şimdi gümüş ayakkabılarını giy, gümüş sandalyeni de eline al, saraya git.

Padişahın büyük kızını bana iste. Kadın gümüş ayakkabılarını giymiş, gümüş sandalyesini eline almış, saraya gitmiş. Sultanın karşısına çıkarak:

Padişahım, büyük kızını Allah'ın emri, Peygamberin kavliyle peynir tulumu oğluma istiyorum, demiş.

Sultan içeriye giderek padişahla görüşmüş. Döndükten sonra kocakarıya demiş ki:

Oğlun eğer on küp dolusu gümüş getirebilirse, kızımızı vereceğiz. Getirmezse oğluna başka kız ararsın.

Kadın hemen oğluna sultanın isteğini söylemiş. Tulum o küçük boyu ile odanın içinde zıplamaya, kahkahalarla gülmeye başlamış.

On k p dolusu gümüş ne demek, demiş. Yirmi k p dolusu gümüş veririm. Ertesi gün kadın yirmi k p dolusu g m    arabalara y kletmi , saraya götürüp sultana vermiş. Söz kesilip d   n günü kararla tır lm  . Bütün haz rl klar bittikten sonra kırk gün kırk gece d   n yaparak padi ah n büyük kızı ile peynir tulumu evlenmiş.

Evlendikleri gece gerdek odasına kız ile peynir tulumu girdiğinde, padi ah n kızı bu ne biçim adam diyerek peynir tulumuna bir tekme vurmu . Peynir tulumu yuvarlana yuvarlana gitmiş yatağa yatm  . Kız da ben peynir tulumuna mı lay  ım, diyerek odadan çıkıp anasının evine gitmiş.

Peynir tulumu o gece sabaha kadar uyumam  . Gün a arırken odadan   km  . Yuvarlana yuvarlana anasının evine gitmiş. Kadın olanlara çok  z lm  . Tulum anasının haz rlad  ı kahvaltıyla karn n  doyurmu . Anasına bir avuç inci vermiş. Anac  ım, al   nlar , bu sefer bana padi ah n ortanca kız n  iste, demiş.

Kocakarı, birincisi olmadı belki bu olur diyerek bir avuç inciye cebine koym  , inci ayakkabılarını giymiş, inci sandalyeyi almış, saraya gitmiş. Sultandan ortanca kız n  peynir tulumuna istemi . Sultan padi ahla g r  m  .

Ortanca kız m z  verimiz ama o  lunuz yirmi k p inci gönderirse, demiş.

Kadın eve dönmüş peynir tulumuna olanları anlatmış. Peynir tulumu yine gülmüş kırk küp inci gönderirim demiş. Evden çıkmış yarım saat sonra kırk küp inciyle kadının evine gelmiş. Kadın incileri saraya götürmüş, sultana vermiş. Söz kesilmiş. Düğün hazırlıkları tamamlandıktan sonra kırk gün kırk gece düğün yapılmış. Ortanca kızla peynir tulumu odalarına çekilmişler. Bu kız da oğlana bir tekme atmış kaçmış anasının evine gitmiş.

Peynir tulumu sabahleyin yine anasının evine çok üzümlere gitmiş. Kahvaltı yaptıktan sonra anacığım al şu altınları bu sefer de padişahın küçük kızını iste demiş. Kadın hak üçtür diyerek sarayın yolunu tutmuş. Sultan padişahla görüşmüş. Kızımız için kırk küp altın isteriz demiş. Kadın gitmiş oğlan a anlatmış sultanın isteğini. Peynir tulumu yine gülerek evden çıkmış. Bir süre sonra seksen küp altını arabalara yükletip gelmiş. Anası altınları saraya götürmüş. Söz kesilmiş, düğün hazırlıkları başlamış. Bu düğün diğer düğünlerden çok daha güzel olmuş. Kız ile peynir tulumu odalarına çekilmişler. Kız güler yüzle oğlana bakmış sen ne kadar tatlısın top gibisin diye onu sevmiş. Oğlan sultanım sen bir peynir tulumuna değil insanoğluna layıksın diyerek üzerindeki torbayı atmış. Tulumun içinden ayın on dördü gibi güzel bir delikanlı çıkmış.

Çok mutlu bir şekilde aylar geçmiş. Kız ben ailemi özledim demiş. Oğlan da sen yalnız git ben sizin evinizin önünden geçeceğim; ama sakın benim kim olduğumu söyleme, demiş.

Kız saraya gitmiş. Ailesiyle hasret giderdikten sonra kız kardeşleriyle oturmuş, konuşmaya başlamışlar. Kardeşleri kızla alay etmeye başlamışlar. Evlene evlene bir peynir tulumuyla evlendin demişler. Kız da ben en azından evliyim siz evde kaldınız demiş. Büyük kız şimdi bizim kapının önünden kim geçerse uşaklara onu takip ettirip onunla evleneceğim, demiş. O sırada küçük kızın kocası geçmiş. Ablası bak demiş evleneceğim erkek ne kadar yakışıklı! Küçük kız dayanamamış biz sizi kandırdık o benim kocam zaten demiş. O sırada kocasına verdiği söz aklına gelmiş. Koşarak sokağa çıkmış ama kocasını bulamamış. Baba evine gelmiş. Babasından bana demir bir çarık, demir bir baston yaptırmasını istemiş. Kız yollara düşmüş. Gümüş dağına gitmiş yolda oynayan çocuklara: ‘Gümüş oğlanı gördünüz mü?’ demiş. Çocuklar görmediklerini söylemiş. İnci dağına varmış yolda oynayan çocuklara sormuş: ‘İnci oğlanı gördünüz mü?’ ‘Çocuklar görmediklerini söylemişler. Altın dağına varmış. Çeşme başında oynayan çocuklar görmüş. Altın oğlanı gördünüz mü? demiş. Çocuklar

altın oğlan bizim ğretmenimizdir. Onun anası devdir. Biz onu çağıralım sen gitme bekle, demişler.

Altın oğlan karısını görünce sevinmiş, bak bunca eziyeti verdiğin sözü unutmam yüzünden çektin, demiş. şimdi dev anam ekmek yapıyor. Bir göğsü sırtındadır. Ona sezdirmeden sırtından göğsünü em. O zaman seni evladı sayar, sana zarar vermez. Sonra oğlan nden gitmiş. Ana demiş, benim karım gelmiş. Ama sen onu yersin demiş. Dev anası: ‘Oğul senin karınsa benim gelinim yemem.’ demiş. Kız ona sezdirmeden devin sırtındaki göğsünü emmiş. Dev anası kıza sen gelinimdin şimdi de evladım oldun, demiş.

Oğlanla kız dev anasının elini pp memleketlerine geri dönmüşler.

Onlar ermiş muradına biz çıkalım dam ardına.

Durdane DURUEL

42. GENÇLİKTE Mİ İHTİYARLIKTA MI?

Zamanın birinde çok zengin bir adam varmış. Bu adamın iki oğlu ile bir de çok iyi, namuslu, akıllı bir karısı varmış.

Bir gün bu adam rüyasında aksakallı bir adam görmüş. Aksakallı ihtiyar adam zengin ve mutlu adama demiş ki:”Mehmet Ağa, sana üç bela gelecek gençlikte mi gelsin ihtiyarlıkta mı?”

Bir gece görmüş adam umursamamış. Ertesi gece rüyasında yine aynı adamı görmüş ak sakallı ihtiyar yine aynı şeyleri söylemiş: Mehmet Ağa, sana üç bela gelecek gençlikte mi gelsin ihtiyarlıkta mı?”

Mehmet ağa kan ter içinde sabahı zor eder. Yine akşam olur. Uyuyacakları vakit karısına der ki:

Ben üç gecedir böyle böyle bir rüya görüyorum, sen ne dersin?

Kadın da biraz düşündükten sonra kocasına: “Bey ihtiyarlıkta sıkıntı çekmek zor gelir, gençken sağlığın gücün var ne gelecekse gençlikte gelsin.” der.

Adam yatar uyur rüyasında ak sakallı ihtiyar yine gelir. Yine sorar. Mehmet Ağa ne gelecekse gençlikte gelsin yanıtını verir.

Sabah uyanırlar. Çobanları koşarak gelir ağam bütün sürüyü kurt kırdı der.

Belanın biri buydu derler. Akşam bir yağmur yağmaya başlar. Fırtına başlar, şimşekler çakar birdenbire evleri yanmaya başlar. Evden canlarını zor kurtarırlar.

Sabah olunca biz çok zengin bir aileydik şimdi elimizde hiçbir şeyimiz kalmadı. İnsanların bize acımasına dayanamayız diye düşünüp oradan ayrılmaya kara vermişler. Çocuklarını da alıp yollara düşmüşler. Az gitmişler uz gitmişler güzel bir köye varmışlar.

O köyde çobanlık yapmaya başlamışlar. Ekmek parasını kazanmaya başlamışlar. Bir gün o köye bir bezirgân gelmiş. Bir süre arada kalmış. Bir gün çamaşırlarımı kime yıkatabilirim diye köydekilere sormuş. Köylü çobanın karısının paraya ihtiyacı var ona söyle belki yıkar demişler. Bezirgân çobanın çocuklarını çağırmış çamaşırları kadına göndermiş. Kadın yine çocuklarla yıkadığı çamaşırları bezirgâna göndermiş. Bezirgân çamaşırların temizliğine hayran kalmış. Şimdiye kadar böyle güzel yıkanmış çamaşır görmedim, demiş.

Bu kadın kötü bir çobana mı layık bana layık demiş. Çocuklara ben size para vermem. Sonra parayı kaybedersiniz. Gidin ananız gelsin ona vereceğim, demiş. Kadın gelmiş çoban kadının endamına hayran kalmış. Kadını zorla kaçırmış.

Akşamüzeri Mehmet Ağa gelir ki çocuklar ağlaşırlar. Adama durumu anlatırlar.

Oğullarım ananız da gitti, biz bu memlekette duramayız, biz de gidelim deyip yeniden yollara düşerler. Epey yol giderler karşılarına bir nehir çıkar. Nehir epeyce derindir. Oğlanın birini kıyıda bırakır diğerini yanına alır yüzerek tam nehrin ortasına gelir ki bir de ne görsün kıyıdaki oğlunu kurt kapmış götürüyor. Onu kurtarayım diye dönmeye çalışırken sırtındaki de suya düşer. Ne sudakini tutabilir ne kurdun götürdüğüne gidebilir. Elleri koynunda kalır. Suyun götürdüğünü bir değirmenci yakalar, kendine oğul eder. Kurdun götürdüğünü de çoban kurdun elinden alır kendine oğul eder. İki oğlan da büyür delikanlı olur. Babalarından biz kendi öz anamızı babamızı arayıp bulacağız diye ayrılırlar. İki delikanlı bir yolda bir araya gelirler. Arkadaş olup birlikte yollarına devam ederler. Kardeş olduklarını bilmiyorlar.

Mehmet Ağa, oğullarını kaybettikten sonra yine yollara düşüp köy köy dolaşıp çalışarak yıllarını geçirdikten sonra bir şehre varmış. O şehrin de padişahı ölmüş, halk kuş uçurup padişah seçecekmiş. Kuş kimin başına konarsa onu padişah seçeceklermiş. Talih kuşunu uçurmuşlar kuş gidip bizim Mehmet Ağanın başına konmuş. Halk aman bu garip adamın teki bu olmadı demiş. Kuşu yeniden uçurmuşlar. Kuş yine

Mehmet Ağanın başına konmuş. Bazıları oldu artık padişah bu adam derken bazıları yine kabul etmemiş. Üçüncü kez kuşu uçurmuşlar kuş yine Mehmet Ağanın başına konunca kimse reddetmemiş.

Mehmet Ağa padişah olmuş. Bir süre sonra oğulları da o memlekete gelmiş. Padişah bir gün gurbetten gelmiş namuslu iki delikanlı bulun da benim hizmetimi görsünler, demiş elçilerine. Onlar da gezmişler şehri bir kahvede temiz yüzlü iki delikanlı bulmuşlar. Onlar da padişahın öz mü öz evlatlarıymış.

Biz haberi hain bezirgândan verelim. Hain bezirgân önceki padişahın iyi dostuymuş. Bu padişahla da iyi dost olmak için onunla tanışmaya gelmiş. Padişahın huzuruna çıkmış. Padişah onu gayet iyi karşılamış. Oturup sohbet etmişler. Vakit epey geçince bezirgân kalkmak istemiş. Padişah biraz daha kal diye ısrar edince bezirgân: “Benim ailem var, yalnızdır. Yanında kimse yok.” demiş.

Padişah ben bekçi yollarım, deyince bezirgân biraz daha kalmayı kabul etmiş. Padişah hizmetine bakan çocukları çağırır, filanca yerde bir çadır var gidin onu koruyun, der. Bu iki delikanlı giderler çadırın başında nöbet tutmaya başlarlar. Bir süre sonra canları sıkılır konuşmaya başlarlar. Nerelisin, kimsin, anan baban nerde, öldü mü kaldı mı diye birbirlerine sorarlar.

Biri anlatmaya başlar. Babam zengin bir adamdı. Bir rüya görmüş, davarımızı kurt yedi evimiz yandı. Bir köye çoban durduk anamı kaçırdılar. Kardeşimi su götürdü beni de kurt kaptı. Beni bir çoban kurdun ağzından kurtardı. Ona evlat oldum. Şimdi de buradayım işte der. Diğer delikanlı suyun götürdüğü benim kardeşim diye kardeşine sarılır. Onlar sarılıp ağlaşırken oğullar ben de sizin ananızım diyerek kadın da çadırdan çıkar. Hepsi sarılıp ağlaşırken bezirgân gelir. Onlara gözükmeden doğru padişaha gider. Şikâyet eder. Padişah muhafızlarıyla çadırın yanına gelir. Kadınlı çocuklar durumu baştan sona anlatırlar. Padişah anlar ki birisi karısı diğerleri de oğulları. Bezirgânı muhafızlarına verir tez onun başını uçurun emrini verir.

Bizim Mehmet Ağa gençlikte çekti cefayı, ihtiyarlıkta da sefa sürdü. Hepsi birlikte mutlu bir ömür sürdüler.

Mehmet ALTINER

43. KÖSELER

Bir varmış, bir yokmuş. Vakti zamanında bir köse varmış. Oğluna “Oğul eşığı al, götür, sat; fakat köseler mahallesinden geçme.” diyor.

Oğul:

“Pekey, baba.” diyor. Yola çıkıyor. Yolda köseler karşısına çıkıyor. Köselere biri eşığın bir ayağı olmasa eşığı yüz liraya alacağını söylüyor. Öteki köse de iki ayağı olmasa iki yüz elli liraya alacağını söylüyor.

Oğlan eşığın ayaklarını kesiyor. Üçüncü köse de diyor ki: Tek ayaklı bir eşek olsaydı, ben dört yüz liraya alırdım. diyor. Oğlan eşığın diğeri ayağını da kesiyor.

Köseler daha sonra: “Vah vah ayaksız eşığı kim alır, eşek ölüyor.” diyorlar ve gidiyorlar.

Oğlan çaresiz köye gider. Vaziyeti babasına anlatır. Babası: “Ben onlara yapacağı bilirim.” der. Oğlanı da bacısına gönderir.

Bir eşek alır üzerine odun yükleyerek köseler mahallesinden geçerken eşığe deyneklerle vurup:

“Deh benim eşığım deh.” der. Eşığın kuyruğına bir altın sıkıştırır. Eşığe vurunca, bir tane altın düşer.

Bunu gören bir köse adama:

Eşęi bana sat, der. Adam eşęi satmayı düşünmediğini söyler. Öbür kösenin yanında da eşęe vurur, gene eşęin kuyruğuna sıkıştırdığı altın yere düşer. Köseler hayret içinde kalırlar. Eşęi satması için ısrar ederler.

Adam yedi yüz altına eşęi satar. Eşęe bir çuval arpa ve bir kova su verip eşęi güneş görmeyen bir yere kapatmalarını ister. Ancak, o şekilde altın alabileceklerini söyler. Köseler, eşęe bir çuval arpayı yedirince eşek teneleyip ölür.

Köseler adamın yanına giderler. Adam köseleri çok iyi karşılar. Adam karısıyla anlaşır. Köselerin yanında önceden yakaladığı tavşanın birini tutup git anana söyle, akşama hatırlı misafirlerim var, içli köfte pişirsin, der. Akşam olur eve gelirler köseler bakar ki tavşan selenin altında, içli köfte de pişmiş.

Köseler, bu defa da tavşanı almak isterler. Adam yine satmak istemez. İki yüz liraya tavşanı satın alırlar.

Köseler bahçeye çalışmaya giderler. Tavşana, git hanıma söyle, güzel bir topalak döksün derler. Tavşan dağı aşp gider.

Köseler akşam eve gelir, bakarlar ki hiç yemek yok. Tavşan da yok. Bu defa adamı öldürmek için yola çıkarlar. Gelirler adamı alırlar. Bir çuvala koyarlar. Silifke tarafında denizin dibindeki yamaca getirirler. Akşam olsun da öyle atalım derler, giderler.

Adam belki biri gelir de onu kandırırım diye, yalandan bağırmaya başlar. Oradan bir çoban geçerken adamın sesini duyar. Ben emmimin kızını almam, almam diye adam bağırmaktadır. Evde kalmış çoban, adamın yanına gelir ona kuzularını sürüsünü vereceğini ama onun yerine geçmek istediğini söyler. Adam kabul eder.

Adama birisi geldiği zaman ben emmimin kızını alırım, diye bağırmasını söyler.

Köseler gelir. Adam bağırmaya başlar. Ben emmimin kızını alırım alırım, diye bağırır. Köseler daha fazla kızarak çobanı uçuruma yuvarlarlar.

Biraz gittikten sonra bakarlar ki adam karşılarında koyun güder. Şaşırır köseler. “Sen buraya nasıl geldin?” derler. Yav beni az daha ileri atsaydınız daha fazla koyun toplayacaktım, ancak bu kadar toplayabildim, denizin dibi hep koyun, der.

Köseler giderler hepsi birden denize atlar ve ölürler.

Ömer TAY

SONUÇ

Bu yüksek lisans tezi ile masal bilimi dünyasında masallar zincirine Erdemli ilçesine mahsus masallar, bilimsel metotlarla incelenmiş ve sunulmuştur. Zamana ve hayatımızı güzelleştiren, kolaylaştıran tekniğin sözlü geleneğimiz üzerindeki olumsuz etkisine karşı duran bir çalışma yaptık.

Tezimizde yer alan masalların üçü hayvan masalı olup kalan masalların tamamı asıl halk masalıdır. Bazı masallarımızın tip numaraları bulunamamıştır.

Zaman zaman masal tiplerini birbirinden kesin çizgilerle ayırmak mümkün olmamaktadır. Masalların bazılarında kahramanlar yer değiştirmektedir. Kahramanı kız olan masalımızda devlerin bedduası sonucu kız cinsiyet değiştirerek erkek olmaktadır. Yine “Korkak Koca” masalında korkak olan bir kişinin tesadüfen cesaretli görünmesiyle kurnazca yapılan hırsızlık temaları iç içedir.

Masalın dünyası çok geniştir. O, dünya kentimizin ya da yurdumuzun toprakları ile sınırlı değildir. Kötülerin cezalandırıldığı, iyilerin hep zafer kazandığı masallarımıza bütün insan topluluğunun ortak değer yargıları süzölmüştür.

Masallarımızın başka başka yörelerde az çok değişikliklerle karşımıza çıktığını, bununla birlikte kuvvetli bir zevk ve kültür birliğinin varlığını masallarımızda görebilmekteyiz.

Masallarımızda sık rastladığımız tiplerin başında padişah gelir. Üç kızı ya da üç oğlu vardır. Bazen de hiç çocuğu yoktur. Adaletli ve iyi yürekli biridir. Bazen en küçük kızı tarafından kolayca kandırılacak kadar saf, bazen de gelinine göz koyacak kadar kötü niyetli biridir. Olaylar onların evlenmeleri veya seyahate çıkmaları etrafında gelişir.

Tek, üç, yedi, nadiren iki kardeş olma söz konusudur.

Genellikle fakir genç kızlar, şehzadelerle evlenmek istemektedirler. Masal kahramanı genellikle sihirli bir hayvan olarak karşımıza çıkmaktadır. Delikanlının güvercin şeklinde; kızın inci ağacı, limondan çıkması ya da kaplumbağa şeklinde olması gibi...

Zaman önce sevdiklerimizi elimizden alıyor. Tabiî ki onlarla birlikte yaşayan kültürel değerlerimizi kaybediyoruz.. Zamana hükmetme gibi şansımız maalesef yok. Sevdiklerimizle birlikte kendi öz değerlerimizi geleceğe taşımaya da sözlü geleneğimizin yaşayan kahramanlarına sahip çıkarak ve bütün halk edebiyatı ürünleri gibi masallarımızın da bir an önce yazıya geçirilmesiyle mümkün olmaktadır.

KAYNAKÇA

Fuat Akbaş-Sait Uğur, **İçel Rehberi**, Mersin 1944.

Selma Aktan, **İçel İli Yakın Çevre İncelemeleri İlçeler**, İstanbul 1980.

Tahir Alangu, **Billur Köşk Masalları**, İstanbul 2006.

Ali Berat Alptekin, **Hayvan Masalları**, Ankara 1991.

_____, **Kazak Masallarından Seçmeler**, Ankara 1993.

_____, **Halk Hikâyelerinin Motif Yapısı**, Ankara 1997.

_____, **Taşeli Masalları**, Ankara 2002.

Nihat Sami Banarlı, **Türk Edebiyatı Tarihi**, Ankara 1995.

Pertev Naili Boratav, **Az Gittik Uz Gittik**, Ankara 1969.

_____, **Zaman Zaman İçinde**, Ankara 1977

Mustafa Necati Çıplak, **İçel Tarihi**, Ankara 1968.

Ali Demirtaş, **İçel İli Yakın Çevre İncelemeleri**, Ankara 1978.

Hilmi Dulkadir, **İçel İli Halk Kültürü Bibliyografyası**, Ankara 1995.

Seyit Emiroğlu, **Meram İçesi (Konya) Masalları Üzerine Bir İnceleme**, Konya 1996. (Yayımlanmamış doktora tezi)

Metin Ergun, **Türkmen ve Anadolu Halk Masallarının Yapı ve Motif Açısından Mukayesesi Üzerine Bir Araştırma**, Erzurum 1988. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi)

Eflatun Cem Güney, **Masallar**, Ankara 1982.

İbrahim Kafesoğlu, **Türk Millî Kültürü**, İstanbul 2004.

Zekeriya Karadavut, **Kırgız Masalları**, Konya 2006.

Selma Koçak-Derya Karagöz, **Bin Bir Gece Masalları**, İstanbul 2003.

Alim Şerif Onaran, **Bin Bir Gece Masalları**, IV Cilt İstanbul 2007.

Mehmet Özçelik, **Afyonkarahisar Masalları Üzerine Bir Araştırma**, Isparta 2004.

Mustafa Özkan, **Güney'in İncisi: İçel**, Ankara 1965.

Saim Sakaoğlu, **Gümüşhane Masalları Metin Toplama ve Tahlil**, Ankara 1973. (İkinci baskısı: **Gümüşhane ve Bayburt Masalları**, Ankara 2002)

_____, **Türk Çocuklarına Masalar**, Ankara 1977.

_____, **Kıbrıs Türk Masaları**, Ankara 1989.

_____, **Türkmen Halk Masalları**, Ankara 1991.

_____, **Türk Fıkırları ve Nasreddin Hoca**, Ankara 1992.

_____, **Masal Araştırmaları**, Ankara 1999.

Sait Sandaş, **Türk Masalları**, İstanbul 1984.

Esma Şimşek, **Yukarı Çukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması**, II Cilt, Ankara 2001.

Fevziye Abdullah Tansel, **Şiirler ve Halk Masalları**, Ankara 1989.

Naki Tezel, **Türk Masalları**, Mersin 1992.

Sait Uğur, **İçel Folkloru**, I.Cilt Ankara 1947, II. ve III. Ciltler Ankara 1948.

Ali Rıza Yalgın, **Cenupta Türkmen Oymakları I, II**, Ankara 1977.

Muhsine Helimoğlu Yavuz, **Kim Uyur Kim Uyanık**,
Ankara 1992.

_____, **Masallar ve Eğitimsel
İşlevleri**, Ankara 1997.

_____, **Şahmeran - Masallar**,
Ankara 1994.

Ziya Gökalp, **Altın Işık**, Ankara 1976.

_____, **Kızıl elma**, Ankara 1976